

**TC. YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP
TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**MEHMET TAHİR BEY'İN HAYATI,
“1897 OSMANLI-YUNAN SAVAŞI'NA DAİR ESERİ,
TRANSKRİPSİYON İNCELEME”**

ANIL YÜKSEL

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

Yüksek Lisans Programı

İSTANBUL – 2015

**TC. YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP
TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**MEHMET TAHİR BEY'İN HAYATI,
“1897 OSMANLI-YUNAN SAVAŞI'NA DAİR ESERİ,
TRANSKRİPSİYON İNCELEME”**

ANIL YÜKSEL

Danışman

Prof. Dr. ZEKERİYA KURŞUN

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

Yüksek Lisans Programı

İSTANBUL – 2015

İÇİNDEKİLER	: I-II
ÖNSÖZ	: III
ÖZET	: IV
ABSTRACT	: V

1.GİRİŞ	1
1.1.Osmanlı – Yunan Harbi Kaynaklarına Genel Bir Bakış	1
1.2. Yazma Eserler	3
1.3. Matbu Eserler	7
1.4. Hatıratlar ve Mektuplar	10
1.5.Tez Çalışmaları	11
2. MEHMET TAHİR BEY'İN HAYATI VE ESERİ	13
2.1. Ailesi ve Eğitim Hayatı	13
2.2. Askeri Hayatı.....	14
2.3. Mehmet Tahir Bey'in Eserinin Değerlendirilmesi.....	17
2.4. Muharebeye Dair Haritalar.....	24
3.MEHMET TAHİR BEY'İN ESERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU	29
3.1. Tarafeynin Netice-i İstihzârâtı	32
3.2. Sefer Plânı	34
3.3. Tarafeynin Kuvveti ve Sûret-i Tahaşşudâtı	35
3.4. Vukuat-ı Harbiye	40
3.5.Milona Muharebesi	43
3.6. Milona'nın Zabtı Yunanlıların İlk Ric'ati	43
3.7.Velestin İlk Muharebesi	54

II

3.8. Çatalca Muharebesi	57
3.9.Velestin Son Muharebesi.....	66
3.10. Dömeke Meydan Muharrebisi.....	70
3.11. Epir Dâhilindeki Harekât	81
3.12.Trankript Edilen Metnin Aslı.....	88
4.SONUÇ	156
5.EKLER.....	157
6. KAYNAKÇA	176
7.ÖZGEÇMİŞ.....	177

ÖNSÖZ

1897 Osmanlı – Yunan harbi sonuçları itibari ile yakın tarihimizin en önemli savaşlarından bir tanesidir. Bu savaş, Osmanlı Devleti'nin 1883'den itibaren Almanlarla geliştirdiği askeri ittifak ve yakınlaşmanın sonucunda, kurduğu modern ordunun ve silahlarının denendiği bir savaştır. Nitekim bu savaşta beklenen sonuç alınmıştır. Osmanlı – Yunan harbi yakın dönem savaş tarihimiz açısından önemi kadar, düşünce ve milli kimlik oluşturma tarihimiz açısından da son derece önemli bir yer tutmaktadır. Türk savaş edebiyatının ortaya çıkmasında ve ayrıca Türk milliyetçiliği fikirlerinin gelişmesinde önemli etkileri olmuştur. Bundan hareketle tezimizi bu alanda ve bizi kaynaklarla doğrudan buluşturacak bir metin üzerinden yapmaya karar verdik. Zira savaş yıllarından hemen sonra, daha ziyade askeri nitelik taşıyan pek çok kitap kaleme alınmıştır. Bunların bazıları yazma halinde, bazıları ise Osmanlıca olarak neşr edilmiştir. Yaptığımız ön hazırlıkta, bu metinlerden biri üzerinde çalışmaya niyetlenirken başka bir yazma ile karşılaştık.

Bu yazma, Yeditepe Üniversitesi öğrencilerinden Fikret Angün'ün dedesi, Albay Mehmet Tahir Bey'e aittir. Yazmanın bir kopyası torunu tarafından müşterek hocamız olan Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'a verilmiştir. Danışmanımın teklifi üzerine, literatürde bilinmeyen bu yazmayı, savaş tarihi alanında yapılmış olan çalışmalar arasına kazandırmayı amaçladık.

Öncelikle kütüphanelerdeki benzeri eserler incelendi. Mehmet Tahir Bey'in eserinin başka bir nüshasının olup olmadığı araştırıldı. Sonunda eserin unik nüsha olduğu ancak diğer yazmalardan istifade ile hazırlandığı kanaatine varılarak metnin akademik neşrine karar verildi.

Tezin giriş bölümünde Osmanlı – Yunan harbi ile ilgili ana kaynaklar ele alınarak tanıtılmış ve böylece hazırladığımız metin ile bunlar arasında ilişki kurma imkânı sağlamıştır. İkinci bölümde eserin müellifi hakkında bilgi verilmiştir. Eserin müellifinin ailesi ile görüşülmesine rağmen kendilerinden yeteri kadar belge ve doküman alınamamıştır. Müellifin hayatının önemli bir bölümü Milli Savunma Bakanlığı ve Harita Genel Komutanlığı Arşivleri'ndeki dosyalarından istifade ile yazılmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi ve ATASE arşivlerindeki çalışmalarımızda müellif hakkında bilgilere rastlanılmamıştır. Tezin üçüncü bölümü ise metnin transliterasyonuna ayrılmıştır. Metin 20.yy Osmanlıcası ile yazılmıştır. Ağır bir dili bulunmamaktadır. Bu yüzden metod olarak basit transkripsiyon yöntemi uygulanmıştır. Metinde okunamayan mevkii ve yer isimleri [?] ile gösterilmiştir. Eksik kelimelerin bulunduğu ve tamamladığımız yerler de [-...]

gösterilmiştir. Metnin okuyucularına savaşın cereyan ettiği mekânları takip etme kolaylığı sağlamak amacı ile ilave haritalar koyduk.

Bütün itinalı davranışlarımıza rağmen, gözden kaçmış olan hataların hoşgörü ile karşılanacağını ümit ediyoruz. Tez konumu bulmamda, bu tezin hazırlanma aşamasında destek ve yardımlarını benden esirgemeyen ve tez danışmanlığımı üstlenmek lütfunda bulunan, sayın hocam Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'a, tez yazma aşamamda bana destek olan Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof.Dr. Tülay Alim Baran'a, çok kıymetli hocalarıma ve başta babam olmak üzere aileme teşekkür ederim.

İstanbul 2015

ÖZET

Bu çalışma Albay Mehmet Tahir Bey tarafından kaleme alınan 1897 Osmanlı – Yunan Harbi’ni anlatan Osmanlıca eserin yeni Türkçe harflere aktarımıdır. Ayrıca tezimiz, müellifin hayatını ve eserinin değerlendirmesini de ele almaktadır.

Değerlendirdiğimiz bu kaynakta Osmanlı Yunan savaşına giden süreç anlatılmaktadır. Savaşın gelişmesi ve askeri harekâtlar üzerinde detayları ile durulmuştur. Osmanlı ve Yunan ordularının savaş hazırlıkları, 18 Nisan 1897 savaşın ilanı ve gerçekleştirilen muharebeler ile Avrupalı devletlerin araya girmesi sonucunda 4 Aralık 1897’de imza edilen antlaşmaya kadar olan süreç ele alınmıştır. Bu muharebe Yunanistan’ın Osmanlı Devleti’ne karşı uyguladığı tehditkâr tutum sonucunda meydana gelmiştir. Osmanlı Devleti savaş yanlısı olmamasına rağmen Yunanistan’ın yayılmacı politikası sonucunda savaşa mecbur kalmıştır.

Osmanlı Devleti’nin son döneminde meydana gelmiş olan bu muharebe uluslararası politikaların anlaşılmasına son derece önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca bir Osmanlı subayının kaleminden, Türk tarihinde önemli yeri olan bu savaş ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Tahir Angün, Osmanlı Devleti, Yunanistan, Teselya, Osmanlı – Yunan Harbi.

ABSTRACT

This study is a transcript of a work, written by Colonel Mehmet Tahir, about the war in 1897 between Ottomans and Greeks. Besides the dissertation includes the writer's life and discussion about the work.

The source we evaluated is telling the story of the process to Ottoman- Greek war. It focused on the details of ways of the war. It handled the process of the war by beginning from the preparation of war by Ottomans and Greeks, the proclamation day of the war on 18th April 1897 and battles, to the armistice agreement signed on 4th December 1897 between Ottomans and Greeks by intervention of European countries. This war began as a result of the threatful manner that Greece implemented against Ottomans. Although Ottomans were not bellicist, they had to fight due to Greece's expansionist policy.

Understanding of this war which happened during last decades of Ottoman State, will help to understand the policies of the time as well. Additionally, by an Ottoman officer, Ottoman-Greek war which has an important place in Turkish history was expressed.

Key Words: Mehmet Tahir Angün, Ottoman State, Greek, Teselya, Ottoman Greek War.

1.GİRİŞ

1.1.Osmanlı – Yunan Harbi Kaynaklarına Genel Bir Bakış

1821 Mora Ayaklanması ile başlayan Türk – Yunan ilişkisi, 1829 Edirne Antlaşması sonucu Yunanistan'ın bağımsız olması ile farklı bir boyut kazanmıştır. Yunanistan, bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren *Megali İdea* fikri doğrultusunda hareket etmiştir. Büyük devletlerin kontrolünde kurulan Yunanistan, Osmanlı Devleti toprakları aleyhinde sürekli bir genişleme arzusu içerisindeydi. 1854 Kırım Harbi'nde Osmanlı Devleti'nin içerisinde bulunduğu zor durumdan faydalanmış, Epir ve Teselya bölgesinde eşkıyalık ve çetecilik faaliyetlerinde bulunarak, kanlı saldırılar yapmıştır.¹ Daha sonraki yıllarda özellikle diğer devletlerin ve Rusya'nın kışkırtmaları ile Osmanlı Devleti'ne daima problemler yaratmıştır. Nitekim Rusya'nın kışkırtması ile Girit sorunu ortaya çıkmış ve bu sorun bir kangren halini almıştır.

1877 – 1878 Osmanlı - Rus Savaşı sonucunda Osmanlı ağır bir mağlubiyet aldı. Savaş sonucunda Yeşilköy (Ayastefanos) Antlaşması imza edildi. Bu antlaşma çok ağır hükümler içeriyordu ve bu durum Avrupalı büyük devletleri huzursuz etmekteydi. Yeşilköy Antlaşması'nın etkisini bir nebze de olsa azaltmak için 1878 Berlin Antlaşması imza edildi. Berlin Antlaşması Osmanlı Devleti'ni Yunan sınırı üzerinde bir takım düzenlemeler yapmaya itmekteydi. Yunanlılar ile yapılan görüşmeler olumlu sonuçlar vermedi. Avrupalı büyük devletlerin araya girmesi ve baskıları sonucu Yunanlılar Teselya'nın tamamını, Epir bölgesini

---

¹ Genelkurmay Başkanlığı Harb Tarihi Dairesi Resmi Yayınları No:6, *1897 Osmanlı – Yunan Harbi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1965, s.10.

de kısmen, masa başında gerçekleşen haksız görüşmeler sonucunda, elde etti. Fakat bununla yetinmeyen Avrupalı devletlerin kontrolündeki Yunanistan şimdi de Girit adasını istiyordu.² Bu istekleri de 1897 Osmanlı – Yunan Harbi’ne zemin hazırlamıştır.

1897 Osmanlı – Yunan Harbi, Osmanlı – Yunan hududunda cereyan etmiş ve sonrasında Teselya bölgesinde gerçekleşmiş olmasına karşın savaşın en önemli gerekçesi Girit’tir.³ Diğer bir gerekçe de, Yunancada Büyük Amaç, Büyük Ülkü manasına gelen Bizans İmparatorluğu’nun yeniden ihya edilmesini hedefleyen ve Yunan dış politikasının temelini oluşturan Megali İdea düşüncesi, 1897 Harbi’nin en önemli motivasyonlarından birisi olmuştur.⁴ Başka bir deyişle stratejik olarak sınırlarını genişletmek isteyen Yunanistan’ın Osmanlı Devleti aleyhine büyüme arzusudur. Bu sebeplerin yanında Yunan milliyetçiliğinin bayraktarlığını üstlenmiş olan Etnik-i Eteryay’nın faaliyetleri ve büyük devletlerin tutumları da bu harbin cereyan etmesinin gerekçeleri arasında gösterilebilir.

Yunanistan 1897 Mart ayından itibaren Osmanlı sınırlarını sık sık taciz ediyordu. Bu olaylar anında ve şiddetli karşılık verilerek önleniyordu. Fakat kesin bir mukavemet gösterilmediği için bu sürekli tekrarlanıyordu. Teselya bölgesine atanmış Yunan komutanı Prens Konstantin ordusunu savaşa hazırlıyordu. 6 Nisan’da Yenişehir’de toplanan Yunan halkı “*Savaş isteriz, Girit’i isteriz*”⁵ diye sokaklarda bağırmağa başladı. Prens Konstantin de aynı düşüncede olduğunu halka ilettili. 6 Nisan’da Yunanistan’ın Osmanlı Devleti’ne taarruz edeceği Atina’da bulunan elçiliklerce de teyit edilmişti. Osmanlı Devleti gelişen olayları dikkatle takip etmekteydi. Çıkabilecek olaylara karşı Alasonya ordu komutanı Müşir Ethem Paşa’ya gerekli emirler verilmişti. Yunanistan’ın bu tehditkâr tutumu ve Girit’i istemesi Osmanlı halkı nezdinde de nefret ve heyecan uyandırmıştı. Yunanlılar 10 Nisan’da sınırda yine olaylar çıkardılar ve bu olayları Türkler çıkardı diye dünya kamuoyuna duyurdular. Osmanlı Devleti, Yunanistan’ın geçmişten gelen asılsız iddialarına cevap olarak resmi belgelerle bu durumun gerçeği yansıtmadığını ortaya koymuştur.⁶

18 Nisan 1897 tarihinde, Osmanlı ordusunun harekete geçmesi ile bir ay sürecek olan “Osmanlı – Yunan Harbi” başlamıştır. Bu savaş Teselya, Epir ve Akdeniz’de (Ege) cereyan etmiştir. Müşir Ethem Paşa komutanlığındaki Osmanlı ordusu 18 Nisan’da cereyan eden Milona Muharebesi’nde Yunan ordusunu bozguna uğratmıştır. Ertesi gün gerçekleşen Losfaki Muharebesi de Osmanlı ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır. Fakat II. Abdülhamid büyük devletlerin savaşa müdahale edeceklerini düşündüğü için savaşın uzamaması ve bir an önce neticelendirilmesini istemiştir.⁷ Bu yüzden ordu savaşa devam etmeyip 23 Nisan’a kadar hareketsiz kalmış, aynı süreçte ordunun eksikleri de tamamlanmıştır.

² Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, *1897 Türk – Yunan Harbi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1982, s.7

³ Ayşe Nükhet Adıyeko, *Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı*, TTK, Ankara 2000, s.185.

⁴ Metin Hülügü, *Osmanlı – Yunan Savaşı Abdülhamid’in Zaferi*, Yitik Hazine Yayınları, İzmir 2008, s.81.

⁵ Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, *a.g.e.*, s.9.

⁶ Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, *a.g.e.*, s.9-10.

⁷ Ahmet Askın – İbrahim Yılmazçelik, *Tarihi Gerçeklerle Osmanlı Yunan Harbi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007, s.16-17.

Bu sessizlik fazla uzun sürmedi ve nihayet 23 Nisan'da Ethem Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Deliler ve Musalar bölgesinde Yunan Kuvvetleri ile yeniden savaşa tutuştu. Aldığı ilk darbe üzerine Yunan ordusu korku ve panik içerisinde Yenişehir'e kadar geri çekildi.⁸ 24 Nisan 1897'de Osmanlı ordusu Tırhala'yı, ertesi gün de Larissa'yı ele geçirdi ve Golos istikametine doğru ilerlemeye başladı. Bu durum karşısında Yunan ordu komutanı Prens Konstantin, Farsala'da Osmanlı ordusuna müdahale etmek istediysen de başarılı olamadı. 5 Mayıs 1897 tarihinde Farsala bölgesi Osmanlı hâkimiyeti altına girdi. 17 Mayıs 1897 tarihinde cerayan eden Dömeke Meydan Muharebesi de, Osmanlı ordusunun zaferi ile sonuçlandı ve mevcut Yunan hükümeti istifa etti. Büyük devletlerin de araya girmesi ile 20 Mayıs 1897 tarihinde savaş sonuçlandı.⁹

Osmanlı devleti savaşı galip tamamlamasına rağmen anlaşma masasında emeğinin karşılığını alamamıştır. 4 Haziran'da İstanbul Tophane'de başlayan barış görüşmeleri kesintilerle de olsa devam ederek, 4 Aralık 1897 tarihinde bir anlaşmayla tamamlanmış ve 15 gün sonra da bu anlaşma taraflarca onaylanmıştır. 16 Maddeden oluşan bu anlaşma neticesinde; Osmanlı Devleti ele geçirdiği Teselya'yı boşaltacak ve Yunanistan'a bırakacaktır, Yunanistan Osmanlı Devleti'ne 4 milyon altın tutarında savaş tazminatı ödeyecek, savaş esirleri geri verilecek, savaş ilanından önce ve sonra olaylarda suçlananlar için genel af ilan edilecek, iki devletin vatandaşları birbirlerinin ülkelerinde dolaşabilecek ve sınırda meydana gelen eşkıyalık faaliyetleri sona erecektir. Ayrıca bu anlaşma neticesinde 18 Aralık 1897 tarihinde Girit'e muhtariyet verilmesi kararlaştırılmıştır.¹⁰

19.yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti için önemli bir zafer olan bu savaş hemen akabinde birçok çalışmaya da konu olmuştur. Savaşın ana kaynakları şüphesiz Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (BOA) ve Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Arşivinde ve ayrıca dönemin matbuatında detaylarıyla yer almaktadır. Burada Osmanlı - Yunan Harbi tarihinin yazımında kullanılan yazma, matbu kaynaklar ile çoğu bunlardan ve arşivlerden hareketle yapılan tezlerin genel bir kaynak değerlendirilmesi yapılacaktır. Akabinde neşrini hazırladığımız eser ele alınacaktır.

1.2. Yazma Eserler

1313 Osmanlı Yunan Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberati

Ebü'l Hayr İpsalalı adına kayıtlı olan “*1313 Osmanlı Yunan Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberati*” adlı eseri beş cilt olması nedeniyle, beş başlık altına ele aldım ve değerlendirdim. İlk olarak birinci cilt ele alınacak olursa: 193 varaktan oluşup kırmızı bir bezle ciltlenmiş durumdadır. Eserin boyu 31 cm, eni ise 19 cm'dir. Belirli bir satır sayısı olmayan eser rik'a hattı ile kaleme alınmıştır.

⁸ Mithat Sertoğlu, *Mufassal Osmanlı Tarihi Resimli – Haritalı*, TTK, Ankara 2011, IV.Cilt, s.3337.

⁹ Ahmet Askın – İbrahim Yılmazçelik, *a.g.e.* s.17.

¹⁰ Mithat Sertoğlu, *a.g.e.* s.3382.

Bu yazmada Osmanlı Yunan Harekât-ı Harbiye'sinin hülasası ele alınmıştır. Bunun yanında sefer planı, harbin ilanı, çeşitli fırkalara yönelik muhaberatlarla yer verilmiştir. Eserin sonunda sayısal verilerle savaş değerlendirilmiştir. Osmanlı ve Yunan ordularının asker sayılarıyla çeşitli hudutlarda meydana gelen olaylara değinilmiştir.

Bu eser bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY09917" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

İkinci Cilt: Kırmızı bir bezle ciltlenmiş olan bu eser biraz yıpranmış bir halde araştırmacılara hizmet etmektedir. Rik'a hattı ile yazılan bu eser 66 varaktan meydana gelmektedir. Bu eserde belirli bir satır sayısı yoktur. En fazla 19, en az 6 satır bulunmaktadır. Eserin boyu 31 cm, eni 19 cm'dir.

Bu eserde 1313 Osmanlı Yunan seferinden Yanya kolordu-yı hümayununa icra edilen harekâta değinilmiştir. Preveze mıntıkları, topçu muharebesi, Meçova mıntıkası gibi savaşın cereyan ettiği bölgeler hakkında bilgi verilerek bu bölgelerle gerçekleştirilen muhaberatlarla değinilmiştir.

Bu yazma eser bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY09918" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Üçüncü Cilt: Rik'a hattı ile kaleme alınan bu eser, kırmızı bir bezle ciltlenmiş olup çeşitli motiflerle süslenmiştir. Osmanlı Yunan Muharebesi'ni ele alan bu nadir eser 43 varaktan meydana gelmektedir. Eserin boyu 28 cm, eni ise 19 cm'dir. Eserde belirli bir satır sayısı yoktur. En fazla 29, en az 18 satırdan meydana gelmiştir.

Bu eserde, 12 Aralık 1896'dan başlayıp, 31 Mart 1897 tarihine kadar olan, Osmanlı Yunan Muharebesi'ne dair telgraflar yer almaktadır. Eserde kronolojik olarak telgraflar yer almaktadır.

Bu eser bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY 09919" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Dördüncü Cilt: Kırmızı bir bezle ciltlenmiş olan bu yazma eser 218 varaktan meydana gelmektedir. Rik'a hattı ile yazılan bu eserin yazıldığı tarihle ilgili her hangi bir bilgi yoktur. Eserin boyu 27 cm, eni ise 19 cm'dir. Belirli bir satır sayısı bulunmamakla birlikte en fazla 28, en az 13 satır bulunmaktadır. Ayrıca eserin başında 17 varaktan oluşan bir fihrist bulunmaktadır.

Bu yazma eser Osmanlı Yunan Muharebesine değinerek adından da anlaşılacağı üzere bu muharebeye dair muhaberat üzerinde detaylı bir şekilde durmuştur. Eserin içerisinde yine bu muharebeye dair telgraflar mevcuttur. Muharebe esnasında Bab-ı Ali ile çeşitli cephe ve komutanlarla gerçekleşen telgraflar yer almaktadır.

Bu eser bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY09920" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Beşinci Cilt: Bu eser, kırmızı renkli ve Osmanlı motiflerinin yer aldığı bir dosya içerisinde yer almaktadır. Mumlu kâğıt üzerine çizilmiş Osmanlı Yunan Muharebesi'ne dair 31 adet harita bulunmaktadır. Bu haritalar, muharebenin gerçekleştiği tarihlerde aralıklarla çizilen haritalardır.

Bu eser İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY09921" demirbaş numarası ile Ebu'l Hayr İpsalalı adına kayıtlı bulunmaktadır.

Devlet-i Aliyye ve Yunan Seferi

Osmanlı Yunan Seferi'ni ele alan bu yazma, Abdülkadir Tevfik (Binbaşı) tarafından rik'a hattı ile kaleme alınmıştır. Kapağı kırmızı bir bezle süslenmiş bir şekildedir. 90 varaktan meydana gelen bu yazmanın boyu 27 cm, eni ise 18 cm'dir. Bu yazma genellikle 26 satırdan meydana gelmektedir. Yazmanın ne zaman kaleme alındığına dair bir bilgi yoktur.

Osmanlı Yunan Seferi'ni ele alan bu eser içerisinde muharebeye dair zarf içerisinde bir mektup bulunmakla birlikte, 8 adet de muharebeyle ilgili haritalar mevcuttur. Bu eserde Osmanlı Yunan Muharebesi'ne meraklı olanlar ve araştırma yapmak isteyenler açısından son derece önemlidir.

Bu yazma eser bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY04416" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Teselya Muharebesi ve Ordu-yı Hümayun

Kırmızı bir bezle ciltlenmiş olup, 1314/1897 tarihinde Almanca'dan Türkçe'ye çevirilen bu yazma eser rik'a hattı ile kaleme alınmıştır. Eserin müellifi Golç Paşa'dır.¹¹ Eser 13'er satırdan oluşmaktadır. Eser içerisindeki yazılar büyük bir şekilde yazılmıştır. Yazma 350 varaktan meydana gelmektedir. Bu eser Osmanlı Yunan Muharebesi'ni ve Osmanlı ordusunu detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Bu yazma bugün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde "TY06162" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

---

¹¹ Von Der Goltz Paşa: "12 Ağustos 1843 yılında Doğu Prusya'da Labiau kasabası yakınlarındaki Beielkenfeld'de doğmuştur. 1861 tarihinde teğmen olmuş ve Prusya ordusunda çeşitli görevler almıştır. Goltz Paşa 1868 tarihinde genelkurmayaya tayin edilmiş ve 1869 yılında üsteğmen olmuştur. 1871'de Potsdam'daki Harp Okulu'na öğretmen olarak tayin edilmiş ve yüzbaşılığa yükselmiştir. 1874'de tümen komutanı ve 1877 tarihinde ise bölük komutanlığına getirilmiştir. 1878 tarihinde tekrar genelkurmayaya alınmış ve harp akademisinde öğretmen yapılmış, binbaşılığa terfi ettirilmiştir. 1883 tarihinde yarbay olmuş ve Türkiye'ye gönderilmiştir. 1896 yılına kadar Türkiye'de kalan Goltz Paşa, bu tarihte Tümgeneral rütbesi ile beşinci tümen komutanlığına getirilmiştir. 1900 tarihinde piyade generalliğine terfi ettirilmiştir ve 1902 yılında birinci kolordu komutanlığına getirilmiştir. 1908 yılında korgeneral ve 1911 yılında orgeneral olmuştur. 1914 yılında Belçika Genel Valiliği'ne tayin edilen Goltz Paşa aynı yıl Türkiye'ye tekrar gönderilmiştir. 5 Ekim 1915'te Irak'taki altıncı Türk ordusu komutanlığına tayin edilmiş ve 19 Nisan 1916 tarihinde Kut-el Amare'de lekeli humma hastalığından dolayı vefat etmiştir.

Der Thessalische Krieg und die Türkische Armee (Teselya Harbi ve Ordu-yı Hümayun) adlı eser Goltz Paşa'nın en önemli eserleri arasındadır. Bu eser Yakup Şevki Paşa tarafından Osmanlı-Yunan Seferi (1897-1313) adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir. Askin Ahmet-Çelik İbrahim Yılmaz, a.g.e., s.20-23.

1897 Türk Yunan Seferi

Eseri Ali Rıza Bey kaleme almıştır. Eser rika hattı ile kaleme alınmış olup 231 sayfadan oluşmaktadır. Eserde en çok 21 satır, en az 11 satır bulunmaktadır. Eserde yazılar büyük bir şekilde yazılmıştır.

Eserin orijinaline ulaşamadım fakat internet ortamından pdf'sine ulaşıp öyle değerlendirme fırsatım oldu. Bu yüzden kitabın fiziksel özelliklerini çok fazla ele alamadım. Osmanlı Yunan seferini ele alan bu çalışma Erkan-ı Harbiye Kaimakamı Ali Rıza Bey tarafından yazılmıştır. Eser TBMM Kütüphanesi'nde ''74-404'' demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Teselya Tarihi 1313

Bu eser tarafımızdan görülmemiştir. Ancak tarihçi Bayram Kodaman eser hakkında bu bilgileri verir; *''Bu eser iki kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısmın yazarı Girid Resmolu Mavnahoyu *-zade Kasım Bin Ahmed'dir. İkinci kısım ise Bedreka-i Zafer Yahud Teselya ve Yenişehir adını taşımakta olup yazarı, Mahir Mehdi'dir. Bu kısım üzerinde 1314 tarihi yer almaktadır. Eserin birinci kısmında 1897 Osmanlı – Yunan harbi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümünde ise Teselya ve Yenişehir'in coğrafi özellikleri üzerinde durulmuştur. Eser rika hattı ile kaleme alınmıştır.''*¹²

Bu eser 1992 yılında Bayram Kodaman tarafından Türkçe 'ye transkript edilmiştir. Türk Tarih Kurumu bu eserin çevirisini 1993 yılında yayınlamıştır.

Devlet-i Aliyye ve Yunan Muharebesi

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi Yazma Eserler koleksiyonunda bulunan bu değerli eser rik'a yazı şekli ile kaleme alınmış olup müellifi belli değildir. Eser 28 cm boy, 22cm en ve 51 varak 100 sahifeden oluşmaktadır. Eserde standart satır sayısı mevcut değildir. En fazla 29, en az 23 satır vardır. Kırmızı bezle ciltlenmiş olup, şuan yıpranmış bir vaziyettedir. Bu eser bir defter üzerine kaleme alınmıştır.

Bu eser 5 Nisan 1313/17 Nisan 1897 savaşın ilanı ile başlayıp, 20 Haziran 1313/2 Temmuz 1897 tarihine kadar olan gelişmeler üzerinde durmuştur. Eserde hadiseler kronolojik sıra takip edilerek ele alınmıştır. Ayrıca bu yazma Ali Osman Uysal tarafından İstanbul Üniversitesi, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı altında yüksek lisans tezi olarak bilime kazandırılmıştır.

Bu eser, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yazma Eserler Koleksiyonu'nda ''Nd 2495-331'' demirbaş numarası ile kayıtlı bulunmaktadır.

---

¹² Bayram Kodaman, *1897 Türk – Yunan Savaşı (Teselya Tarihi)*, TTK, Ankara 1993, s.VIII.

1.3. Matbu Eserler

Osmanlı Yunan Seferi Dömeke Meydan Muharebesi

Bu eser 1314/1897 yılında Osman Senayi Erdemgil tarafından hazırlanmıştır. Eser matbudur. Bu çalışma 222 sayfadan oluşmaktadır. Eserin başında fihrist bulunmakla beraber kitap on bir bölümden meydana gelmektedir. Bu bölümlerden kısaca söz etmek gerekirse, harp tarihinin nasıl yazılacağı, Osmanlı ve Yunan ordularının durumu, harbin nasıl geliştiği, harbin başlaması, harp üzerine bir değerlendirme, seferberlik dönemi, sefer planı ve çeşitli bölgelerdeki askeri kuvvetler gibi konular ele alınmıştır. 1314 yılında İstanbul'da Artin Asaduryan Matbaasında basılmıştır. Birçok yerde nüshası bulunan bu eser "91741" demirbaş numarası ile İSAM Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Mirat-ı Vukuat-ı Harbiye

Selanikli Tevfik tarafından 1315/1898 yılında, İstanbul'da Tercüman-ı Hakikat Matbaası'nda Osmanlıca matbu olarak basılmıştır. Eserin kapağı kahverengi renktedir. Eser iki sütun olarak basılmıştır. 304 sayfa olan eser, 25 cm boy ve 16 cm enine sahiptir. İçerisinde bir adet de kroki bulunmaktadır. Eser adı, bazı nüshalardaki cilt kapaklarında "Musavver tarih-i harb" olarak isimlendirilmiştir. Ön kapak Osmanlı arması işlemeli, bezemeli ve eser adı yazılı, arka kapak ay yıldızlı ve bezemelidir.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Kütüphanesi'nde "Bel_Osm_O.00350" demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Musavver Tarih-i Harb

Eserin muharirleri Vecihi ve Rûfekası'dır. Eser 1315/1898 yılında İstanbul'da Dersaadet Matbaası'nda Osmanlıca matbu olarak basılmıştır. Eseri Ahmed Cevdet, Hasan Ferid tab' ve neşr etmişlerdir. Eserde her sayfada ikişer adet sütun halinde basılmıştır. Bu sütunların her birinde genellikle 40 satır bulunmaktadır. Eser 301 sayfadan oluşmaktadır. Eni 25 cm, boyu 34 cm'dir. İçerisinde iki adet resimli plan, iki adet harita ve dokuz adet kroki bulunmaktadır.

Eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda "Bel_Osm_B.00094" demirbaş numarası ile kayıtlı bulunmaktadır.

Tarih-i Zafer ve Harbin Müsebbibi

Eseri A.İrfan neşr etmiştir. 1315/1898 yılında İstanbul'da Yovanaki Panayoditis Matbaası'nda matbu olarak hazırlanmıştır. Eser ismi dış kapakta "Musavver mir'at-ı menakıb-ı hayriyye ve muzafferiyet-i Osmaniye yahut Osmanlı ve Yunan muharebesinin tafsilatı" olarak geçmektedir. Eser 20 cm boyunda, 14 cm enindedir. Kitabın sonundaki ilave sayfada Hacı Abdülezel Paşa'nın resmi vardır.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda “Bel_Osm_K.01898/01” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Guzât u Şüheda Yahud, Gazi ve Şehidler

Eser A.İrfan tarafından neşir edilmiştir. 1315/1898 yılında İstanbul’da Yovanaki Panayoditis Matbaası’nda Osmanlıca matbu olarak basılmıştır. Eser toplam 16 sayfadan oluşmaktadır. 21 cm boyu, 14 cm eni vardır. Osmanlı – Yunan Savaşı’nda şehit olan askerlerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu eser “Bel_Osm_K.01898/10” demirbaş numarası ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda bulunmaktadır.

Külliyat-ı Harb-i Yunan Yahud Tafsilat-ı Muharebe-i Ahire ve Mecmua-i İlâve

Eserin müellifi A.Hulusi’dir. Eser 1315/1898 yılında İstanbul’da Yovanaki Panayoditis Matbaası’nda matbu olarak basılmıştır. Eser 16 sayfa olup, 20 cm boy ve 14 cm eni sahiptir. Bu eser toplam 3 cüz’dür. Bu eserin ikinci ve üçüncü cüzleri "Mecmua-i Zafer" başlığı ile yayınlanmıştır. Harbin sebebine ve ilanına değinilmiştir.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda “Bel_Osm_K.01898/02” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Mecmua-i Zafer

“Külliyat-ı Harb-i Yunan Yahud Tafsilat-ı Muharebe-i Ahire ve Mecmua-i İlâve” adlı eserin devamıdır. 1315/1898 yılında İstanbul’da Yovani Panayoditis Matbaası’nda matbu olarak basılmıştır. Bu daha önce belirttiğimiz eserin üçüncü cüzüdür. Kitap 15 sayfadan oluşmaktadır. 20 cm boy ve 14 cm eni sahiptir. Osmanlı – Yunan savaşına dair çalışmada sulh metninin tercümesine yer verilmiştir.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda “Bel_Osm_K.01898/04” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Devlet-i Aliyye-i Osmaniye ve Yunan Muharebesi

İstanbul’da 1315/1898 Yılında Mihran Matbaası’nda Osmanlıca olarak basılan bu eser Süleyman Tefik ve Abdullah Zühdi tarafından hazırlanmıştır. Eser matbu olarak basılmıştır. 520 sayfa olan eserin eni 17 cm, boyu 25 cm’dir. Eser kırmızı karton kapakla ciltlenmiştir.

Eserde harp öncesi genel durumdan harbin cerayanından ve harbin sonundan bahsedilmiştir. Bu eser bu konuda çalışma yapmak isteyenler açısından son derece faydalı olabilecek bir eserdir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı’nda Osmanlıca Eserler Koleksiyonu’nda bulunan bu eser “YRY_Osm_0161” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Osmanlı Yunan Muharebesinin Tarihi

Eserin müellifi belli olmamakla birlikte, eser matbudur. 1314 /1897 yılında İstanbul'da Mahmut Bey Matbaası'nda ve 1315 (1898) yılında yine İstanbul'da Yovanaki Panayoditis Matbaası'nda basılmıştır. Eser kahverengi bir kapakla ciltlenmiştir. Eser 16 sayfa olup, 19 cm boy ve 13 cm enine sahiptir.

Bu çalışma Osmanlı – Yunan muharebesine genel bir bakışla başlamış çeşitli bölgelerde ki hudut muhaberatlarını ele almıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda Osmanlıca Eserler Koleksiyonu'nda bulunan bu eser “Bel_Osm_K.00112” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Devlet-i Aliyye ve Yunan Muharebesi Hakkında Müdavele-i Efkâr

Abdi Tevfik tarafından hazırlanan ve 1315/1898 yılında İstanbul'da Dersaadet İkdam Matbaası'nda basılan bu değerli eser matbu olup dili Osmanlıca'dır. Eser 231 sayfadan meydana gelmektedir. Siyah karton bir kapakla ciltlenmiş olan eser 11 cm eninde ve 16 cm boyundadır.

Eserde Osmanlı Yunan Muharebesi'nin sebepleri, cereyan şekli ve sonuçları ele alınmıştır. Bu çalışma İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda Osmanlıca Eserler Koleksiyonu'nda “Bel_Osm_K.02795 ” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Osmanlı Yunan Seferi Askeri Konferanslar

Osmanlı Yunan Seferi'ni ele alan bu çalışma kırmızı renkli ve ciltlidir. Dili Osmanlıca olup matbudur. 1325/1908 yılında hazırlanan bu eser 35 sayfa olup, eserin arkasında üç adet harita yer almaktadır.

Ferik İzzet Paşa tarafından hazırlanan bu eser 1325/1908 yılında İstanbul'da Artin Asaduryan Matbaası'nda basılmıştır. Bu eserin nüshaları birçok yerde bulunmaktadır. Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nde (İSAM) “227050” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

Osmanlı – Yunan Seferi (1313 – 1897)

Von Der Goltz Paşa tarafından Almanca olarak ele alınan bu eser 1326/1909 yılında Yakup Şevki Paşa tarafından Osmanlıcaya çevrilmiştir. Eser mavi karton bir kapakla ciltlenmiş durumdadır. Matbu olarak basılmıştır. Eserde en fazla 24, en az 10 satır bulunmaktadır. Eser 297 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde Osmanlı Yunan harbi detaylı olarak ele alınmıştır. Bu konu ile yazılmış en önemli eserlerden birisidir. 1326 yılında Dersaadet Matbaası'nda basılan bu değerli eser “39553” demirbaş numarası ile İSAM Kütüphanesi'nde kayıtlıdır.

1313–1897 Osmanlı - Yunan Seferi Teselya Harekâtı

Ahmed Nihad tarafından hazırlanıp,1926 yılında İstanbul’da basılmıştır. Osmanlıca Türkçesi ile kaleme alınan bu eser “0127532” demirbaş numarası ile Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi’nde bulunmaktadır.

1313 – 1897 Türk Yunan Seferi

1927 yılında İstanbul’da Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Talim ve Terbiye Dairesi tarafından hazırlanan bu eser Osmanlıca olup 262 sayfadan meydana gelmektedir. Harbi müteakip hazırlanan bu eser Osmanlı Yunan Harbi’ni çok detaylı bir şekilde ele almaktadır. Eser matbu olarak basılmıştır. Eserin kapağı bordo renklidir. 19 cm eni, 26 cm boyu vardır. Eserin başında fihrist bulunmaktadır ve araştırmacılara kolaylık sağlanmıştır.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı’nda bulunmaktadır. Osmanlı Yunan Harbi’ni merak eden ve çalışmak isteyen araştırmacılar bu kitaba Osmanlıca Eserler Koleksiyonu’ndan “1656” demirbaş numarası ile ulaşabilirler.

1.4. Hatıratlar ve Mektuplar

Muharebeden Gelen Mektuplar

Eseri A.İrfan neşr etmiştir. 1315/1898 yılında Yovanaki Panayoditis Matbaası’nda matbu olarak basılmıştır. Eser 16 sayfa olmakla birlikte, 20 cm boy ve 14 cm ene sahiptir. Osmanlı – Yunan muharebesine ait mektuplar yer almaktadır. Eser ilk olarak bir Osmanlı subayının babasına yazdığı mektupla başlamaktadır.

Bu eser “Bel_Osm_K.01898/06” demirbaş numarası ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda bulunmaktadır.

Yunan Ordusunda Bulunan Gönüllü Bir Fransız Zabıtın Mektupları

Eseri A.İrfan neşr etmiştir. 1315/1898 yılında İstanbul’da Yovanaki Panayoditis Matbaası’nda matbu olarak basılmıştır. Eser 16 sayfa olmakla beraber 20 cm boy ve 14 cm ene sahiptir. Adından da anlaşılacağı üzere Osmanlı – Yunan savaşında bulunan gönüllü bir Fransız zabıtının dört adet mektubundan oluşmaktadır.

Bu eser “Bel_Osm_K.01898/07” demirbaş numarası ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca eserler kataloğunda bulunmaktadır.

Tesalya Meydan Harbinde

Eser Berlette, Ashmead tarafından kaleme alınmıştır. 1315/1898 yılında İstanbul’da Tahir Bey Matbaası’nda Mehmed Tahir (Malumat gazeteleri sahibi) tarafın matbu olarak neşr olunmuştur. Eser üç sütun halinde basılmış olup 124 sayfadan oluşmaktadır. İçerisinde

Osmanlı – Yunan Harbi ile alakalı 120 resim vardır. Eserde sayfalar numaralandırılırken 85. sayfadan sonra 89. sayfaya geçilmiştir.

Bu eser “Bel_Osm_B.00001/02” demirbaş numarası ile İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osmanlıca Eserler kataloğunda bulunmaktadır.

Bir Şehidin Vasiyeti

Selanikli Tevfik tarafından 1315/1898 yılında, İstanbul’da Tercüman-ı Hakikat Matbaası’nda matbu olarak basılmıştır. Eser 15 sayfa olmakla birlikte eni 12 cm, boyu 17 cm’dir. Bu eserde Osmanlı – Yunan harbine katılmış olan bir askerin evladına vasiyeti anlatılmaktadır. Bunun yanında eserin içerisinde şiirler de yer almaktadır.

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Kütüphanesi’nde “Bel_Osm_K.02943” demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

1.5. Tez Çalışmaları

Osmanlı – Yunan Harbi ile ilgili yazma ve matbu kaynakların bir bölümü tez olarak da yapılmıştır. Yapılan tezler aşağıda verilmiştir:

- Yayla, Ali, ***1313 Osmanlı Yunan Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberatı***, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, İstanbul 1990. (Bu tez yazma eserler başlığı altında tam künyesi verilen: *1313 Yunan Harbi Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberatı* adlı eserdir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazma No: TY9919’un transkripsiyonu olmaktadır.)

Prof. Dr. Abdülkadir Donuk danışmanlığında yapılan bu çalışma yüksek lisans tezi olarak ele alınmıştır.

Bu tezin yazılma amacı olarak yazar, savaş öncesi ve sırasındaki enteresan ayrıntıları ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Tezinin kusursuz olduğu iddiasında değildir. Bu eser yazma eserler başlığı altında daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

- Uysal, Ali Osman, ***Devlet-i Aliyye ve Yunan Muharebesi***, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, İstanbul 1990. (Bu tez, yazma eserler başlığı altında tam künyesi verilen: *Devlet-i Aliyye ve Yunan Muharebesi* adlı eserdir. Bu eser, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yazma Eserler Koleksiyonu’nda “Nd 2495-331” demirbaş numarası ile kayıtlı bulunmaktadır. Yazmanın müellifi belli değildir.)

Prof. Dr. Abdülkadir Donuk danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak bilime kazandırılmıştır.

Bu tezin yazılma amacı olarak yazar, geniş bilgiler sunan bu anonim eserin, bu alanda araştırma yapacak olanlara kolaylık olacağını ve aynı zamanda kaynak teşkil edeceğini düşündüğü için bu yazma eseri transkript etmiştir. Bu eser daha önce belirttiğimiz yazma eserler başlığı altında daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Yukarıda verilen metne dayalı tezçalışmaları dışında Osmanlı-Yunan Harbi konusunda bazı monografiler de yapılmıştır. Bu çalışmalar da aşağıda verilmiştir:

- Şen, Cafer, *1897 Osmanlı-Yunan Muharebesi'nin Türk Edebiyatındaki Akisler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara 1997.

Yrd. Doç. Dr. Metin Kayahan Özgül danışmanlığında, yüksek lisans tezi olarak ele alınmıştır. Osmanlı Yunan muharebesinin Türk edebiyatına yansımalarını ortaya konulmuştur.

- Yılmaz, Mehmet Oytun, *The 1897 Greko-Ottoman War (1897 Osmanlı-Yunan Savaşı)*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

Yrd. Doç. Dr. Nadir Özbek danışmanlığında, yüksek lisans tezi olarak bilime kazandırılmıştır. Tez İngilizce olarak kaleme alınmıştır. Ele alınan bu tezde, çok uluslu ve çok dinli bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'nin, 1897 Osmanlı – Yunan harbi sırasında sosyal tabakasına karşı verdiği çabayı konu edinmiştir.

- Ekinci, Mehmet Uğur, *The Origins Of The 1897 Ottoman-Greek War: A Diplomatic History (1897 Osmanlı -Yunan Savaşı'nın Kökenleri: Bir Diplomatik Tarihçe)*, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.

Dr. Mehmet Kalpaklı tez danışmanlığında itina ile hazırlanan bir yüksek lisans tezi olmuştur. Bu tez çalışmasının dili İngilizcedir. Osmanlı Yunan Harbi'nin ortaya çıkaran faktörler ve gelişmeler üzerinde durulmuştur. Bunun yanında 13 Şubat 1897 tarihi ile 17 Nisan 1897 tarihleri arasındaki gelişmeler tezin konusunu teşkil etmiştir.

Bu çalışmada yazar, Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgelerinin yanında İngiliz arşiv belgeleri de kullanılmıştır. Bunun yanında çeşitli yazma ve matbu eserler ile bu konuda yazılmış eserlerden de faydalanmıştır.

Osmanlı – Yunan Harbi ile ilgili, yazma ve matbu eserler ile bu konuda yapılmış olan tez çalışmaları araştırma yapacak olanlar ve bu konuya ilgi duyanlar için tasnif edilmiştir. İsmi verilen eserler dışında da bu konu ile ilgili yazılmış başka eserler olabilir. Ancak biz burada kaynak niteliği taşıyan eserleri sıralamaya çalıştık. Türkiye kamu ve özel kütüphanelerinde yapılacak araştırmalar şüphesiz yeni kaynakların bulunmasına imkân verecektir. Nitekim neşirini tez olarak hazırladığımız, bu çalışma da bu tür kayıp eserlerden bir tanesidir

2.MEHMET TAHİR BEY'İN HAYATI VE ESERİ

2.1. Ailesi ve Eğitim Hayatı

Ailesi ve kendisi hakkında literatürde çok fazla bilgi bulunmayan Mehmet Tahir Bey 1294/1878 yılında Çorlu'da doğmuştur.¹³ Kendisi balkan kökenli olup Çorlu, Bursa ve İstanbul'da ikamet etmiştir.¹⁴ Babası Sait Bey'dir. Annesi hakkında kayıtlarda herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.¹⁵ Ailesinin lakabı Said Ağalardır.¹⁶ İki tane eşi vardır. Bunlardan biri, Karahisar Redif Mülazımı Miralay Ali Rıza Bey'in kızı Bahriye Hanım diğeri ise İzmir'de bulunan Giritli İsmail Efendi'nin kızı Zeynep hanımdır. İki tane oğlu vardır. Büyük olanının adı Ferid, küçük olanın ismi Hayri'dir. Bir tane de Güzide isminde kızı bulunmaktadır.¹⁷ Onu tanımlayanlar, Mehmet Tahir Bey'in ela gözlü, buğday tenli, sık bıyıklı, orta boylu bir delikanlı olduğunu dile getirmekteydiler.

İlk ve orta öğrenimine dair kayıtlarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Belgelere göre 1310/1894 yılında idadi (lise) eğitimine Bursa'da başlamıştır. Burada Kitabet, Osmanlı Coğrafyası, Tarih, Matematik, Fransızca, Resim, Jimnastik, Düzlem Geometrisi, Uzay Geometrisi, Kozmografya, Tarama ve Makine derslerini almış ve 1312/1896 yılında başarı ile mezun olmuştur.

1312/1896 yılında Mekteb-i Harbiye-i Şahane 'de piyade sınıfına kayıt olmuştur. 129 okul numaralı Mehmet Tahir burada Fizik, Kitabet, Kimya, Topoğrafya, Piyade Nefer Talimi, Malumat ve Askeri Terbiye, Fransızca, Tarama, Almanca, Mimari, Harita Bilgisi, Osmanlı Coğrafyası, Askeri Coğrafya, Kılıç Talimi ve askerlikle ilgili farklı dersler de almıştır.¹⁸

---

¹³ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:2.

¹⁴ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4c Numaralı belgedeki adresi: Yeni Mahalle Üçüncü Sokak 23 Numara Bakırköy İstanbul.

¹⁵ Milli Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

¹⁶ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4a.

¹⁷ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No:314-356, Ek:4c.

¹⁸ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No:314-356, Ek:1.

Aldığı bu derslere karşılık yabancı dil öğrenme konusunda herhangi bir girişimde bulunmamıştır.¹⁹ 511 mevcutlu sınıf içerisinde 356'ncı olarak 1314/1898 yılında Mülazım-ı Sani (teğmen) rütbesi ile mezun olarak 5'inci ordu emrine atanmıştır.

2.2. Askeri Hayatı

Askerlik hayatı incelendiğinde, eldeki belgeler ışığında malesef Mehmet Tahir Bey'in tam olarak hangi tarihlerde terfi ettiği bilinmemektedir. Muhtemelen geç dönemde kendisi tarafından hazırlanan bu belgelerde tarihler takriben yazılmıştır. Osmanlı Arşivinde yapılan araştırmalarda ise erken dönem askeri hayatına dair bilgilere ulaşılamadı. ATASE arşivinde ise tasnif sisiteminden kaynaklanan sorunlarla karşılaşıldı ve oradan da gerekli bilgilere ulaşılamadı. Burada verilen bilgiler kendisinin son görev yeri olan Harita Komutanlığı'ndaki ve Millii Savunma Bakanlığı'ndaki dosyasından çıkarılmıştır.

13 Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1314/1899 de Mektebi Harbiye'den Mülazım-ı Sâni rütbesi ile mezun olarak Ali Ziya Bey ve liva kumandanı Has Paşa denetiminde bulunan 5. ordu emrine atanmıştır. 21 Kânun-ı Sâni 1317/1902'de 1. Edirne Taburu 2. Bölüğüne atanmıştır.²⁰ Takriben 1318/1902 senesi Mart ayında redif taburuna nakil olmuştur.²¹ 1319/1903 senesi Ağustos'unda meydana gelen Bulgar karışıklığı nedeniyle tabur silahaltı olarak Karakilise civarında üç dört ay kadar eşkıya takibinde bulunmuştur.²² 4 Eylül 1319/1903 da 2. ordu Dimetoka Alayı 4. tabur 3. bölüğüne nakil edilmiştir. 1 Teşrin-i Evvel 1319'da 2. ordu 100. redif taburu 3. bölüğe atanmıştır.²³

1320/1904 Temmuz ayında Mülazım-ı Evvelliğe terfi etmiştir ve Kırcaali, Başmaklı civarında görev yapan 2. ordu 15. alay 2. tabur 3. bölüğüne atanmıştır.²⁴ 1324/1908 yılı Temmuz ayının beşinde yüzbaşılığa terfi etmiştir.²⁵ Yine bu tarihte 2. ordu 138. redif alayı 1. Biga taburu 2. bölüğüne atanmıştır.²⁶ 1326/1908 senesinde meydana gelen Osmanlı-İtalya

¹⁹ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4.

²⁰ Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

²¹ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

²² Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

²³ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

²⁴ Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

²⁵ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4.

²⁶ Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

Muharebesi'nde Mehmet Tahir'in de içinde bulunduğu tabur silahaltı olarak 3-4 ay kadar Bişkine limanında sahil güvenlik görevini yerine getirmiştir.²⁷

19 Mart 1328 (1912) de Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi Harita Komisyonu İstikşaf kısmında görevlendirilmiştir.²⁸ Yine bu tarihte harita heyeti ile birlikte Van ve Muş bölgesinin 1/200.000 ölçekli haritasının çiziminde görev almıştır.²⁹ 1329/1913'da Balkan Harbi cereyan ederken Selimiye Kışlası depo taburu vazifesinde bulunmuştur.

1330/1914 Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas cephesi 9. kolordu 17. fırka 49. alay 2. tabur 3. bölüğüne tayin olmuştur.³⁰ 1331/1915 Mart ayında 16/2 ikinci bölüğüne nakil olmuştur. Yine aynı tarihin Nisan ayında Tortum civarında Acısu Köyü'nün kuzeyinde 2500 tepe muharebesinde bulunmuştur. Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Malazgirt, Karakilise, Erzurum ve Avşen tarafında bulunmuştur. Takriben Aralık-Ocak aylarında Andek Muharebesi'nde ve Erzurum'daki Höyükler Muharebelerinde görev almıştır.³¹

30 Haziran 1331/1915 de kıdemli yüzbaşılığa terfi ederek 50. alay 3. tabur kumandanlığına atanmış ve daha sonrada Dersaadet'e gelerek 3. ordu emrinde görevlendirilerek harita şubesi emrine iade edilmiştir. 1 Haziran 1332/1916 de binbaşılığa terfi etmiş, Halep-Suriye haritasının hazırlanmasında görev almıştır.³²

Mehmet Tahir Bey Erkan-ı Harbiye'nin uygun görmesi ve emri ile Lazkiye, Şam, Havran mıntıklarında da görev yaptı. Hatta 1316³³ senesi Şubat ayında Hicaza gönderilen Surrenin Surre Muhafızlığı için Hicaz'a gitmiştir.³⁴ Yine bu tarihte yaptığı hizmetlere mükâfat olarak iki sene kıdem zammıyla ödüllendirilmiştir. Her ne kadar elimizde Mehmet Tahir Bey ile ilgili çok fazla doküman olmasa da bu kısıtlı belgeler ışığında orduya ne kadar fayda sağladığı ve bunun neticesinde başarısının ödüllendirildiği görülmektedir.

---

²⁷ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

²⁸ Milli Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

²⁹ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

³⁰ Milli Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

³¹ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

³² Milli Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

³³ Metinde Eski Türkçe olarak Rumi 1336 yazmaktadır. Ancak bu tarihte Osmanlı Devleti'nin bölge ile irtibatı kesilmişti ve artık sürre gönderilmemekteydi. Metinde bu tarihin yanlış olduğunu düşünüyöüz. Zaten kendi el yazısı ile hazırlanmış bir sicil belgesi olması muhtemel olan belgede görevleri kronolojik olarak anlatılır iken 1314 ile 1318 arasında 1336 tarihinin olması bir yazım hatası olmalıdır.

³⁴ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

Resim 1: Albay Mehmet Tahir Bey

Suriye’de harita heyeti ile birlikte görevini ifa ettikten sonra Dersaadet’e geri dönmüşlerdir. 1337/1921 Kanuni Sani’de Milli Mücadele’ye katılmak üzere İnebolu İskelesi’ne çıkmıştır.³⁵

7 Şubat 1337/7 Şubat 1921 de Batı Cephesi harita umurunda istihdam edilmek üzere mezkûr cephe emrine tayin edilmiş, İnönü ve Eskişehir civarındaki çalışmalarda bulunmuştur. 1 Mart 1337/1 Mart 1921’de yarbaylığa terfi etmiştir. 30 Ağustos 1929 tarihinde albaylığa terfi ederek Harita Umum Şubesi Müdürlüğü’ne atanmıştır. 17 Temmuz 1930’da Tekaüt Kanunu’nun 3. maddesi (D) Fırkası gereğince emekliye ayrılmıştır.³⁶

Elimizdeki belgeler çerçevesinde ele aldığımız Mehmet Tahir Angün, Balkan, Birinci Dünya Savaşı’na ve İstiklal Harbi’ne katılmıştır. 1921-1923 yıllarında Binbaşı olarak sonrasında Yarbay rütbesi ile Batı Cephesi Kumandanlığı birinci şubesinde harita subaylığı görevini ifâ etmiştir. Katıldığı bu savaşlarda gösterdiği başarılarından dolayı 27 Kanuni Evvel 1330/9 Ocak 1915 de Gümüş Liyakat Madalyası, 11 Nisan 1334/11 Nisan 1918 de Gümüş

³⁵ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:4b.

³⁶ Milli Savunma Bakanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356.

İmtiyaz Madalyası, 11 Ocak 1928 tarihinde de Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Mehmet Tahir Angün 3 Ağustos 1940 tarihinde vefat etmiştir.³⁷

2.3. Mehmet Tahir Bey'in Eserinin Değerlendirilmesi

Tez olarak seçtiğimiz bu kitap Osmanlı – Yunan Muharebesini ele alan, daha önce yayımlanmamış yazma bir eserdir. Eserin yazıldığı tarihe ait herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu yazma, bir defter üzerine rika hattı ile yazılmıştır. Her sayfadaki sayısı en az 1, en fazla 33 satır olmak üzere, toplam 2099 satır mevcuttur. Sayfa numarası verilmemiş olan bu yazma, 35 varaktan meydana gelmektedir. Biz bu varakları numaralandırdık ve eseri, toplam 68 sayfada ele aldık. Dolayısıyla yaptığımız transkriptte sahife numarası verdiğimiz gibi ekte sunduğumuz metin üzerinde de sahifeleri gösterdik.

Eserin orijinali Mehmet Tahir Bey'in torunu Fikret Angün'de bulunmaktadır. Eserin herhangi başka bir nüshasının olup olmadığına dair bir bilgiye sahip değiliz. Biz eserin bir fotokopisini elde ederek, bilimsel çalışmaya uygun hale getirdik. Dil bakımından sade ve 20.yy başlarına ait bir Türkçe kullanılmıştır. Eserde abartılı ifadelerden kaçınılmıştır. Askeri terimler orijinal olarak verilen eserde bazı yazım yanlışları da bulunmaktadır. Eserin tertip ve düzeninden müsvedde olmadığı, temize çekilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Eserde içindekiler bölümü olmamasına rağmen Mehmet Tahir Bey, olayları belli bir sıra ve kronoloji takip ederek ele almıştır. Ayrıca bu eseri detaylı bir şekilde incelediğimizde, bu eserin daha önce Osmanlı – Yunan Muhaberebesi ile ilgili yazılmış olan yazma ve matbu eserlerden yararlanılarak hazırlandığı görülmektedir. Mehmet Tahir Bey eser içerisinde öznel düşüncelerine de aralıklarla yer vermiştir. Kitabın bütünlüğüne ait olmamakla birlikte, birinci sahifesinde ordu ve silahlanma ile ilgili iki ayet bulunmaktadır.

“Ve eydihim bi cünüdin lem teravhâ...”³⁸

“Ve e’addeklehüm mesteta’tüm min kuvveti ve min ribâti’l-haylı...”³⁹

³⁷ Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Sicil No: 314-356, Ek:2.

³⁸ [Allah] onlara sizin görmediğiniz bir ordu ile yardım etmişti...”, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur’an-ı Kerim Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Tevbe Suresi, Ayet 40, s.192.

³⁹ “Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın...”, a.g.e., Enfal Suresi, Ayet 60, s.183.

Eserin başında yer alan Ayet-i Kerime'ler başka yerlerde de geçmektedir. Bu da Mehmet Tahir Bey'in ordu ve silahlanma algısı hakkında önemli fikir vermektedir. Başka bir deyişle ordu hazırlamayı dini bir görev addetmektedir.

Eser, aşağıdaki başlıklar altında ele alınmış ve eserin son kısmında ise Osmanlı ve Yunan ordularının ölü ve yaralı sayıları verilmiştir.

- Tarafeynin Netice-i İstihzârâtı (İki Tarafın Hazırlıklarının Sonuçları)
- Sefer Plânı
- Tarafeynin Kuvveti ve Sûret-i Tahaşşudâtı (İki Tarafın Kuvvetleri ve Toplanma Şekli)
- Vukuat-ı Harbiye (Savaşın Olayları)
- Milona Muharebesi
- Milona'nın Zabtı Yunanlıların İlk Ric'ati (Milona'nın Ele Geçirilmesi ve Yunanlıların İlk Geri Dönüşleri)
- Velestin İlk Muharebesi
- Çatalca Muharebesi
- Velestin Son Muharebesi
- Dömeke Meydan Muharebesi
- Epir Dâhilindeki Harekât

Eserden öğrendiğimize göre Osmanlı ve Yunan Muharebesi bir ay gibi kısa bir süre içerisinde Osmanlı ordusunun kesin galibiyeti ile noktalanmıştır. 1313 Teşrin-i Sani'sinin 22'nci (4 Aralık 1897) günü imzalanmış olan sulh mukavelesi ile Yunanlıların Osmanlı Devleti'ne 72 milyon Mark tazminat vermesine ve hudut boyunca da güvenliği sağlamasına karar verilmiştir.⁴⁰

Eser içerisinde Mehmet Tahir Bey sadece olayları anlatmamış, kendine has değerlendirmeler yaparak eserini zenginleştirmek istemiştir. Bu değerlendirmelerden bahsedecek olursak:

Mehmet Tahir Bey, Osmanlı Devleti'nin sevkiyattaki başarısını ve üstünlüğünü aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

---

⁴⁰ Transkribe edilen yazma, s.68.

‘‘Osmanlıların sevkiyyâtındaki mükemmeliyeti nazarlarda bir kat daha ayan eden bir hal var ise o da Yunanistan ufak bir kıtâ’ memâlik-i mahrusa ise cesim olduğundan tecemmu’ muntikasına gelecek kıtâât uzun mesafe kat’ına mecburdur. Ordu-yı Hümâyûnun Rumeli taburlarının nakliyyâtı kemal-i rahatla yaptığı halde bile seferber oldukları mevâkiden muntika-i tecemmu’a gelebilmeleri birbiri üstüne birer ve Anadolu taburlarının ise ikişer hafta sürmüştür.’⁴¹

‘‘Hizmetin bu kadar tenevvu’ ve ihtilâfi nakliyyâtın kesretine rağmen [Şark şimendüferleriyle 3322 zabıta ile 154.000 efrâd ve 34.386 hayvan nakledilmiştir.] sevkiyyât-ı askerîye Yunanlılarınkinden pek muntazam olmuştur.’⁴²

Savaşın cerayan ettiği bölge hakkında bilgi veren Mehmet Tahir Bey, coğrafi şartların savaşın gidişatı üzerindeki etkisini, çeşitli bölgelerdeki gelişmeleri de kendi üslubu ve yorumu ile dile getirmiştir:

‘‘Arazinin en müsait yerleri Yunanlıların ellerinde bulunmasına binaen bazıları Yunanlılar Nehuramak ile Milona arasına kuva-yı fâika toplayarak taarruza devam etseler idi belki de muvaffak olurlardı. Diyorsalrı da bu mülahaza pek zayıftır, zira bu taarruzlarına mukabil Devlet-i Aliyye’nin altıncı, dördüncü, ikinci fırkalarıyla üçüncü firkanın ikinci ve beşinci firkanın birinci livalarına ve müstakil livaya ve süvari fırkası ile ordu topçusuna daha doğrusu hemen tekmil-i kuva-yi Osmaniyye’ye tesadüf edeceklerinden böyle bir taarruzda ümit-i muvaffakiyet olmadığı gibi harp planı mucibince 24 tabur bir süvari alayı 7 bataryadan ibaret olan birinci firkanın harekâtı tekmil-i kuva-yi Yunaniye’nin büsbütün mahv ve perişan olmalarına sebep olurdu. Bu taarruz daha Devlet-i Aliyye seferberliğe ilk başladığı anda olsa idi belki olabilirdi. Zaten Yunanlılar işi bu cihetlere kadar uzatmamışlardı. Cebhe ve taarruzlarını daha ilk günleri noksan bırakmışlar ve kazanmış oldukları menâfi ve netâyici elden çıkarmamak cihetine hasr-ı dikkat ve itina eylemişlerdi.

Yalnız İsmolenski cüretli çıktı. Müşârun-ileyh livasıyla Damas üzerine ilerlemekle nisbet etti ise de başa çıkaramadı.

Me’amafih buldukları hale nazaran Yunanlıların harbi uzatmak üzere müteakiben mukavemet göstererek ric’at etmeleri muafiktir. Zira İsmolenski ilerleyemediği gibi hiç bir kıtanın dahi ilerlemeyeceği muhakkak olup cüz’i bir mukavemet edildiği takdirde mağlubiyeti

---

⁴¹ A.g.e, s.5.

⁴² A.g.e, s.6.

olduktan başka ordu-yı hümayûnu herhangi bir taraftan muvaffakiyette diğer tarafın arkasını alarak perişan olmalarına sebep olurdu.

Bunlara bedel Osmanlılar yine 6 Nisan'da taarruza devam ettiler. Esas plan mucibince bu taarruz Yunan kuva-yı asliyesinin sol cenahını tamamıyla ezecek ve cephe sevk ve tevcih olunacaktı. Bunun için de ordu-yı hümayûnun sağ cenahının iyiden iyiye takviye olunması ve Damas vadisi nisf-ı daire şeklinde kuşatmış olan Beydeğirmen ile Radeli geçitlerinin tarafeynindeki sırtların bila ifâte-i vakt taht-ı işgale alınması lazım geliyordu. Lakin düşman hudut boyunca kemal-i şiddetle tehdit etmekte olduğundan sağ cenaha göndermek için hiçbir yerden asker alınamadığı gibi aynı sebebtennâşi beşinci fırka da cenah-ı mezkûre sevk olunacak yerde merkeze yaklaştırıldı.

Çünkü Yunanlılar hudut boyunu tehdit etmekle beraber birinci fırkaya mukâbil hemen tek mil kuvvetlerinin bulunması ve Damas tarafındaki muvaffakiyetleri hasebiyle başkumandanlığın fikri Yunan ordusunu cenahından vurmayıp cepheden vurmak ve badehü ikiye tefrik ile ayrı ayrı tepelemek idi.

Birinci fırka takriben aynı kuvvette üç kısma ayrılarak dağıtılmış olduğundan Beydeğirmen ile Reveni geçitlerinin tarafeyninde vaki nokat-ı hakimeyi zabt ve tezhire kadir olamıyordu. İşte bunun içindir ki sağ cenahı müdafayı ihtiyar ü muharabe uzamıştır.

*İkinci firkanın Yunanlıların sevk ve isâl eden çıplak ve uçurum yamaçlara karşı teşebbüs ettiği taaruzlardan birkaç blockhavzın zabtına kadar bir netice çıkmadı.*⁴³

Mehmet Tahir Bey, Milona geçidinin ele geçirilmesini ve bunun neticesinde meydana gelen gelişmeleri ele alarak, savaşın gidişatına dair çeşitli varsayımlarda bulunmuştur:

“Mademki Yunanlılar Milona geçidini kaib edip oraya doğru tard ve tenkil edilmişlerdir. Artık kendilerine ordu-yı hümayûnun seferberliği ikmâl etmesinden dolayı zaten kapanmış olan taarruz kapıları büsbütün kapanmıştır. Şu zamanda Yunanlılar büyük bir tehlike içerisinde bulunuyorlardı. Çünkü Osmanlılar kuva-yı külliye ile Milona geçidinden geçerek Yunanlıların gayet uzun ve bina' en-aleyh zayıf olan hatt-ı harplerini yarabilirlerdi. Bu halde ise Mastrapas livasının sağ cenahı kuşatılmış olduğu gibi Kaklamanos müfrezesinin de yolu kesilmiş olurdu. İşte esbâb-ı ma'ruzdan dolayı Yunanlılara artık hudud dağları üzerinde veya gerisinde mukavemette bulunmaktan ise sağ cenahdan başlayarak Köstem nehri gerisine çekilmek daha hayırlı idi. Mâni'-i mezkûrun arkasında yeniden biraz

---

⁴³A.g.e, s.15-17.

mukavemet için toplanabilirler ve ihtimal ki geçitlerden çıkan Osmanlı kıtaatının bir kısmı üzerine düşebilmek için bir fırsat bulabiliyorlardı.

Fakat Yunanlılar bir kere düşmüş oldukları o fena vaziyette kaldılar. Şükretsiner ki bir hal-i gayri müterakkibe imtidâtlarına yetiştii. Osmanlılar ne merkezden kuva-yı müctemia ile feth etmiş oldukları Milona geçidinden dışarı çıktılar, ne de eski taarruz fikrini icrâ edebilmek için sağ cenahlarını takviye ettiler. Bâ-husûs düşmanın merkezi tamamıyla geriye atılmış olduğundan artık bu takviye keyfiyyetine muhalefet edecek bir şey yok idi. Fakat bu hal yani harekât ciddiye ve kat'aya teşebbüs olunmaması yirmi dört saatten beri mütemadiyen muharebe edildiği için kıtaâtı askeriyenin fena halde yorulmuş ve yekdiğerine karışmış ve cenahlarla ilerlemekten ise vakit kaybetmeyip merkezden ilerlemenin bulunulan vaziyete nazaran daha faydalı olacağı düşünölmüş olmasındandır. '44

Çatalca ve Dömeke muharebelerinin, savaşın gidişatına etkileri, Osmanlı ordusunun görevini layıkıyla yaptığı ve bu galibiyetlerin ne gibi sonuçlara vesile olduğu Mehmet Tahir Bey tarafından aşağıdaki gibi ortaya konulmuştur:

‘İşte Çatalca ve Dömeke muharebeleri gösteriyor ki muhâcemeyn bir kere düşmanla vülüceli temasa geldi mi artık müdafaanın çekilmesine ruhsat vermiş olmamak için şanlı davranmaktır.

Dömeke muharebesinde kumanda heyet-i aliyesinin sevk ve idare-i harbiyeye gösterdikleri vukûf inkâr olunamaz.

Topçu sınıfı ile piyade sınıfı vazifelerini pek güzel ifâ etmişlerdir. Süvari sağ cenahta şiddet-i mahsusa ile istimal edilse idi daha ziyade hizmetler görebilirdi. '45

‘Preveze 2 istihkâm cihetinden bir iç kale ile bir kaç sahil bataryalarını kuvvet cihetinden [3 muahharan 4 olmuştur] taburu [?]. cihetinden ise muharebe edebilecek 12 topu havi bir kalecik olduğu ve yalnız başına bunca tehlikelere maruz bulunduğu halde bidayetinden ta nihayetine kadar bütün sefer boyunca merdane müdafaâda bulunması takdirlere sezâdır. '46

‘ [Nisan 13] hatta 13'te ikinci livaya mensup kıtaâtı geriye Narda'ya göndererek birinci livayı (Palazmana) boğaziyla hanupalu arasında küme vari bir surette tertip etti.

⁴⁴ A.g.e, s.18-19.

⁴⁵ A.g.e, s.61.

⁴⁶ A.g.e, s.62.

Daha Şu zamanlarda ileride taarruz ümitlerini mahvedecek bir vukuat zuhur ettiği halde Manos'un bundan tarafızah edişi Prens Konstantin ordusunun Çatalca'ya çekilmekte olduğu haberinden ileri gelse gerektir.'⁴⁷

Epir ve dâhilindeki gelişmeler Mehmet Tahir Bey tarafından aşağıdaki gibi yorumlanmış ve ortaya koyulmuŐtur:

‘İŞte bundan dolayı kıpırdanacak halleri kalmamış olan Yunan sağ cenahı askerleri geceden başlayarak Narda'nın hemen Şimalindeki tepelere can attılar. Daima muzafferiyet Osmanlılar cihetine intikal etti ve geceleyin mevzilerini tahkim ettiler.

Osmanlıların Epir cihetindeki vazifeleri sarf-ı müdâfa'a ve mukavemetten ibaret olduğu ve asıl darül harp üzerinde harekât-ı askeriyenin evahirine doğru taarruzu bir Şiddet-i kâmile ile devam ettirebilmek için elde fazla kuvvet bulunmadığı nazar-ı mülâhazaya alınırsa Epir kuvayı harbiyesinin Teselya'nınki ile mütenasip olmadığı tahakkuk eder.

[Mayıs 4] tarafeyn bidayet-i muhâsamâtta öylece yerleşmiş bulunuyorlardı. Yani herkes eski kendi yerinde kalmış ve bu hal mütarekeye kadar devam etmiştir.'⁴⁸

‘Epir'de uzaklara doğru taarruz edip gitmek yani müdâfa'ada kalmamak hususuna mani olan esbab görüliyor ki kuvvet olmayıp ahval-i coğrafya ile dâhili tehdide maruz olan vilayetin hiçbir parçasını bırakmak keyfiyetini istilzam eden hususattır. Fakat Garibova muharebesinden sonra Yunanlıların peşini bırakmamakta bir beis yoktu. Hem de böyle bir hareket Teselya harekâtı üzerine pek büyük bir tesir icrâ edebilirdi.

Manos fırkasının sevk ve idare hususu bu kadar [?] davranmasına bir mana verilemez. Malum Yunanlılar Epir'i elde etmek arzu ediyorlardı. Ahval-i imtidâdiyenin kendilerine gösterdiği müsaade ile ahalinin alel ekser Yunanlılardan ibaret olduğuna bakılırsa kati bir taarruzun [?] muvaffakiyat olabilmesi memul olduğu meydana çıkar.

Lakin Manos muvaffakiyetten tamamiyle kat'i ümit etmiş ve Preveze'nin zabtını teshil için birçok sorunsuz müsademe icrâsını kendisine muhavver hareket ittihaz eylemiştir.'⁴⁹

Yukarıdaki alıntıları kısaca değerlendirmek gerekirse, Şu sonuçlara varılabilir:

Mehmet Tahir Bey, Osmanlı Devleti'nin savaş istemediğini, savaşa sebep olacak amillerden mümkün mertebe kaçındığını ancak Yunanlıların tutumları sonucu savaşa mecbur

⁴⁷ A.g.e, s.64.

⁴⁸ A.g.e, s.67.

⁴⁹ A.g.e, s.68.

kalındığını ileri sürer. Muharebenin cereyan ettiği coğrafya hakkında bilgi veren Mehmet Tahir Bey, bu bölgelerde meydana gelen mücadelelere de detayları ile değinerek çeşitli yorumlar yapar. İki tarafın tutumlarını da kendine has üslubu ile değerlendirerek, Yunanlıların savaşı uzatma girişimlerine karşılık, bu düşüncelerin işe yaramadığını ve Osmanlı Devleti'nin şiddetle taarruza devam ettiğini ayrıntılı olarak ortaya koyar.

Milona Muharebesi sonrası, Yunanlıların Milona bölgesini alma ümitlerinin tamamen bittiğini, Yunanlıların düştükleri kötü durumdan kurtulamadıklarını ve Avrupalı devletlere şükretmeleri gerektiğini vurgular. Müellife göre, Osmanlı Devleti ele geçirdiği yerlerden çıkmamış ve bunun sonucunda Yunanlılar geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Bu gelişmeleri müteakip Osmanlı ordusunun biraz dinlenip merkezden daha kuvvetli mukavemet göstereceği dile getirilmiştir.

Eserde ayrıca Çatalca ve Dömeke Muharebeleri ile Epir bölgesindeki gelişmeler üzerine de çeşitli değerlendirmeler yapılmış olup, Osmanlı Devleti'nin sevk ve muharebe esnasındaki başarısı takdir edilmiştir. Gerek topçu ve piyade sınıfının görevlerini layıkıyla yapmaları gerekse sevkیات ve muharebelerdeki başarılar Yunanlıların son derece zor durumda kalmalarına sebep olmuştur.

Mehmet Tahir Bey'in değerlendirmelerine göre, Osmanlı Devleti'nin uyguladığı politikalar son derece mükemmel, Yunanlıların politikaları ise Osmanlı Devleti politikalarına nazaran son derece geridir. Mehmet Tahir Bey ne kadar yanlı bir anlatım sergiler gibi gözüksede, Osmanlı ordusundaki aksaklıkları da son derece objektif bir şekilde ortaya koymuştur. Öznel düşünceleri de metin içerisine katmasına rağmen, gerek verdiği bilgiler gerekse yaptığı yorumlar ile 1897 Osmanlı – Yunan Muharebesi'nin daha iyi anlaşılmasına son derece önemli katkı sağlamıştır.

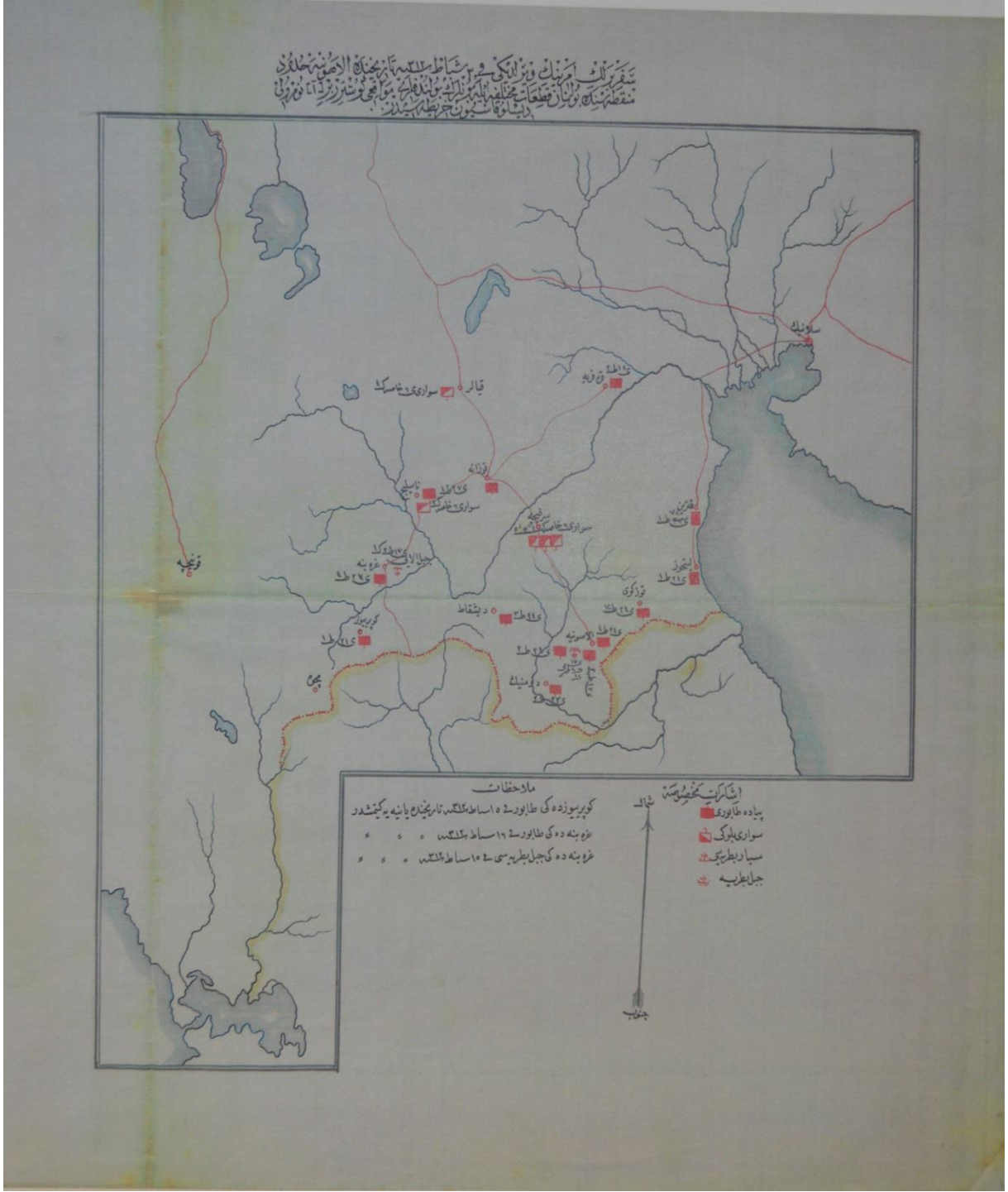
2.4. Muharebeye Dair Haritalar

Kıtaât-ı Osmaniye'nin Beray-ı Tecemmu Vuku' bulan sevkıyatını mübeyyin krokidir.⁵⁰

⁵⁰ Abdülkadir Tefik, *Devlet-i Aliyye ve Yunan Seferi*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY4416-93.

Sferberlik emrinin verildiği Fi 3 Şubat senesi 312 tarihinin Alasonya hudud-ı mıntkasında bulunan kıtaât-ı muhtelif ile bunların buldukları mevaki-i gösterir. Bir numaralı (1) dislukasyon haritasıdır.⁵¹

⁵¹ Ebü'l Hayr İpsalalı, 1313 Osmanlı Yunan Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberatı, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY9921-11.

Harekât alanındaki kara ve demiryolları ile şehir ve kasabalar.⁵⁴

⁵⁴ Genelkurmay Başkanlığı Harb Tarihi Dairesi Resmi Yayınları No:6, 1897 Osmanlı – Yunan Harbi, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1965.

3.MEHMET TAHİR BEY'İN ESERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU

[s.1]“Ve-eyyidhim bi cünüdin lem teravhâ”

[s.2]“Ve-e’addeklehüm mesteta’tüm min kuvveti ve min ribâti’l-haylı”

Yunanistan 1292 - 97 seferinden beri Tesalya, Epir ve daha ve daha mevâki’-i sâirenin işgâli zımnında elinden geleni icrâdan geri durmuyordu. Nihayet 1312/1896 senesi Kânun-i Sânisî evâhirine doğru [Prens George] kumandasında iki zırhlı ve altı torpidodan mürekkebe bir filo çıkarmış idi.

Şubatın birinci günü Yunanlılar ilk defa olmak üzere ihtiyâtlarını celb ve da’vet etmişler ve ertesi günü [Miralay Vasus] kumandasına verdikleri müfreze gemilerini göndermişlerdir. Müfreze-i mezkûre muahharan takviye edilmiş ve kuvveti piyade ve istihkâmdan mürekkebe 2600 nefer ile bir batarya olmuştur.

Biri 15 Şubat’ta ve diğeri 20 Şubat’ta olmak üzere sinîn-i sâire ihtiyâtları da çağrıldı. Fakat on senelik ihtiyâtlardan mürekkebe kuvvâ-yı mezkûre ancak harbin zuhurundan sonra 6 ve 9 Nisan’da toplanabildiler. Asıl seferberlik emri Mart’ın birinde verildi.

Celb ve da’vet olunan umum kuvvetten silahaltına gelenlerin miktarı 85000 neferden ibâret idi. Görülüyor ki bu miktar kağıd üzerinde gösterilenin nısfından bile aşağıdır. Kısmen harbin vukuundan evvel kısmen sonra olmak üzere toplanan ihtiyâtların mecmû’-ı şundan ibâret idi:

Piyade Taburu	20	Atlı Süvari Bölüğü	6
Evzon Taburu	2	İstihkâm Taburu	2
Batarya Taburu	6	Jandarma Taburu	1
Kal’a Topçu Taburu	4	Zabıta Taburu	1
Yaya Süvari Bölüğü	4		

Binâ'en-aleyh gerek şimdiden hazır olan ve gerek seferin son devirlerine doğru muvâsalat iden Yunan seyyar ordusunun kuvve-i kâmileşi:

Piyade Taburu 50	İstihkam Taburu 4
Evzon Taburu 10	Jandarma Taburu 1
Süvari Bölüğü 22	Zabıta Taburu 1
Batarya Taburu 26	

[s.3] Bunların hepsi takriben 80.000 muhârib ediyor idi. 8500 kadar da Yunan ve ecnebi gönüllüleri gelmişlerdi.

En büyük fenalık zabitanın bulunmaması idi. Umumiyetle mevcut zabitanın adedi lazım olanın yarısı kadardı.

Bu noksaniyetin acısı bâlâda zikrolunan cüz'i tam kuvvetleri mevcut nizamilerini ateşsiz doyurdu. Çünkü seferberliğini ikmal eden kıtaâtın arkasında muahharan nevâkısını ikmâl edebilmek için ne de boş ve ne de kadrosu vardı. Kafile kafile daru'l-harbe sevk olunan efrâd ilk rast geldikleri kıtaâta katılıverdiler. Bu suretle yeniden bir takım teşkilat meydana gelmekle beraber eski kıtaât-ı askeriyenin zabt ve rabtı bozularak intizâm-ı dâhiliyeden külliyyen mahrum kendiliğinden türeme kıtalar teşekkül etti. Teçhizat cihetine gelince yalnız ilk dört sene efrâd-ı ihtiyâtiyesi mükemmel idiler. Ordunun levazım-ı techiziyesi (Yenişehir) depolarında pis ve karma karışık bir halde yığınlı ve kısmen de bozulmuş fersudeleşmiş idi. Bargirin yokluğundan da çok sıkıntı çekiliyordu. Topçu cephane kollarında sevk ve nakil için son zamanlarda ücretli hayvan tedarikine mecburiyet görüldü.

On süvari bölüğü tek mil harp boyunca kısmen ve kâmilten hayvansız kaldılar. Takriben 25.000 nefer-i ihtiyât efrâdının (Peloponnes) den sevk ve nakilleri için (Tripoliçe- Atina) demir yolu tahsis ve tensib olundu. Bu kuvvet her biri ve sefer olarak yalnız 300 neferi hâmil 64 askeri kıtârı nakl etti. Yolun ve malzeme-i müteharrikenin hal ve kâbiliyeti her kıtâra daha ziyâde asker-i erkâniye müsait değildi. Mütebâkî efrâd ihtiyâtiye için âdi kullanıldı.

Teselya ve Epir dârü'l-harekâtlarına icrâ olunan nakliyyât da harb ve ticaret gemileriyle vuku' buldu. Bunlar ihtiyaca kâfi gelmişler idi. Golos'tan Yenişehir ve Kalabaka'ya kadar olan nakliyyât şimendüfer ile vuku' buldu. Fil vâkî' çok fa'idesi görüldü. Me'amâfih

nakliyyât-ı askeriye için elzem olan işletme malzemesiyle eşhâs-ı miktar-ı kifâyi de olmamasından dolayı kâbiliyyet de noksan olduğundan layıkıyla hizmet edemedi.

Yunanistan'a karşı silah-ı satvete sarılmış olan saltanat-ı seniyye Şubatın üçünde ilk seferberlik emrini ısdâr buyurdu. En son şerefsâdır olan [s.4] emr 19 Nisanda idi. Evâmir-i mezkureye tab'iyyen seferber olan kıtaâtın kâffesi şu kadardır:

40 nizamiye taburu, 208 redif, 28 müstahfız, 35 nizamiye süvari bölüğü, 44 batarya ki bunlardan 23 redif taburiyle 28 müstahfız taburu darül harbde isti'mal olunmamışlardır.

Umumiyetle seferberlik çabuk ve düzgün oldu. Redif taburları birbiri üstüne 8-10 günde seferberliklerini bitirerek yürüyüşe hazır oldular. Redif taburlarının kuvveti 5, 1200 kadar ki birbiri üstüne her tabur 800 kişi hesap olunabiliyor. [Nizamiye taburları cüz'î eksik ve Epir cihetindekiler daha ziyade idiler.] Redif taburları mekkari hayvanlarını ber-mûceb-i nizâm kendi seferberlik dairelerinden beraberce getiriyorlardı. Taburlardaki mekkarilerin adedi de mütehavvil idi. Kimi 293 kimi daha aşağı birbiri üstüne 170 idi.

Süvari ve topçu hayvânâtı kısmen hariçten mübâya'a olunduklarından süvari bölüğünün hayvan mevcudu 144 ve topçunun 200'e bâliğ olamamıştır.

Harbe giden gönüllülerin adedi takriben 11000 raddesinde idi. Bunlar da muhtelif fırkalara dağılmışlardı.

Asya-yı sugrâdan yayılma mıntıkası dâhiline icrâ olunan şimendüfer nakliyyâtı daha seferberliğin altıncı günü başladı. Şubat ve Mart aylarının yarısında yani bütün bir ay devam etti. Sonradan gönderilen askerler için de şimendüfer Mart ile Nisan ve hatta Mayıs'ta bir düziye işlediler. Anadolu'dan sahile kūsursuz cem'an 90.000 efrâd ile 18.000 barkir sevk olundu. Anadolu şimendüferi hakkıyla iş görmüştür. Hiçbir karışıklık vuku'a gelmemiştir. İzmir ile bunun yakınında kâin Derince'den kıtaât-ı âskeriye gemilere bindirilerek Marmara denizinden Tekfurdağı'na gönderiliyorlar idi. Buradan da bir yürüyüş ile Rumeli şimendüferine mülaki oluyorlardı.

Rumeli demiryolu üzerindeki sevkiyyât dahi sektesiz oldu. Fakat Dedeâğaç-Selanik iltisâk hattında duraklık oldu. İltisâk hattı üzerindeki nakliyyât ile Rumeli ile Anadolu şimendüferlerinin üzerlerindeki nakliyyât yekdiğerine tevâfuk etmiyorlardı. Anadolu şimendüferinden yevmiye bilâfasıla 8 askeri katarı çıkarıldığı halde iltisâk hattından yevmiye gidip gelen katarların adedi birbiri üstüne 100 dingilli 2 katara bile tenezzül etmişti. Hem de

sevkiyyâtın her beş günde bir tatili lazım geliyordu. Bunlara sebep [s.5] veren şeylerin en başlıcası malzeme ile me'murîni lazımenin miktâr-ı kifâyede bulunması idi. Me'amâfih mezkûr şimendüfer kumpanyasına nakliyyât icrâ olunacağıının geç haber verilmesi ve nakliyyât-ı sâirenin kıymeti diğerlerine nisbeten aşağı olan şu şimendüfere tevfikân tanzim olunmaması gibi ahvalde tesirden hali kalmamıştır.

Artık Selanik'ten sonraki sevkiyyât-ı askerîye Alasonya ve Yanya ordularına nazaran iki bölük olmuştur. Kıtaât-ı askerîye Selanik-Manastır hattına irkâb ve Karakarya, Suroviç Manastır istasyonlarında ihraç olunmuşlar ve buradan itibaren tecemmu' mıntıkalarına mâşiyen gitmişlerdir. Ufak bir kısım da Selanik'ten gemi ile Katrini'ye çıkmıştır. Üçüncü ordu-yı hümâyûnun nizamiye taburları ile 40 redif taburu Teselya hududuna gelmek için Selanik havalisiyle daha içerilerden kısmen yürümüşler ve kısmen Mitroviçe-Selanik ve Selanik-Manastır şimendüferine binmişlerdir.

3.1. Tarafeynin Netice-i İstihzârâtı

İşe mübaşeretin beşinci haftasında saltanat-ı seniyye Yunan hududu üzerinde seyyar ordusunun hemen teknil süvari ve topçu ve piyadesinin beşte dördünü tahşid etmiş idi. Hâlbuki Yunanlılar hazırlığa Devlet-i Aliyye'den birkaç gün evvel başlamış oldukları halde müddet-i mezkûre zarfında kuvvetlerinin ancak o üçte ikisi hudud boyunda tertibat almış ve üçte biri ise henüz teşkil edilmekte bulunmuş idi.

Yunan tecavüzî hareket etmek istediği gibi her halleri müsait hazırlığı çabuk görebiliyordu.

Osmanlıların sevkiyyâtındaki mükemmeliyeti nazarlarda bir kat daha ayan eden bir hal var ise o da Yunanistan ufak bir kıtâ' memâlik-i mahrusa ise cesim olduğundan tecemmu' mıntikasına gelecek kıtaât uzun mesafe kat'ına mecburdur. Ordu-yı Hümâyûnun Rumeli taburlarının nakliyyât kemal-i rahatla yaptığı halde bile seferber oldukları mevâkiden mıntika-i tecemmu'a gelebilmeleri birbiri üstüne birer ve Anadolu taburlarının ise ikişer hafta sürmüştür.

Nakliyyât-ı âtide beyân olunduğu üzere aktarma tarikiyle vuku' bulmakta ve binâ'en aleyh irkâb-ı inzâl için mecburi birçok vakt lazım geldiğinden şüphesiz böyle olacaktı.

1) Dairelerden aid oldukları iskelelere veya istasyonlara doğru yürüyüş. [İlk seferberlik devrinde bu mesafe 150 ve sonraları 240 kilometreye çıkmıştır.]

[s.6] 2) Konya ve İzmir hatlarıyla gidiş. [Takriben iki gün]

3) İzmir'den Tekfurdağı iskelesine yapılan sevkiyyât-ı bahriye. [10 saat]

4) Tekfurdağı'ndan İstanbul-Edirne şimendüferine kadar yürüyüş. [Bir gün]

5) Karacık'a kadar at ile nakliyyât. [9 saat]

6) Karacık'tan Selanik'e kadar olan nakliyyât. [Bir gün]

7) Selanik-Manastır hattındaki nakliyyât. [Selanik'ten Karakarya'ya 4 saat, Suroviç'e 12 saat, Manastır'a 14 saat]

8) Mezkûr ihraç istasyonlarından mıntıka-i tecemmu'a kadar yürüyüş. [4-5 gün]

Hizmetin bu kadar tenevvu' ve ihtilâfî nakliyyâtın kesretine rağmen [Şark şimendüferleriyle 3322 zabıta ile 154.000 efrâd ve 34.386 hayvan nakledilmiştir.] sevkiyyât-ı askerîye Yunanlılarınkinden pek muntazam olmuştur.

Bâ-husûs daha bidayetden itibaren bilcümle nakliyyât doğrudan doğruya asker eliyle icrâ edilerek yalnız fenn'e aid işletme kısmını nezaret-i hususi şimendüfer-i memurine terk ve havale edilirse te'ehurât vaktinin de önü alınmış olur.

Bu seferde darülharb biri Teselya diğeri Epir olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Darülharb. Bunlar yolca pek fakir olan [Pindos] dağlarıyla münfekk idi. Bunların arasında askerin geçebileceği arızalı yalnız bir yol vardır o da [Meçova] geçidinden geçer.

Epir hemen bila istisna dağlıktır. Binâen aleyh üzerinde harekât-ı cesime-i askerîye icrâsına müsaid arazi yok gibidir.

Pindos'un şarkında da oldukça hatırı sayılır dağlar vardır ve bu dağların hatt-ı bâlâsından hudud geçmektedir. Hudud her taraftan geçilemez sünûf-ı muhtelifenin yürüyüş kolunda olarak geçmiş yalnız bir kaç yola münhasırdır.

Devlet-i Aliyye'nin tekmil hattı hududu üzerinde 112 (block house⁵⁵) vardır. Bunlar 2-2,5 kilometre aralıkla yapılmış olup hududu ufak tefek sarkıntılara karşı muhafaza ederler.

Serhaddin cihet-i şemaliyesi gözün alabildiğine kadar vasi' ve gayet ma'mur ve mezru' bir havalidir. Binâ-en aleyh Alasonya ve Gırana havalisiyle [Kesaraksı] ve Pesterice vadileri büyük büyük orduların tecemmu' ve tahaşşuduna müsaidirler.

Hudud civarında ehemmiyetli olarak yalnız Narda ve Köstem nehirleri câridir. İlkbaharda enhâr-ı mezkure yalnız üzerlerindeki köprüler ile bir [s.7] kaç geçit noktalarında geçilebiliyor. Yunanistan dâhilinde münbit ve kıtaât-ı cesime-i askerîyenin tecemmu'uyla manevra icrâ etmesine müsaid araziye Yenişehir etrafında ve Çatalca ile Tırhala arasında tesadüf olunur. Bu söylediğimiz havalinin dâhilinde birçok yollardan başka Yunanistan'ın kısm-i vüstâsı ile cenub kısmını yekdiğerine rabt ve dahl iden hatt-î iltisâkın nokta-i mürûru olan Galos mühim limanına müntehî iki şimendüfer hattı da geçer. Bundan başka Tesalya'yı kısmı cenubu ile birleştiren en güzel yol da (Yenişehir-Dömeke-Lampa-Atina) şosesidir. Bu yol üzerinde müdafaası gayet kolay bir sürü cibal vardır: birisi Dömeke tepeleri diğeri Uteris ile Odessa silsileleri. Daha sonra cenuba gidildikçe bir takım dağlar daha vardır.

3.2. Sefer Plânı

Yunanlılar evvelce bir kaç kereler harbe meyletmiş olduklarından Devlet-i Aliyye tarafından şu münasebetle bir sefer planı tertib edilmiş. Mezkûr plan ordu-yı hümâyûnun her halde Yunan kuvvetine tefevvuk edeceğini hesap etmiş ve Yunanlıların kuvve-i asliyeleriyle Yenişehir ve daha zayıf kuvvetleriyle de Nardiçe ve Narda etraflarında toplanacaklarını farz ve kabul eylemişti. Yine layihâ-i mezkûrede Yunanlıların taarruz ihtimalini göz önüne alarak bu mıntıkada mebni kuvve-i külliye [7 piyade ve bir süvari fırkalarıyla] garbden doğru gelip hatt-ı hududu [Beydeğirmen] ile [Reveni] geçitlerinden aştıktan sonra Yunan kuva-yi asliyesinin sol cenahına düşmanı ve bu baskınla onları Odessa dağlarına sıkıştırarak kati bir sille-i te'dib urmağı tensib ediyordu. Bu esnada ise diğeri iki fırka Milona geçidiyle sahil arasındaki hudud kısmını temin edecek ve kuvve-i asliye nail-i merâm olunca bu da şimalden inerek onunla birleşecekti. Bundan başka bir altıncı fırka da ayrılarak Yunanlıların Kartaca

---

⁵⁵ Blockhouse: Küçük çetelere ve eşkiya cemiyetlerine karşı hududu muhafaza etmektedirler. Bu kulelerin kısm-ı âzamı Ahmet Eyüb Paşa tarafından yaptırılmışlardır. Müşir Goltz Paşa, *Osmanlı – Yunan Seferi (1313-1897)*, Dersaadet 1326, s.48.

havalisinde bulunduracakları tahmin olunan kuvvetlerini esir edecekti. Bu işler olurken Epir'deki iki fırka evvel orda müdafaada kalacaklardı.

Bu defaki Osmanlı-Yunan seferinde mevki-i tatbiki konulan sefer planı bi'l-fi'il icrâ olunan tecemmu' harekâtıyla tevafuk etmiyordu. Burada ileride de beyan olunacağı vechile bilmeceburiye olmuştur.

[s.8] 3.3. Tarafeynin Kuvveti ve Sûret-i Tahaşşudâtı

Nizâm-ı harbe göre bidâyet-i muhasebattan evvel menzil kıtaâtı hariç olduğu halde âtideki kıtaât yürüyüşe hazır idiler.

Teselya İçin

99 piyade taburu, 26 süvari bölüğü, 26 batarya, bunun üçü süvari ve ikisi cebel idi. 1 istihkâm bölüğü 1 köprücü takımı 1 telgraf bölüğü cem'an 58379 tüfenk 1560 kılınc 156 pare top [ancak harekâta başlandıktan epey sonra gelmiş olan yedinci fırkanın 16 taburuyla muhtelif zamanlarda gelip her iki darülharekat üzerine taksim olunan 11.000 kadar asâkir-i muavene hesaba katılmamıştır. Bazı sanâyi'-i harbiye 63.600 mevcutlu 106 taburlu başladığını ve harbin başlangıcında bataryalar adedinin 27'ye bâliğ olduğu ve bunlardan başka cephe gerisinde 13 ihtiyat ve 2 obüs bataryalarıyla birçok cebel bataryalarının hazır bulunduğu yazıyor.

Epir İçin

44 piyade taburu [Preveze muhafazalığında bulunan 3 tabur dâhildir.] 3 süvari bölüğü 1/2 3 batarya ki bunun 1/3'ü cebeldir. 2 istihkâm bölüğü hepsi 27.730 neferle [tahminen her sınıf dâhil] 20 top.

Mezkûr taburların yalnız 23 tanesi nizamiye olup diğerleri hep rediftir. Nizamiye ve redif taburlarının yeniden alaylar ve liva-i firkalar teşkil edilmiştir.

Orduya tahsis buyurulmuş olan 3 nakliye bölüğü topçu cephanesi de pusende kalarak harekât-ı askerîye ilerlediği halde sırf-ı mezkûr deponun mübtedi-i mevzi etmesine nezaret ediyordu. Müfrezelerden geriye yani Selanik-Manastır hattına kadar erzak ve cephane nakli keyfiyeti taburlara havale olunmuştu. Beher taburda tahminen 170 kadar mekkari hayvanı

bulduğundan nakliyyât bunlarla yapıyordu. Tabur her mekkari hayvanına bir nefer verecek idi ise de hakikatte 2 ve daha ziyade verildi. Her nefer üzerinde bir kaç günlük peksimet ile 120 fişenk taşıyor idi. Taburlardan bölükler için tayin olunan yük bargirlerine tahmil olunan fişenkler beher askere 130 tane kadar isabet edecek vechle hesap olunmuş idi. Taburun diğer mekkarisi her adam için 250 fişenkle erzakçı [s.9] [peksimet pirinç ve koyun] kâmilen cephe gerisinde bulunuyordu.

Yanya kolordu-yı hümâyûnunda nakliyye hizmeti memurin-i askerîyenin taht-ı nezaret ve teftişide olmak üzere köylülere ifâ ettirilmişti. Her taburda bir tabib ve her fırkada bir seyyar hastane ve buna ait heyet-i sıhhiye [bir iki hekim ile birçok tımarcılar] mevcut idi.

Bunlar manevra icrâ olunan arazi gerisinde birkaç sabit hastane tesis etmişlerdi. İşte menzil hademâtı taburların muharib mevcutlarını azaltmış idi.

Muharebede piyadenin ateşli Martini Hanri tüfengi idi. Yalnız seferin nihayetlerine doğru gelmiş olan iki nizamiye livası 9,5 mm lik mükerrer atışlı mavzer tüfengi ile musallah idi. Sahra bataryaları 8,5 süvari ve cebel bataryaları 7,5 [Epirdeki cebeller 6,9cm] çapında kurupp kari toplarla mücehhez idiler. Beher top için bataryanın 6 topuyla birinci kademe (7 cephan arabası) ve ikinci kademe (yük hayvanları) sitende ve fırka parkında cemî'an 400 mermi (bunun 2/3ü şarapnel) mevcut idi. Toplanan kuvvetin miktarı bervech-i âtidir:

Tesalyada 6 piyade fırkasından mürekkep bir ordu [birbiri üstüne 15 tabur piyade bir bölük süvari 3 batarya] [hudut muharebatından sonra bir yedinci fırka daha gelmiştir.

1 süvari fırkası [20 bölük süvari, 3 batarya]

1 müstakil piyade livası [10 tabur]

1 ordu topçusu[5 sahra bataryası]

Bidayette kolordu teşkilatı yapılmayıp fırka halinde istimâl olundu. Badel-i mütareke kolordu teşkilatı da yapıldı.

Başkumandanlığa Müşir Ethem Paşa⁵⁶ hazretleri tayin buyurulmuştu.

---

⁵⁶ Müşir Ethem Paşa 12 Ağustos 1844'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Tam ismi İbrahim Ethem'dir. Babası gümrük memuru Mustafa Ferhat Efendi'dir. 1863'te İstanbul'da bulunan Harbiye ve Erkan-ı Harbiye Mektebi'nden Mülazım-ı Sani rütbesi ile mezun olmuştur. Piyade mülazımlığı ile askeri hizmete katılan Ethem Paşa Sultan II. Abdülhamid'in en parlak maiyetleri arasına geçti, yaveri oldu.1876/1877 Osmanlı-Sırp Harbi'ne kaymakam rütbesiyle katıldı. Cunns ve Kızıltepe hücumlarında miralay oldu. 1877/1878 Osmanlı-Rus Harbi'nde

Epir de Ahmet Hıfzı Paşa kumandasında iki piyade fırkasından mürekkep bir kolordu.

Nisan bidayetlerinde ordu-yı hümâyûnun sureti tecemmül:

1- Alasonya Orduyu Hümâyûnu

Birinci fırka: Çayhisar boğazında [Ramas]

İkinci fırka: Eskomba

Üçüncü fırka: Alasonya

Dördüncü fırka: Alasonya

[s.10] Beşinci Fırka: Dişkat

Altıncı Fırka: Kozköyü ve Leftekarya

Yedinci Fırka: Daha yolda

Süvari Fırkası: Ormanlı

Müstakil Piyade Livası: Alasonya

Ordu Topçusu: Alasonya

Ordu Karargâhı: Alasonya

2- Yanya Kolordu-yı Hümâyûnu

Birinci Fırka: Yanya-Meçova

İkinci Fırka: Loros, Preveze, Beşpınar

Kolordu Karargâhı: Yanya

Yunanlılar Mart evasıtına kadar üç seyyar fırka hazırlamışlardı:

Orhaniye Kumandanlığı'nda ise mirliva rütbesine yükseltildi. Girit Askeri Kumandanlığı sırasında buradaki olaylara karşı gösterdiği tutumuyla sahip olduğu güzel hasletleri ortaya koydu.1896'da Alasonya ve Yunan Hududu Kumandanı oldu. 1897 Osmanlı-Yunan Harbi'nde Osmanlı kuvvetlerini idare etti. Kumanda ettiği Osmanlı kuvvetleri ile Alman kurmaylarının altı ayda geçemez diye rapor verdikleri Termopil Geçidi'ni 24 saatte aşarak Atina yolunu açmıştır. Savaş sırasındaki başarılarından dolayı Gazi ünvanına layık görüldü. Savaş sonrası Teftiş-i Askeri Reisi oldu. Meşrutiyet döneminde Harbiye Nazırlığı görevine getirildi. Sıhhati bozulduğundan hava değişikliği için Mısır'a gitti ve çok geçmeden de 17 Aralık 1909' orada vefat etti. Cenazesi Eyüp'e getirilerek orada defnedildi. Metin Hülagü, *a.g.e.*, s.110-113. Detaylı bilgi için bkz, Adem Ölmez, *93 Harbinden Otuz Bir Mart Olayına Gazi Ethem Paşa ve Dönemi*, TTK, Ankara 2013.

Birinci Fırka: General Makris kumandasında 16 tabur piyade birisi hayvanlı olmak üzere dört bölük süvari 7 batarya 2 istihkâm bölüğü kuvvetinde olarak bir livası Yenişehir'de diğeri Tırnova'da.

İkinci Fırka: Miralay Mavert Mihalis kumandasında ve 16 tabur piyade üçü yaya olmak üzere 5 bölük süvari 9 batarya 2 istihkâm bölüğü kuvvetinde olup bir livanın merkezi Zargos'un Çıkovide diğeri livası Tırhala.

Birinci ikinci fırkaların kuvay-i mecmuası: 42.256 tüfenk 730 kılıç ve 96 top.

Üçüncü Fırka: Miralay Manos kumandasında ve 15 tabur piyade birisi atsız olarak 4 bölük süvari 8 batarya 5 istihkâm bölüğü[yani 22438 tüfenk 240 kılıç 48 top] kuvvetinde olup kısm küllisiyle Narda'nın şarkında ve birtakım aksâmıyla da Kalarine'ye kadar Narda suyu boyunda ve Narda körfezi etrafında.

Bunlardan başka her iki cihetinde 6500 kadar gönüllü var idi. Birinci ikinci fırkalar Prens Kostantin kumandasına verilmiş idi. Müşârun-ileyhin Mart'ın 29'uncu günü verdiği bir emirle ikinci fırka daha sağa yanaşmıştı.

Kaklamanos kumandasında olarak İpani civarında ve Tertipis [s.11] kumandasında olarak Koniskos yakınında bulunmakta olan yan müfrezelerde doğrudan doğruya başkumandanlık tahtı idaresine verilmişti. Karargâhı Yenişehir idi.

Yenişehir Tırnova civarlarıyla Meçova geçidinde Narda yanında birtakım türâb istihkâmı ve batarya mevâki'i yapılmış ve bunların bir kısmının içine kale topları konmuştu. Hudut boyunca mevcut block house arasına iri taşlarla siperler yapılarak yekdiğerine bitleştirilmişlerdi.

İkmâl-i cephe ve tekemmül-ü iâşe emr-i mehâmı için lazım gelen tertibat velhasıl menzil hadematına mahsus herşey hiç yok denilecek derecede idi. Fakat Yunanlıların görüp gördükleri iş sarf-ı müdâfa'a ile ric'ata münhasır kaldığından nevâkıs-ı mezkûrenin acısını pek az duydular. Hele umûr-ı sıhhiyeye hiç himmet olunmamıştı.

Piyadenin elinde münferit ateşli Nimra tûfengi ve topçuda Kurupp topları [tekmil cebel bataryaları ile kısm-ı azâmı 7,5 sâireleri 8,7 santimetrelik] vardı.

Yunan donanması 4 filoya taksim olunmuştu. Filvâki'a bir muvaffakiyet-i bahriye yok lakin vukuat-ı cariye ile müsbet olduğu üzere donanmanın biri orduya epeyce yardımcı dokunmuştur.

Yunanlıların tecemmu' harekâtı bir fikri siyasiye müsteniden icrâ edilmiş idi. Hakikatte aldıkları tertibat da ne taarruz ve ne de müdâfa'a kâbiliyyeti var idi. Çünkü taarruz için fâik olmak lazım hâlbuki kuvvetleri her tarafa dağılmış idi. Şiddetli bir müdâfa'a için de bizzat Hudud Tepeleri kuvvetin yayılmasına mucip olacağından müsait değildi.

Yunanlılar için askerlik nokta-i nazarından iki halde muvaffakiyet ümit olunabilirdi. Bu da ya devlet-i aliyyeye takaddüm halinde 60.000 ile [Teselya'dan çıkarak ilerlemek] asıl kol ile Alasonya ve Tezeros üzerine gitmek, ikinci de zayıf kol ile donanmaya istinaden sahil yönünü ta'zib etmekle ve 15.000 neferle de [bunun yanına geriden gönderilen kuvvetler gönüllüleri dahi katarak] Epir'deki kolordu-yı hümâyûnu yerinde tutmakla ki bunun için esas madde Yunan ordusunun süratle seferberliğini ikmâl etmesi şarttır. [s.12] Aksi halde ordu-yı hümâyûnun kuvvetçe olan tefevvuku işbu tertibatla icrâ olunan harekâtı iptal etmekle beraber büsbütün Yunan ordusunun esaretini mucip olur. Veyahut ordu-yı hümâyûnun ol toplanmasına nazaran 35.000 kişi kadar bir kuvvetle hudut dağlarının gerisinde ve oradan başlayarak müteakiben geri çekilmek suretiyle müdafada bulunmak ve bu esnada kuva-yı sâire ile Narda ve Kalarinadan Epir'e girmekle olabiliyordu.

Yunan ordusunun bidâyet-i harpte suret-i tecemmu'una bakılacak olursa bâlâda zikrolunan iki hal içinde gayr-i müsait olduğundan mezkûr ordu için âtideki gibi hareketten başka çare yoktu.

Şiddetli müdâfa'ada bulunmayıp müteakiben ric'at ve müdâfa'a ile zaman kazanmak ve şu vasıta ile kendisinin üç katı olan ordu-yı hümâyûnun menzil hatlarını uzatarak kuvvetini azaltmak ve mürûr-ı zamandan bil istifâde kuvvetler beyninde tevâzün hâsıl olduktan sonra taarruza geçmek.

Ordu-yı hümâyûnun tecemmu'ı harekât-ı harbiye planına göre Yunan ordusu kısm-ı küllisinin sol cenahına taarruz edecek. Vechle icrâ edilmeyip düşmanın taarruzu halinde bir müdafaa kordonu teşkil edilmek üzere icra edilmiş idi. Nihayetü'l-emr düşman kuvvâsının taarruzu üzerine harbin icrası zaruri hükmünü Alınca kıtaât-ı askerîyenin plan-ı mucibince tebdil-i mevki etmeleri mümkün olamadı. Bu suretle madlûp olan kât-i yan hücumu yerine bil mecburiye yalnız cephe-i taarruz ile iktizâ olundu. Başka bir fikre göre ilan-ı harpten itibaren düşman kıtaât-ı askerîyesinin hududuna tamamıyla ric'ati zamanına kadar mürûr eden 5-6 gün zarfında ordu-yı hümâyûnun plan-ı mucibince hareket etmek veya edebilmek için kıtaât-ı askerîyeye tebdili mevzi ettirmek kâbil idi.

Asıl yunan ordusunu terkip eden kıtaât-ı askerîyeden yalnız bir buçuk livası müstesna olmak üzere teknil kısmı küllisiyle Çayhisar'a karşı bulunması ordunun cepheden taarruzuna karar vermesine sebep olmuştur. Yunanlılar Mart'ın 27. gününden Nisan'ın 2. gününe kadar Hudut [s.13] Nokât-ı muhtelifesinde yani adalar denizinden Narda'ya kadar ve bilhassa Meçova boğazının şarkında birtakım çetelerle hudut-ı hakaniyeli tecavüze teşebbüs etmişler idi. Bunların hepsi ileri karakollar tarafından tard ve def edildi.

Daha büyük miyasta ve asakir-i muntazamanın iştirâkiyle vâki olan asıl tecavüz ise Nisan'ın dördüncü günü gurub-ı şemsden sonra Kozköy, Leftekarya, Pilatamona, Godaman mevakiine taksim edilmiş olan 6. fırkanın huduttaki mevaziine karşı icrâ edildi. Kuvveti takviye edilerek 5-6 bine varmış olan Kaklamanos müfrezesi Ponaya (Pılyana) ile Godaman arasında bulunan dokuz köye hâkim olan hudut tepesini zapta muvaffak oldu. Bütün gece zarfından lâyenkat' ateşe devam olundu.

Ertesi günü iki taburla daha takviye edilmiş olan (Kaklamanos) müfrezesi hudut üzerindeki mevazi-i Alasonya'dan dört batarya ve iki tabur getirmiş olan altıncı firkaya karşı müdâfa'a edebildi. Kısmen topçunun taht-ı himayesinde olarak cenubu garbiye doğru birçok Yunan kolları ilerledi. İşte bununla Nisan'ın 4-5'inde vuku' bulan tecavuzata Yunan asâkiri muntazamasıyla topçusunun iştirâkı anlaşılmağa mes'ûliyet-i harp Yunanlılara raci' olmak üzere Devlet-i Aliyye Nisan'ın beşinci günü bâ' dezzuhûr harp ilan eyledi.

[s.14] 3.4.Vukuat-ı Harbiye

İlan-ı harp haberi Alasonya karargâh-ı umumisine ayın beşinci günü öğleden sonra gelmişti. Bunun üzerine Alasonya civarındaki kıtaât hemen silah başına geldiği gibi fırkalara da telgraf çekildi.

Birinci piyade fırkası ordu merkezinden takviye edilerek kuvveti 24 tabur 5 süvari bölüğü 7 batarya 1 istihkâm bölüğüne iblâğ edildi. Şimdiye kadar Grabova civarında bulunmuş olan ikinci fırkanın bir livası İskomba da diğer livası ile birleştirildi. Demek ilan-ı harpte ikinci fırka teknil kuvvetiyle İskomba da idi.

Beşinci fırkanın sekiz taburuyla bir bataryası Dişkat civarında ve iki taburu dahi İskomba'da bırakılarak aksâm-ı mütebâkiyesi Alasonya'ya gönderildi. Ordu-yı hümâyûnun

her iki cenahını ayın beşinci gününün nısf-ı ahirini hafif atış muharebesiyle geçirdiler. Merkezde ise hücum etmek niyetinde bulunulduğundan şiddetle ateş edilmekte idi.

İhtiyât ve istinâdların ileriye sevkini tesri' etmeye hâdim muvasala yollarının bulunmaması kıtaât-ı mezkûrenin parça parça vaz-ü tertibine sebebiyet vermiş idi. Yunanlılar karanlık basıncaya kadar Osmanlıların dördüncü birinci ikinci firkalarının ileri kıtaâtı ellerinden Reveni geçidine kadar olan hudut tepelerinin bir büyük parçasını kapmışlar idi.

İlan-ı harpten mukaddem Devleti Aliyye'nin harbe sebebiyet vermemek için kıtaâtın hudut civarında bulundurulmaması ve ilan-ı harbe müteakip Yunanlıların derhal taarruzları ve yukarıda söylendiği vech ile yolların mefkûdiyeti veya yol yapacak fenn'i kıtaâtın elde bulunamaması buna sebebiyet vermiştir. Yunanlılar geceleyin daha ziyade ilerlemek istediler ise de bu hulyaları asakir-i şahanenin önlerine çıkmalarıyla akîm kaldı.

6 Nisan sabahı tarafeynin vaziyeti şöyle idi: Birinci Hayri Paşa fırkası beheri birer liva kuvvetinde üç kısma ayrılmış olduğu halde - Elefteriçori Damas Moloğöşte'de [?]

Bunların karşısında Yunanlıların ikinci Mavromihalis fırkası duruyor idi. Hudut üzerindeki tepeler birinci Makris fırkasının sol cenahından çıkarılan ileri kıtaât ile tutulmuş [s.15] kısım-ı külli daha geride idi. Daha doğrusu Antonyadis livası Zargos havalisinde İsmolenski livası da Reveni geçidinde idi. Birinci firkanın Dimopolos livası da Beydeğirmen civarında bulunuyorlardı. Sol livanın ileri kıtaâtı Sefakiy'ye kadar gitmişler idi. Birinci firkanın Mastrapas livası kısım-ı küllisi Milona karşısında olmak üzere Papa Lipovadya'dan Milona geçidinin şimaline kadar hudutlarını tutmakta idi.

Bunların karşısında bulunan Osmanlılar'a gelince Papa Lipovadya tepesinin garp eteklerinde ikinci Neşet Paşa fırkası bulunduğu gibi üçüncü Memduh dördüncü Haydar Paşalar firkaları Milona geçidine karşı göndermiş oldukları ileri kıtaât ile Milona geçidinin şimal-i şarkında bazı serhad dağlarını işgal etmişler ve kısmı küllileriyle Alasonya Milona yolunun tarafeyninde taarruz için yayılmışlardır.Ordu topçusu da orada[dır.]

Süvari fırkası ile müstakil piyade livası geride Alasonya yanında mevzi almışlar idi.

Nezeros civarında Yunanlıların Kaklamanos kumandasındaki yan müfrezeleri var idi. Bu müfreze Nehuramak ile Analipis arasındaki hudut tepeleri ileri kıtaâtı ile işgal eylemişti.

Mezkûr müfreze ile karşı karşıya olmak üzere Kozköy civarında altıncı Hamdi Paşa fırkası durmakta idi. Ki firka-i mezkûre hudut üzerinde hudud muhafızı olmak üzere ve mecmu'-ı iki taburdan ibaret bulunmak üzere birtakım müfrezeler çıkarmışdı.

Osmanlıların beşinci firka aksamından olmak üzere Dişkata - Grayne civarlarında bırakmış oldukları kuva-yı askerîyeye karşı da yunanlılar Koniskos ve Kalapaga civarında Tertepis sol yan müfrezesini bırakmışlardı.

Arazinin en müsait yerleri Yunanlıların ellerinde bulunmasına binaen bazıları yunanlılar Nehuramak ile Milona arasına kuva-yı fâika toplayarak taarruza devam etseler idi belki de muvaffak olurlardı. Diyorsalr da bu mülâhaza pek zayıftır, zira bu taarruzlarına mukabil Devlet-i Aliyye'nin altıncı, dördüncü, ikinci [s.16] firkalarıyla üçüncü firkanın ikinci ve beşinci firkanın birinci livalarına ve müstakil livaya ve süvari fırkası ile ordu topçusuna daha doğrusu hemen teknil-i kuva-yı Osmaniyye'ye tesadüf edeceklerinden böyle bir taarruzda ümit-i muvaffakiyet olmadığı gibi harp planı mucibince 24 tabur bir süvari alayı 7 bataryadan ibaret olan birinci firkanın harekâtı teknil-i kuva-yı Yunaniye'nin büsbütün mahv ve perişan olmalarına sebep olurdu. Bu taarruz daha Devlet-i Aliyye seferberliğe ilk başladığı anda olsa idi belki olabilirdi. Zaten Yunanlılar işi bu cihetlere kadar uzatmamışlardı. Cebhe ve taarruzlarını daha ilk günleri noksan bırakmışlar ve kazanmış oldukları menâfi ve netâyici elden çıkarmamak cihetine hasr-ı dikkat ve itina eylemişlerdi.

Yalnız İsmolenski cüretli çıktı. Müşârun-ileyh livasıyla Daman üzerine ilerlemekle nisbet etti ise de başa çıkaramadı.

Me'amafih buldukları hale nazaran Yunanlıların harbi uzatmak üzere müteakiben mukavemet göstererek ric'at etmeleri muafiktir. Zira İsmolenski ilerleyemediği gibi hiç bir kıtanın dahi ilerlemeyeceği muhakkak olup cüz'i bir mukavemet edildiği takdirde mağlubiyeti olduktan başka ordu-yı hümâyûnu herhangi bir taraftan muvaffakiyette diğer tarafın arkasını alarak perişan olmalarına sebep olurdu.

Bunlara bedel Osmanlılar yine 6 Nisan'da taarruza devam ettiler. Esas plan mucibince bu taarruz Yunan kuva-yı asliyesinin sol cenahını tamamıyla ezecek ve cephe sevk ve tevcih olunacaktı. Bunun için de ordu-yı hümâyûnun sağ cenahının iyiden iyiye takviye olunması ve Damas vadisi nısf-ı daire şeklinde kuşatmış olan Beydeğirmen ile Radeli geçitlerinin tarafeynindeki sırtların bila ifâte-i vakt taht-ı işgale alınması lazım geliyordu. Lakin düşman hudut boyunca kemal-i şiddetle tehdit etmekte olduğundan sağ cenaha göndermek için hiçbir

yerden asker alınmadığı gibi aynı sebebtennâşi beşinci fırka da cenah-ı mezkûre sevk olunacak yerde merkeze yaklaştırıldı.

Çünkü Yunanlılar hudut boyunu tehdit etmekle beraber birinci [s.17] firkaya mukâbil hemen tekmil kuvvetlerinin bulunması ve Damas tarafındaki muvaffakiyetleri hasebiyle başkumandanlığın fikri Yunan ordusunu cenahından vurmayıp cepheden vurmak ve badehü ikiye tefrik ile ayrı ayrı tepelemek idi.

Birinci fırka takriben aynı kuvvette üç kısma ayrılarak dağıtılmış olduğundan Beydeğirmen ile Reveni geçitlerinin tarafeyninde vaki nokat-ı hakimeyi zabt ve tezhire kadir olamıyordu. İşte bunun içindir ki sağ cenahı müdafayı ihtiyar ü muharabe uzamıştır.

İkinci firkanın Yunanlıların muvassılına sevk ve isâl eden çıplak ve uçurum yamaçlara karşı teşebbüs ettiği taaruzlardan birkaç blockhavzın zabtına kadar bir netice çıkmadı.

3.5. Milona Muharebesi

6 Nisan sabahı Milona geçidinin garb eteğine dördüncü firkadan üç batarya tayin edildi ise de mesafenin büyüklüğünden dolayı [3-4] bin metreye istenildiği gibi tesir icrâ edilemedi. Piyadeler ise bin zahmetle gayet sarb yamaçlar üzerinden geçerek Yunanlıların avcı hatları içine dalmağa savaşıyorlardı.

Yunanlılar taş parçalarından ve iri kayalardan hududun her noktasında inşa etmiş oldukları istihkamât gerisinde saklanarak kemâl-i sukûnet ve himmet ve selamete ateş etmekte buldukları gibi Osmanlılar sıçrama ile biraz ileriye gittikleri esnada hemen istinâdları da yaylım ateş etmeye başlıyorlardı.

Altıncı firkaya evvel emirden 3 tabur ve muahharan dahi Kozköy ve havalisine gittiği zamanda mahsus olan bataryalarını lüzumsuz beraberce götürmemiş olduğundan 3 batarya gönderildi.

3.6. Milona'nın Zabtı Yunanlıların İlk Ric'ati

Alasonya etrafında toplanmış olan kıtıat-ı sairenin kâffesiyle dördüncü firkanın bir kısmı muharebeye iştirak etmemişlerdi.

Ancak gurûb-ı şemsten biraz evvel idiki hala münâzi'un fih olup da Milona geçidinin tarafeyninde kâin olan tepeler Mastrapas livası elinden alınabildi. Bunun üzerine Mastrapas sağ cenahını Karadereye çektiği gibi Milona geçidinin zıyâ'î tesiri olarak papa [s.18] Livadya kadar olan hudud dağlarını da boşalttı. Losfaki'den itibaren cenûba kadar olan dağlar ise Yunanlılar elinde kaldı.

Gecenin kısm-ı azâmı piyade ateşiyle geçti. Üçüncü firka geceyi Milona geçidinde kalmış olan dördüncü firkanın gerisinde ve süvari fırkası üçüncü firka yanında ve ordu topçusu biraz daha geride geçirdiler. İhtiyât livası Alasonya civarında kalmış ve orada bu esnada Dişkat'tan gelmiş olan beşinci firka aksamına rast gelmiştir. Altıncı firka Kaklamanos müfrezesini yavaş yavaş hududa kadar püskürtebilmişti ikinci firka dahi Mastrapas livasını takip etmekteydi. Karargâh merkezi olan Alasonya ile Milona geçidi arasına telgraf yapıldı.

Mademki Yunanlılar Milona geçidini kaib edip oraya doğru tard ve tenkil edilmişlerdir. Artık kendilerine ordu-yı hümâyûnun seferberliği ikmâl etmesinden dolayı zaten kapanmış olan taarruz kapıları büsbütün kapanmıştır. Şu zamanda Yunanlılar büyük bir tehlike içerisinde bulunuyorlardı. Çünkü Osmanlılar kuva-yı külliye ile Milona geçidinden geçerek Yunanlıların gayet uzun ve binaenaleyh zayıf olan hatt-ı harplerini yarabilirlerdi. Bu halde ise Mastrapas livasının sağ cenahı kuşatılmış olduğu gibi Kaklamanos müfrezesinin de yolu kesilmiş olurdu. İşte esbâb-ı ma'ruzdan dolayı Yunanlılara artık hudud dağları üzerinde veya gerisinde mukavemette bulunmaktan ise sağ cenahdan başlayarak Köstem nehri gerisine çekilmek daha hayırlı idi. Mâni'-i mezkûrun arkasında yeniden biraz mukavemet için toplanabilirler ve ihtimal ki geçitlerden çıkan Osmanlı kıtaatının bir kısmı üzerine düşebilmek için bir fırsat bulabiliyorlardı.

Fakat Yunanlılar bir kere düşmüş oldukları o fena vaziyette kaldılar. Şükretsınler ki bir hal-i gayri müterakkîbe imtidâtlarına yetiştii. Osmanlılar ne merkezden kuva-yı müctemia ile feth etmiş oldukları Milona geçidinden dışarı çıktılar, ne de eski taarruz fikrini icrâ edebilmek için sağ cenahlarını takviye ettiler. Bâ-husûs düşmanın merkezi tamamıyla geriye atılmış olduğundan artık bu takviye keyfiyyetine muhalefet edecek bir şey yok idi. Fakat bu hal yani harekât ciddiye ve kat'aya teşebbüs [s.19] olunmaması yirmi dört saatten beri mütemadiyen muharebe edildiği için kıtaâtı askeriyenin fena halde yorulmuş ve yekdiğerine karışmış ve cenahlarla ilerlemekten ise vakit kaybetmeyip merkezden ilerlemenin bulunulan vaziyete nazaran daha faydalı olacağı düşünölmüş olmasındandır.

Geceleyin ardı arkası kesilmeksizin icrâ edilmiş olan ateşlerden dolayı cephane o vakit tükenmiş idi. Binâ-en aleyh ordu-yı hümâyûn merkezden kazanmış olduğu yerleri muhafaza etmek ve askerleri bir araya ve yakına çekmek ve cephane getirtmek ile meşgul idi. Cenahlarda ise istihkâmât dâhiline sığınmış olan Yunanlılara karşı cephe hücumu icrâ olunuyordu.

Arazinin adem-i müsaâdesinden dolayı Osmanlı topçusu tesirli mesafeye kadar yanaşıyor ve yine arazinin gayet kesik olması münasebetiyle piyade de dağınık olduğundan topçunun tesirindeki maru'l arz noksanıyeti kapatamıyordu.

Bidâyetten beri ve kat'î bir müsâdeme icrâsı vazifesi iktizâsından olan ordu-yı hümâyûn sağ cenahının hal ve vaziyeti ayın sekizinci günü büsbütün aksi bir renk almış idi. Artık oradaki Yunanlılar kuvvetlerini bir araya toplayarak üç kolla hücumla başlamışlardı. Beş tabur ile beş bataryadan ibaret olan sağ kol Beydeğirmen üzerinden sekiz taburla üç bataryadan ibaret orta kol Reveni geçidinden [...] bir tabur olan sol kol Kodra tarikinden geçmek üzere Ankorihuriye doğru teveccüh etmişleridi. İhtiyat Alifakih ile Konice arasında kalmıştı.

Bu tarafta bulunan Osmanlılar şimdiye kadar nasıl buundularsa yine öylece kaldılar. Birinci liva Elefterihori civarında ihtiyâtın bir alayıyla takviye edilmiş olan ikinci liva da Damas'ta ihtiyâtın kusûr-ı kısmide Dama suyu yanında idiler.

Tarafeynden birçok ateş teati edildi. Lakin bir tesir hâsıl olamayarak muharebe neticesiz kaldı. Antonyadis livasının bir kısmı 9 Nisan'da Zargos'tan Tırnova'ya doğru yürüdü. Birinci fırka şimdi de cebri bir teşebbüste bulunmadı. Ayın onuncu gününü her iki taraf da istihkâm yapmakla geçirdiler. Bu günlerde ikinci fırka tarafından icrâ olunan hücumlardan da evvelkiler gibi bir muvaffakiyet istisal edilemedi. Nihayet fırkayı mezkûre müdâfa'a ile iktifâ etmek emrini aldı. [s.20] Nisan'ın sekizinci günü ordu-yı hümâyûnun merkezi Mastrapas livasına karşı Karadere üzerine hareket etti. Fakat Mastrapas livası öteye beriye icrâ etmiş olduğu lüzumsuz birçok yürüyüşlerle açlık ve susuzluktan bitab kalmış olduğundan hiçbir mukavemette bulunmaksızın Karadere ve Korsovan'ı terk ve tahliye ederek Karaçalı ile Karadere'nin dört kilometre cenubundaki mevaki arasındaki hata doğru çekilip gitti. Şosenin na-temam olmasından nâşi Osmanlı topçusu ancak ertesi güne kadar Milona geçidinden geçirilebildi.

Merkez ilerlemiyor cenahların hücumunu bekliyor idi. Yalnız süvari fırkası bir aralık birinci fırka yanına gönderdiği alayını tekrar getirterek Karadere'nin birkaç kilometre

cenubuna kadar ilerledi. Fırkasıyla beraber gidebilmiş olan bir süvari bataryası 3.800 metre mesafede Karadere, Kazaklar, Bari yolundaki Yunan bataryalarına ateş açtı bu esnada süvari toplu olarak pek yakınında durmakta idi.

Dördüncü fırkanın bir kısmı ile şimdiye kadar ihtiyât olan Naim Paşa livası akşama doğru istisnâ olmak üzere süvariye takip etti ciddi teşebbüsatta bulunmadı. Ayın dokuzunda geri kalan piyade ve topçu da ora dâhiline yürümeye başladılar.

Bu esnada Osmanlıların elinde süvari fırkasından mada takriben otuz piyade taburu [Naim Paşa livasıyla beşinci ve onuncu fırkadan bir kısım] ile dokuz batarya [üç süvari bataryası dâhil] vardı.

Bir gün evvel Mastrapas livasının geri çekildiğini gören birinci Yunan fırka kumandanı 569 bütün fırkasına Yenişehir üzerine ric'at emrini verdi. Fakat ordu kumandanı Kaklamanos müfrezesinin arkası kesilmek tehlikesini bertaraf etmek için emr-i mezkûru nakıs bir emir verdi. Bu emir mûcibince fırka 10 Nisan'da mukabil hücumu geçecektir. Hatta bu maksada binaen ayın dokuzunda Antonyadis livasının Zargos'tan Tırnava'ya yaklaşması emrolunmuş idi. Fakat kuva-yı mezkûreden yalnız bir parça muvasalat ettiği gece Nisan 10'da birinci fırkanın Dimopolos livası da Tırnava'dan kımıldanmadı. Bu vech ile elde üç liva yerine yalnız Mastrapas ve kısmen Antonyadis livaları ve bir süvari bölüğü ile ikinci fırkanın dört bataryası bulunuyordu. [s.21] Osmanlı karargâhınca sabahleyin verilmiş karar üzerine birçok cesîm kıtaât Milona geçidinden geçerek tekrar dağlara çekilmek üzere Mati'den gerisi geriye harekete başladılar. Kıtaât-ı mezkûre Beydeğirmeni cepheden hücum etmek için sağ cenaha gönderiliyordu. Biraz sonra bu hareketten sarf-ı nazar ederek Kaklamanos müfrezesinin hatt-ı ric'atini kesmek için Deliler üzerine ilerlenmeye karar verildi. Fakat karanlık bastığından sabahleyin bulunmakta olan hatta kadar bile gelinemedi.

Mastrapas livası akşama doğru yine Karpetri'ye döndü ve burada bulunan Antonyadis livası aksâmı Deliler ile Musalar'ı işgal etti.

Altıncı fırka-i hümâyûn Alasonya'dan son defa olarak topçu ile takviye edildikten sonra hayli zamandan beri etrafında mücadele edilmekte olan hudud dağlarını Kaklamanos müfrezesi ancak yeniden Nisan'ın dokuzunda istirdâd edebildi.

Osmanlılar Karademirler üzerine ilerlemiş olduğundan müfreze-i mezkûre hatt-ı ric'atının korkusuyla Nisan 10'da cenup istikametine doğru yürüyüşüne devam etti.

10 Nisan akşamı Yunanlıların vaziyeti şöyle idi. Sağ cenahla merkez ova dâhilinde ve Teçe deresinden itibaren Deliler ile Mati de dâhil olarak Losfaki'ye kadar yayılmışlar idi. Ki bu vech ile tutmuş oldukları cephenin imtidâdı 20 kilometreden aşağı değildi. Sol cenah ise serian Losfaki civarından cenuba doğru toplanarak Katre [dâhil]ye kadar mümted olmak üzere 15 kilometrelik bir cephe aldı.

Yunanlıların bu vaziyeti pek muhataralı idi. Çünkü Osmanlılar ileri çıkmış olan kıtaâtının Yunan merkezine doğru ilerlemeleri ova dâhilinde bulunan ve gayet zayıf olan hatt-ı harplerinin yarılmasına ve sol cenah kıtaaâtından dağlar üzerinde bırakılan kuva-yı muharebenin arkasının alınmasına sebep olurdu.

İş böyle iken Yunanlılar hala geriye mi gidelim yoksa mukavemet mi edelim diye düşünüp duruyorlardı ve hiçbirisine karar veremiyorlardı.

11 Nisan'da yine evvel emirde Kesarakis nehirlerinin sol sahilinde durmaya çalışıyorlardı.

[s.22]10 Nisan akşamı Yunanlıların suret-i inkisâmı

Kaklamanos sağ yan müfrezesi: [4 tabur 2 batarya]

Direli Evronos [geçidin garbinde]

Birinci Makris firkasından: [13 tabur 3 süvari bölüğü 5 batarya 2 istihkâm bölüğü]

Mastrapas livası: Karpetrede [Losfaki'nin cenubunda]

Dimopolis: Tırnova'da

İkinci Mavromihalis firkasından: [16 tabur, 2 süvari bölüğü 8 batarya 2 istihkâm bölüğü]

Antonyadis livasının: 3 tam 1/4 tabur, 3 süvari bölüğü, 1 batarya 4 istihkâm bölüğü
Deliler ve Mosalar'larda 4 tam 3/4 tabur 4 süvari bölüğü Tırnova Beydeğirmen'den

İsmolenski livası: [8 tabur, 4 batarya] Reveni'de

Tertipis sol yan müfrezesi: [3 tabur, 1 batarya] koytoskasda cem'an [36 tabur 5 süvari bölüğü 16 batarya 4 istihkâm bölüğü] mevcut olan 4 atsız süvari bölüğünün saydığımız taburlar içinde dâhil olup olmadığı belli değildir. Bundan başka 25.000 nefer ihtiyat vardı ki bunlar da Atina'dan Golos tarikiyle Yenişehir üzerine yürümekte idiler.

10 Nisan akşamı ordu-yı hümayunun vech-i inkisamını anlayabilmek için evvel emirde malumat-ı âtiyenin nazar-ı dikkate alınması lazımdır.

Şu zamanlarda seyyar orduya geriden bir kaç taburla batarya alınmak eylediği gibi bizzat seyyar orduyu teşkil eden piyade taburları ile bataryaları ve süvari bölükleri bidâyet-i harpte olduğu gibi kalmayıp başka türlü tertip ve taksim edilmişlerdir.

Ez-cümle beşinci Hakkı Paşa fırkasına dördüncü Hamid Paşa fırkasından 4 ve üçüncü firkadan da bir tabur verilmişti. Buna mukabil üçüncü fırka da bu aralık dağıtılmış olan müstakil piyade livasından takviye edilmiş idi. Ordu topçusu ile süvari fırkasının bataryaları muvakkaten piyade firkalarına tevzi' olunmuş idi.

İmdi ordu-yı hümayûnun teşkilatı şu vechle telhis olunabilir. Ordu karargâhı ile yanındaki bir tabur Alasonya'da [s.23] birinci Hayri Paşa fırkasından: 10 tabur 1 süvari bölüğü 5 batarya Damas'ta 2 tabur 1/3 batarya sulugoşa de 8 tabur 1/3 batarya Lefterihuri de cem'an bu firkanın mevcudu 20 tabur 1 süvari bölüğü 7 batarya 1 istihkâm.

İkinci Neşet Paşa: İskomba Korçivalı bu firkanın mevcudu 14 tabur 1 süvari bölüğü 4 batarya ordu kumandanının ricası üzerine 8 Nisan'da gönderilmiş olan Miralay Kasım Bey alayı [Priştine Kilan sinî kevgihi?] taburları ki bu fırka ile muharebeye [Losfaki muharebesine] iştirak etmişlerdi. Bunları dâhil ederek kuvveti 18 tabura bâliğ olur.

Üçüncü Memduh Paşa: 16 tabur 1 süvari bölüğü Alasonya'da 4 batarya Milona'da.

Dördüncü Haydar Paşa: Milona'da bu firkanın kuvveti 12 tabur 1 süvari bölüğü 5 batarya olup Milona muharebesinde ziyade yorulduğundan yalnız yorgun olmayan taburları beşinci fırka ile beraber Deliler muharebesine iştirak etmiş ise de firkanın kısm-ı küllisi 18 Nisan tarihine kadar Milona geçidi ve havalisinde istirahatte kalmıştır.

Beşinci Hakkı Paşa: 22 tabur 1 süvari bölüğü Deleşiko'da, 3 süvari bataryası Milona'da.

Altıncı Hayri Paşa: Kozköy Analimpis Nezeros'da mevcudu 18 tabur 1 süvari bölüğü 4 batarya.

Süleyman Paşa: Süvari fırkası 20 bölük Kaynaklar'da müstakil kıtaât 10 tabur 1 batarya Dişkat ve Grabna da kuvve-i mevcude 113 tabur 26 süvari bölüğü 28 batarya idi. Bundan maada 16 taburlu yedinci Karahisar fırkası da Alasonya civarında toplanmaya başlamış idi.

12 Nisanda ordu-yı hümâyûnun merkezini teşkil eden piyadeler Milona geçidindeki na-temam yolu geçebilecek bir hale koymak mecburiyetinde bulduklarından o günü hiçbir şey yapmaksızın Karadere'nin cenubunda kaldılar. Yalnız topçudan altı batarya gündüz saat ikide 3800 metre mesafeden Karadere Kazaklar yolunun şarkında bulunan beş Yunan bataryasına karşı hat açtı. Altıncının ilerlemesini gören beşinci fırka şarkta Antonyadis [s.24] livasının bir kısmı tarafından tutulmakta olan Deliler civarındaki müstâhkem mevziye doğru ilerlemeye devam eyledi fırka-i mezkûreye 3 süvari,1 piyade bataryası terfîk edilmişti.

10 bataryadan ibaret olan tekmil topçu bir arada olarak Rıza Paşa kumadasındaydı. Öğle sonuna doğru yalnız 1 piyade alayı ateş muharebesine girmiş idi. Fakat bunda da bir katıyyet yok idi. Topçu da endaht menzilinün büyüklüğü hasebiyle muâvenet-i lâzımede bulunamıyordu. Tabur gelince düşman yüzünü çevirdi. Fakat yine ara sıra da top mukavemet edebilir idi. Bir tabur daha ileri atıldı. Bundan başka altıncı firkanın en başta bulunan livası Keçilerden başlayarak Yunanlıların sağ yanına doğru yürüdü. Bunun üzerine Yunanlılar şiddetli bir mukavemetten sonra Deliler'i boşalttılar.

Güzelce ve müştereken icrâ-yı tesir edebilmek için daha evvelce 2100 metreye kadar ilerlemiş olan Osmanlı sol cenah topçusundan üç süvari bataryası hemen dört fasıl düşmana 1000 metreye kadar sokuldu. Bu esnada karanlık çöktüğünden muharebeye hitam verildi.

Altıncı fırka önünde bulunan Kaklamanos müfrezesi Nisan'nın onbirinci günü erkenden Dereli Keçiler tarikiyle Kösem nehrinin sağ sahiline doğru geri çekilmişti. Hattı ric'ati kaybetmemek fikri burada nâcâr o derece icrâ-yı tesir eylemişti ki bütün gün edilen muharebelerde bir netice almak kabil olamıyordu.

Yunanlılar durmayıp gitmek istiyorlardı.

Altıncı Osmanlı firkası geride Nezeros civarında üç taburunu bırakmış idi.

Ordu-yı hümâyûn 11/12 gecesı şu vech ile geçilmiş idi:

Birinci fırka: Damas civarında.

İkinci fırka: Losfaki'nin karşısında İskomba ile Papa Livadya da.

Üçüncü fırka: Tapınaklar yanında.

Dördüncü fırka: Beraberinde kısm-i küllisi topçusu olduğu halde Milano'da yalnız bir kısmı Karaçay civarında.

Beşinci fırka: Deliler kurbunda.

Altıncı fırka: Hasan Paşa livası Deliler'in şarkında, Salih Paşa Keçilerin şimalinde.

[s.25]Süvari fırkası: Kaynaklar yakınında (bazı aksâmı ayrılmış).

11 Nisan akşamı Yunan ordusunun sağ cenahı (Kaklamanos) müfrezesi ile Antonyadis livasının Haris Mastrapas livası Kızaklar ile onun şarkında Yenişehir'e ric'at ediyor. Bu esnada aksâm-ı saire hala Losfaki'den itibaren Beydeğirmeni ve Reveni'den ta Kodra'ya varıncaya kadar hudud boyunca imtidât eden dağları işgal etmekte oldukları gibi Tetipis müfrezesi de Konsikos civarında hududu müdâfa'a ile uğraşıyordu.

Prens Konstantin geceleyin bir meclis-i harp teşkil etti. Taht-ı müzakereye konulan mesele - Yenişehir köprüsünü tutmak mı, yoksa ba'dehü Çatalca'ya çekilmek üzere ordunun şimdilik Köstek cenubunda mı toplanması hayırlı sonrakine karar verildi.

Evvel emirde sağ cenah harekete başlayacak ve sol cenah bu hareketi setr ve temin eyledikten sonra evvelkine iltihak eyleyecek idi. Bu aralık her iki fırka kumandanı başkumandanın fikrini istimzâc ve rızasını tahsil etmeksizin Yenişehre doğru ric'ate başladılar.

Bu haberi başkumandan Miralay Mavrimihalis tarafından İsmolenski livasına çıkılıp da bir telgraf-ı memurinin kendiliğinden getirmiş olduğu telgrafnameden öğrenmiş idi. Rastgele alınmış olan mezkûr telgraf işte şu idi.

"Deliler de mağlup oldum Yenişehir'e çekiliyorum siz de böyle yapınız"

İsmolenski [başkumandanın emriyle mi yoksa kendi kararıyla mı mağlum değil] fırka kumandanının şu emrini icrâ etmeyerek artık sabaha kadar Reveni geçidinde durdu. Ric'at-i Umumiyyeye kolaylaştırmak maksadıyla bir defa daha ilerlemeye teşebbüs etti. Fakat çok da sürmedi.

Takip edildikleri halde Yunanlıların bütün gece Yenişehir üzerine devam eyledikleri ric'at esnasında zuhura gelen havf ve hiras ile ahval-i mütenebbeye hep büyük kumandanlarca icrâ edilen münasebetsiz hallerden ileri gelmiştir.

İşteki telaşa bakmalı ki Yunanlılar kıt'âsına iltihâk etmek üzere karanlıkta dört fasıl ile ilerleyen ve kendilerinin bir süvari bölüğü üzerine [s.26] Osmanlıların takip süvarisidir diye ateş etmeye başladıkları gibi karmakarışık olarak öyteye beriye kaçtılar.

12 Nisan sabahı Yunan ordusu iki kolla Yenişehir'in cenubundan Çatalca'ya doğru yürüyüşüne devam etti. Yol 40 kilometrelik idi. Bunu 24 saat zarfında katetti.

12 Nisan akşamı bazı perakende asakirin Köstem'den Yenişehir'e doğru çekilmekte oldukları görülmekte idi.

İsmolenski livası da Konice'nin cenubunda duruyordu. Losfaki tepesi ve cenup cihetleri artık tamamıyla birinci, ikinci fırka-i hümâyûnlar eline geçti.

Bu haberi alan karargâh-ı umûmi beşinci fırkaya Tırnova üzerine ilerlemesini ve mevki-i mezkûru düşmandan boş bulduğu halde Yenişehir'e olduğu doğru yürümesini emretti. Altıncı fırka da sol yanın setrine me'mur etti. Süvari fırkası Tırnova Kızaklar hattına kadar ilerleyerek düşmanın artık oralarda görünmemekte olduğu ve Köstem nehrinin sol sahilinden çıkmış bulunduğunu haber verdi.

Akşamleyin birkaç tabur Tırnova'ya kadar gittiler. [bugün yani 12 Nisan'da birinci fırka düşman dündarıyla onu aşmakta olduğu sırada ikinci firkanın süvarisi Tırnova'ya girmişti.

Gündüz saat altıda fırka pişdârı Tırnova'ya ilerlediği gibi fırka kısm-ı küllisi de takip etmişti. Akşamleyin 4 tabur ileri karakol olmak üzere birleşmişti.]

Ne piyade ne de süvariden Kesaraksi tarîkiyle Beydeğirmen'e geçmiş olduğundan düşman ile temas kaybedilmişdi.

Karargâh-ı umûmi: Kaynaklar'da geceledi. Fırkalar da mevki-i âtiyede.

Birinci fırka: merkezi Damas olmak üzere Beydeğirmen civarında.

İkinci fırka: İskomba Losfaki'de 4 taburdan ibaret ileri karakolları Tırnova'da.

Üçüncü fırka: Kaynaklar yanında.

Dördüncü fırka: Karaçalı Karacaviran ile Milona geçidinde.

Beşinci fırka: Deliler ile Kızaklar arasında.

Altıncı fırka: Deliler ile Musalar arasında [3 taburu Nezeros] da kalmış idi.

[s.27]Karahisar fırkası: Alasonya'da toplanmakta.

Süvari fırkası: Tırnova civarında.

Ordu topçusu: Kaynaklar civarında.

Osmanlılar Yunanlıların Yenişehir'de şiddetli müteharike bulunacaklarını ümid ediyorlardı. Hâlbuki keşif kolları 12 Nisan'da şehir-i mezkûrun düşmandan hâli olduğunu bildirdiler. Bunun üzerine iki süvari alayı beraberine bir süvari bataryası alarak 13 Nisan sabahı Yenişehir'e doğru yürüyüşe başladı. Beşinci firka da Kızaklar tarikiyle ilerledi. Filvakî Yenişehir tahliye edilmiş bulundu. Yalnız salıverilmiş olan mahpuslar ateş etmişlerse de bataryanın birkaç endah etmesi üzerine sükûta mecbur olmuşlar. Birçok mühimmât-ı harbiye iğtinâm edildi. Yenişehir köprüsü ile Galos' a giden şimendüfer ve telgraf tahrib edilmemiş. Yalnız ne kadar malzeme-i müteharrike varsa Velestin'e naklolunmuştu.

Yenişehir civarında birleşmiş olan süvari fırkası kısm-ı külli 16 bölükle bir bataryadan ibaret olan şehir-i mezkûr civarında (cenubunda) ordugâh kurdu. Süvarinin yanında beşinci ve şehrin şimalinde de altıncı firkalar [?] ordugâh tesis ettiler.

Birinci firka Kodra, Reveni, Beydeğirmen hattını ikinci Tırnova'yı işgal etti. Kıtaât-ı saire kâmilen ileriye yanaştı. Yalnız dördüncü firka kısm-ı küllisi Milona'da kaldı.

Yunan ordusu Nisan'ın on üçüncü günü öğleden evvel Çatalca'nın cihet-i şimaliyesinde toplanmış ve yeniden 4 livaya taksim edilmişti. Velestin Edirne'ye ve muntazam gönüllü olarak takriben 1000 kişi çekilmişti.

İsmolenski maiyyetine 4 taburla bir süvari bölüğü bir batarya verilerek Velestin'e gönderildi. Bu vakit oradaki müfrez efrâd ile birleşerek bir beşinci liva teşkil edecek idi. Vazife Galos mühim yolunu muhafıza idi.

Miralay İsmolenski livasıyla ordu arasındaki irtibatı temin için alvaleyeye bir evzon taburu yolladı. Tertipes müfrezesi [2,5 taburla 1 batarya] Konikos'tan Tırhala yoluyla Kardiçe'ye çekilmiş ve mahal-i mezkûrda 1000 münferid efrâd ile birleşmiş idi. Başkumandan sol yanından korkmadığı için mevcut olan 3 yaya süvari bölüğünü Dömeke, Sofadis caddesine nezaret üzere Sofadis'e gönderdi.

[s.28] Ordu-yı humâyûn düşman kısm-ı küllisinin nereye çekildiğine dair kat'î bir malumât alamadığı gibi cenahlarını da emniyette bulundurmamak fikriyle kumandanın kat'î davranmasından nâşi henüz Dişkata ve Graniye civarlarında bulunmakta olan 10 taburla 1 bataryayı kuvveti bakılmayarak birinci firka Nisan'ın 14ünde Tırhala istikametine sevk ve 16 da beş süvari bölüğü zam ve terfîk olundu.

14 Nisan'da Yunan kıtaâtının Tırhala'ya terk eyledikleri tahakkuk etti. [Bu da Tertipis müfrezesi idi.] Buna rağmen birinci fırka şimdilik Tırhala'da kaldı. Ordu-yı hümâyûnun aksâm-ı sâiresi 14 Nisan'da mevzilerini değiştirmediler. Yalnız üçüncü fırka İnebeğlere gitmişti. 15 Nisan'da casuslar vasıtasıyla Yunanlıların Çatalca'dan başka kısmen de Velestin istikametinde çekilmiş oldukları öğrenildi. Memleket ahalisi de 14 Nisan'da Galos havalisinde dağınık bir halde olarak takriben 1000 kadar asker bulunduğunu ifade ettiklerinden malumât-ı mezkûre teyit etmiş oldu. Süvari keşif kolları Karadağ'ın şimaline kadar Yenişehir'in cenup arazisinde düşman bulunmadığını anlamışlar idi. 15 Nisan'da 11 süvari bölüğü ile 1 batarya Galos'a gitmek üzere yola çıkarıldı. Bunlar Yunanlılarca gayet mühim olan limanı zabt ve oradaki levazımât-ı harbiyeyi müsadere edeceklerdi. 4 tabur da süvariye istinâd omak üzere geriye kadar gelmişti.

İmdi yanlardan bir netice çıksın diye beklenildi. Çatalca meydan muharebesi günü olan 23 Nisan'a kadar ordu kısm-ı küllisi Çormaklı-İnebeğler hattından dışarı çıktı. Harekât-ı askerîyede görülen bu tevakkuf yalnız yan ve arkanın taht-ı temine alınması hususuna riayet olunmaktan ileri gelme bir şey değildi. Ordunun yeniden tanzimi ve cephaneye ile yetecek tedariki ve birinci fırkayı beklemek mecburyeti bu tevakkufu icab ettiriyordu. Cephanenin pek sarf-ı istihlâkı tedarikini büsbütün güçleştirdi. Hudud muharebatında yalnız altıncı fırka ikinci derecede bir vazifesi olduğu halde 500.000 fişenk ve Teselya ordu topçusu da 7500 tane atmıştı.

Bu muharebelerde Yunanlıların umumi zaiyatı 150 ölü 600 yaralıdan ibaretti.

Levazımâtın Selanik-Karakarye şimendüfer hattı ve bâdehu Karakarye

[s.29] Serfice – Alasonya, Surviç – Gavazene, Serfice - Alasonya yollarından sevk ve nakline mecburiyet var idi ki bu da müşkilâtı bir kat daha arttırıyor idi. Mezkûr yollardan yük arabaları kullanıyor. Köylüler tarafından kullanıldığından ve ağır idi.

Cephe hucumlarında zahmetsizce nail-i muvaffakiyet olmak için düşman bir noktadan püskürtmek ve aksâm-ı sâiresini de ihata suretiyle tehit etmek lazım geldiğine bakılırsa müdâfa'anın hudud üzerinde ne kadar geçit noktası varsa hepsini tumağa çalışmak hatadır. Müteferrik kollarla orayı geçecek olan muhasımın üzerine atlamak için geride ve mesala Tırnova ile Yenişehir arasındaki [...] mevki civarında yayılarak hazır bulunmaları daha muvafık olur idi.

3.7.Velestin İlk Muharebesi

15 Nisan'da gündüz saat 2,5da Yenişehir'den yola çıkmış olan 11 süvari bölüğü ile bir batarya hiçbir düşmana teasdüf etmeksizin 35 kilometre katederek akşam saat onbirde Rizv ve Milona mu etti. İleri ve yana keşif kolları çıkarmamış idi. Pişdâr süvari bölüğü Velestin'e yaklaşıncı ümidin haricinde şiddetli bir ateşe tutuldu. Bunun üzerine Velestin'in şimâl-i şarkî yamaçlarında Yunan piyadesi göründü. Topçu istasyondan ateş açtı. Osmanlı süvarisi kâmilin son bir sıra halinde olarak istasyon Pilavtepe hattına karşı dağıldı ve attan inerek yaya cenk etmeye başladı. Süvari bataryası da muavenette bulunuyordu. Yunanlılar Osmanlıların sol yanına doğru taarruz için ilerlemeye başladılar. Bu vech ile Osmanlıların Rizv ve Milona köprüsü üzerinden geçen hat-ı ricatleri şiddetle tehdit olunuyordu.

Bunun üzerine artık Osmanlılar yürüyüşlerine nihayet verip geriye kadar gittiler. Bunları takip eden olmadı.

Geriye giden asâkir oraya evvelce gönderilmiş olan dört taburla birleşerek hepsi ordugâha yerleştiler.

Geceleyin başkumandanlıktan müfrezenin kilelere kadar çekileceğine dair emir geldi.

[s.30] 16 Nisan sabahı müfreze mahal-i mezkûra saat 10 da dâhil oldu. Yunanlıların kuvveti 2-5 bin neferle 6 batarya kadar tahmin edilmiş idi. Hakikatte ise 5000 silah 80 kılınc 6 top raddesinde idi.

Gerek istikşafat gerekse muhafaza-i teması için ortalıkta hiçbir şey görünmüyordu.

Öğleyin Naim Paşa 3,5 tabur 1 batarya kuvvetinde bir efrâd ile bilmuvasala 3300 silah 500 kılınc 12 topa baliğ olmuş olan müfrezenin kumandanlığını aldı. Vazifesi ordunun sol yanını setr ve muhafaza ve mümkün olduğu takdirde Galos' u zabt ve işgal etmek idi.

Öğleden sonra Kerliye müteveccihen hareket etti. Orada süvariden haber beklendi ve erzak toplamak için saatlerce orada kalındı. Süvari düşmana dair malumât-ı mufassala almaya ve Velestin Çatalca şimendüferini kat' ve tahribe muvaffak olmaksızın geriye dönerek Kerli civarında ordugâha dâhil oldu.

Ertesi günü [17 Nisan] öğleyin başkumandanlık canibinden gönderilen erkân-ı harbiye miralayı Mahmut Bey müfrezenin yanına geldi. Mumâ-ileyh vasiyeti iyice anlamak ve ahvâle göre hareket etmek üzere gönderilmiş olduğundan derhal ileri gidecek dedi.

Velestin'in şimalindeki arazinin bir kaç Korucuk'tan mada her yeri açık idi. Velestin boğazının ele geçirilmiş mevki-i mezkûrun Garb ve Şimal garbinde vaki tepelerin zaptı mütevakkıf idi.

Kuvve-i asliye [5,5 tabur 4 süvari bölüğü 1 batarya] ile gündüzün saat 7 buçukta Kerliden Rızv ve Milona giden yol üzerinde ve ordu dâhilinde yürüyüşe başlandı.

Kuva-yı sâire kuvvetini göstermeye düşmanı mecbur etmek için yarım saat evvel Karadağ etekleri boyunca Velestin'in garbindeki tepelere gitmek üzere hareket edeceklerdi. Eğer bu yan müfrezesi ahvâl-i hucuma müsait bulursa hücum edecektir. Yoksa başka imdat gelinceye kadar hücum tehir olunacaktır.

İsmolenski eline geçen vakti boş geçirmeyerek Pilav Tepe [s.31] ile Velestin'in garbindeki yamaçlar üzerinde ve kısmen birbirinin arkasında birçok hatlardan ibaret olmak üzere avcı siperleri yapıldığı gibi yine Velestin'in tam garbinde omuz siperleri vücuda getirdi. Bu mevziin imtidâdı 10 kilometreye baliğ olmuş idi.

Osmanlılar'ın yan kolunun tadarrubunu gören İsmolenski kuva-yı asliyesiyle Velestin'in garbindeki sırtları daha zayıf kuvvetleri de Velestin ile Pilav Tepe arasındaki ormancıkları ve bi'z-zat Pilav Tepe'yi tuttu. Bataryalara Velestin'in garbinde mevzi aldırıldı. Yine Velestin civarında bir ihtiyât bıraktı.

Yunanlılar avcı metrislerini takriben bir nefere 4 hatve olmak üzere seyrek işgal ettiler.

Saat 9 buçukta Osmanlıların yan taraftan giden kolu Yunan mevziinin sol cenahına doğru yayıldı. Asıl kol ise Rızv ve Milona civarına geç vakit saat 11'e doğru vasıl olduğundan mevzi-i mezkûrun cenubunda ve Pilav Tepe karşısında pek az kuvvet yaydı. Bir saat sonra ortalık karardığından muharebede hiç bir netice çıkmadığı halde nihayet buldu.

Osmanlılar geceyi kısmen bizzat muharebe mevzilerinin içinde ve kısmen de biraz geride geçirdiler.

İsmolenski imdat istedi. Bunun üzerine geceleyin ve ertesi sabah Çatalca şimendüferi 8 kıtarla 4 tabur 2 batarya getirdi. Binâ'en-aleyh Osmanlıların karşısındaki kuvvet pek faik oldu. Lakin bundan yine Yunanlılar ziyanlı çıktı. Çünkü Çatalca'da bulunan ordu-yı hümâyûn önündeki düşman kuvvetinin azaldığını görür görmez derhal ilerledi.

Naim Paşa ile Mahmud Bey kısm-ı külli ile bir gün evvel olduğu gibi oradan ilerlemek ve bir taburla daha takviye edilmiş olan küçük kol ile de Velestin'in garbindeki tepeler üzerinde bulunan düşmanı işgal eylemek suretiyle hücumun 18 Nisanda tekrar olunmasını beynlerinde kararlaştırdılar.

Mahmud Bey küçük kolun düşman mevziine yaklaşması için karanlıktan istifade etmek istiyordu. Binâ'en-aleyh mezkûr kol [s.32] vakt-i hareket olarak sabahın seyrini tayin etti. Fakat ancak saat 10 buçukta hareket olunabildiğinden Mahmud Bey yapacağını değiştirerek düşmanın sol yanını ihata etmek için gayet uzaktan dolaşmaya mecbur oldu.

Arazi pek biçimsiz olduğundan piyadesinin ilerleyişi gayet ağır oluyordu. Büyük kol hücum etti. Bu hücum Pilav Tepe önünde ve Rizv ve Milona civarındaki ormancıklar içinde düçar-ı tevakkuf oldu. İki kol arasında 3 kilometrelik boşluk var idi. Me'amâfih Yunanlılar bu fırsattan bil'istifâde mukâbil hücumu kalkıştılar. Büyük kolun icrâ ettiği cephe hücumunun ileri gitmemesi üzerine Naim Paşa küçük kolun berây-ı muavenet ilerlemesini emretti. Bu emri alan Mahmud Bey gündüz saat 7'de takriben 300 kılınc mevcudundaki yedi süvari bölüğünü refakat edecek olan piyade ile topçu hücum için yapacakları vezâifi irâe eyledi. Hücumu usul-i icrâsı dair malumât-ı muhasara verdi.

Yanlış anlama neticesi olarak hücumu pek erken kalkıldı. Arazi ve muharebe keşşaflarının noksanîyetinden nâşi süvari bölükleri düşman piyade ve topçusunun gayet muhlik bir mikraz ateşine tutuldular. Heman geri çarh kumandası verildi. Fakat yalnız geridekiler işitib icrâ ettiler. Öndekiler yandan ateş yiyerek bir dik yamacı tırmandılar. Barkirler düşman uçlarının hemen önünde mahalleri kalmayarak yıkıldılar askerler filintalarına sarıldı. Fakat şu mütecâsirane hareketten bir netice çıkmayacağı anlaşılınca geri döndüler. Yarım saat sonra piyadelerin icrâ ettikleri hücumdan bir netice çıkmadı. Bu aralık Yunanlılar mukabil hücumu geçtiler ve bataryalarının ikisini tesirli mesafeye yanaştırdılar.

Tarafeyn bataryaları bu vakte kadar 4,5 bin mesafeden yekdiğerine ateş etmekte idiler. Tabi bu atıştan hiçbir tesir görülüyordu. Saat 9'da ric'ate başlanıp gece saat birde Kerli'ye kadar gelindi. Yunanlılar pek hafif takibatta bulundular. Osmanlılar 150 şehid ile 200 yaralı zaiyat vermişlerdi.

[s.33] Bu muharebeyi kaybettiren şey hücumun müttehiden yapılmamasıdır. Yunanlılar da bilfiil takip ederek muvaffakiyetlerinin semeresini iftitâf edememişlerdir.

Burada İsmolenski livasının menfaât-i umûmiye namına olarak kazandığı bir şey varsa o da şudur:

Ordu-yı hümâyûn başkumandanı 18 Nisan akşamı beşinci firkanın kuva-yı sâiresini [10 tabur, 2 batarya] de Kerli'ye gönderdi. Bu kuvvet Kerli'ye Nisan'ın 19uncu günü sabahı saat birde vasıl oldu. Bilâkis Mahmud Bey kumandasındaki 7 süvari bölüğü Yenişehir'e alındı. Bu halde Hakkı Paşa'nın maiyyetinde 17,5 tabur ile 4 süvari bölüğü 4 batarya birleşmişti. Müşâ'run-ileyh verilen talimat Velestin civarındaki Yunanlılara ordu-yı hümâyûn Çatalca'yı aldıktan sonra hücum ediniz emri idi. İşte bunun içindir ki fırka-i mezkure Nisan'ın 23üncü gününe kadar Kerli civarında ihtiyar-ı ikamet etmesidir.

[s.34] 3.8.Çatalca Muharebesi

[Nisan 18] seyyar orduya bir takım yeni erkân-ı harb zabitanı tayin olundu. Karargâh heyeti fih hazıra göre teşkil edildi.

18 Nisan'da Çatalca üzerine ilerlemeye karar verildi.

Tırhala'da bulunan birinci fırka Köçeri tarikiyle Yunanlıların sol yanına yaklaştırılacak ve beşinci fırka da İsmolenski'ye karşı emniyeti istihsâl eyleyecek idi.

Bu günün akşamı ordu-yı hümâyûnun bulunduğu mevazi' ber-veche âtidir.

Birinci fırka: Tarhala'da.

İkinci fırka: Tırnova.

Üçüncü fırka: İnebeğler.

Dördüncü fırka: Milona geçidinde.

Beşinci fırka: yarısı Kerekide yarısı Yenişehir'den Kerliye yürümekte.

Altıncı fırka: İnebeğler garbinde.

Karahisar fırkası: Yenişehir civarında toplanmakta.

Süvari fırkası: Kerli de ve kısmen Yenişehir'de.

Ordu topçusu: Yenişehir'de.

Karargâh-ı umumi: Yenişehir'de.

Topçuya fabrika-i hümayun mamûlatında iki cebel bataryasıyla 12 çapında 2 obüs bataryası ilave olundu. Yeniden 4000 kadar Arnavut gönüllüler geldi. Birkaç gün birinci firkanın mevasılâtı ve ordu aksamının hazırlığı için geçirildi.

Karahisar fırkasından muvasalat etmiş olan taburlar alınarak Haydar Paşa kumandasında olmak üzere yeni bir ihtiyât livası teşkil ve buna süvari fırkasının iki süvari bataryası ilhâk edildi.

18 Nisan'da Çatalca'ya doğru iki süvari alayı ile iki top istikşâfa gönderildi. Bu müfreze Teke sırtlarında düşmanın dümdâri olduğunu bildirdi ve akabinde piyadenin gerisinde bulunan diğer süvarinin yanına çekildi. Bundan başka erkân-ı harbiye zabitanı maiyyetinde olmak üzere ileriye birkaç keşif kolları çıkarıldı. Mezkûr keşif kolları 22 Nisan'a kadar Yunanlıların 25-30 bin kuvvetinde olarak Çatalca'nın şimâlinde durduklarını ve ileri kıtaâtının dahi Küçükçınarlı deresinin şimâlindeki sırtlarda yaptıkları istihkamât dâhilinde [s.35] bulduklarını keşfettiler. Velestin civarındaki düşman ise 8-10 bin raddesinde tahmin edildi.

Çormaklı Tatarlı Bakraç karyelerinden geçerek mezkûr sırtlara müntehi ve sunûf-î selâsenin harekâtına müsait üç yol bulunduğu anlaşılmış idi. 22 Nisan sabahı birinci fırka Köstem nehrini geçtiğini ve akşamleyin Köçeri'ye muvasalât edeceğini bi't-telgraf bildirmesi üzerine karargâh-ı umumice 23 Nisan'da düşman mevziinin cephe ve sol yanına taarruz olunması ve aynı zamanda beşinci firkanın da İsmolenski'nin Çatalca cihetine imdat göndermesine mani olması hususu karargir olarak ol vechle aşağıdan yazılan ordu emri verildi.

Yunanlılara gelince Velestin'e 9000 piyade ve 24 top kuvvetinde olmak üzere İsmolenski Kardice ve Sonarlı havalisine de hepsi takriben 4000 neferle 2 toptan mürekkep olan 3 yaya süvari bölüğü ile Tertipis müfrezesi gönderilmiş idi.

Bu vechle yanlara kuvvet ayrıldıktan sonra Çatalca civarıyla şimalinde Prens Konstantin taht-ı kumandasında olmak üzere 26.000 tüfenk 300 kılınç ve 60 top kadar bir kuvvet toplanacaktı.

22 Nisan akşamı orduyu hümayun şu vechle inkisam etmiş idi.

Karargâh-ı umumi: Yenişehir'de.

Birinci firka: [20 tabur 1 süvari bölüğü 4 tam 2/3 batarya Köçeri'de (iki piyade taburu Tırhala'da bırakılmıştı).

İkinci firka: [12 tabur 1 süvari bölüğü 4 batarya] Çormalı'nın şimalinde.

Üçüncü firka: 16 tabur 1 süvari 5 batarya İnebeğler'de.

Dördüncü firka: 7 tabur 2 batarya 1 ihtiyat livası olup Yenişehir cenubunda.

Beşinci firka: 18 tabur 4 süvari 4 batarya Kerlide

Altıncı firka: 16 tabur 1 süvari 3 tam 2/3 batarya Çormaklı ile İnebeyler arasında.

Süvari fırkası: 15 bölük Çormaklı'nın şimalinde.

Ordu topçusu: 6 batarya Yenişehir'in cenubunda.

Bunlardan başka menzil hattının muhafazası için âtideki kollar bırakılmıştı.

[s.36] 4 tabur Milona'da

10 tabur bir süvari bölüğü Dişkat ve Gırana da

8 tabur bir süvari bölüğü Platamavna Kozköy havalisinde.

7 batarya [ihtiyat] Alasonya'da.

3 süvari bölüğü [? bölükler] Yenişehir'de.

Karahisar fırkası [16 tabur] Yenişehir üzerine yürümekte ve henüz 7 taburu gelmiş cem'an 129 tabur 26 süvari bölüğü 34 batarya olup bunlardan Çatalca muharebesine karşı hazır bulunanlar 71 tabur 19 süvari bölüğü 25 batarya ve Velestin'e karşı hazır bulunanlar da 17 tam 1/2 tabur 4 süvari bölüğü 4 batarya idi.

Yunan asâkiri ile gönüllüler kimilerinin yan ve arka cihette hiçbir teşebbüsâta bulunamaması için öteye beriye bırakılan kuvvetin yani menzil kıtaâtının kuvayı umumiyeden tarhı lazım gelir.

Birinci firkanın Tırhala civarında bulunan 2 taburu evvelki dördüncü firkanın Milona geçidinde bıraktığı 4 tabur eski beşinci firkanın Dişkat'a ve Gırana civarlarında terk ettiği 10 tabur Kerli yanında duran yeni beşinci firka altıncı firkanın malı olup da evvelce Platamavna'da bırakılan 8 tabur Yenişehir civarında Karahisar firasının 4 taburu ki Velestin

hücumundan kuvveti azalarak Yenişehir'de bulunmakta olan 3 bölük de dâhil olduğu halde cem'an 45,5 tabur ile 7 süvari bölüğü 9,8 batarya [ihtiyat bataryaları bunun içinde].

Bu hesaba nazaran Çatalca'ya taarruz için elde yalnız 71 piyade taburuyla [ki bunun da ikinci firkanın bir taburu çadırılı ordugâhın setr ve temini maksadıyla muharebe zamanında Çormaklı'da bırakılmıştır]. 19 süvari bölüğü 25 batarya [Yenişehir'e bu esnada gelmiş olan fakat Çatalca'da kullanılmayan iki obüs bataryası da dâhildir] kalmış idi ki bunların da hepsi gönüllüler de beraber olduğu halde 40.000 tüfenkle 850 kılınc 150 top tutuyordu.

Küçükçınarlı deresini mahal-i meskûna yakınlarının her tarafından piyade pek kolay geçebilir. Eğer kenarları tesviye edilecek olursa süvari de geçer bu derenin cihet-i cenubisinde Epiranos isminde diğer küçük bir çay var ise de bunun hiç ehemmiyeti yoktu.

[s.37] Hacıobası-Demirli yolunun garb cihetleri sevâhili vak'aları yumuşak bir sürü miyah-ı cariye ile malı olduğundan kıtaât-ı askerîyenin harekâtına manidirler. Çatalca'nın şimâl ve garbindeki tepeler gayet dik ve taşlık oldukları gibi geçilecek yolları da yoktur. Üzerlerinde topçu mevazi'de bulunmadığından ciddi bir müdâfa'aya gayr-ı salihdirler.

Nisan'ın 23'üncü günü için orduyu hümayun başkumandanlığı tarafından verilen emrin sureti:

Alasonya Orduyu Hümayunundan
Karargâh-ı Umumisinden

Yenişehir

22 Nisan Sene 313 Saat 10

Gündüz

Ordu emri budur (1)

1- Düşmanın Çatalca istikametini işgal ve tahkim eylemekte ve Küçükçınarlı deresinin şimâlindeki sırtları müfrezeleriyle tutmakta ve Velestin mevzii de Çatalca tarafından mütemadiyen takviye etmektedir.

2- Ordu-yı hümayûn yarın birinci ikinci üçüncü ve altıncı firkalar ve ihtiyât livasıyla Çınarlı deresinin şimâlindeki sırtlara taarruz edecektir.

3- Birinci firka Koçeri (Göçüri) Hacıobası istikametine ilerleyecektir.

Neşet Paşa fırkası Çormaklı suyu üzerinde babası istikametinden Hamdi Paşa fırkası doğu yoldan Neşet Paşa ile Memduh Paşa arasından Tatarlı istikametinden ve Memduh Paşa fırkası dahi Kasarlık ve Bakraç üzerinde Subaşı istikametinden ilerleyecektir. Birinci firka saat 11'de Neşet ve Hamdi Paşa fırkaları 10 ve Memduh Paşa fırkası 10.30'da pişdarları ile katiyyen hareket edeceklerdir. Her bir firka yekdiğeriyle temin-i muvasalaya çalışacaklar ve ordudan pek çok ilerlememekle beraber yanındaki firkalardan birisinin düşman tarafından düçar-ı hücum olması halinde ya hasm-ı muhâcimin [s.38] yanlarına hücum veya civarındaki fırkaya takviyye ve asâkir-i imdâdiye sevki suretiyle emr-i te'âvüne gayret eyleyecek ve bu hususta tecviz-i terazi eden kumandan ve zabitan madden ve manen mesuliyet-i şedide altında bulunacaktır.

4- Her bir firka kuvvet ve tertibatı firka erkân-ı harbiye tarafından temin olunacak bir pişdâr çıkaracağı gibi cenahlarda bulunan Memduh ve Neşet Paşalar fırkaları dahi birer canibdar çıkaracaktır. Her fırkaya da bir klavuz sevk ve tayin olunacağından bundan istihsâl olunacak malumât üzerine firkadan çok tebâüd etmemek şartıyla bu canibdarların istikamet hareketleri dahi firka kumandanları tarafından tayin edilecektir. Memduh Paşa maiyyetindeki Arnavut gönüllüleri münasip bir tarik ile firkanın en solunda bir canibdar hizmeti görmek ve taarruz halinde düşmanın yanını örmek üzere Hacıbey ve oradan Teke istikametinde ilerleyecektir.

5- Kuvve-i ihtiyâtiye saat 11'de kışladan [Yenişehir] hareketle Çormaklı [Neşet Paşa fırkasının bugünkü mevzii] önünde tevakufda ve emre intizar edecektir.

6- Süvari fırkası saat 9'da Çormaklı civarındaki ordugâhından hareketle Sonarlı istikametinde ilerleyecek ve muharebe başladığı anda ordunun sağ yanında durarak istikşâfâta devam eyleyecektir. Bir küçük müfreze vasıtasıyla Hayri Paşa fırkasıyla ittisâli hasıl eyleyecek ve Hacıobası üzerine ve Demirli ile Koşkonariden Çatalca ve Tolatan istikametine müteaddid keşif kolları sevk edecektir.

Süvari fırkasına uzak bulunan keşif kolları doğrudan doğruya karargâh-ı umûmiye i'tâ'yı malumât eyleyecektir.

7- Ordu topçusu Hamdi Paşa fırkasını bilâ fâsıla takip eyleyeceğinden saat 9'da hareket eyleyecektir. [s.39] İhtiyât livası topçuya mahsus olmak üzere bir tabur terfik ederek işbu tabur kol nizamında topçu kolunun arkasında yürüyecektir.

8- Karargâh-ı umûmi Hamdi Paşa fırkası ile birlikte bundan başka ordu emrine zeyl olmak üzere gayet teferruatlı bir emr-i yevmî verildi. Emr-i mezkûr hülasâte cebhane ikmâli her tabur yanında 1000 fişenk alır 60 sandık taşıyacaktı. Sâir sandıklarda ihtiyât cephanesi olarak badehu fırkalara gönderilecek idi. İâşe tedabir-i sıhhiye muvâsalat-ı telgrafiye tesisi [Yenişehir'den bir Çormaklı'ya bir de Kerliye] anbarların teşkili ve tertibi Yenişehir'in garbine köprü inşâsı cephane istihlakinin memnû'iyeti gibi mevâdı muhtevi idi.

Nisan 23'de üçüncü firka emir mucibince hareket etti. İkinci firkanın hareketi birçok esbâb-ı makuleden yarım saat tehir etti. Pişdâri yanlış bir yola saptığından altıncı firka da bir saat geçte kaldı.

Gündüz saat ikide üçüncü firka pişdâri Bakraç'tan çıkar çıkmaz Karademirci'den düşmanın top atışı işitti. Fakat mesafe 6 kilometre olduğundan hiçbir tesir görülüyordu. Me'amâfih bu hale pişdârın muharebe nizamı almasına ve topçunun da mevzi'e girmesine sebebiyyet verdi.

Fi'l vâki' der-akab ilerlenmeye devam olundu. Lakin dağınık nizâm-ı muhafaza olduğundan hareket pek batî oluyordu.

Düşman muharebe hattının garba yani İdris köyüne kadar imtidâd ettiği anlaşılınca altıncı firka da üçüncünün sağına yayıldı.

Osmanlılar bu vechle tesirsiz mesafede ve yalnız pişdâr pişdârlarıyla ateş muharebesinde idiler.

Başkumandan bunun üzerine "düşmanın tesirli ateş dâhiline girilmedikçe cephane ve vakit zayi edilmemek yani topçu 3000 ve piyade 600 metreye dâhil olmadıkça ateş ettirilmemesi ehemmiyetiyle tavsiye olunur" diye bir talimat vermeye mecbur oldu.

Prens Konstantin'in fikri Çınarlı deresinin şimâlinde düşmanı biraz tevkif etmek dâhil müdâfa'ayı da Çatalca sırtlarında yapmak idi.

Fakat müşâ'run-ileyhin bî'l-fâsıla ikaz eylemiş olduğu tertibat düşündüğüne benzemiyor Elhanı-Karademirci-İdrisköy-Hacıobası köylerinin [s.40] civarında alınmış olan ileri mevziden 4 tabur piyade ile 4 batarya vardı. Bu mevzi' tahkim edilmiş idi. Bâ-husûs Teke'nin şimâlindeki tahkimâta daha ziyade ehemmiyet verilmiş idi. Çünkü burası ilk hücumu maruz idi. Bundan başka geriye Dömeke'ye doğru hatt-ı ric'ati muhafaza eylemek için ihtiyâten bir piyade alayıyla bir batarya gönderilmişti.

Kısm'-i Külli Çınarlıdere'nin cenubunda ve Çatalca'nın şimâlinde duruyordu. Nihayet Osmanlıların yaklaşmaka olduğu haberi geldi. İlerideki kıtaâta mevzilerde şiddetli mukavemet ediniz emri verildi. Hatta biraz sonra Mastrapas livası İdrisköy civarında bulunan mevzi' sol cenahın temdidi emrini aldı. Fakat bu liva ancak öğleyin yürüyüşe hazırlanabildiğinden ve mahâl-i matlûbe ileri mevzideki kıtaâtın püskürtüldüğü bir sırada muvâsalat etmiş olduklarından emr-i mezkûr icrâ edilemedi. Tertipisi'ye de Sofadis de hareket edip Köçeri'den ilerleyen düşman yanını tehdit etmesi emrolunmuştu. Maksat Çatalca-Dömeke şosesine münhasır olan hatt-ı ric'âti açık bulundurmaktı. Aynı maksada mebnidir ki geriye Dömeke üzerine gönderilmiş olan aksâm-ı askerîye Hacıömer-Köprücü hattına kadar ilerlemek emrini almışlardı.

Saat altıya doğru Yunan ileri kıtaâtı mevzilerinden çıkmaya başlamışlardı. Bu vech ile havza dâhilinde tamamı 2 saat topçu ateşi altında kaldılar. Mesafe uzak olduğundan perişanlıktan görünülüp gayet az telefât verdiler. İntizamlarını da muhafaza ettiler. İleri kıtaât ile 2 piyade livaları Küçük Çınarlı deresinin cenubunda ve Çatalca-Bayraklı yoluyla Kostonali karyesinin şimâl-i şarkî arazisi arasında ahz-ı mevzi ettiler. Kıtaât-ı sâire Çatalca Dömeke şosesinin setr ve temini maksadıyla ihâta [e]dilerek sol cenahın gerisine yani Çokmanı-Ashaltının şarkına konuldu.

Osmanlılar hatta aheste aheste meramlarına nâil oldukları sırada sağ cenah geride kaldı.

İkinci fırka pek yavaş davranmıştı. Küçük Çınarlı deresinin şimalindeki tepeler civarında vuku' bulan muharebeye iştirak etmedi.

Birinci fırka netice-i katiyeyi istihsâle memur olduğu halde Hacıobası'ya geçmemişti. Mezkûr fırkaya gündüzün saat 9'a gelirken [s.41] âtideki emr gelmişti.

Avn-ı hakla Çınarlı deresinin şimâlindeki Teke mevziinin tarafındaki sırtlardan ahz eylediği mevzi'den düşman tard edildi. Bütün ordu ile Çatalca üzerine taarruza devam olunacaktır. Fırkanızla düşmanın Dömeke ile hatt-ı ric'âtini katetmek üzere Dömeke istikametinde taarruza devam ediniz.

Çatalca hücumu için verilen ordu emrine nazaran düşmanın yalnız ileri kıtaâtına hücum olunacak zannında bulunan fırka kumandanlarına taarruzun Çatalca'ya değin vardırılabileceğini tefhim için umûmi fırka-i askerîye kumandanlarına bu vech ile taarruz emri verilmiş idi.

Bunun üzerine fırka kumandanı bir kaç taburla bataryayı saat 10'da yola çıkardı ise de bunlar bir kaç kilometre ilerledikten sonra gece yaklaştığından istirahate çekildiler. Fırka kısm-ı küllisi de böyle yaptı.

İhtiyât livasına öğleden sonra geç vakit bir emir gönderilerek [ilerle] denilmişti. Fakat emirde gösterilen emir yanlış anlaşıldığından önünü Bakraç-Solic(Sulic) hattından dışarı çıkarmıştır.

Süvari fırkası ileriye yalnız bir bölükle bir kaç sabit keşif kolu göndermişti. Bunlar ales-seher Karademirci civarında bir kaç el ateş yemişler ve geri gitmişlerdi.

Saat 10 sularında Osmanlıların sol cenahı Küçük Çınarlı'ya yaklaştığı sırada Dömeke'den Köprücüye gelecek olan piyade alayı henüz ilerlemediği gibi Tertipis'ten de hiçbir haber gelmediğinden Prens Konstantin ric'âte karar verdi.

Bunun için de birinci fırkaya Çatalca civarında ve şarktaki tepeler üzerinde mevzi almasını ikinci fırkaya cephe şimâl-i garbiye müteveccih olmak üzere birincinin soluna müttehiden yaymasını ve Dömeke'den gelmekte olan piyade alayına da eski yerine dönmesini emretti.

Bu esnada Osmanlılar cihetinden üçüncü firkanın bir alayı Tatarlı Çatalca şosesinin şarkından ve altıncı firkanın üç alayı da mezkûr yolun garbinden Küçük Çınarlı üzerine ilerlemişti. Mezkûr iki firkanın sahra topçuları ile ordu topçusu birleşerek Küçük Çınarlı deresinin şimâlinde uzun bir topçu hattı teşkil eylemişlerdi.

[s.42] Bu müctemi topçuyu Rıza Paşa idare ediyordu. Müşâ'run-ileyh biraz sonra ric'ât etmekte olan düşman daha müessir ateşle dövebilmek için topçuyu nehre yaklaştırdı. Topların miktarı muharebenin nihayetine doğru gelmiş olan bir dağ bataryasıyla beraber 12 bataryadan ibaret idi. İkinci fırka Yunanlıların sol cenahını kuşatmak üzere Çatalca istikametinde ilerlemek emrini aldı. Fırka-i mezkûre Koskonadi üzerine çekilmekte olan düşmanın takibine koyulduğu gibi İdrisköy'ün cenub-ı şarkisindeki arazinin de gayet arızalı ve geçilmesi güç bulunmasından dolayı altıncı firkadan uzak düşmüştü. Muahharan yalnız ikinci firkanın bir alayı sol cenahla temasa gelmiş ise de fakat Küçük Çınarlı'nın ilerisine geçememiştir.

Birbiri ardı sıra gelmiş olan fırka kısm-ı küllisi Koskonadinin cenubunda tevakkuf etti. Yalnız Ahmedli istikametine birkaç tabur sevk olundu. Bu vech ile Çatalca ve Dömeke şosesi Yunanlılara açık bırakılmış oldu.

Saat 11 buçukta Yunanlıların merkezi fena halde sıkışmış olduğundan Konstantin bu sıkıntının tahfifi için sol cenaha ilerleyerek hatt-ı harbin uzatılması emrini vermiş idi.

Ortalık karardı, muharebe bitti. Yunanlılar da bunu bekliyordu. Hemen ric'âte başladılar. Ni'me'l-matlûb takip edilmedikleri için ric'atleri muntazam oldu.

Nisan 24 yalnız altıncı fırkanın Hasan Tahsin Paşa livası tam Çatalca'ya kadar yaklaşarak toprak istihkâmı içine girdi. Yine bu fırkaya mensup diğer livanın bir alayı Çatalca'nın iki kilometre şimâl-i garbisindeki ormancığa ilerleyerek geceyi orada geçirdi. Ertesi sabah hiçbir tüfenk atılmaksızın şehir işgal edildi. Yunanlılardan eser yoktu.

Bunlar gecenin bir kısmını Epinados suyunun cenup sahilindeki avcı hendeklerinde geçirmişler ve gece saat yedide iki kol ile Dömeke üzerine çekilmişler ve gündüz saat 4'te Dömeke'ye varmışlar. Yorgunluk ve zahmet çekilmemiş ve hemen mevzilerine tahkime mübaşeret etmişler. [s.43] Daima ikinci fırka gerisinde kalmış olan Osmanlı süvari fırkası düşmanla teması kaybetmişti. Karargâh-ı umûmi düşmanın kaçacağını asla ümit etmiyordu. Bunun içindir ki vaktin gece olduğuna bakılarak birinci fırkanın ikincinin sağ cenahına yaklaşmasıyla ihtiyat livasının vüruduna kadar hal-i tedâfü'de bulunması ve düşmanın hücumu halinde son dereceye kadar mukavemet olunması şedîden emr ve tenbih olunmuş ve her şey hazırlanıp ordunun cephanesi de ikmal edildikten sonra Nisan'ın 24'üncü günü düşmana her iki cenahını kuşatmak suretiyle hücum olunması taht-ı karara alınmış idi.

Umûmi bir muharebe ümid olunurken bir sürü ehemmiyetsiz pişdâr muharebeleri vuku' buldu taburlardan yalnız 21 kadarı muharebeye girmişlerdi ve 160 kadar mahruc mecruh ve şehid, Yunanlılar ise 200 kadar yaralanmış ve ölmüştü. Yunanlılar bidayette acaba mukavemet mi yoksa ric'ât mi edelim diye büyük bir tereddüt içerisinde kalmışlardı.

Öğleden sonra Küçük Çınarlı deresinin cenubundan umûmi bir taarruz mukâbili icrâsı kâbil idi. Fakat askerin zabt ve raptı bozulmuş olduğu gibi talim ve terbiyesi noksan olduğundan böyle bir harekete cesaret edilememişti.

Beşinci firkadan pek mühim ve ciddi haberler geliyordu. Kıtâât-ı askeriye son derecede sarf-ı kuvvet etmişlerdi. Cephane îâşe hususundaki müşkilat da ziyade idi. İşte ahvâl-i mezkûre ile daha sâir esbâb-ı muhikka ileri yürüyüşün te'ehhur ve evvel emirde sol cenah işinin tanzim ve tesviyesi çaresine bakmasına sebebiyyet vermişlerdi.

Vakâyi-i cariyeden anlaşılacağı üzere Velestin için böyle bir teşebbüse kalkmak fazla idi. Çünkü Çatalca muvaffakiyetiyle o iş kendi kendine hallonulurdu.

Ancak Nisan'ın 24'üncü günü sabaha doğru Teke civarına muvasalat eylemiş olan ihtiyat livası Bakraç ve Sofiler üzerinden Velestin'e ve üçüncü fırka da Bayraklı'dan kalkarak Dodlatan ile Yana Sohli üzerinden İsmolenski'nin sol yanına gitmek için yola çıkarılmıştı. Diğer kıtaât-ı askerîyeye de şu emir verildi:

[s.44] Alasonya Orduyu Hümayunu

24 Nisan Sene 313

Ordu emri budur (2)

1- İkinci fırka Ahmedli civarında mevzi alarak Demirli'ye doğru 4 tabur ve bir batarya ve biraz da muhabere atlısından mürekkeb bir müfreze gönderecek ve Hacıömer'e doğru her gün keşfiyatta bulunacaktır.

2- Altıncı fırka Çatalca civarında kalıp şehrin cenubundaki tepeleri işgal edecek ve Dömeke ile Karacalı'yı her gün keşif edecek.

3- Birinci fırka Çatalca'nın şimalindeki tepelere doğru ilerleyecek ve Teke ile Karademirci arasında diğer iki firkanın ihtiyatı olmak üzere ahz-ı mevzi edecektir.

4- Süvari fırkası Çatalca'nın şimalindeki köylere taksim olunacaktır.

5- Ordu topçusu birinci fırka civarında Karademirci yakınında bulunacaktır Velestin civarında bulunan İsmolenski'nin kuvveti hiç değişmemişti 18 Nisan'da ne ise yine o kadardı. Kûsûrsuz olarak 9000 tüfenk 80 kılınc 18 top.

3.9. Velestin Son Muharebesi

Evvelki mevzi sola doğru temdid edilmiş ve daha ziyade tahkimâta devam olunarak bir kaç kat avcı siperleri vücuda getirilmiş idi.

En nihayede tehlikeye maruz olan sol cenaha gayet kavi istihkâmlar yapılmış ve çok kuvvet bulunmuş. Bir piyade alayı ile bir batarya ihtiyât olarak Velestin civarında alıkonulmuş ve Ayvalı'daki tabur da yine orada bırakılmış.

İsmolenski karşısında ve daima Kerli civarında bulunmakta olan beşin firkâ-i hümâyûnun kuvveti de aynıyle kalmış idi. Kuva-yı mezkûre 9000 tüfenk 180 kılınc 22 top idi.

Firkâ-i mezkûre 23 Nisan'da başkumandanlık tarafından Velestin'de bulunan Yunan kuvvetini işgal etmek Çatalca'ya muavenete gönderilmesine mani olmak üzere muvazzaf edilmiş idi.

Bunun üzerine Hakkı Paşa 23 Nisan günü Velestin'e giden yolun sağ cihetinde ve takriben Kerli'nin 3 kilometre civarında kıt'âyı toplayarak âtideki emr-i şifâhiyi verdi.

[s.45] Alasonya Orduyu Hümayunu

Kerli'nin 3 Kilometre Cenubunda

Beşinci Fırka

23 Nisan Sene 313 gündüz

Fırka emri budur (1)

1-Düşman tahminen 8-10 bin raddesinde olarak Velestin'in garbindeki sırtlarda ve ormanlar dâhil ile şarkındaki tarlalıklarda ve Karla gölünün cenubunda olarak tûlâni bir mevzi ahz etmiştir.

2- Bugün orduyu humayün Çatalca'nın şimalindeki sırtlarda bulunan düşmana taarruz edeceğinden Velestin'deki düşmanın Çatalca cihetine imdad eylemesini men' eylemek üzere beşinci fırka hasmın sol cenahına hücum eyleyecektir.

3- Süvari bölüğü Zereviran karyesi üzerinden düşmanın sol yanına doğru hareketle oraları keşfedecek ve bir keşif kolunu Ormanlı Karlı gölünün arasına gönderecektir.

4- Prezrin Akseki Haymana Elmalı taburlarından mürekkebe olan ikinci alay ikişer taburlu iki kol teşkil ederek Elmalı Haymana sağda diğerleri solda olarak saat on ikide hareketle Taşlıtepe sağdan ve önden hücum ile zabt edecektir.

5- Birinci alay aynı vechle ikişer tabrlu iki kol teşkil ederek ikinci alaydan yarım saat sonra ve solu gerisinde hareket ederek koyunyerin çiftliğinin saği istikametinden düşmana hücum edecektir. Dördüncü İzmir alayı ihtiyât olmak ve orman cihetini tarassud eylemek üzere işbu birinci alayın sol gerisinde bir buçuk kilometre mesafede bulunacaktır.

6- Süvari bataryası sağ cenah kolunun hücumunu istihsâ eylecek ve diğer 3 seyyar batarya birinci alayın arkasından hareket edecektir.

7- Üçüncü Bursa alayı ihtiyât-ı umûmi olarak geride kalacak ve bir taburunu Hacımusa karyesi istikametini ikame eyleyecektir.

8- Fırka kumandanı dördüncü İzmir alayının sağında bulunacaktır. Muharebeye tıpkı emr-i mucibince başlandı. Hakkı Paşa öğleyin birinci hatta bulunan kolun bölüklerinin kâffesini yaptığı halde yine Yunanlıların [s.46] sol cenahı atmaya kâfi olmadığı bilinince 10 kilometre geride Kerli civarında durmakta olan ihtiyat-ı umumi kumandanına müracaat ederek iki tabur askerini serian ileriye sevk olunmasını emreylemişti. Fakat Kerli'den saat sekiz sularında yalnız iki bölük piyade askeri hareket etmiş ve saat 10'da muharebe yerine vasıl olmuştur. 4 bölüğü de gurûb-ı şemsten sonra geldi. Geriye kalan 2 iki bölük ise ancak ertesi sabah zuhur etti. Osmanlılar karanlık bastırıncağa değin yalnız Yunan sol cenahının birinci sıra istihkâmatını ele geçirmişti.

Osmanlıların sol cenahında muharebe olmamıştı. Geceleyin tarafeyn yekdiğerinin karşısında ve kendi yerlerinde kaldılar. Osmanlılar da kendileri için istihkâm yaptılar.

Hakkı Paşa hasmını hiçbir yere salıvermemiş olduğundan her halde vazifesini ifa etmiş oldu. Lakin müşarunileyh hücumu da muvaffak olamayacağından müteessir olarak öğleden sonra ordu-yı hümayun başkumandanlığına müracaat ile bir fırka veya hiç olmazsa bir liva imdâd gönderilmesini istirham etmişti.

Yunan ordusu başkumandanı Çatalca'dan Dömeke üzerine ric'ate karar verdiği gibi 23 Nisan akşamı İsmolenski'ye de İrmeye istikametine çekilmesi emrini vermiş idi.

24 Nisan bu dediğimiz emir ile Yunan asıl ordusunun geri çekileceği haberi İsmolenski'nin eline pek vakitsiz ve geç dönmüş olmalıdır ki ertesi gün alessabah yine muharebeye başlamıştır.

Hatta muharebeden evvel sol cenahını da takviye etmiş idi. Ayvalı'daki tabur karargâh-ı umûmiden gelen bir emre nazaran İsmolenski'nin haberi olmaksızın kısm-ı külli ile birleşmek için hareket etmişti.

Sabahleyin saat onda Osmanlılar tekrar muharebeye başladılar. Tam 12 saat devam etti. Ancak bundan sonra Yunanlıların sol cenahını püskürtebildiler. Bu esnada muharebe meydanının diğer cihetlerindeki kuvvetler hemen hiç ilerleyememişlerdi.

Bu aralık Prens Konstantin'in ric'ât için verdiği emr-i icrâyâ [s.47] karar vermiş olan İsmolenski o zamana kadar elde bulundurabildiği kuvve-i ihtiyâtiyenin hepsi sol cenahın icrâ edeceği geri çekilme harekâtının setr ve temin maksadıyla ileriye sevk edildi. O sayede saat 12'ye doğru muntazaman ric'ate başladılar ve takip olunmadılar.

Sağ cenah ile 3 batarya Galos'a geçip oradan da ayın 25'inde kısmen gemiler ile İrmiye'ye ve kısmen de şenlise geçip gittiler. Aksâm-ı mütebâkiye ise İsmolenski kumandasında olarak İrmiye'ye revan oldu.

Yunanlıların 23 Nisan vukua gelen muharebede 70 ve 24 'te 160 zayıatı vardı ki mecrûh ve vefayât 230 neferden ibaretti. Osmanlıların da şu iki gün zarfında mecrûh ve şehit 260 idi.

Hakkı Paşa Yunanlıların azîmetinden sonra maiyyetinde heyet-i mecmûası 24 tabur 1 süvari bölüğü 5 bataryadan ibaret olan üçüncü fırka ile ihtiyât livasının geleceklerini 25 Nisan'da haber aldı. Me'amâfih artık imdada ihtiyaç kalmadığı gibi bir ihbaratta bulunmadı. Mezkûr kuva-yı imdâdiye tarafından icrâ olunan yürüyüşler asâkir-i şâhânenin yürüyüş kabiliyetlerine güzel bir delildir. İhtiyat livası 23 Nisan sabahı Yenişehir'den kalkarak Çormaklı'ya kadar 60 kilometre mesafe katetmiş ve oradan da Teke'ye gelmiş ve badehu Sofiler üzerinden Kerli'ye gitmiştir. Bu mesâfat için sarf edilen vakit iki yürüyüşten bile aşağı yani 22 saattir bâ'husus sol yol her ne kadar kısmen ise de fena halde dağlık olduğu gibi harâret de takad-ferse bir halde idi. Bundan sonra da 25 Nisan'da Cebelü'z-zidâl Rizv ve Milona'ya kadar yürüyüşe devam etmiştir. Üçüncü fırka ise daha ayın yirmi dördüncü günü akşamüstü Parsuklu'nun garbine vasıl olmuştur.

Mütahassır ki İsmolenski de aynı zamanda Parsuklu'dan geçmek üzere Velestin'den İrmiye'ye çekiliyordu. Şu halde Osmanlıların haberi olmaksızın bekây-ı sıra bildi.

25 Nisan akşamı başkumandan Velestin'e geldi. Beşinci fırka şehrin şarkında açık ordugâha yerleşti. Galos ve İrmiye'ye karşı emniyet tertibatı aldı.

Üçüncü fırka da Velestin civarında ihtiyat livası dahi Rizv ve Milona yanında kaldı (geceledi).

[s.48] 26 Nisan günü için başkumandan ihtiyât livasına Galos'un şimâl-i şarkîsindeki Makrinice üzerine giderek oradaki ahaliyi taht-ı nezârete almasını, beşinci firkanın [bir livası yok] karargâh-ı umûmide beraberinde olduğu halde bir ay zabt ve tezhir Galos'a yürümesini

kuva-yı sâirenin de Velestin civarında kalarak İrmiye'ye doğru istihsâl-i emniyet eylemeklerini emir buyurmuşlardı.

26 Nisan'da bila vukuat Galos işgal olundu. Zaten Yunanlılar şehr-i mezkûru çoktan terk ve tahliye eylemişlerdi. Limanda bulunan bir kaç Yunan sefâin-i harbiyesi de yavaş yavaş akşamüstü limandan ayrıldı.

Aynı zamanda Ethem Paşa hazretleri 28 Nisan akşamı Teke'deki karargâh-ı umûmide bulunabilmek için Yenişehir'e müteveccihen yola çıktılar.

Ayın 27'sinde üçüncü fırka 28'inde ihtiyat livası tekrar Çatalca'ya döndüler.

17,5 taburla 4 süvari bölüğü 3 batarya kuvvetinde olan beşinci fırka [şimdiye kadar bu firkada bulunan süvari bataryası artık süvari firkasına iltihak etmiştir]. Velestin'de kalarak kuvvetin birer kısmı ile Galos-Makriniçe-Parsuklu mevaki'ini taht-ı işgalde bulundurdu.

Bu esnada İsmolenski İrmiye'de bulunuyordu. Bahren gemileri vasıtasıyla biraz da imdad almıştı.

Kuvve-i mezkûre Osmanlılar tarafından mütemadiyen tarassud ediliyordu. 4 Mayıs'tan evvel hiçbir ciddi teşebbüsatta bulunulmadı.

Galos limanında (etrafında) icrâ edilen ikinci derecedeki harekât için her iki tarafta asıl ordularının zararına olarak çok kuvvet isti'mâl ettiler.

Şu zamanda Yunanlılar artık Galos'ta Narde'de [bu aralık Epir'de artık taarruzdan bir netice elde edebilmek ümidi zâil olarak harekât-ı askerîye duraklamıştı.

Velhasıl her yerde bila lüzum bulunmakta olan kuvvetleri bahren Atina'dan gelen ihtiyatlarla takviye edilmiş olan asıl ordu yanına sevk etselerdi ahvâl-i sevülkülceyi daha müsait bir renk alırdı. Bunun için lazım gelen zamanda mevcut idi.

[s.49] 3.10.Dömeke Meydan Muharebesi

Oradan yukarıya doğru oldukça dik olarak terfi' eyleyen Dömeke tepelerinde Yunanlıların tutmuş oldukları mevzi' devam-ı müdâfa'a ve mukavemete ziyadesiyle elverişli idi. Ne çare ki ordunun kuvve-i maneviyesi hal-i istihsâra gelmiş idi. Hususiyle Çatalca-

Dömeke-Korfa şosesinin şarkından çevrilmesi kabil idi. Ki bu hal herşeyden evvel hatt-ı ric'âti taht-ı tehditte bulunduruyordu.

Garpte Pantemiliya isminde müdâfa'ası âsârdar bir çay vardı. İşte çevirilmek mahzurunun önünü almak yani kendi yegâne hatt-ı ric'atini hasmın eline düşürmemek için Prens Konstantin kendi kuvve-i mevcudesiyle nisbet kabul etmeyecek surette vâkî ve ta Vozliden [Çaros?] boğazına kadar mümted 20 kilometre dolayında bir hatt-ı müdâfa'a üzerinde yapılmaya lüzum görmüş idi. Bunun için de Atina'dan kuva-yi imdâdiye ve İsmolenski müfrezesinden de 2 taburla 1 batarya getirterek kuvve-i mevcudesiyle ilk önce Panonmiya köyüne doğru bir tedâfü'î kolluk teşkil edecek surette Taraklı - İskarmice hattını işgal ettirdi.

Yunanlıların ellerinde 5 Mayıs sabahı gönüllüler de dâhil olduğu halde 38 taburla 7 süvari bölüğü 95 batarya ki cem'an küsursuz olarak 76.000 tüfenk 550 kılınc 54 sahra ve cebel topu ve 3 tane 10,5 santimetrelik kale topu [bazı menâbi'e göre 72 sahra ve cebel topu ve 5 kale topu] bulunmakta idi.

Yunan kuvvası arazi maksad-ı muharebe nazâr-ı dikkate alınmayarak hemen bir suret-i mütesâviyede taksim edilmişlerdi. Topçu öteye beriye dağıtılmış süvari filvâki ileri gönderilmiş fakat pek yakına gönderilmiş idi. İstihkâm sınıfı istihkâm yapmışlar hatta bazı yerlerde birkaç kat siperler vücuda getirmişlerdi.

İsmolenski [kuvvetinin 7000 tüfenkle 80 kılınc 12 top] İrmiye'nin cenubundaki dağ geçitlerini tutumak ve denizle olan muvasalatını temin etmek emrini almış idi.

Çatalca muharebesinden birkaç gün sonra ortalıkta artık mütareke olacağını hevâdisi deveran etmeye başladığından tarafeynce harekât-ı askeriyede bir tehir vuku' bulmuştu. Fakat Yunanlıların Epir cihetinde tekrar ilerlemeleri üzerine ordu-yu hümâyûn da 2 Mayıs'ta taarruza devam etmek emrini aldı.

[s.50] Karargâh-ı umûmi tarafından erkân-ı harp zabitanı vasıtasıyla icrâ ettirilen keşfiyatta hasım kuvveti 25.000 kadar tahmin edilmiş ve Kasidiaris dağlarında ileri karakolları bulunduğu anlaşılmış idi. Fakat Çatalca muharebesinden öteye beriye pek çok kuvvet ifrâz olunmasından Osmanlı seyyar ordusunun kuvveti bir kat daha azalmıştı.

27 Nisan'da Kalapaka ve Tırhala'ya doğru epeyce tehlikeli bir düşman kuvvetinin ilerlediğine dair yayılan bir şaiya üzerine her ne kadar Dişkât ve [Nahzona?] civarında 10

tabur [işbu kolu sevk etmek verilen emr-i müteaddedeğe rağmen kabil olamamıştı] bulunuyordu ise de yine harp planının ordu-yu hümâyûn kuvveti için tayin olunan miktardan hariç olarak bade'l-muharebe silah altına gelmiş olan Karahisar redif fırkasından 6 [mütebâkisi menzil-i hademâtı için Yenişehir'de kalmıştı] ve birinci fırkadan 4 [firka-i mezkureden diğere 2 tabur da daimü'l-evkât Tırhala'da bulunuyordu] tabur o cihete gönderilmişti.

Kuva-yı mezkûre ahalinin huşûnet-i tabiiyee mebni şayia-i vakıanın doğru olmadığı meydana çıktıktan sonra bile gittikleri yerlerde kalmışlardır.

Ethem Paşa hazretleri Dömeke üzerine icrâ edilecek taarruz için evvel emirde birinci fırkanın mezkûr 4 taburunu getirmek ve ayın dördünde gelmesi mutasavver olup da hazneli mavzer silahıyla mesağ olmasından nâşi hakkında ümit bulunan nizamiye livasının vürûdunu beklemek istiyorlardı.

Bu halde edilen hesabâta göre elde 80 tabur [2 Arnavut taburları da dâhil sair Arnavut ve muavin askeri muntazam taburlara taksim edilmişlerdi]. 19 süvari bölüğü 25 batarya [3 süvari 17 sahra 4 cebel 1 obüs] (ikinci obüs Yenişehirde idi) 3 sahra bataryası 17,5 tabur 4 süvari bölüğü ile beşinci firka yanında 3 kuvvetsiz süvari bölüğü Yenişehir'de idi] ki cem'an 40.700 tüfenk [taburlar beşer ve yalnız nizamiye livasınıninkiler 600 hesap edilmiştir] 850 kılıç 150 top bulunacaktı.

[4 Mayıs] erkân-ı harbiye zabitanı vasıtasıyla icrâ edilen istikşâfât-ı esas ittihâz edilerek 2 Mayıs'ta bir plan yapılmıştı. Mezkûr plana göre ordu-yu hümâyûn ayın beşinde icrâ olunacak hücumu hazırlamak üzere 4 Mayıs'ta düşman ileri mevaziine doğru ileryecekti. Hücum-ı umûmi de yarı kuvvetle düşmanın cephesinden urmak [s.51] ve kuva-yı mütebâki ile de Kasidiyaris [bu dağa çıkan keçi yolları ıslah edilmedikçe geçilemezler. Bâ-husûs sahra toplarının harekâtına gayri müsaittir] dağları üzerinden sağ cenahı ihata etmek suretiyle icrâ olunacak idi. Göze çarpacak her bir harekât 4 Mayıs'ta ve güneşin batacağı esnada yapıldı. Askere cephane [tüfenk başına 350 fişenk ve her topa 100 mermi] ve peksimat verildi.

5 Mayıs için (5) numaralı ordu emri verildi. Emr-i mezkûr Çatalca muharebesinde edilen tecârib nazâr-ı mütâla'ya alınarak pek açık bir surette yazılmış olduğundan kumanda heyet-i aliyyesinin numûne-i fazl ve irfânı hükmündedir.

4 Mayıs 313, saat 11.30 Gündüz

Ordu emri budur (5)

1- Düşman takriben 22 tabur ve 4 batarya kuvvetinde olarak Dömeke kasabasının tarafında ve ilerideki sırtları işgal etmekte ve küçük müfrezeleriyle sağ cenahda hatimenin şimâlindeki sırtlarda ve sol cenahda [Çanlı?] boğazına kadar olan bazı mevaki'de bulunmakta olduğu istihbâr olunmuştur.

2- Ordu düşmanın sağ cenahını çevirmek üzere yarın hareket-i taarruziyeye bed' edecektir.

3- Birinci Hayri Paşa fırkası sabahleyin saat 10'da Demirli'den hareket ederek bekrilerin cihet-i garbisinden çiflara giden yolu takiben Delişot-İskarfiçe istikametinde düşmanın mevki-i aslisinin mümkün mertebe sol cenahına doğru ilerleyecektir. Fırka-i mezkûre kuvveti bir sağ cenah müfrezesi tefrik edeceği gibi bu müfrezenin saği gerisinde Priştine'nin gönüllüleri ilerleyecektir. Süvari fırkası tarafından icrâ olunacak istikşâfattan beşinci fırka süvarisiyle dahi sağ yandan keşfiyât-ı dâkika icrâ olunacak düşmanın müfrezelerine karşı bu cenah müfrezeleriye [s.52] tarassud veya hücum olunarak fırkanın ileriye hareketi asla tehir ve tefrik olunmayacaktır. Mayıs 4'te ikinci Neşet Paşa fırkasına mensup olan cebel bataryası birinci Hayri Paşa fırkasına gönderilecektir. Nuri Paşa nizamiye livası ile ikinci fırkaya mensup bir liva Neşet Paşa kumandasında olarak mürekkep bir fırka teşkil eylecek ve bu da büyük Ahmedli'den ileriye hareketle şoseye vusul ve bunu takip ederek Dömeke'ye cepheden ilerleyecektir. Neşet Paşa mürekkep fırkasıyla iki taburlu bir sol cenah müfrezesi teşkil eyledi ve biri.-Vardarlı Karul oba tarikinden sevk ve bu müfreze dahi beyhude silah atmadan çekinme talimatıyla gönderilecek. Küçük piyade tecessüs kolları vasıtasıyla sol yanlara kalan çatı sırtlarında tarassud eyleyecektir. Neşet Paşa kolunda nizamiye livasının başta bulunması ve ma'hâzâ umum pişdârın solu hizasında hareket edecek olan cenah müfrezesinin (livanın toplu tutulması maksadıyla) diğer livalardan tefrik olunması münasıptir. Ordu topçusu Neşet Paşa kolunu bilâ fâsıla takip eyleyecek ve işbu topçunun muhafazası için mezkûr kolun en gerisinde bulunacak alaydan bir tabur tefrik edilerek yol kolunda topçunun gerisinde sevk olunacaktır.

Neşet Paşa kolu Hayri Paşa kolunun re's hizasından takriben bir kilometre kadar geride bulunacak vech ile zaman ve suret-i hareketini tanzim eyleyecektir. İkinci Neşet Paşa fırkasının diğer livası sağ cenah ihtiyât-ı umûmisini teşkil edeceğinden Neşet Paşa mürekkep fırkasını [s.53] takip edecek olan ordu topçusunun kendi hizasından mürûrunu müteakip Hacıömere azimetle orada harekete müheyâ bir halde bulunacaktır.

İşbu iki kolun 5 Mayıs'a ait vezaifi düşmanın ileri müfrezeleriyle [kürede?] tuttuğu mevazii zabt ve muvasıl-ı asliyeyi topa tutarak Dömeke civarında hasmın büyük bir kuvvetini işgal etmektir. Mahâzâ düşmanın pek zayıf bulunması veya su-i ric'ati halinde şiddetle takip edilmesi umur-ı tabi'idendir.

4- Hamdi Paşa fırkasının Hasan Paşa livası Çatalca'dan Rizi=Reisköy üzerinden Çatma istikametinde hareketle Kasidyaris dağının mürtefi' tepelerini elde etmeye çalışacaktır. Mazhar Paşa livası yukarı Şatarlıyı solda bırakmak üzere doğrudan doğruya Payosluk dağıyla Kasidyaris beynindeki boyun üzerinden köynü mevkiine doğru ilerleyecektir Memduh Paşa fırkasının sağ cenah livası aşağı Şatarlı köpekli dipyale başı doğru yoldan Koçarlıya ve sol cenah livası aşağı Şatarlı ile Koluklu obası arasında Ilcık değirmeni ve Çakırlı üzerinden Koçarlıya Kocalı istikamet-i umûmiyesinden hareket edecektir.

Hamdi ve Memduh Paşa fırkalarının umumiyet itibariyle en ileride bulunan kıtalarının sabahleyin saat 10'da hareketleri mültezem olup livaların yek diğerine nazaran zaman-ı hareketleri fırka kumandanlarının tensibine muhavveldir.

15 Mayıs 313 akşamına kadar Çatmanın şimâl-i garbisinde bulunan 790 rakımlı tepe ile Gedikli-Koçarlı hattının zabtı mültezemdir.

Ordu sağ cenahın şiddetle harbe tuttuğu anlaşılınca ona muavenet etmek üzere kemal-i şiddetle ileriye taarruz veya düşmanın ric'ati halinde takip etmek fırka kumandanlarının vezaif-i mühimmesindendir.

[s.54] Memduh Paşa fırkası gönüllü ve saireden tertip edeceği seyyar piyade kollarını imkân takdirinde Korca istikametinde ilerletmeye çalışacaktır. Memduh Paşa fırkasından aşağı Darendeli civarında intihâb olunacak bir mevkie bir tabur terk ile Küçük Çınarlı deresi vadisi ve İrmiye'de Velestin tariklerini tarassud ve temin eyleyecek ve fırkanın süvarisi daha bu akşamdan takviye olunacağından cenah saat sekizden itibaren Velestin ve muhtelif yollar ile İrmiye cihetlerine istikşafat icra eyleyecektir.

Haydar Paşa ihtiyât livası işbu iki sol cenah fırkasının istinâdına me'mur olup sabahleyin saat 10'da Bayraklı'dan hareketle aşağı Şatarlının iki kilometre şimâl-i garbisinde kâin ve aşağı yukarı Şatarlının yollarının mültekasında emre intizaren harekete müheyyâ bir halde bulunacaktır.

İşbu livaya mensup olup Çormaklı'da bulunan Selanik taburu Teke sırtlarına gelerek kema fi's-sâbık Çatalca'da Yenişehir'de müntehi tariklerin muhâfazasına itina edecektir.

5- Hamdi ve Memduh Paşa fırkaları balada beyan olunduğu üzere 790 rakımlı tepe ile Koçarlı hattına muvasalatlarının perakende bir halde bulunmayarak kıtaâtın toplanmasına ve müdâfa'a ve mukavemete salih mevazi-i ahzına ve ilcaât-ı harbiyeye nazaran takip ve taarruza kıyam olunduğu halde dahi topluca ve muntazam bir halde ilerlemesine gayret edecelerdir. Bu hususta bilcümle kıtaât kumandanları mesuldür. Hamdi ve Memduh Paşalar her bir livadan bir iki tabur kadar ihtiyat bırakmaya mezundurlar.

6- Süvari fırkası yarın ales-sabah saat dokuzda Hacıömer Çivubya(cva) hattını [s.55] takip ile Dömeke'ye doğru icrâyı istikşâf etmek üzere hareket eyleyecek ve muharebenin bidayatında oranın sağ cenahını setr ve muhafaza eylemek üzere Hayri Paşa fırkasının sağ gerisine çekilecektir.

Ordugâhtan hareketten akdem Rizi Çivubya Köprücü Pazarlı noktalarından düşmana karşı zabıt keşif kolları sevk eyleyecektir. Bu keşif kolları tahkikatını Hayri Paşa fırkasıyla karargâh-ı umûmiye bildirecektir. Mayıs'ın dördüncü günü akşamı süvari fırkasından 50 nefer mevcudunda bir bölük Memduh Paşa fırkasına i'zâm olunacaktır. Gece saat bire kadar Memduh Paşa fırkası karargâhı Tatarlı'da bulunacağından işbu bölüğün bu zamandan evvel vürudu lazımdır.

7- Süvari bataryaları Neşet Paşa fırkasından tefrik olunan sağ cenah ihtiyât livasıyla beraber bulunacaktır.

8- Beher topa yirmi mermi hesabıyla bir topçu cephane parkı serian Çatalca'da tesis edilecektir.

Beher tabur için 60 sandık cephane hesabıyla pişdâr taburlarının cephanesi pişdârın gerisinde ve kısm-ı külli dahi müctemian alayların gerisinde hareket eyleyecektir. Bundan fazla kalan cephane müctemian fırkalar nihayetini bir saat fasıla ile takip edeceklerdir. Ordu topçusunun cephanesi Neşet Paşa mürekkep fırkası cephanesiyle beraber bulunacaktır.

9- Kıtaâtın fazla eşyasıyla çadırlar toplanarak fırkaların şimdiki ordugâhlarından emre muntazaran bekleyeceklerdir. Efrâdın beraberlerinde 3 günlük peksimat bulunmadığı halde un veya buğday bulundurulacaktır.

10- İkinci Neşet Paşa fırkasında mevcut helyos telgraf rasat altı Hayri Paşa fırkasına verileceğinden mezkûr fırka ile Hamdi Paşa fırkası karargâha ait olup merkezle tesis-i muhabere eyleyecektir.

Mütevassıt bir noktada bulundurulacak olan.

[s.56] 11- Karargâh-ı umûmi yarın sabahleyin saat onda Teke'den hareketle Neşet Paşa kolunu takip eyleyecektir.

Yazılan bu emrin zeyli olmak üzere her türlü teferruâtı şamil diğer uzun bir emir daha verilmiştir.

Beşinci fırka kumandanlığına daha Mayıs'ın ikisinde şu mealde bir emir verilmiştir.

"Velestin ve Galos'ta miktar-ı kâfi asker bıraktıktan sonra maiyetinize teknil topçularla en az on tabur piyade alarak İrmiye üzerine ilerleyip Dömeke'ye taarruz edecek olan ordu-yı hümâyûnun sol yanına bir zararı dokunmaması için mevki-i mezkûrda durmakta olan İsmolenski livasını yerinden salıvermeyiniz eğer düşman bu yolda harekete teşebbüs ederse ânı Lamya'ya doğru yürümeye mecbur edecek vech ile tard ve defediniz.

İrmiye'ye sahil boyunca giden tarikten müsait ise de lakin düşman donanmasının taht-ı tesirinde bulunduğundan icrâ-yı harekate memur olan on bir tabur piyade ile 3 batarya top bu yoldan geçip her ne kadar biraz dolaşık ise de ehemmiyet vermeyerek [Tiga?] dağları üzerinden karavanaya doğru gitti. Mezkûr sahil yolundan da lâ'cel-istikşâf süvari bölükleri ilerledi. Takip olunan yol o kadar çetin idi ki Hakkı Paşa hücum etmek için ayın beşinci günü öğleden sonra İrmiye'ye gelinceye kadar İsmolenski Platamona çekilmiş bulunuyordu.

İsmolenski burada da kalmayarak kısmen berren ve bahren müteakip günlerde sahil boyunca geri çekilmiş ve 5 Mayıs'ta Lamya'ya varmıştır.

Hakkı Paşa Lamya'ya gitmek için Osris dağları üzerinde pek çok zahmetler çekilmekte idi. Nihayet 8 Mayıs'ta mütareke haberi gelmesi üzerine bu yürüyüşe hatim verildi.

Birinci ikinci fırka-i hümâyûnlar 5 Mayıs'a mahsus olan vakt-i azimetlerinden yarım ile bir saat kadar geç hareket ettiler.

Her iki fırkanın yürüyüşü bir takım ahval-i muhtelifeden naşi pek ağırlaşmış ve her alayın arkasından yürümekte olan mekkari hayvanatından dolayı yürüyüş kollarının derinlikleri de ziyalaşmış idi.

[s.57] Birinci fırka Çivya karyesi önünde yere âhenin olan zayıf düşman süvari fırkalarına karşı muharebeye tutuşarak 1 saat kadar düşar-ı tevakkuf oldu. İkinci fırka birinci ile irtibatta bulunmak için bir yan müfrezesi ayırmakla meşgul iken epeyce vakit zayi etmiş idi. Yolda fırkâ-i mezkûre pişdârına düşman topçusu ateş etti. Fakat bu ateş tam bir millik mesafeden edildiği için hiçbir ziyanı dokunmamış idi. Pişdâr bunun üzerine yolundan çıkarak bölüklerini açtı. Bu aralık ikinci fırka birincinin Civya önünde durmakta olduğunu görerek o da durdu. Nihayet saat dörtte başkumandanlı tazyiki üzerine her iki fırka tekrar yürüyüşe başladılar.

İkinci fırka 3 kilometre kala düşman [Mine?] mevziin cephesinde ve takip ettiği yolun tarafeyninde yapılmaya başladığı zaman saat gündüzleyin 7 buçuğu bulmuştu. Nizamiye livası daha gelir gelmez topçu kumandanının ihtiyârı vechle hücumun topçu ateşiyle ihzâr olunması beklemeksizin keşif bir avcı hattı çıkardı. Binâ'en-aleyh çok geçmeden pek buhranlı bir vaziyette kaldı. Hâlbuki ordu emri mucibince düşman cepheden yalnız işgal edilecek idi.

Rıza Paşa maksadın husulü için ikinci fırka topçusuyla ordu topçusundan 9 bataryayı (1 obüstür Miralay Debzin koluna göre Osmanlı sahra topları omuz siperleri dâhilinde bulunan Yunan toplarına karşı iş göremiyorlardı. Nihayet 12 santimetrelilik obüs bataryaları gelince topçu muharebesi hüsn-i neticeye [?]oldu) şosenin şarkına tayin ederek 2400 / 3000 metreden düşman topçusunu [ki 5 batarya ile kale topları] ateş altına aldı. Biraz sonra piyadenin hücumuna yardım etmek üzere batarya ileriye alınmış ve düşman piyadesine 1800 metreden ateş edilmiştir.

Aynı maksada mebni ikinci fırkanın 3 bataryası yolun garbine alınmış ve buna 2 süvari bataryasını da iltimak eylemiş idi. Mezkûr ileriye alınan 2 batarya piyade hücumu tevkif olur olmaz geriye alınmıştır.

İkinci fırkanın vaziyeti yamanlaşmıştı. Herkes birinci fırkayı bekliyordu. Fırkâ-i mezkûrenin 6 taburla 1/3 süvari bölümü 1 batarya kuvvetinde olarak Yunanlıların sol cenahlarına doğru göndermiş olduğu cânibdar Maziyâmi'nin şimâlinde kendisinden iki kat fazla bir düşmana tesadüf eyledi. Düşman ihata suretiyle bir hücum-ı mukabele yaparak canibdârı genişletirdi.

İleriye alınmış olan süvari livasından bir alayın delaletiyle çekildi.

[s.58] Fırka pişdârı Velisipona'ya karşı yayılmış ve düşmandan görülen şiddet ve tazyik üzerine yavaş yavaş geriye çekilmeğe yüz tutmuştu. Almış olduğu emre imtisâlen hasmını oradan taretmek ve bunun için de bütün kısım-ı küllisi istikamet-i mezkûrede sevk etmek fırka kumandanı bu aralık başkumandanlıktan birinci ile ikinci fırkalar arasında husule gelip de düşmanın istifadesi için açık bir kapı halinde bulunan boşluğu bir kadar kapatabilmek için son ihtiyat alayının İskarmıçe'ye doğru gönderilmesi emrini aldı. Bu vech ile fırka 7 kilometrelik bir cephe üzerinde muharebe ediyordu.

Ordu-yı hümâyûnun sağ cenah ihtiyatını teşkil eden ihtiyât livası mezkûr dehşetli aralığı örtecek vechle ileriye gönderildi. Ve gece karanlığı basmadan fasıla kapatıldı.

Ateş ancak saat bir buçuğa doğru karanlık çöktükten sonra geldi. Osmanlılar düşman cephesi karşısında bir takım hendekler vücuda getirerek içine girdiler. Yalnız Yunanlıların avcı hattı dâhiline girmeye muvaffik olmuş olan mavzer nizamiye livası pek çok telefât vermiş olduğundan tertibat-ı tedâfü'ye icrâ edemedi. [Mezkûr livanın birinci alayı bir kaç saat içinde yüzde otuzunu kaybetmişti]

Her ne kadar Osmanlıların sağ cenah müntehâsına girilmiş ise de cephe hücumları ilerleyememişti. Bunun üzerine Yunanlılar ihtiyâtlarının kısım-ı azamını hücumu maruz kalan cepheye getirmekte isti'câl gösterdiler.

Fakat bu isti'câl pek mevsimsiz idi. Çünkü mevcut yolların fenalığından dolayı bu ihtiyatın icâbı halinde sağ cenaha sevki pek müşkil idi. hâlbuki her iş sağ cenahta memul idi.

Bu esnada altıncı fırka ile üçüncü fırka gerek yolların sa'bü'l-mürûr olmasından [hatta fırkalar sahra bataryalarını geride bırakmaya mecbur olmuşlardı.] Gerekse araziin gösterdiği müsaideden istifade eden Mastrapas livasının ibraz ettiği mukavemet ve mükerrer müdafaalardan dolayı öğle sularına doğru [Karacalı] tepelerine kadar gelebilmişlerdi. Yalnız Haydar Paşa livası [ihtiyat] yukarı Şatarlı'ya kadar ilerlemişti.

[s.59] Öğleden sonra Mastrapas livasına Dömeke'den 3 taburla 2 batarya imdad gönderildi. Fakat liva hal-i ric'atte bulunmuş ve bu ric'ati ancak Dömeke'nin bir kaç kilometre cenub-ı şarkına vasil olduğu zaman bırakmıştı.

Yunanlılar cephede umumiyet üzere mukavemette bulunabilmişler ve hatta sol cenahlarından Osmanlıları geriletmeye bile muvaffak olmuşlardı.

Yunanlılar burada muharebe etmekte olan muhâcemesine adetçe yarıdan ziyade fâik idiler. Ateş bu merkezde olduğu halde Prens Konstantin badez-zuhur umumi bir taarruza geçmeye cesaret edemedi.

Müşâ'run-ileyh Osmanlıların kuvvetini pek çok ve pek mübalağalı tahmin etmiş olduğundan kendi sağ cenahının geriye çekilmesi suretiyle Otiris dağları üzerinden ric'ati temin eyledikten sonra gecenin saat üçünde umumen (Lamy'a'ya) ric'at olunmasını emretti. [Tabîi bu ric'at sağ cenahın çevrilmesi korkusundan ileri gelmiştir]

Yolların teşkilatı daha hal-i ibtidâide bulunan kıtar kabilelerle kapanmış bulunmasına rağmen ric'at sol cenahtan başlayarak kemal-i intizâmıyla icrâ edildi. Ordu Korfa Caddesi üzerinden ve yanlarından muhtelif kollar ile [İndiçya-Korfa] hattıyla Tavuklu gölünün cihet-i garbiyesinden geçerek Otiris dağlarının cenup mâilelerine kadar çekildi.

Eski 1247 hududu üzerindeki tepelere zayıf dümdarlar bıraktı. Osmanlı karargâh-ı umûmisi muharebe gününün akşamı bile hala sol cenahtan bir haber alamamıştı.

Karargâhça ikinci fırka ile ordu topçusunun muharebeye hazır olarak mevzilerinde kalmaları birinci fırkanın ikincinin yanına alınması ihtiyatların ileriye yaklaştırılmaları sol cenahın ertesi sabah günün doğmasıyla daha Dömeke'de bulunduğu tasavvur olunan düşmanın sağ yanıyla arkasına doğru gitmesi kararlaştırıldı ve o emr-i lazıme de gece saat ikide verildi.

Bu sırada altıncı fırkadan kalan bir rapordan firkâ-i mezkûrenin [Karacalı]ya kadar ilerlemiş olduğu anlaşıldı.

Üçüncü fırkadan ise geceleyin bile bir haber gelmedi.

[Mayıs 6] ordu-yu hümâyûnun sağ cenahı Yunanlıların yakılmış bıraktıkları ordugâh ateşlerine aldanmış olduğundan (Dömeke)nin boş olduğu ancak şafak atınca anlaşılabilir. Hemen takibe çıkıldı. [s.60] Yalnız birinci fırka ile süvari fırkası aksanı (Tavuklu) gölünün civarındaki tepelere kadar gittiler, diğerlerş Dömeke'de kaldılar.

Ordu-yu hümâyûnun sol cenahında bulunan altıncı fırka gün doğar doğmaz (Karacalı)dan kalkarak iki kolla Korfa geçidine müteveccihen hareket etmişti. Fırka-i mezkûrenin sağ cenah kolunu teşkil eden Hasan Tahsin Paşa livası Dömeke'ye yaklaşınca kasabanın asâkir-i şahane tarafından işgal olunduğunu haber aldı. Bunun üzerine hiç

durmayarak Korfa geçidine doğru yürümeye karar verdi. Zaten müşâ'run-ileyh Çatalca muharebesinde de kat'i iş görmekle kendini göstermişti.

Sol cenah kolu saat ikide [Dömeke-Korfa] yoluna takarrub etmiş ve mezkûr yol üzerinden geriye doğru uzun bir Yunan yürüyüş kolunun çekilmekte olduğunu müşahede eylemişti. Me'amâfih hücumu kalkmayıp geçitten kayboluncaya kadar bu kolun ardı sıra gitmiştir. Düşman geçidi kuvvetli bir dümdar ile tuttu.

Fakat üçüncü fırkanın akşam üzeri [İndiçya] ile [Diyori] arasında kain dağların garp sırtlarını işgal etmesi Yunanlıların hatt-ı ric'atini tehlikeye koyduğundan mezkûr dümdar artık dikiş tutturamayacağını anlayınca gece vakti Korfa boğazına elveda etti.

Mayıs 7/8 sabahı ise altıncı fırka boğazın sahibi oldu. Öğleden sonra Lamiya'ya gitmeye çalışıyordu. Bu sıralarda yine bir muharebe zuhur etti. Bu muharebe (Naraçe) civarında Yunanlıların bir dümdârı ile üçüncü ve altıncı fırkaların ve ihtiyat livasının bazı kıtaâtı Seyfullah Paşa kumandasında olarak sevk olunan süvari fırkası arasında vuku' buldu. Lakin mutareke akdedileceği için iş burada nihayet buldu.

Bu seferde icrâ edilen bilcümle muharebelerde olduğu gibi Dömeke meydan muharebesi dahi düşmanı kâmilen mahvetmekle neticelendi. Sebebi bu vazifeyi memur olan cenahın te'ehhuru idi. Bu hal Yunanlıların az telefât vermeleri ile de müsbitdir. Muharebe günü takriben 400 kadar yaralı ve ölü [Osmanlıların 1200] beşten yediye değin geçen üç gün zarfında da yalnız 60 tane esir vermişlerdi.

[s.61] İşte Çatalca ve Dömeke muharebeleri gösteriyor ki muhâcemeyn bir kere düşmanla vülûceli temasa geldi mi artık müdafaanın çekilmesine ruhsat vermiş olmamak için şanlı davranmaktır.

Dömeke muharebesinde kumanda heyet-i aliyesinin sevk ve idare-i harbiyeye gösterdikleri vukûf inkâr olunamaz.

Topçu sınıfı ile piyade sınıfı vazifelerini pek güzel ifâ etmişlerdir. Süvari sağ cenahta şiddet-i mahsusa ile istimal edilse idi daha ziyade hizmetler görebilirdi.

Yunanlılar ayın yedisinde Narace dümdâr muharebesinden sonra gecenin hululüne değin ric'atlerine devam etmişlerdi. Gerek akşamleyin diğerine müteakip günlerde ordularına imdat gönderiyorlardı.

Atina'dan ihtiyatlar ile Vasmos ve İrmiye'den İsmolenski gelmişti.

Prens Konstantin 13 Mayıs'ta muhasamâta tekrar iptidâr olunduğu halde mukabelede bulunmak üzere üzerindeki köprülerden mada bir yerinden geçilemeyen Şerheyos suyunun cenubundaki tepeler üzerinde ber-vech-i âti gayet metin bir müdâfa'a mevzii tutmuştu. İsmolenski kumandasına verilmiş olan ikinci fırka Lamya'dan cenub-ı şarkiye doğru ayrılan Termopil yolunda [birinci livası muahharan hücumla başlanıldığı halde geri çekilmek üzere şimdilik Lamya civarında dümdârlıkta] Dimopolos kumandasına verilen birinci fırka Lamya'dan cenuba giden yol üzerinde.

Kuvveti 8000 nefere iblâğ edilmiş olan Tertipis müfrezesi [?] civarında [?] dağları üzerinden giden dolaşık yolun setri zımında sol cenahta bulunuyordu.

Yunan top geçitleri de Lamya'nın şarkında vaki körfezden işe müdahale edeceklerdi.

Fakat sulh müzakeratına girişmek üzere terk-i silah edildiğinden dolayı bu mevzudan istifade edilemedi.

[s.62] 3.11. Epir Dâhilindeki Harekât

Belli başlı Yunanlıların iki taarruzu şâmildir. Birincisi 6 Nisan'da ve yine kendilerinin Narda üzerine ric'atleriyle hitam bulmuştur.

İkincisi zor ve zar hazırlıklardan sonra 12 Mayıs'ta mübaşeret olunmuş ve kezalik kendilerine bihayli oturan [Garibova] muharebesiyle nihayet bulmuş ve hemen bunu müteakip de ilan-ı mütareke edilmiştir.

Yunanlılar taarruza yelteniyorlardı. Bu fikirlerini daha ilk günü Preveze küçük kalesine de sarkıntılık etmekle meydana koymuşlardı.

Deniz ve Korfa cihetinden donanma ve cenup sahilinden de mevcut ağır toplarla bombardıman eyledikleri gibi en nihayet Nisan'ın onunda bir de şimâlden gayet dar olan kara cihetinden de birçok kişi saldırdılar. Vuku' bulan hücumlar hep red edildi.

Preveze 2 istihkâm cihetinden bir iç kale ile bir kaç sahil bataryalarını kuvvet cihetinden [3 muahharan 4 olmuştur] taburu esliha cihetinden ise muharebe edebilecek 12 topu havi bir

kalecik olduğu ve yalnız başına bunca tehlikelere maruz bulunduğu halde bidayetinden ta nihayetine kadar bütün sefer boyunca merdane müdafaâda bulunması takdirlere sezâdır.

[Nisan 6] kezalik muhasamâtın ilk günü Yunanlıların Manos fırkası Narda nehrinin kısm-ı süflâsından taarruz başladı. Burada Yunanlıların karşısında Mustafa Hami Paşa kumandasındaki fırka-i hümayûnun kısm-ı küllisi durmakta idi. Ki bu kuvvet Kılıpadis-Lolasima.-Garibova hattının dâhil ve cenubunda bulunarak ileriye gönderdiği bazı aksamıyla nehir geçitlerini tutmuştu. Osmanlılar kuvvetçe ve bahusus topça zayıf oldukları gibi düşman ahalisi ortasında bulunuyorlardu. Bundan başka sol yanlarını düşman memaliki ve sağ yanlarını diğer kaplamıştı. Binâ'en-aleyh memleketin hiçbir parçasını bırakmamak lazım geliyordu.

İşte esbab-ı ma'ruza kuvvetin bütün Epir dâhiline taksimine sebebiyet vermişti.

[Nisan 7] ayın yedinci günü öğleden sonra Yunanlıların ilk kıtaâtı Yani civarında kurmuş oldukları bir harp köprüsünden ileri tarafa geçmeye muvaffak oldular. Ertesi günü de umumen ilerlediler.

[Nisan 8] birinci liva Narda'dan ikinci Yani'den hududu aştılar.

[s.63] Mustafa Hami Paşa Loros-Garibova hattında mukavemete devamına karar verdi. Sağ cenahta 2 Arnavut taburu vardı. Bunlar karşılardaki düşmanı fevkalade kuvvetli gördüklerinden ve cephe gerisinde istinatta bulunmakta iken öteye beriye harekette bulunan 50-100 kadar piyade askerini de düşman süvarisi zannettiklerinden Loros'a doğru ric'ate başladılar. İşte bir sehûrden ileri gelen bu hal fırkaya da sirayet etti.

[Nisan 9] Binâ'en-aleyh Yanya üzerine hareket olundu ve en ileride gidenler 9 akşamı şehr-i mezkûrun birkaç kilometre cenubuna kadar vardılar. Fırka kısm-ı küllisi Yanya'nın bir yürüyüş cenupta Zavipuhani civarında tevkif edildi.

[Nisan 10] Yunanlılar filvâki birinci livalarıyla [ki 7 tabur 2 süvari bölüğü 5 batarya 1 istihkam taburu] takip ettiler. Fakat o kadar yavaş takip etmişlerdi ki mezkur liva Loros'a ancak ayın onunda varmış idi.

Komondoros'un taburu daha gecedan Petşepika veya Beş Pınar kalesine gönderildi.

Ertesi günü bunu dört tabur piyade yarım bölük süvari ve bir batarya Eminağa Hanı gedğine kadar takip etti. İkinci livadan [ki 8 tabur 1 süvari bölüğü 3 batarya] 5 taburla 1

süvari bölüğü 1 batarya Narda civarında kaldı. İki taburla iki batarya Preveze'ye ve bir tabur da Soli'ye gönderildi. Ki bunlar oralarda bulunan yerli ahaliyi himaye edeceklerdi.

İkinci Osmanlı fırkası 10 Nisan akşamı [22 tabur 1 süvari bölüğü 2 batarya] kuvvetinde ve Osman Fevzi Paşa'nın taht-ı idaresinde Yanya'nın cenubunda iade-i intizam eyledikten sonra hemen aynı günün akşamı [4 tabur 1/3 cebel bataryası pişdâr ile Boraça üzerine hareket eyledi Loros'a giden cadde ortasına da 3 tabur piyade ve 1/3 cebel bataryası [mezkûr bataryanın üçüncü takımı bidayette Yanya'da kalarak muahharan 11 de Beş Pınara gelmişti] kuvvetinde bir yan müfrezesi çıkarmıştı.

[Nisan 11] günü de yürüyüşe devam olundu. Nihayet baş peykâra varılınca buralardaki tepelerde düşman bulunduğu görüldü. Pişdâr-ı âtide hücum tertibatı aldı.

Pişdârın karşısındaki düşman Komondoros'un taburu idi. Mezkûr taburun atlılardan mürekkep olan bir kısmı bir mermi atar atmaz kaçdılar.

[S.64] Lakin maba'dı 500-600 metre mesafeden akşama doğru takviye olunarak kuvveti 6 tabura çıkmış olan Osmanlı pişdârına karşı iyice mukabelede bulunmuşlardı. [280 kişi ölmüş ve 219 yaralanmış idi. Geriye kalan 62'si de esir düşmüşlerdi.]

[Nisan 12] Manos 13'te beş peykardaki mevziyi istirdat etmek maksadıyla ayın 12'sinde bütün birinci liva ile ikinciden bir gün evvel Preveze ve Soki cihetlerine gönderilmiş olan kuvvetleri topladı. Fakat Osmanlıların beş peykardaki kuvvetlerini takviye eylediklerinin farkına varınca bu hücum fikrinden vazgeçti.

[Nisan 13] hatta 13'te ikinci livaya mensup kıtaâtı geriye Narda'ya göndererek birinci livayı (Palazmana) boğazıyla Hanupalu arasında küme vari bir surette tertip etti. Daha şu zamanlarda ileride taarruz ümitlerini mahvedecek bir vukuat zuhur ettiği halde Manos'un bundan tarafınzah edişi Prens Konstantin ordusunun Çatalca'ya çekilmekte olduğu haberinden ileri gelse gerektir.

Manos telgraf çekerek imdat istemiş ve akabinde göndeririz cevabını almıştır.

En ilerideki hatta olmak üzere Yunanlıların birçok taburuyla beraberinde bulunan 4 dağ topu Palazmana boğazının hemen cenubunda beş peykar-kervansaray yolu üzerinde duruyordu. 50 metre derinliğinde 100 metre genişliğinde ve bir çok kilometre uzunluğunda olan boğazı ancak mezkûr yoldan geçmek kâbil idi.

Nisan'ın 12'sinde 4 Osmanlı taburu ki 4 cebel topu cepheden işbu mevzie karşı yayıldı. Mümkün değil ileriye sevk sokulamıyordu. Asker pek yakın mesafeye girmiş bulunduğundan çevirmek çaresi de kalmamış idi. Naçar imdat beklemek mecburiyeti yüz gösterdi. Nihayet 17'de beklenen imdat geldi.

3 tabur asker şarktaki geçilmez tepeler üzerinde göründüler. Bunlar Yunanlıların sağ yanına doğru ilerlemişler ve gündüz saat 9,5'ta onları ric'ate mecbur etmişlerdi. Sonra 2 tabur daha gelerek beş peykar civarında kaldı.

Osmanlılar kervasaraydan daha ileriye gitmediler. Yanya'dan cepbane [s.65] gelmesine intizaren Nisan'ın 18 19 orada geçirdiler. Sağ yana çıkan müfreze 19 Nisan'da Loros'a kısm-ı külli dahi 20'de Kolçiyadis geldi. Burada sol cenahta bir düşman kuvvetine tesadüf edilmiş ise de oraya gönderilen bir taburun cüz'i gayretiyle o da bertaraf edilmiştir.

[Nisan 18-20] Yunanlılar Osmanlıların ilerlemelerini beklemeyip Nisan'ın 18'inci günü ales-seher Narda'ya döndüler. Nehrin sol sahilinde toplandılar. Seferin başlangıcında nerelerde duruyorlardı ise yine o mevazi'i tutmuşlardı. Yalnız ehemmiyetsiz bir kuvvet saha-i hâzırada Osmanlı arazisi dâhilinde bırakılmış idi.

Miralay Manos Atina'dan tekrar taarruza geçmek emrini aldı bunun üzerine filvaki' bir takım hafif teşebbüsler vuku' buldu. Lakin hiçbirisi bir işe yaramadı.

[Nisan 21-29] 21'inde Narda'nın sağ sahilinde Yunanlılardan ferd ve vahid kalmadı. 29 Nisan'a kadar güzerân eden zaman zarfında tarafeyn munhasıran kuvvetlerinin takviye ve tanzimiyle meşgul idiler.

Yanya kolordu-yu hümâyûnu mavzerli bir nizamiye livası ve bir kaç redif taburuyla takviye olunarak kuvve-i umûmisi 29 Nisan'dan itibaren mevaki muhafazasına mahsus kıtaât dahi dâhil olduğu halde 44 tabur piyade 3 süvari bölüğü 9 batarya [bunun 4 tanesi cebel bataryaları ki ikisi eskimiş ve ikisi yeni gelmiş idi] yani adeden küsursuz 36.000 nefere baliğ olmuştu. Bundan başka 4000 kadar Arnavut asakir-i muavenesi vardı.

[Nisan 30] Osman Fevzi Paşa kumandasındaki ikinci fırka [19 tabur 1/4 süvari 5 [?]] Kanca-Neştravina-Garbova Prenişte hattında müdâfa'aya hazır bir halde durmakta idi.

Tuttuğu yer 20 kilometreden aşağı değildi. Mevzide hiçbir tahkimat yapmamış idi.

Birinci fırka kıtaâtı Yanya'ya Siraköy, Plaka köprüsüne taksim edilmişlerdi. 4 tabur piyade Teselya ordusuna mensup kıtaat ile birleşmek ve ba'dehu Kalabaka cihetlerinde toplandıkları istihbar kılınan Yunanlılar üzerine yürümek üzere Meçoh tarikiyle Kalapaka'ya doğru gidecek ise de bu karar icrâsız kaldı.

Miralay Manos ayın 29'unda tekrar taarruz etmesi için tekrar bir emir aldı. [s.66] Bu hareketi yapmak için Manos'ta [17,5 tabur 3 süvari bölüğü 7 batarya 8 istihkâm bölüğü 1 telgraf takımı ki jandarma ve Epir ile İtalya gönüllüleri ile beraber] cem'an 25.000 kadar kuvvet vardı. Kuva-yı mezkûre 3 liva ile liva teşkilatından hariç bir kaç kıtaâta münkasim idi.

Verilen emre imtisâlen 30 Nisan'da birinci liva Narda'nın üçüncü de Saskadosinin biraz şimâlindeki tepeleri işgal eylediler. Epir gönüllüleri Preveze'ye karşı hatt-ı ric'ati himaye etmek üzere gemilere doldurularak Loros çayı mansıbına doğru yollandı. İkinci liva ise Plaka köprüsünden Osmanlıların arkalarına ileriye geldi.

[Mayıs 1] Manos Narda civarında tedâfu'î halinde kalınması emr ve ihtar eyledi. Ma'hâzâ sağ cenahta bulunan kıtaat kemal-i ihtyat ile yavaş yavaş ilerlemiş olduklarından Osmanlı kıtaâtıyla Yunan birinci livası arasında bir mücadele başladı.

Akşamüstü Osmanlıların asıl mevzilerine gelmeleriyle hitam bulmuş olan bu muharebeye Yunan üçüncü livasının bazı aksamı da karıştı.

Osman Fevzi Paşa Yanya'dan daha kuvvet istediği gibi mevzii kâmilten tahkim ettirdi.

[Mayıs 2] Manos ikinci günü de müdâfa'a emrini verdi. Yekdiğerinin yakınında ve karşı karşıya durmuş olan kıtaât arasında tahsisat başladığında kemal-i şiddetle 10 saat süren [Garibova muharebesi] baş gösterdi. Yunanlıların birinci livası 6 kilometrelik bir cephe üzerinde Garibova'nın cenup sırtlarında mevzi almışlardı. Sol tarafta dahi Halkadesi yanında şimdiye değin bulunduğu mevzide olmak üzere üçüncü liva durmakta idi. Livayı mezkûrun gördüğü iş Osmanlıların sağ cenahlarına top atmak ve birinci livaya biraz imdat vermekten ibaret kaldığı halde birinci liva bugün içinde Yanya'dan 1 cebel bataryası ve 4 nizamiye taburuyla takviye edilmiş olan Osmanlıların sol cenahını öğleden sonra Garibova'nın şimâl yamaçlarına kadar geriletmeye ve Osmanlıların mukabil hücumlarına karşı kazandığı yerleri muhafaza etmeye muvaffak oldu. Bilakis mezkûr livanın sol cenahının hücum teşebbüsâtı bir muvaffakiyeti intâc etmedi.

Osmanlılara 386 şehit mecrûh olan bu karye ancak gecenin [s.67] saat birinde nihayet buldu. Yalnız Yunanlıların birinci livası, birinci ve ikinci günleri yaralı ve ölü olmak şartıyla 530 kişi kaybetmişti.

İşte bundan dolayı kıpırdanacak halleri kalmamış olan Yunan sağ cenahı askerleri gecedan başlayarak Narda'nın hemen şimalindeki tepelere can attılar. Daima muzafferiyet Osmanlılar cihetine intikal etti ve geceleyin mevzilerini tahkim ettiler.

Ertesi günü Osmanlıların sağ cenahının Halkades'in garbinde üçüncü Yunan livanın sol yanında görünmesi üzerine Manos artık mukavemete mecali olmayan fırkasını Narda nehrinin sol sahiline geçirmeye karar verdi. Ric'at geceleyin yapıp hiç bir rahatsızlık ve intizamsızlık vuku bulmadı. Mezkûr günlerde Yunan ikinci livasının Plaka köprüsüne karşı icrâ ettiği harekâtta da tabiiyet Epirililer'in Preveze kalesinden [?] icrâ edilen bir huruc üzerine Epirililer muharebeye tutuşmuştu. [?] [?] verdikten sonra Narda körfezindeki top-çekerlere binip kurtulabilmiştir.

[Mayıs 4] tarafeyn bidayet-i muhâsamâtta öylece yerleşmiş bulunuyorlardı. Yani herkes eski kendi yerinde kalmış ve bu hal mütarekeye kadar devam etmiştir.

Teselya ve Epir'de şu bir kaç aylık sefer esnasında tarafeyn-i muharebeynin verdiği umûmi zaiyat âtideki bâliğ olmuştur.

Osmanlıların 1021 şehit

2764 mecrûh

152 kayıp

Yunanlıların 832 telef

2447 mecrûh

247 esir

Osmanlıların Epir cihetindeki vazifeleri sarf-ı müdâfa'a ve mukavemetten ibaret olduğu ve asıl darül harp üzerinde harekât-ı askeriye'nin evahirine doğru taarruzu bir şiddet-i kâmile ile devam ettirebilmek için elde fazla kuvvet bulunmadığı nazar-ı mülâhazaya alınırsa Epir kuvayı harbiyesinin Teselya'nınki ile mütenasip olmadığı tahakkuk eder.

Epir dâhilinde Nisan'ın evasıtından beri 36.000 efrâd ile 9 batarya [s.68] hattı son günlerde mütarekeden evvel 45.000 kişi ile 11 batarya bulunmakta olduğu halde Dömeke ve Velestin civarlarında hemen 54.000 kuvvetle 28 batarya vardı.

Epir'de uzaklara doğru taarruz edip gitmek yani müdâfa'ada kalmamak hususuna mani olan esbâb görülüyor ki kuvvet olmayıp ahvâl-i coğrafya ile dâhili tehlide maruz olan vilayetin hiçbir parçasını bırakmak keyfiyetini istilzâm eden hususattır. Fakat Garibova muharebesinden sonra Yunanlıların peşini bırakmamakta bir beis yoktu. Hem de böyle bir hareket Teselya harekâtı üzerine pek büyük bir tesir icrâ edebilirdi.

Manos fırkasının sevk ve idare hususu bu kadar gevşek davranmasına bir mana verilemez. Malum Yunanlılar Epir'i elde etmek arzu ediyorlardı. Ahvâl-i imtidâdiyenin kendilerine gösterdiği müsaâde ile ahalinin alel ekser Yunanlılardan ibâret olduğuna bakılırsa kati bir taarruzun müntic-i muvaffakiyet olabilmesi me'mul olduğu meydana çıkar.

Lakin Manos muvaffakiyetten tamamiyle kat'i ümit etmiş ve Preveze'nin zabtını teshil için birçok sorunsuz müsademe icrâsını kendisine mihver-i hareket ittihâz eylemiştir.

1313 Teşrin-i Sani'sinin 22'nci günü imzalanmış olan sulh mukavelenamenin Yunanlıların Devlet-i Aliyye'ye 72 milyon Mark tazminât-ı harbiye vermesi ve hudut boyunca da sevkülceş dairesinin tasmîmât-ı icrası karargir olmuştur.

3.12. Trankript Edilen Metnin Ash

[s.68]

حتی چون کوفته شده تھا۔ کہ وہ اول ... ۲۵ کہ اس لیے
« بطور بوقتہ اول یعنی حالہ دوم کہ در سنیہ جوارش
ہاں ... ۲۵ قوتہ ۲۸ بطور واردی
ایرہ اور اقدہ طوفانہ فصل ایرہ کتبت یعنی طرف
تالیہ حصانہ مانع اور سد اسب بہ کور و لیور کہ قوت اولیہ
اجوال جفا فیما ید و اخی تہدیہ ہنرمان اور وہ ولایت
یہی بر بارہ سہرا قاصد کیفیت استزاج ایرہ فصلانہ
فقط غریب و اخی ہم سندہ صحت یونانیدک مشق اوقا
مقدہ بر باسی یوتدی ہم دہ لویہ بہ حرکت تقابلاً قوت
اورینہ بلیرک بر تائید اجالہ ایرہ بلردی
مانسہ فرقہ سندہ سونہ راوارہ فصلانہ بوقتہ کوفتہ
ظادراختہ بر سنا ویریدن مطلق یونانید ایری الہ
اسبت ایرہ ایریور کردی اجوال ابتداء نہت کتبلرہ۔
کو سترتیں مساعہ الیہ اہالمنہ علی الاکثر یونانیدہ
عبادت اولد قوتہ با قیلرہ قطلی بر تقدیرہ منبع موفقتہ
اولد بلیرس با سورا اولد قوتہ میزانہ جیقا۔
تقدہ مانسہ موفقتہ قائمہ قطع امیدانہ و
یردہ زہنت ہنرمان تہدیہ ایچوہ بر چوہ سوکتن نظامہ
اجالہ کتبلرہ کور حرکت استناد ایستہ۔

۱۲۱۲ تریہ تاخیرہ « غر کوفی اوٹا و غنہ اولدہ
صالح نظامہ سنیہ یونانیدک دولت علیہ « معلومہ
ماردہ تصفیات ہم ویرک و جہد ویرینی دہ سونہ الخیر
دازہ سنیہ تصفیات آجاسہ قرار گیر اولدہ۔

ساعت بر سره نواب بودی سید یونس نیرک بر سر لاسه بر کوه و کوه
 کوهی یاره ط و اولو ارطه شطبه . به کس غائب ایندی
 اشته یونجه طوطی قیدوان همه حاله که قاطعه اولیه برنا
 صاف جناح کشیده کیم و با استقامت ناره در نگاه سمانده که تیره
 جاه آتیر . دی و طوطی عثمانید برینه انتقال آتیر و کولیه
 بر صحنه تکلم آتیر
 ایرتس کوفی عن نیرک صاف جناح حلقه کاک قدیم
 ار صحر بر نامه لوانه صوره یا سده کر رسته اوزینه با فخر آتیر
 مقاومت بول اولیانه فرقه شی ناره دره صاف ساحله کیمرک
 قرار ویدی رطبت کولیم یا آتیر صحر بر اخصر لوه و انتظا ترمه
 وقوع بولعه مکرر کور کرده بر نامه آتیر لوانه بلاق کورینه
 قارنو ابر آتیر و با سده طبع آتیر لوانه به دفره قلمه
 ابر ابریه بر فرود اوزینه آتیر کیمرک طوطی کیمرک و کیمرک
 حیرت که نطق ناره کور فرقه آتیر کیمرک جنوب کور کور ابریه
 [مایه ۴] ابریه با سده نما صفا نه نطق آتیر بر رسته بولور لوانه
 من حکم ایکی کیمرک رنده قاطعه و بولعه تا بقیم متار که به قدر
 دو ام آتیر

شایه و ایرده کور قای ایله صفات سز طایفه محاربه برین
 شوی ضایعات آتیر که بقدر دایم اولده
 عن نیرک ۱۰۰۱ سیم
 ۷۶۶ مجرد
 ۱۵۰ غائب
 یونس نیرک ۱۲۰ تلف
 ۴۴۷ مجرد
 ۴۶۷ اسید

عن نیرک ایر برین آتیر و طایفه ری صحر مافه در مقاومت
 عبات اولیانه راضل دار الحریه اوزن و با سده نه اوافرینه
 طوطی کیمرک رسته با سده ایله دو ام آتیر به سیمه امیره الیه
 ضد قوت بولور لوانه نطق صحر طایفه نیرک ایر قوی صحر سز
 تا سینه ایله متضام اولیانه تحقق ایله
 ایر دافله سینه اولیانه برینه ... افراد ایله ابریه

کلمه انتظاماً نیاید ۱۸ ۱۸ اراده کیدری صانع یا نه صفا
 مفعول ۱۹ نیاید در لورس قسم کوه و قس ۱۰ ده تو لیدری
 طریقه بواره صوره جواهره بر کوه قوت قضاوت ایستاده
 اراده کوه بلبله بر طایفه کوه غایت اوده بر طایفه
 [شماره ۱۸ : ۱۰] یونان غیر عن غایت اید و ملین بحکیم
 سنه ۱۸ می کوه عم السرناده ، دو تیر نزل صوره ساخته
 طویلانه میرسد باشد نغمه زه زده طویله بر رده نی اولی
 طوغندی نیز آهنگ بر وقت ساحه خارده عن نی از این
 داخله را قلمه ای

برای مانیس آینه تکرار قصه کوه امیر الی
 اوزبک در واقع بر طایفه حقیقه قشیر وقوعی که هیچ برین
 برای بار

[شماره ۱۹ : ۱۰] رنده ناره تک صانع ساخته یونان بلبله
 زد و اجه قلکری ۱۹ نیاید قصه گذران اید زمانه کوه
 طرفه منزهراً قوت نغمه و غنایه سنه اید
 یا نه قوه اردوی کوه نازل بر طایفه لورس و بر طایفه
 طایفه قوه اولی قوه همی ۱۹ ساخته انجمن اوزبک
 می قوت منزهراً قطعات در واحد اولی حاکم ۱۰ طایفه چاره
 به سوازه بلبله ۱۹ بلبله [بلبله] دانس چیه بلبله لری که این
 اسکس و انیس کوه اید [یعنی خود کوه ...] قصه
 بان اولی کوه بلبله ... قصه از اردوی که معاد کوه
 [شماره ۲۰] کوه خوری یا تواننده کوه انکی فرق [۱۹] طایفه
 اوزبک به بلبله قائم - نشانی - قیوه بزه نیش صفا
 بلبله صاف بر طایفه طویله قوه
 طویله بر ۱۰ کوه دره اشرف دلهوی بر صفا صبح بر کوه
 یا بلبله

بر طایفه قطعات یا بلبله سید کوه ، بلبله قوه بلبله
 دره طایفه بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله
 قوه بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله
 اوزبک کوه بلبله قوه بلبله بلبله بلبله بلبله بلبله
 کوه
 برای مانیس اید ۱۹ زن تکرار قصه امیر الی

نگار مابعد ۵۰۰ : ۶۰۰ تنه مسافره اقامت طوری تقوی
اوله رده قوتی ۶ طایفه صحفه اوله عثمانی بیست ایزد قدس
ایسی مقامی بده بوشندوی (۸۱) کس اولسه و ۱۹ یا الفساید
کرتای قلدنه ۶۰۰ کرده اسید و کشندوی [

[سانه ۱۴] مافس ۱۴ ده به بیضا رده کی موضعی استرید
ایده بقصد اوله ۱۴ سده بیرون برنی لوا ایس ایکنی ده کیره
ادنی پروزه و سوکی برینده کوندر سده اولسه قوتی طایفه
فقط عثمانی بده بیضا رده کی قوتی تقوی ایس کلدنیه و قوه
دارنی بوشم قلدنیه و آنگه

[سانه ۱۵] صی ۱۴ ده ایکنی لوا مسند طایفه قری
نارده کوندره رک برنی لوا (یا یوزمانا) بوغاییم خانوی
ایسده قله واری بر صورت ترتیب ایسده و ها شو یانچ
ایده قله ایسده کجوا ایسده رده قوتی ظهور ایسده
حاکمه مافس بوشه هر قله ایسده برنی قطنیه ایزد
چتای چاکمه اولدین جرنده ایسده کله کرد
مافس تلفات چکله امداد ایسده دقیقه کوندره
چوانی ایسده

ایسده ایسده کله اوله اوزده یونانی برنی طایفه
برینده یونانی طایفه بالوزمانا بوغاییم کله
به بیضا - کروانوی برنی اوزده طایفه یونانی
درینلنده - ایسده کسینه و برینده کله اوزده
اوله یونانی ایسده بوشه کله قوتی ایسده

سانه ۱۴ ده عثمانی طایفه ایسده جوق طایفه
ایسده موضعه قاشو یا ایسده کله و کل ایسده صوقول
عده ایسده مسافره کیره ایسده ایسده جاره کده
قلماسه ایسده ناچار ایسده کله بوشه بر کوشور
لایته ۱۴ ده کلینده امداد کوی

طایفه عسکرتقه کی کله تیر اوزده کورونیه
یونانی صاع یا نه طایفه ایسده کوندره ساعت
ده ایسده حقه بوشه ایسده کله طایفه کله
به بیضا - جاره کله
عثمانی کروانوی ایسده کله یا نه جاره

مطلبی است یا شایسته بود که - غیر سید و مصلحتی در مقامی در آن قرار ویدی
 صحتی چنانچه م ، از آن در د طالبی و روی نظر قاصدین که در شکی
 خود الهاده قوتی کرد و نگردد و همه گریخته استاده در تقصیر آنکه
 ادویه بودی بلکه بر لسانه ه : ۱۰۰ قدر بیاید و عکس ذه در کله
 سوارین نظر است که در لردک طریقی جهت به سواد در است
 بر سه درم ایبری کله به یوحاک فرقه به ده سرباست استری

[نیمه ۹] بناء علیہ باینه اوزینه حرکت اولندی جوائج ایبری
 کثیر ۹ افکای شد منکونک بر قاصد کله است چینه قدر وارید
 فرقه قس کله باینه نه بر بر رویه چینه م داد و جوی خدان جوارنده
 فرقیه ایبری

[نیمه ۱۰] یونانیه فی الواقع برخی لوارید (که ۷ طالبی ، سوی
 بدک ه بطی ۱ استکلام طالبی) تقصیر استری فقط اوقه بوسه
 تقصیر آنچه در کله مذکور لوارید آنچه ایل اوند و درجه ای
 فرموده در کله طالبی ده کجی در بینه بقادیا به سیر
 قلمه قدر کوز لری

ایری کونا بونا در است طالبی بیاید یول سوی در بطی
 امیه افی خدان که بینه قدر تقصیر استری آنچه لوارید [که ۸ طالبی
 اسواری بدک ه بطی] ه طالبی اسواری بدک ه بطی نادره
 جوازده فالکی ایکی طالبی ایکی بطی برونه در طالبی دره سوی
 کوز در لکه بوند ار الزره لکن یول اهالی بی علی ایبره جکلری
 ایکنی عثمانی فرقه م نیاید آقایی [که ۹ طالبی اسواری بدک
 ه بطی] قوتنده دعوی فرزی بیانشه قدر اوار و سنده باینه ۱۰
 قدم اعاده انتظام ایبره کله فقط همان چینه کله آقایی [که ۱۰ طالبی
 ۱۰ جویو بطی م بیاید یوحاک اوزینه حرکت اولندی لوردک
 کینه جاده اوزینه دره ه طالبی بیاید و جویو بطی م [که ۱۱
 بطی نه او صیر طاقی به ایبره باینه دره قلمی دره مؤظلاً ۱۱ ده
 به بیاید کله] قوتنده بر باینه بینه چینه استری

[نیمه ۱۱] کون در یوروی دوام اولندی باینه سید سید
 در ایبری بر الزره کی تیر لرده دکنه بولند یعنی کله
 بینه آله ده همم ترتیبی الدی
 بینه ک قاصدین که دکنه قوتنده در دره طالبی امیه مذکور
 طالبی ایبری کله اوزینه قس برری ایلیرا بینه کاصد
 جویو

نیز بر فرق اید ساری فرقہ ساقی (طاووتی) کولت جبران
 کہ تیرہ قدر کہ تیرہ اور بزرگی دو تک درہ فاکہ
 اردوی گاہ بوقت ہول جہا جہدہ بولناہ الق فرقہ کرناہ
 طوری ظہنما (قرہ جلی) دنہ قاکہ نہ ایسی قولہ فرقہ کیمہ
 متلاً حکمت اعتدہ فرقہ مذکورہ ۱۰ ص ۱۰ جہا ۱۰ قولی
 نقلی ایہہ حدیثہ یا شا لوسی دو تک یا قولی حدیثہ
 عاکر سحانہ طاقتہ اشقی اولہ یقین جہادی بولناہ
 یقین طور یہ فرقہ کیمہ طوری بول و تک قرار وردی زمانہ
 مت الہم جہا کی یہ سند دہہ قطعہ ایہہ کہ مکہ کندی کو کندی
 قول جہا ۱۰ قولی ساقی ایہہ دہہ [دو تک - فرقہ]
 بولہ قطعہ ایہہ مذکور بول اور زنت کریم طوری اور زہ
 بولناہ بولولہ قولہ جہا کیمہ اولہ یقینہ ما کیمہ ایہہ
 مع ما قولہ تا لظہرہ کیمہ غائبہ اولہ جہا قدر بولولہ
 آردی سن کیمہ دیکہ کندی قوتی بولولہ ایہہ طوری
 فقط اور جہا فرقہ ۱۰ اشقی اور زہ [اندیجا] ایہہ (دیوری)
 اسخہ کاتہ طاقتہ جہا جہا اشقی ایہہ بولناہ
 جہا جہا جہا کیمہ قوتی جہا مذکورہ دہہ آرہہ دیکہ
 طوری یہ جہا ایہہ جہا کیمہ دکی طوری بولناہ الراج ایہہ
 ساقی ۱۰ ص ۱۰ جہا لایہ الق فرقہ بولولہ صاحبی لایہ
 اور کیمہ جہا کیمہ جہا بولولہ جہا لایہ بولولہ
 طوری ایہہ بولولہ (نا ایہہ) جہا جہا بولولہ بولولہ
 ایہہ اور جہا جہا فرقہ و اجتناب لایہ جہا جہا
 دستہ ایہہ یا شا قوتی ایہہ اولہ جہا بولولہ ساری فرقہ
 ارہ ساقی بولولہ کیمہ ساقی کہ فقط ایہہ جہا ایہہ ایہہ
 بولولہ نہایت بولولہ

بولولہ ایہہ ایہہ بولولہ بولولہ اولہ لایہ دیکہ
 جہا جہا ساقی دیکہ کیمہ جہا جہا جہا جہا
 بولولہ بولولہ بولولہ جہا جہا جہا جہا
 بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ
 بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ
 بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ بولولہ

فرقه پسته ای ده لیسونای تاسو بیاییمه و دکنده کورده
 دکنده و تقصیه او زین بواسه برسه کریمه چکله بوز طوغندی اطیه
 اوله لغز اوم امتیلا خلیق او راوه طرد اجنت و برنای ایوره
 ده بقوه قلم کلیمی استقامت مذکور ده سوفا اوله - فرقه -
 قولا نانی بواسه لوه بایسه قولا نانی لکنه برنای اید انکین فرقه لر
 ارسنه حضوره کلمه ده دکنده استفاده که ایچوره ایچمه
 برقیه کلکنده بولنا بوشلف برده چه یه قیده حیاته بیایست -
 ایچوره صول احتیاط اوسینا اسقار صیه ؛ طوغدی کوندرطس
 اونی الی بوزم ای فرقه که کهنه لک برجه اوزرن
 کار ای بیوردی

اردو کلمه صباغ صباغ احتیاطی قشوی ایچمه احتیاط
 لوانی مذکور هکتی الف اورتا چه دبلد ایچم کوندرک
 در حقیقت کیم تراکلفن با هماده ناصند بیایدی کیم
 انسه انجه ساق رفیف طوغدی تراکلفن چه کوندرطس کیده
 عثمانیه دکنده چه که قاشوسنده بر طاق حنه کلر و چه ده
 کنده ایچمه کیدر بینه برنایمیرن آدولم حقل داغف
 کیرتیه سوفا اوسه اوله تا اوزر نظام لوانی و سوفا تلفات
 درسه اوله لکنه ترتیبات عاقلیه اوله ایچمه بی [مذکور لوانی
 بونر اوله برقا ساعت ایچمه بوزده بی فی غایت ایچمه]
 حنه قده عثمانیه لک صباغ صباغ ستملا کریمه ایچمه
 چه کلکله ری ایلد بوشده بوز اوزرن بونایمیر احتیاط طوغدی
 قلم اعظمی کله بوز صله جیمه کیزنگه استخوان کورتر بر
 نقد بر استغفار بوسکنزاییمه جوتکم موجود بولدن
 قنا لکنه طولانی بوا احتیاط اجماعا حاله صباغ صباغ
 سو قلم شکل ایچمه چاکر که هاله صباغ صباغ بوا مول ایچمه
 بوا حاده القبر فرقه ایچمه او فرقه کون بولدن صعب
 المرور اولکنده [صبی فرقه لر صفا لکنه لکنه کیدرده بر اجماعی
 اوسمردی] کریمه ایچمه کورتر و کیم مساعده ده استفاده ایچمه
 ما سدا یاس لوانی ایا ایچمه مقارنت دکنه مدافعه لکنه
 طوغدی ایچمه او کیم صبر کیم طوغدی [قره چول] تیر لکنه
 کله بیستردی بینه صبر بیا لوانی [احتیاط] یوتاری سطلای
 قده صبر اولکنده

در هر فرقه چوبی قریباً اولیده دره آهنیه اولیده ضعیف دگمه ساری
 نقد لریده قارشوی بر به هرینه فرقه ساعت قد دوچار توقف اولدی
 اکثر فرقه برنجیاید ارتباطه یونجه ایچوره بر یا نه مفرده ایرنه
 مشغول آینه ایچی وقت ضایع اتمیه ایچ بولده فرقه مذکوره بیچاره
 دگمه هرکس اتمیه ایچی فقط بوانه تلخ بر بیستک مانه دونه ایچ لدریک
 ایچوره قیغ بر یا با طوقه مانه ایچی بیچاره بوندا اورزیه بولنده بیچاره
 بو خردنی ایچوره بواره لیه اکثر فرقه برنجیک چوبیا اولکده کله فرقه
 اولدنی کوره ک اولده طوردی زیاده ساعت درنده باسه قرمانه اتمیه
 تصفی اورزیه حد ایچی فرقه تدار بورولسه بکنودیر
 اکثر فرقه کله دگمه مینه بولنده چله سده و ضعیف
 اتمیک بولند طریقیه یا بیلیقه یا سددوقی زمانه ساعت کورنده
 لا بکنه بولنده نظام لوسی و صا کلید کلیمز هوانی قولا نمانده ایچیا
 دره لک بکنیم هوانی اتمیه اعضا اولسن بلکنزیه کشف بر آولمه قفل -
 چقار دی بنا و غلبه چوره کورده لا بکنانی برو صفتیه تادی چله کور اورد
 ارفی بو بجه دگمه چیه و نه بکنه آغشای ایچ برده ایچ
 رضا یا سا مقلدک چله فرقه اکثر فرقه طوقه مانه اورد و طوقه مانه
 ۵ بطایه بی (اولیاس در بدالی ده بونک قول کورده عثمانی هم طوردی
 اذموه سیردی داخله بولنده یونجه طوردی قارشوی ایچ کورده بولردی -
 نهایت ۱۰ ساعت لک اولوس بطایه لری کلیمز هوانی یارب چه تقوی بکنیم
 اولدی) سوسنه شرکتی تقیه ایچک ۱۰۰۰ : ۲۰۰۰ مانه دگمه -
 طوقه مانه [کله بطایه ایچ قلم طوردی] اتمیه الته الدی بر از حد یادونه
 کلیمز یادوم اتمیه ادره بطایه ایچیه اتمیه دگمه یادونه ۱۸۰۰
 مانه دگمه اتمیه اتمیه
 عینی نقلیه مینه اکثر فرقه لک و بطایه ک بولند مینه اتمیه دگمه
 ساری بطایه مینه ده القاقه ایچیه ایچی مذکور ایریه اتمیه بطایه
 بیاده کلیمز توقف اولدر اولانه کوریه اتمیه
 اکثر فرقه لک و صفتیه یا بندوشدی هرکس بر مینه فرقه یا کلیمز
 فرقه مذکوره لک طابور لک ساری بولک اتمیه قورنده اولدره بیچاره
 تفریک حول چله کلیمز طوردی کورنده مده اولدنی چایبار ما چنانک
 سمانده کورنده ایچوقت تقیه بردکنه تصادف اولدی دگمه احاطه
 صورتیه بر کلیمز مقابله یا بکنه چایباری کورنده
 ایریم اتمیه اولدره ساری لوانده بر اولدی دلالتیه کلیمز

۱۱ - قرارگاه عمومی باره صبا علیه وقت

۱۰ ده تکه دره قزاقه نشسته پاش

قولی تقصیب ایلم چند

باز بیاورده بدارک ذبیحه اوله اوزره صده و یونف عاقی شای دیگر اوزره
برای دهها دریلند

بیش فرقه قرمانه آنفنه دهها مایه انبینه سوزانده بر اوزره
دو ده لقیه و غلوه صده مقدار 28 تکه بر اوزره قد لقیه معشکزه
تکلیل طوقه که ان از اوزره طایور بیاده اوزره اید اوزره اید
لغیه دو تکه لقیه ایله ده اولده اردوی همایونده صعلک یانه
بر خوری طوقه غاس ایلمیه نوقه ننگه ده طوقه عقده اولده اسو
لغی لوانی یونده صده لایر ننگه اگر دشمه بو یوله ده کتک تقب
ایدسه آنا لایمه طوقه یورونگه بجه رایه ده ده ایلم طوقه
ردف ایلم

ایلم ساحل بو یونگه طوقه ساعده ایله ده تکه دشمه -
دو تاسنه وقت تا نیننده بولنده عقده ایلمی مکتبه تا حور اولده
اوسه بر طایور بیاده ایلمی ده طوقه طوقه بو یوله کتقیب صده
برای طوقه ایله ده اکتب دیر صعلک صعلک کتقیب طوقه
اوزره قره و انی طوقه کتقیب ننگه ساحل بولنده ده -
لاجل الاستخافه حوری صعلک اید و لکه تقصیب اولنده بول
اوقده چینه ایدی که صعلک کتقیب ایلم ایلمیه آله بشی کوف
او کلمه صده ایلم کلونیه قد کتقیب ایلم تا تقصیب خطکته
بولونورده

اسولنای بر اوزه ده ناطیره صعلک بر اوزره متعاقب کونوره
ساحل بو یونگه کتقیب صده لایمه لایمه و ایشده
صعلک لایمه کتقیب ایلمیه او تریسی طوقه اوزره
چونده کتقیب کتقیب ایلمی لایمه لایمه متعاقب صعلک
اوزره بو یورده خاقه درلی

برخی اکتب زقنه کتقیب صعلک مایه کتقیب اوزره وقت عزمینده
یایم اوزر ساقته قد کتقیب ایلمیه
ده اوزر فرقه لایمه بر طایور احوال کتقیب ده ناطیره
اغلی صده ده لایمه اوزر ساقته بو یورده اولده لایمه صعلک
طوقه لایمه بو یورده قولنیک در ناطیره لایمه ایلم

نقیب ایہ دو رنگہ طوقہ اجہای استیک خا اتر
 اوزہ حکمت ایہ جہا روی بہ نہ ہوا اندہ اوزہ
 صاف جہا عن سدی نظم ایہک اوزہ جیدی پاش
 فرقه سہ جہا کریمہ جلد جلد
 اردو کا حصہ لکھتہ آتہ ریزہ جیویا کو بریمہ
 یا زار آ (یا زار) نقطہ لکھتہ دکنہ خدشو صفا کشف
 قرآن سوحہ ایہ جلد . برکتہ قولہ کشفانی
 جیدی پاش فرقه سید قرارہ عمود جلد جلد
 مایہ در رنج کونی اختامی ساری فرقه سہ ۵۰
 فقہ معلومندہ برہوک کدول پاش فرقه سہ اختام
 اولہ جلد کیم ساعہ برہ قہ کدول پاش فرقه
 قرارہ ہی تا تارادہ بلکہ جفندہ اسجوبوک بوج
 زمانہ اول درود کہ لکھتہ
 ۷ - ساری بطلای لکھتہ پاش فرقه سہ فقہ معلومندہ
 صاف جہا احتیاط لکھتہ پاش فرقه جلد
 ۸ - بد طہریہ روی صاف بر طہریہ جہا پاش فرقه
 جہا پاش فرقه پاش فرقه
 بد طہریہ ایہ جہا جہا جہا
 طہریہ لکھتہ جہا سہ پندرہ لکھتہ رسم کلی دکن
 جہا لکھتہ لکھتہ حکمت ایہ جلد پندرہ
 جہا لکھتہ جہا جہا فرقه لکھتہ پاش فرقه
 فاصد ایہ نقیب ایہ ۵ صکارہ اردو لکھتہ
 جہا سہ لکھتہ پاش فرقه سہ جہا سہ پندرہ
 بولہ جہا
 ۹ - خطاطہ فقہ ایہ سیم جہا لکھتہ پاش فرقه
 لکھتہ سہ جہا اردو لکھتہ اورہ مقلد لکھتہ
 افرادک برابر لکھتہ کونک لکھتہ بولہ فقہ جہا
 اورہ دیا بقای بولہ پندرہ جہا
 ۱۰ - لکھتہ لکھتہ پاش فرقه سہ معلومندہ جہا پندرہ
 جہا لکھتہ پاش فرقه سہ پندرہ لکھتہ پندرہ
 ایہ جہا پاش فرقه سہ قرارہ لکھتہ اورہ لکھتہ
 تاسیسہ جہا پندرہ ایہ جہا
 لکھتہ پندرہ جہا پندرہ

محمد در این فرقه کسی کو کوه و سانه و دست تریب
 اینده حکم سیه سیه کوه کوه املا نه نقد برنده
 فرقه نه استقامت نه ایله و کوه چایب جفته
 محمد در این فرقه سینه اشغی درنده کی هران
 احتیاج اوله همه بر وقتیه بر طایفه ترک ایله
 کوهه چیارک دهه وادیه وارمیه ده و لقیه
 طرفه کوه تره و تاسیم ایله ده و فرقه اسوار
 یسه دهها بواضا سینه تقوی اوله جفته هجده
 ساعت سنده اشتیاقاً و لقیه و مختلفه یولده
 ایله ارمیه کوه سینه استقامت اجا ایله جفته
 همه بواضا احتیاج طایفه اسامیه کوه اوله جفته
 فرقه سینه استقامت ما کوه اوله سینه جفته
 ساعت ۱۰ ده با بر اقله ده کوه اشغی کوه
 لقیه کوه سینه شوی ختیمه کانه و اشغی
 یوقای سطلی یولده سینه مختلفه ارمیه
 استقامت اوله کوه سینه کوهه بولنه جفته
 استیو لوی سینه اوله کوه ما کوه ده بولنه
 سینه طایفه سینه کوهه کوه کانه
 السابوه چایب ده بکینه و سینه طرفه کوه
 مختلفه سینه احتیاج ایله جفته

- ۵ - محمد در کوه ۸ یاش فرقه لری با باده بیات
 اوله سینه اوزره ۷۹ - اشغی سینه ایله کوه چیارک
 جفته نوا صفت کوه بر کوه بر حاله بولنه ده
 قطعیت طویله کوه و مدافعه و مقاومت صلح
 بواضا جفته ارمیه اشغی سینه کوهه قطعاً تقویت
 و تقویت قیام اوله فرقه حاله ده کوه طویله کوه
 بر حاله ایله سینه ختیمه ایله جفته
 بر حوضه ایله کوه قطعیت کوهه سینه سینه
 کوه کوه ۸ یاش کوه بر کوه بولانه بر اشغی
 طایفه کوه احتیاج طایفه کوهه کوهه کوهه
 ۶ - سوار فرقه سینه با بره علی الصبح است
 کوهه کوه ۷۰ کوهه جفته (کوه) کوهه

تغیبات ایسه در اوله اردو طویله کندی خدایند
مردی بی تقاضیه جایی عمره خزینده اواره کرده
هرجا بر حاکمه بولنه جند

اشبو ایکی قولک ه مایه عاڈ در ظالمن دستند
ایدری رفند لرید کورده ده طویله نغیر بواضیفن خلیل
در مواضع اجدید طویله طویله رنه دوکمه جوارنه ه
حکایت جویک بر فرتی اشکای اقلند . مع لفظ دستند
در ضمیمه بولنن دیا بود . حقن حلفه شدت
تغیبات ایسه امور طبیعیه دند

۴- عوی بیسا فرتی سند حله بیسا لواس جتالی و ده
بزی بی بیس کرده اوزرنه حیاتی استقامتند
فوتند تاسیه یاریس طافنت بر قلع تیر لرینده
ایتمه حالته جند . ظاهر بیسا لواس یوتاری -
شکل لوتی حوله بر انجور اوزرنه طویله
طویله بیسا طافنت تاسیه یاریس بیتمه که
بیوه اوزرنه کوی موقعت طویله ایقولی بتمه
مردع بیسا فرتی صاع جناح لواس اشافند
مطلوبه - کویک دیالریک هم تیری بجا اوزرنه
طویله بیولره قویله بیسا در حوله جناح لواس
اشافن شکل ایسه قولوقای اوبه ارسنه ایلیجه
ایلیجه در کوی در جاتری اوزرنه قویله بیسا
قویله استقامت عوی سنه حکمت ایسه جند
عوی در کوی بیسا فرتی عویته اعتبار بیسا
ایروده بوننه قطعه لرینده صبا حلیه ساعت اوده
هکتدی ملتزم اولوب لواریک کوی بکری نظر اوزرنه
هکتدی فرتی قویله انزلی تنبیه کولند
صا مایک اقسا فرتی حیاتیله شکی بیسنده
بولنه ۹۰ راجع تیر ایله کویک - قویله
حکمت خیل بقولند

۱- در صاع جناح شدت عوی طویله نغیر اقل
شکی ایا معاوتت انده اوزرنه مکل شدت ایروم تقای
دیاد شکی حقن حالته تغیب ایله فرتی قویله انزلی
در ظالمن دستند

ترجمه دریا کجای اوله زده فرقه که ایدوب فرکتی
 اجدو تا غید و قورومه اولوبه جفته
 مایه ۴ ده ایکنش قشقه یاشا فرقه
 منصفه اولوبه جفته بطوریکه برنج خدی یاشا
 فرقه سه کوندر یله جفته فرقه یاشا قشقه لاس
 اید ایکنش فرقه منصفه بلوا قشقه یاشا
 قشقه ناسخه اولوبه رکیه بزده قشقل ایوبه
 در بده یول احمدی ده ایدوب فرکتی -
 شوسه و حوله در بوز قشقه ایوبه رک
 دو قشقه جفته ده ایدوب جفته قشقه
 یاشا رکیه فرقه سیمه طابورک رحول جناح
 مفرزه قشقل ایله در بوی - دار داری
 قار دل اوبه طابورک سوره در بوزده
 ده میده سده ایقشقه حکیمه قشقل ایله
 کوندر یله کجور یاده جفته قولده
 ایله سیمه رحول یانده قشقه جات فرکتی
 ترجمه ایله جفته قشقه یاشا قشقه قشقه
 لوانده یاشا و یاشا و مع کفا عجمی قشقه
 حورا جفته فرکتی ایوبه اولوبه جناح
 مفرزه سده (محلوانه طوبیه فرکتی) بقلمه
 دیکر لوانده قشقه ایکنش فرکتی
 اردو طوبیه قشقه یاشا قشقه بلوا جفته
 قشقه ایله و ایسبو طوبیه ای قشقه سیمه
 مذکور قولت ان کیوسنه بولنه جفته ایوبه
 بر طابور قشقه ایله رک بون قشقه طوبیه
 کوشنده سوده اولوبه جفته
 قشقه یاشا قولده خدی یاشا قشقه رأس
 قشقه قشقه قشقه بر کلمات قشقه کرده -
 بولنه جفته ده ایدوب زما و صوره کش قشقه
 ایله جفته ایکنش قشقه یاشا فرقه
 دیکر لوانده جناح ایسبو طوبیه
 قشقل ایوبه قشقه قشقه یاشا رکیه فرکتی

قرارگاه خرمه طاقچه ارگانده صابطانا داسط سید ابراهیم
 کهنایند ۵۰۰۰۰ قدره ایسه د تاسیه ایسه
 طاقچه ایرو قره فولدی برلنه نیرا قهلا شمسه ایسه
 صفا بی می رسنه بدایه بریم لا هیوه فیه افراز ایسه
 عثمانی سوار دوست قولا برجات دهکاز المدی

۷۰ نیانده قلاباقه در حاکم طوقه ایسه کلسلی بر
 دشمه تقینه ایرو لکن دار یا کلمه برت یه اورزیه کلسلی
 دیشقا طاقچه ۱۰ طابور [ایبو قولا سوچه ایله بریل
 ادرار مقده، زخمی قابل اولامدی] برلنور دی ایسه نه
 بیله اردو کلسلی قولا ایچیه تقیه اولامه مقده حاکم
 اولامه بعد الحار سلا الله کلمه اولامه قره حصار ردیفه
 [مقاس قیس منزل حصار ایچیه بقصد ده کلسلی] در غم قره
 ده [قره نکرده ده دگر، طابورده داغ الاوقات در حاکم
 ده (نهوردی) طابور اولامه کونده کلسلی

قوی مذکور اهلکند حقیقت طبعه صی شایعه واقعه طوقه
 اولامه به ان همه قدره سید که کلسلی برده کلسلی
 اولامه یا تا حقیقت در همه اورزیه اجرایه ۵۰ نفره ایسه
 اولامه کلسلی قره نکرده ۴ طابوری کلسلی رایله درنده
 کلسلی مقصود اولامه ده هزینه یا مادر رسد حاکم اولامه
 ناسی حقیقت ایسه بیله نظامی لوانسه در وردی کلسلی ایچیه
 بر حاکم ایله حاکم کوره الیه ۸۰۰ طابور [ارناورد
 طابوری ده داخل ساز ارناورد در حاکم کلسلی تقاض طابور
 تقاض ایله دی] ۹ سواریه بوک ۵، بطابور [۲ سواریه
 ۴، ۱ سواریه] (کلسلی اولامه بکشد ده ایسه) ۴ حاکم
 بطابور ۳ طابور ۴ سواریه بوک ایسه تقیه قره ایسه ۲ قره
 سواریه بوک بکشد ده ایسه] که حاکم ۴۰۰۰۰ تقاض [طابور
 بر دگر نظامی لوانسه کلسلی ۶ حساب ایسه] ۸۰۰ تلغ
 ۱۵۰ طوبه بوله حقیقت

[۴ سواریه] ارگانده صابطانا داسط سید ابراهیم ایسه
 خات ایسه ایچیه برک ۴ سواریه بریلنه یا ایچیه
 نکرده ایله کوره اردوی کلسلی ایسه ایله اولامه حاکم
 حاکم اولامه اورزیه ۴ سواریه دشمه ایچیه حاکم طوقه ایرو
 لیس کلسلی کلسلی کوره یاری قوی دشمه صی رسنه ایچیه

دو تکه میانه
کامیاب

ادره دره بوقاری ، طوفی اوله قجه دیلا اوله دره ترغ ایلیه دو تکه تهرینه
 یونانلیک طوقسه اوله قدری بوضع درام مدافع و مقاومت زیاده سلیله الیوش
 ایدی نه هپاره که ادره دره قوه معنوی کے حال اجتماعه کلمه ایدی
 حصه ایله جینالی - دو تکه - قورق سوکله سرفقه نه چورین قانی
 ایدی که بوجله کجه سینه اول حظه جمعیت کتت کند یوده بولسیر بیوردی
 فرسده یینا میلیا اسکند مدافع آسا طار بر جیدی داری
 اینه چوریل کجه سینه اوله کن المه یعنی کفنه یلا ، حظه جمعیت خله
 انه دو سوره نامه ایچوره ییسی قسطنطنیه کنری قوه موجوده سلیله نسبت
 قبول اتیجه هپاره هپرته واقع دتا . دونه دره چا که یونانیه
 قبه کجه . کله ایچ طوقسه بر حظه مدافع ادره دره یا سلیله نزم
 کورسده ایدی بونلا ایچورنه آتدنه قوای امدادی داسولنکی نکره
 سفینه ده ، طابور اوله ایطیه کترده رک قوه موجوده صلح اید
 اوله یانایا کوبه طوفی بر مدافع قوتونه تشکیل ایدره هپرته
 کرائی (طرائقی) استقامتو چکن اسکی ایدر دیک
 یونانلیک ادره دره سینه هپاره ایچور کله ادره دافع
 اوله قجه حاله ۴۸ طابورله سوار یونکا مه بطیم کجه
 کرس اوله دره ... ۶۰ قسطنیه ۵۵ قلیغ ۵۴ هپرا و چین طوقه
 و ۲ دان ۱۰۰ سائیر قسطنیه قله طوقه [ایچله بنایه کورده
 ۷۷ هپرا و چین طوقه ده قله طوقه] بولسینه ایدی
 یونان قوای امدادی و قسطنیه کجه نظر دقته انجیه نه ایچ
 بر هپرته مساوی ده دهنم و تقسیم ایدلردی طایمی اوتد بوی
 طایمی سینه سواری نه الواقع ایدی کدنر سینه فقط لایقینه
 کندنر سینه ایدی استقامت هپرته استقامت یایند هپرته یایند
 بر قلیغ قاجت سیدر و موجوده کتر ستردی
 اسولنکی [قسطنیه ... ۷۰ قسطنیه ۵۰ قلیغ ۷۰ طوقه]
 ایدرینه هپرته کی طایغ کجه سینه طوقه و دکر اوله دره بولسرتن
 تانیله ابتدا امری ایدر ایدر
 جینالی کامه سفینه بر قلیغ کورده هپرته ادره دره ایچره سنا که
 اوله هپرته هپرتی دورانه ایچمه با سیدر لیسینه طایمی قلات هپرتی
 ده بر تانه هپرتی بولسرتی فقط یونانلیک ایدر لیسینه سنا که
 ایدر طوقه ادره دره ادره دره هپرتی ده ، یایند نکره درام
 استقامت امری ایدر

۸۸ بیان کرده ایم چه در سه قضا شده اصحاب و لوانه غصه
 سوال شریفه که ما قرینیم او زین کسیرک اورا ده کی احاطه بی
 تحت نظارت المی ، بیخبره فرقه [رلوانه بودند] خرابه فوجی
 ده برنده اولیقه علمه برای خط و نیت غلصه یوروسی توای
 ساره داده دولینه چهارده قلمه اریده طوفی استیصال
 اینت ایله تله ام سو کردی

۸۹ بیانده بدو نجات غلصه اشک اولیقه ذاتاً یونانید
 سکرنگوی چوقده ترک و محمد ایچکری لیانده یونانیه
 بر قاع یونانیه سازه و بر سیده یونانیه بواسطه اقامت
 لیانده ایلدی

۹۰ عینه زمانه اولهم باش غلصه تری ، بیانیه اقامت تله
 ده کی قرار ده کورمی ده بولنه بیله ایچره یکننده متوجلاً
 بول جعدیل

اینه ۹۱ سنده او ایچره فرقه ۸۸ سنده اصحاب لوانه تکیله
 چنانچه دوندیل

۹۲ ۱۷، ۵ طابورله ۴ سواری بلوکی ۲ بطیقه قوتنده اولانده لشکر
 فرقه [سکریمی قده جوز فرقه ده یونانیه سواری بطیقه ایچره سواری
 فرقه التمانه ایچره] ده لستینه قلمه قوتله بر حسن ایچره
 غلصه - ما قرینیم - یار سوفاق مرقن قمت اشکله بولونیدی
 تراشاده استولنک اریده ده بولونیدی بجا آلمیدی
 داخل سلیح برانده امداد المدی

قوتله سکریمی غلصه طابورله متوالاً ترجه ایچره بولیدی
 ۹۳ مالیه اوله هیچ بجهی تشبانه مکنیدی
 غلصه لیانده (الاضافه) ایچره ایچله ایچره ده جهده کی
 ۹۴ ایچره سداکوه لاضه ۱۴۴۱ اردو لرنیک خدین اولانده
 چوره قوت استیصال ایندی

شوزمانه یونانید اریده غلصه ناره ده ده [بواره تله
 ایچره اریده فرجه بر نیتی الیه ایچره بیلیت ایچره زایل
 اولانده صفا غلصه طواقمیدی
 داخلی کل صوره بدو لری بولغده اولانده قوتدی بجا آتله
 ده کله اصحاب لوانه تقوی ایچله اولانده اصل اردو یانیه سوه
 استیلدی امدال سوه ایچله دهها ساهه بزرگه لوردی بولانده ایچره
 لوانه کله مانده بولوراید

حول جنازه افتد تا از اول وقت بیرون ها . کعبه کبریه
 کردی خوانند ظهر بقره اوله امتیاط شوی قولا ندانه برصت
 ایرون ایچ طایور عتدک سرتا ایرو سوچه اولین ار
 ایندی فقط کردی ده ساعته سز هورنده بکله ایچ بول
 بیاده عتدی حرکت اتمه وساحت ناره کاره بریم واصل
 اولنده بی بولک ده کوبه سخته سخته کله کله کرمی قولا
 بولک ایچ اتمه ایتس جه ۲ ظهر ایدی عثمانیدر -
 قرانجه با ایچ وکله بکله یونانه حول جنازه بریم ۴
 استقامت اول عتدی

عثمانیدر حول جنازه حوضه کاره اوله مشوره کور لیه
 حوضه کله بکرنه قار سونک دکندی برلنه قله عثمانیدر
 کله تیری آمیونه استقامت بیاید
 حوضه کله حوضی کله بریه صهالیو برکله اوله بفرده
 حاله وظیفه سنی ایچ اتمه اولدی کله مشا الیه کله ده بفرده
 اوله بیچیم ده متا اوله برده اوله کله ده صله از روی همایونه
 بکله قولا ندانه برجهت اید بر فرجه ویا بیچیم اوله
 بولوا ایدار کورده سنی استقامت ایچدی

یونانه اردو بکله قولا ندانه جنازه ده درکله اوله
 برجهت قرار وردیکه کله بیانه اقای اسکونک بکله
 ایدر استقامت چکله ایدر برجهت ایدر
 بی سله بودیکه ایدر ایدر یونانه ایدر اوله سله
 کرمی کله کله کله اسکونک نه الیه دقتن ورج
 دکله اوله کله کله ایتس کوله علی الصلاه بیچاره بکله
 حق کاره ده اول حول جنازه ده نفعه اتمه ایدر
 ایلانی ده کله طایور قرار ده موهبه کله باره نفا کور
 نشانی نه خدی اوله سزیه کله ایدر بفرده ایچ
 کله اتمدی

صبحه ساعته ۱۰ ده عثمانیدر کاره بیچیم
 تلخ ۱۱ ساعته دوام ایدی اتمه بفرده کله یونانیدر
 حول جنازه بی سکوته بیدر براننده کاره بیچیم
 دیگر کله کله کله ایدر کله کله
 یونانه برین قطنطینه برجهت ایچورد وردیکه اوله

کتابخانه به کتب و جلد

الوصفیه اردوی صحایف

در سال ۱۳۰۰ هجری قمری
توسعه

بعضی فرقه

فرقه اولی (۱)

۱- دسکه تخمیناً ۸:۱۰ به راده سن اول رنه در سینه یخ که

چند توده داور ساند و آغلی ایند شرفه ها ترلو لغزده

و قار در کونک جنب اول رنه طولانی بر مصلحت افتد

۲- بوکوه اردوی صحایف جنب اول رنه سلفه که سلفه دونه

دستنه قلم ایند سلفه دستنه که دستنه جنبانی

چینه ایسار ایند سلفه اوزره سلفه فرقه اول رنه

محول جنبانی سلفه ایله قلم

۳- سواری بوکوه ذره درانه قریب اوزره دستنه محول یانه

طولانی سلفه اوزره سلفه ایله در کشف فرقه اول رنه

قار در کونک ایسار کونک سلفه

۴- برینه اکتی هیجان عالی طابور رنه سلفه

اولی ایکن اولی ایکن طابور ایکن قول سلفه

ایسار عالی هیجان سلفه دیکری سلفه اول رنه

ساعت اولی ایکن ده سلفه طابور سلفه سلفه اول رنه

سلفه ایله سلفه ایله سلفه

۵- برینه اولی سلفه اولی ایکن طابور سلفه قول سلفه ایسار

ایکن اولی سلفه ایکن سلفه سلفه سلفه ایله

قیومی سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

ایسار سلفه در دنی اوزره اولی ایکن سلفه اول رنه

چنان سلفه ایکن اوزره سلفه سلفه سلفه

برینه کونک سلفه سلفه سلفه

۶- سواری سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

در دیکری سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

۷- اوزره سلفه اولی ایکن سلفه سلفه سلفه

در طابور سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

۸- فرقه سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه سلفه

الاصول اردوی حکماوی

۲۰۲

اردوی (۲)

۱ - اینگونه فرق احمد جوارنده موصع المرحه دیرلی ؛
 طوری ۲ طاوور دیرلی در ایزده کاره
 آتیسند رکت بر مفرده کوندره در حاجه عمره طویله
 لور کوندره کشفیات ه بولنه هود در

۲ - این فرق چنانچه جوارنده قلعها سندر ه بولنده کی
 ندره اسکا ایده ه در دو مکر ایده قره جانی یا کورنه
 کشف ایده ه

۳ - بر این فرق چنانچه سکانده آتیه ل طویله ایرو لیه ه
 در تکه ایده قره دیرله اده سنده دیر ایته فرق نند -

۴ - سوار فرقه چنانچه سکانده آ کدیوره نفع اولجه
 اردو طویله بر این فرق جوارنده قره دیرله نفعیه بولنه هود

۵ - در سینه جوارنده بولنده اسوتسکی نه فرق صبح و کشفیات ه ۱۸ نیانه
 ده نایه نه اده روی کورن اولنه ... ه نقله نه نفع ۱۸ طویله

ده سینه صول
کاره

اولی موصع صول طویله هود ایسه در دهازاده کشفیات در اده
 اولنه قره بر قلع قاتنه اوله سول و بولنده کشفیات ایسه

۱۶ - نهزاده نهنگ موصع اوله صول جناح ه فایده قوی استکامله -
 یا ایسه در هیوه تحت بولنده بر سزاده اوله ایله بر بطیه ایضا طویله

ده سینه جوارنده البونکره رایوانی ده آ طاوور ده نهزاده راقعه
 سولسکی قاتنه سنده در ادها کوی جوارنده بولنده اوله نفعیه

فرقه هاید نه فرق ده عینیه قاطنه ایسه خوی نه کوره ... ه نقله
 ۱۸. قلع ۲ طویله ایسه

فرقه نه کوره ۲ نیانه ه بر سه قاتنه انچه طویله هود سنده -
 بهلانه یونانه قوتن اسکا ایته چنانچه مصادره کوندره

مانع اوله اوله هود ایسه ایسه
 بولنده اوله هود ایسه ۲ نیانه کوی ده سینه کوره بولنده صول

ه سنده در تقییه کشفیه ه کورنه هود سنده قلع یا طویله ایسه
 ایسه آ بر سفا هود ایسه

دانی ایکنی خرد کیدوشن قالمسه او یوسه عثمانی سوری نردی دکنه
 نما که فایده اشدهی قرارگاه عموکه دکنه قایم جفته اصلا اینه
 ایچوردی بوزله ایچوندر که وقتنه کیم اولدیفنه باقیجه چه برنجی
 خردنسه ایکنیسه صناعه چنا چنا یا قدا سکنه اجناسط کوانسه
 درودنم قدر خاک تدافنده فلهس دکنه کجه جالنده صول
 درجه قدر مقادمت اوقس نبدی امدونیه اولمسه دکنه -
 چاهر لغبه اردونجه جهانه سیده اکل ایله کونکونک نیانه
 بیخی کونی دکنه لکونجه چنا چنا قوشا نجه مورینه کجه
 اولمسه قمت قراره القسه ایله

کجه بری امداد لنگر که سوری الکیمز سینه اریله بری
 در قوجایله طابور اوده بکده قدری قیله کور کوردی
 در ۱۶۰ قید کوردی دکنه یونانیلر اینه کجه
 بیالمنه دارلنده یونانیلر اینه عجاا مقادمتی بوزله
 جهنجه ایله طبع در بیوک برتردد ایچیر سینه کجه
 اولدورده صکت کونک چنا را درسه کجه چنا بر
 قسقل مقابلی اولسه قای ایله فقط عسکر کجه در کجه
 بوزولسه اولدور که قلیح در تریه کجه نقصانه اولدیفنه بوزله
 بره کجه جبارت ایله ماسدی

سغیر خردیله مرام و جهدی خنولر کلهوردی قطعات کجه
 صول درجه ره صرف قوت ایچوردی چینه ایله ایله کجه
 آسقلات ده زیاده ایله اشته احوال مذکور ایله دهها
 سار اسسه کجه ایتری یوروشه تا خرنه دارل اوده صول
 چنا ایله تنظیم و تویس چاره باقیجه سینه در کجه
 در قایم چاره ده اکل سینه جهنجه درجه و سقیمه ایچونه بوزله
 بر کجه قالمسه خنولر ایله جهنجه چنا بی برفقینه اولسه
 کندی کجه جهنجه اولدور

ایجه نیانه بیخی کونی جهنجه طومانه سینه چوایینه اولد
 ایسه اولدیه اجناسط لولاسه با قرابه و صول ادرزه -
 درلنده داو صول خردیله بار اقمده قالمه دره دودلانه
 ایله بانه سول ادرزه استولسکنه صول یا نه کجه
 ایچونه بوزله جهنجه ایله دتر قطعات عسکر بیره شو ان
 در لده

بر مبنای طهارت - همانا اداره ایستوری مشایخ و از مکتب
 جهت امتداد اولاد و کثرت آنها بوسیله انستد و کثرت ایام
 طویلی یا زود یا قداشدردی جلدیون مقدری یا زود یا نه
 طویلیه کلمه اولاد بر طایع بطریق سید را بر عطف و در عبادت
 ایستد انکسرتی یونانیستد حول جنای قوشاقتد ادریزه -
 جنای استقامتد او بر ولایت امری الی خرقه مذکور و توفیق
 نای ادریزه جلالده اولاد و کثرت تقصیه توفیق الی کثرت
 ادریزه کثرت جنبه شرقیه کی از جمله ده فایده یار صده
 و کثرت کثرت یونانی طویلی التی زرقه در اولاد و کثرت
 توفیق سید انکسرتی زرقه را اولاد حول جنای عطف کلمه
 ایستد و توفیق کثرت جنای زرقه ایستد ایستد
 بری ایستد صده کلمه اولاد زرقه توفیق کثرت توفیق
 جنبه توفیق ایستد سید انکسرتی استقامتد بر طایع طایع
 اولاد بودلات جنای و در کثرت یونانیستد ایستد
 بر ایستد اولاد

ساعت ۱۱ کلمه یونانیستد کثرت جنای صده
 اولاد کثرت توفیق یونانیستد کثرت ایستد حول جنای
 ایستد کثرت طایع اولاد انکسرتی بر کثرت
 ادریزه کثرت ایستد توفیق یونانیستد توفیق کثرت
 کثرت ایستد توفیق ایستد توفیق ایستد ایستد
 ایستد توفیق اولاد

جنای ایستد توفیق زرقه کثرت ایستد ایستد
 جنای توفیق ایستد طویلی استقامتد ایستد کثرت
 توفیق ایستد و کثرت ایستد بر اولاد جنای ایستد
 کثرت ایستد کثرت ایستد ایستد کثرت ایستد
 کثرت ایستد ایستد ایستد ایستد ایستد

ایستد یونانیستد ایستد ایستد
 بر کثرت ایستد ایستد ایستد ایستد
 ایستد ایستد ایستد ایستد ایستد
 ایستد ایستد ایستد ایستد ایستد
 ایستد ایستد ایستد ایستد ایستد

اینده کی از کفندی
 عود حقد خیار دره سند شامه کی تند مرصعنه طغنه
 که صردره اجنه ایدگی بو صغنه وکنه طردایله سوره
 اردو ایند چنانجی اوزینه قرضه دوام اولنه هغه خرقه کره دغه
 دوکنه اید چله حقیق قطع ایست اوزره دوکنه استقامته
 قلعه دوام ایست
 چنانجی کله ایقوبه ریبله اردو ایند قطعاً دکنه ایست
 قطعاً کله اولنه چه طغنه بولنه خرقه خواننده ندره قرضه
 چنانجی کنه وارد بر هغه تفهیم ایقوبه عمل خرقه ایست
 خواننده ندره بود ایست قرضه اوقه وریسه ایست
 چنانجی اوزینه خرقه قفانده بی وقایع طهوری بطور بی غت
 اوده بولر چقاردی ایده بولر بقای کبیرن ایدولر کفله
 کبیر یا قلعه لفظه استقامه چله خرقه قرضه کلمه ده بود ایست
 ایست طراخی ایدولر هکله کج وقت بولر کوندر بولر
 [ایدولر] دینندی فقط ایدولر کبیرن امر یا کله ایدولر
 شایسته ایدولر باقرال - سویح حفظه طیار ایست
 سواری خرقه ایدولر بولر بولر بقای صابط کفله
 قولی کوندر هکله بولر علی السور قره دیر بی جوانده بقای
 ال استه بولر دگر کبیرن
 ساعت صولت نمایندن صول چنانجی کله چنانجی
 یا قلعه لفظه صول ده دوکنه کبیرن کله ایدولر بیاده ایست
 کوندر ایدولر کبیرن ترنیش ده ده بیج بولر کله کفله بولر
 قطعاً خرقه قرار وری
 بولر ایقوبه بولر خرقه چنانجی طارخه خرقه کانه لادریک
 صولح المنی اکثر خرقه غیر شکر خرقه بولر اولنه اوزره
 بولر صول مستقامت بولر و دوکنه کفله ایدولر بیاده
 ال استه بی استه بولر دوکنه ایست
 بولر ایدولر نمایندن طغنه او حقیق خرقه بولر ال استه
 چنانجی بولر کله شرفه والتین خرقه ایدولر ال استه
 بولر بولر بی بولر کول خیار اوزره ایدولر
 بولر ایست خرقه بولر طغنه ایدولر اردو طغنه بولر
 کله خیار لدره سند شامه اوزره بولر خرقه بولر

جواننده الفه اوليه ايدى موصعه و طاوور بياده ايدى و بطه
 دارى بو مومخ قلم ايلسه ايدى با عصاره تندر شالنده كنجيا نه
 ده هزار يده الصغه و ريلنه ايدى چنگه بواى ايدى همى مومخ ايدى
 بونده شقه كرمي دو نكته طهغه حظه جعتى كى فظ ايلسه ايدى نه
 احيا طابور بياده الايدى بطه كوته شقه
 قلم كلى جبار لاره سه جهنده و جهالجه شالنده طوور يودى
 زياتيه عن بيليك با قلمقه اوله نيم خردى كلى ايدى ده آقطه
 موصعه كده سه نيم نقاره ايدى ايدى و ريلنه حتى باز صله كندا
 ايدى لواى اريس كوى جوانده بولنه همك جهاغه تدبى
 امرتو ايدى فقط بولوا انجه اوله بوردى جهلنه بولنده
 و مومخ ايدى موصعه آقطه بوسه اوله كيه بره رده بواى
 ايدى اوله كنده ارغنه كور ابا ايدى همى ترتيبس ده -
 مومخ ايدى ده كوت ايدى كور بوييه ايدى ايدى ايدى ايدى
 ايدى ايدى ايدى قلمه جهالجه دو نكته شوشه مومخ اوله حظه
 رعتى آيدى بولنده بقدى حينه بقلده مومخ ايدى دو نكته اوزينه
 كوته شقه اوله اقله عترى جاهلجه - كور بوييه حظه قور ايدى
 ايدى المكدى

ساعت ٦ : طهغى يونانه ايدى قطعا موصعه شقه حقه باسد
 مكدى بودجه ايدى حومه و افضله قلم عسته طوورى ايدى ايدى
 قلمه مومخ اوله اوله ايدى بولنده نه قور بوييه غاسنه از تلفات
 و بوردى انتظا مومخ ايدى فظ ايدى ايدى قطعات ايدى
 بياده لارلى كچوك جبار لاره سه جهنده و جهالجه - بولنده
 بولنده قور بوييه قور بوييه شالنده ايدى ايدى ايدى مومخ
 ايدى قطعات سازه جهالجه دو نكته شوشه شوشه مومخ
 مومخ ايدى ايدى لاره سه جهالجه ايدى ايدى حينه جهالجه -
 ايدى قور بوييه قور بوييه

عنى بيليك حنى الهه اهدى ايدى ايدى اوله قور بوييه حينه
 جهالجه كور بوييه

ايدى قور بوييه ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى
 شالنده كچوك جبار لاره سه جهنده و جهالجه - بولنده
 بولنده قور بوييه قور بوييه شالنده ايدى ايدى ايدى مومخ
 ايدى قطعات سازه جهالجه دو نكته شوشه شوشه مومخ
 مومخ ايدى ايدى لاره سه جهالجه ايدى ايدى حينه جهالجه -
 ايدى قور بوييه قور بوييه

اصیاط لواء طوری که در کوه اولاد اوزره بر طابور رضیه
ایرک استو طابور قول نظامنده طوری که قرنیه
ارزنه نوروی جمله

۸ - قارگاه عمده کوهی یا شاخه فرقه ای بر کوه نه
پونده شقی اردو امیر زید اولاد اوزره غایت تقی عاتق بر این نومی واریه
امه مذکور حدوده جهان الکالی [هداطیو - یاشه ...] خشت
الو ... جمله طایفه حقیقی سان جمله کرده اصیاط جمله کی واریه
بده فرقل کونه ربع و ایری احاطه شده ایری جمله بواسطه تقی
تاسیس [یکسده در چورقانی برده کرلی] انبارن قشایی
و ترتیبی یکسده فرسخ کوری تا کس جمله استو یکنه تقوی
که مواری گفته ایری

نیمه ده ادله فرقه امیر حاجی و کت ایری اولین فرقه
و کتی بر هیوه اسباب معقوله در بارح ساعت تا فله ایری جمله
بشده ای یا کله بر یول های لقمه التی فرقه در ساعت کیم قادی
گنبد و نه است ایتموده ادله فرقه بشده ای با قره جمله
هیضا قره دیر جمله در کت طبعه آشی استودی فقط سان
ب کلهون اول لقمه هم بر تاشه کور و لیدی بی مانی بجا جمله
کی به نظامی المنه و طبعه ده موله کیرنه سینه ویدی
ذالواقع در عقبه ایری و کت دوام اول لقمه کت طایفه نظام کی نظر
اول لقمه حرکت به لیل اول لیدی

دکته کاره لقمه غریب لقمه ایری کونیه قد امده استه کی -
اکلا شفر التی فرقه ده ادله جمله صاعه یا لیدی
صی شفر بود جمله تا نیرس مسافره دله شیدا بیله لیدی
استه کاره سینه ایری

بسه قلانه بونط اوزره در کت تا شیدا آشی داخه کیرلکه
جمله دو قته صایع ایری لقمه طایفه ... در ساره ... فرقه
داخل اول لقمه استه ایری لقمه تقی اول لقمه ویم بر تقی
ویرتکه بجز اول لیدی

برس قشطنیک قدری جمله دره سله سانه دشمنی باز تقی
انته در اصل مدانه لیدی جمله هرگز یا کله ایری
فقط بر ایری بالفعل اما ذالقمه اول لقمه ترتیبات در کونیه
کیزه سوره الحانی - قره دیر جمله - ایری کوی - جمله ایری کوی

- یا نمونه همج ویا جوانه کی خرقه تقیه
 وعا که اندر سوخته صورتید او تقاضای خدمت ایده جا
 در بر جلوه نمودن ترانجه ایده توانانده و صافطاف
 ما و بعضاً مسئولیت سدیبه التذیه بول جفده
- ۴ - که بر زرقه قرت در تیمان خرقه ارباب به عیبی لافتنه
 تقیه اوله همج برینجا جهنجه ایده که جهنجه
 بولنه که در و نشسته یا شا در زرقه در بر
 جاندار جهنجه جفده که زرقه ده بر قوتوز سوه
 و تقیه اوله جفده بولنه استقامت اوله همج معلوم
 اوزینه خرقه هوده تبا عی استقامت شریفه بو
 جاندار لک استقامت هرکندی دهن ذره توانانده
 طریقه تقیه ایده جفده که در و یا یا مضمینه که
 ارنارود که کلیدی مناسب بر طریقه ایله زرقه
 ان صولنه بر جاندار خدمت کورده و تقیه
 جاندار و سنگ یا قه اوزینه اوزینه عا صوبت
 دارنده تقیه استقامت ایده جفده
- ۵ - قوه اجماع ساعت ۸ ده قلمده [تبعیه]
 کفده چور ماقده [نست یا شا ذمه سله بو کورده موقه]
 او کفده توقفه داره اختلا ایده جفده
- ۶ - ساری ذرقه ساعت ۹ ده چور ماقه جوانه
 ایدو کفده جفده سوبه استقامت ایده جفده
 ری به با سدی جوانه ایدو کفده یا قده طوره
 ره استک فایه دوام ایده جفده بر کفده لکزه
 و اسلیمه فوری یا شا ذرقه سید اتصال حاصل ایده
 و جاندار ایدو اوزینه ددیر ایله قوتوناری
 ده هتالی و طوره یا استقامت تقیه کفده
 قولی سوه ایده جفده
- سواره ذرقه اوزانه بولنه کفده قولی
 طوری سیه طوری ذرقه کفده اعطای معلوم
 ایله جفده
- ۷ ایدو طوری سیه طوری یا شا ذرقه سید تقیه
 ایله جفده ساعت ۸ ده کفده ایله جفده

حاله او بهیچک - دیرلی یولونجه خیره جوقی سواهی وقتلری
 یوشانه برسوری بیاه چاره ایله سالی اولمیشده قطعات عدله
 هولانه مانعدر چنانچه شمال دینی نه کاتیر فاشی در
 طاسمه اولدتری که کجه جلا یولده ده یوقدر اولدیرنه -
 طویکی بواضعه ده یوقدر یقینه جیدی بریاقه یغیر صاندلر
 نیسانده یغیر کونی ایچمه اردوی لکایونه بیره قوتلاندیلدی
 طاقده بریبله اولک صورت

الد صومیه اردوی لکایونه
 کیمس قارار بومینه
 « سانه کیمس کوندر»

اردواری نورد (۱)

- ۱ - دکن چنانچه استقامت اشفاق تعلیم ایلمده
 دگورله خداری دره نه سکنده که کوندر
 سنده لرید طوققه و دکنسینه بوجله ده
 چنانچه طاقنه نوارا تقوی انقد و -
- ۲ - اردوی لکایونه یارنه برین اتمه اولدی و
 التی فردر واحیطاط لوسید چنانچه -
 دره نه سکنده که کوندره قتل ایله کجه -
- ۳ - برین فرقه کویری (قویری) حاله او بهی -
 استقامت ایروله کجه
 نشسته یاشا فرقه که چوراق صلی اولدنه
 باسی استقامتده کجه یاشا فرقه کی طوی
 یولده نشسته یوشا ایله کجه یاشا استقامت
 تاناری استقامتده و کجه یاشا فرقه کی دلی
 قهارله دیا قراول اولدنه صومیه استقامتده
 ایروله کجه برین فرقه ساعت ۱۱ ده
 نشسته و کجه یاشا فرقه کی ۱۰ و کجه یاشا
 فرقه کی ۱۰ ده یاشا ایله قطعاً اولدنه
 ایله کجه کجه فرقه کجه یاشا یاشا
 یه حالیه کجه دارودنه یاشا ایروله کجه
 یاشا یاشا که فرقه کجه یاشا کجه طاقنه
 دجه صلی اولدنه حالیه یا علم مری کجه

بولند قهرمانی کشف استبرار در سینه جوارنده کی دکنه ایر ۸ : ۱۰ بیل
 زاده سینه تخمه ابله کی

صورتها قله تاناری با قرای قره لرنده کی یک مذکور صخره ستان
 و هفتونده نیت در کانه ساعده اوج بوله بولند لغت الهام شده ایدی
 « نیاسه صباکی برین خرقه کدستی ندرتیه کده تکی در اقامتیه کوه چری
 مواجعت ایده کلن با تلفظان بدمرس اورزیه خرابگاه خومله صید -
 نیاسه ده دکنه مواجعت قله و صحره یانه قهرمان و نس
 دکنه زمانه و شغری خرقه نده اسونشکی نه چنانچه لجه امداد کونه
 مانع ادسی حصاره قرای کورانه اولولای اشغینه باز جاده
 اردو ایدی در لری

یونان غیده کلن در سینه ۹۰۰۰ پیاده و ۱۰۰ طبع قوتیه
 اولمه اوزره سولشکی قادیچی در صحرانویه هوالینه ده کلیس
 تقیبا ۱۰۰۰۰ نفره ۲ طوبیه رکیب اولمه ۲ یا یا سوار
 بلوکی اید ترتیس هفتیه کی کونه شمشیر

بودجه یانه قوت اولمه قوتیه چنانچه مواجعت شالنده -
 برین قطنطیه قوت قوتیه سینه اولمه اوزره ۱۰۰۰۰ نفره ۲۰۰
 تبلیغ و ۲۰۰ طبع قدر برقت طوبیه هفتیه

« نیاسه ایشای اردوی کابویه شود اولمه اقامتیه

خرابگاه عموک : یکسیده

برین خرقه : [۱۰ طابور اسواری بلوکی ۱۰۰۰ بطور کوه چری
 ده (اید پیاده طابوری تر جاده باقیسیدی)
 ایلک = [۱۴ طابور اسواری بلوکی ۱۰۰۰ بطور] چو باطنطیه

شالنده

اردو صحره = ۱۶ طابور اسواری ۱۰۰۰ بطور اینه کلده
 در دکنه = ۷ طابور ۱۰۰۰ بطور احمقا طابور اولمه

یکسیده صومنده

شغری = ۱۸ طابور ۱۰۰۰ اسواری ۱۰۰۰ بطور کوی ده
 افتر = ۱۶ طابور ۱۰۰۰ اسواری ۱۰۰۰ بطور چو کلده مانعی
 اید اینه کلده سینه

سوار = ۱۵ بلوکی چو ماقلیند شالنده

اردو طوبیه ۱۰۰۰ بطور یکسیدن صومنده
 بوند دکنه نقل هفتیه ی قطنطیه سینه آیده اولمه بر اقله کی

چنانچه ما به یک

[شماره ۱۸] سیار در دو بر طایف یکی از کانه در به صراطی فی قیامه
 اولی که قرارگاه کهنه نه حاصره کوره فکلی ایله
 ۱۸ شماره ده چنانچه او زینه ایروند که قرار در لری
 تر حال ده بولمانه برین فرقه کوهی طریقته بولمانده
 موهل یا نه یا قوسه بریدیم و شنبه فرقه ده کوهنکه؟ تا شو
 امنی استوهله ایله ده ایله

بوتونک افشای اردو کما یونک بولمانه لغت مواضع بودمانه

- برین فرقه : تر حال ده
- انگلی = : طوره
- ادیتس = : اینه کله
- در کما = : بولمانه کهنه
- بکنس = : یا کس کورده یا کسه بکنده کرنی بر بکنده
- الفتی = : اینه کلان کینه
- قره هله = : بکنده هم از زره طوره بکنده
- سوی = : کرنی ده دوما بکنده
- اردو طوره = : بکنده
- قرارگاه کما = : بکنده

طوره بی خار بقه کما بولمانه کهنه ایکی صوبه ایله ۱۷ شماره
 ۱۷ شماره بطایف کله اولی که کینه ... تا ارنا در کوه کلیم
 کله بر قالی کوه برین فرقه کما مواضعه دارد و افمانه
 حاصره لغت ایله کله

قره ۱۷ شماره فرقه کهنه مواضعه ایسه اولی که طوره ایله زره حید
 یا تا قرمانه اسنه و اولی که از زره کما برا حیدر جلا طوره کما شکل و بولمانه سوی
 فرقه کله ایکی سوی بطایف کما ایله

۱۸ شماره چنانچه کوهی ایکی سوی اولی که ایله کله
 استکانه کونه کله بولمانه کله هر کهنه دشمن
 دمداری بولمانه کله بولمانه و عقیده بیاده کورنه بولمانه
 دیگر سوی کله یا نه کله بولمانه کله ایله کله صراطی
 عقیده اولی که از زره ایله کله کله کله کله کله کله
 کله کله ۱۷ شماره کله بولمانه کله : ۱۷ شماره کله
 اولی که چنانچه کله کله کله کله کله کله کله کله
 چنانچه ده کله کله کله کله کله کله کله کله کله

بوی به بی فایب استیریه کی کجولت همدا یا همیا منیدر یونا بیلرده
 المندو تقصیه ایه درک مو فقیه نندسه کره کی اقطلاف ایه مه مشرور
 بوراده آسولمنکی لراسنت ننفقته همیه نانه اولرده قراندغه
 برشک دایسه اوده شود

اردوی کلایوبه بیه قراندانی ۱۸ بیانیه قشای مشغول فرقه نند
 قوای سازوشن [۱۰ طایره] ببطور [ده کرله] کوننده دی
 بوقعت کرلی ب بیانیه ۱۹ همی کوفی صباهه سافت برده واصل اولده
 بالکس محمودیه قرانداننده که ۷ سواری بلوک کی بکشدنه اندک
 بو جاکده همی یا سانه بصیقت ۱۷ طایره ایله ۷ سواری بلوک
 ببطور برتجه ایله مشارکه وریبلده تعلیمات

د فنییه هوارنده کی یونا بیلده اردوی کلایوبه جهتا لجه باله اوردنقله
 همی ایله بکر امری ایله استمه بوزله ایچوندر که فرقانده کور
 بیانیه ۷ بخر کوفه قدر کرلی هوارنده ایته اناصت احمده

وقت حرکت اولی در صبح ۱۰ ساعته نیمی است که فقط ۱۰
ساعت ۱۰ در حرکت اولی بود که ۱۰ ساعته در حرکت
برگشت و در حرکت اولی ۱۰ ساعته بود که ۱۰ ساعته
طول آن بود

از این به بعد میبینیم اولی در صبح ۱۰ ساعته است که
اولی در صبح ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
در صبح ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
توقف اولی ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته

توقف اولی ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته

از این به بعد میبینیم اولی در صبح ۱۰ ساعته است که
اولی در صبح ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته

توقف اولی ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته

از این به بعد میبینیم اولی در صبح ۱۰ ساعته است که
اولی در صبح ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته
است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته است که ۱۰ ساعته

ایم دستفرد خدنده کی یا جبراد زنده و قس و قس برینا اردنه
بر هیوند عطرده عبارت اولمه اوزره ادمه سولری یا بدینگی که سنه
دستفرد تاخ خدنده اوزره سولری وجوده کتیده بو موضوعت
استادی ۱۰ کسین بر بالغ اولمایدی

عقبن بقول یا نه قولنده تقدیر کورنه اسولسنگر قوای -
امید سید ده لستفرد خدنده آ مورتی دهها صصیفه مورتی
ده دولسته ایم میددیه اده سنه کی ادرنا بخنددی دیالذات
میددیه لیه قوتدی بطریق لره ده لستفرد خدنده مومنع المیردی
نیز دستفرد هوارنده بر اجماع براتدی
یونانیلر ادمه مقدسین تقدیباً بر لفته ۴ عطرده اولمه

اوزره سیرک استغاک ایندی
ساعت سه ده عقبن بقول یا نه لافنده کورنه قول یونانه
مومنعنده اصول جنا حنه طوغدی یا بدی اهل قولیه الیه ریزو
میلونه هوارنه کج وقت سعت ۱۱ طوغدی داعمل اولمقتت -
مومنع زکوره هوننده میددیه قاشونده یا از قوت یا بدی
بر ساعت حکم اورتی لره قرار دیفته می به ده صبح بر پنجیم
عقد لغیر حاله زیاسته بولدی

عقبن بقول یا نه قساً بلذات می به مومنعنده اینجه و قساً
ده بر از کورنه و کوریدیر

اسولسنگر امداد استدی بوزله ادر زنده کج لیمه وارسته هجده
جنا لیه ستمده قوی ۸ قطار لره ۴ طا بوز ۴ لفظیه کتیده
بناد علی عقبن بقول قاشونده که حقه یا خاشمه اولدی لکه
بوزنده نیز یونانیلر زیانج عقیدی هزتمک جنالی ده بولنه اردنه
لهایورده اولنده که دکنه قوتفله از الیفنه شکر در کورن در حاله
ایرولدی

نصیح یا سنا ایله محسوبه قس کلایله بر کورنه اوله اولدینگی که
ادوه ده ایرد ملت در طا بوز لرهها تقویه ایله اوله اولدینگی که
قول ایله ده دستفرد خدنده کی تیه لرا اوزره بولنه دکنه -
استغاک ایجت صورتیه هجده ۱۸ اینسانده تکرار اینسن -
بقولن قرار لستفردیر

محمودیا کولیه قولت دکنه مومنعند یا تلو کس ایگورنه قزاکا
کلمقده استغاره آیت استغوردی بنا و علی مذکور قول

سرفی - الا صوبه - جو رو بج - توڑا - سرفی - الا صوبه
 بولندہ سوحد فقط مجبوریت و ارادی کہ بڑے منگلاقیہ برتات
 دھا ارتدی بیور ایوی مذکور بولندہ بولک کہ بولک تو بولندہ
 کو بیور طائفہ تو بولندہ بیضیہ پیاہہ داغیہ ایک
 چھہ چھوڑندہ نہ جتوڑہ نال موقعت اولدہ ایچوہ دکن
 بر نقطہ دہ بولندہ وقتہ واقاع سازہ سز دہ احاطہ جو بولندہ
 تدرہ اجنت لایم کلر کہ با بیور کہ بر افنیہ چھوڑا دریش
 نقدہ کجہ نقطہ دارہ صنفی طوفاغہ حایستہ عطارد
 منتقدہ تو بولندہ اددہ ی کجہ اولدہ کا کلمہ ادرزینہ انکھہ
 ایچوہ کریدہ دقتہ طرندہ اید یکیشدارہ سندو کہ دندہ
 موقی ہوارندہ یا بیلدہ حای بولندہ دھا موافقہ اولو ایوی

دہ لینیہ ایک
 کا ایک
 ہا بیضیہ کونڈر سات ہر دہ یکیشوہ بول
 کلمہ اولدہ ۱۱ سواری ہلک اید ابطہ صیح بدکنہ
 نہادف ایچسزینہ ۵۲ کلونڈہ قطع ایدک اقامت سات اددہ
 ریز د بیلو موافقت ایوی ایوی دیانہ کجہ تو بولدی ہیکہ
 ماشہ ایوی بیٹہ سواری ہلک دہ لستہ با قدر سز ایدک
 شعی باتہ طو بولدی بولندہ ادرزینہ دستک شعی شرفی یا جہزہ
 بولندہ بیادہ کہ کور دندہ طو کی استا بیورنہ اشہ ایوی
 عثمانی سواری کلمہ سولک بر ہرہ حالندہ اولدہ استا بیور
 بیادہ عطر قاسو طغری دانہ ایدک یا یا بیٹہ
 اشیک با بیلدی سواری لظہ ایچہ معادتہ بولونڈو
 بولندہ عثمانی لظہ کجہ طوی یقر صا ایچوہ ایدک
 یا بیلدی بولندہ اید عثمانی لظہ ریز بیلو کور بیس
 ادرزینہ کجہ عطار جتوڑہ شعی تدرہ اولونڈو
 بولندہ ادرزینہ ارتقہ عثمانی لظہ بولندہ نہایت بولندہ
 کرمی قدر کتیلر بولندی کفیت ایدہ اولدی
 کرمی کسبہ حاکر اورای اولدی کونڈر لظہ اولدہ طابول
 بولندہ لظہ اردو لظہ بولندہ
 کور لظہ باقہ قوزان لظہ بولندہ کد لظہ قدر کجہ جہزہ
 دائرہ اولدی

اردوی کما یونیه دکنه قسم کلیمینه زده چکلیدیکه دار قطن بر معلولات
 اولی نفر که چنانچه شده امنیته بولنده رومه قدیمه قتلانندک لطف
 طار و آغندنهای کفور دیتقاله و غره نه هوارنده بولنده اولی
 ۱۰ طابورله اولی طایفه به قوت با قلمی نه برکن فرقه نیانده ۱۴ دنه
 تر حال استقامت سوره در قریله ۱۶ ده نه سواری بوکایم و فرجه
 اولی

۱۴ نیانده یونیه قطعیت تر حال به نزل اولی نفره
 [بوده ترتیبه سوره های نه] بوکایم روم فرقه شدیت تر حال
 ده قلعه اردوی کما یونیه اقسام سازه که ۱۴ نیانده ده بولنده
 دکنه بریدر نیز اولی فرقه اینه چکلیدیکه کجندی ۱۵ نیانده چکلیدیکه
 واسطه یونیه قطعیت چکلیدیکه کجندی سوره دکنه استقامت
 چکلیدیکه اولی نفر اولی نفره کجندی اهلینه ده ۱۴ نیانده غله
 چکلیدیکه طایفه به حاله اولی نفره تقدیماً ... قدر شد بولنده
 افاده استکلیدیکه معلولات مذکوره تأیید امنیه اولی سواری کشف
 قولی قره طایفه ... تمانه قدر بکلیدیکه صفا ارضینه دکنه

بر لکنه اولی نفر اولی نفره ۱۵ نیانده ۱۱ سواری بوکایم اولی طایفه
 معلولت اولی نفر بولنده چکلیدیکه بریدر یونیه قطعیت غایت مهم
 اولی نفره نیانده قطعیت و آورده که مواضع است کلیدیکه در مصادر ایله چکلیدیکه
 ۶ طابورده سواری استقامت اولی نفر اولی نفره کلیدیکه

ایله یاننده برکتی چکلیدیکه کلیدیکه چکلیدیکه کلیدیکه
 کوز اولی نفر ۱۱ نیانده قدر اردو قسم کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 چکلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 یانه دارتله قطعیت تأیید امنیه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 برکتی کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 و برکتی کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 به یونیه طرف استکلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 حدود کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 اولی نفره کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 استکلیدیکه

بوکایم اولی نفر یونیه قطعیت کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 لجه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 مواضع کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه
 کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه کلیدیکه

قره جهله فرقه س : الامهونه طوره عقه

سواری = : طوره جهله

اردو طومس : قانیا قدر جهله

عقانه برنا بیدون بکشدده ستهای مقارننده برنه جهله امیه
ایه سواری جهله که کشف قولده ، ایب نده سده کورک دکنده
جانی اوله نقی بیدرید بونه اورنه ایته سواری الای برانه برانه
لظه سه الرجه ۱۲ نیاه صباهه بکشدده طوری یورده باشادی
بغنی فرقه قزاقه طریفه ایردلی خ الاقر بکشدده عله ایله
برنده ایته صابو ایله اولده بکشدده ایته ایتمیده لظه نه رواج
انداخته ایته اورنه سکوت بکورد ایتمه برهونه مهات حریه اعتقاد
ایردلی بکشد کورس ایلم غلوجه کیده سده نه دلفاف قریب
ایله ایسه کله عده مالزفه ایتمه که وارسه ده لسنه نقل ایتمه
بکشد جهله برکده اولده سواری فرقه س ختم کل ۱۲ بولکل بر
بطایره ده عبارت اولده سده مذکور جهله (جهنده) اردو
قرده سواری ایته شغله دستک شانه ده ایتمه نه در...

اردو تا سیه ایتمه

بکر فرقه قوطره ده دهی ایله درمه جطنی ایتمه طوره

۱ ایتمه قطعات سازه B بول ایتمه نیاسده

در دگی فرقه قسم کلیس بیلوناده قوری

بونه ایردک نیاسده ۱۲ ایتمه کونی اولکل ده اول جهله
جهله شاکه جهله طوره عقه دکنده ، لوایم تقیم ایتمه ده لسنه
اورنه دلفاف کورکوه اولده لظه سیه ... کس جهله

سولسکی معینه ، طوره بر سواری بولکل در بطایره در بولکل
ده لسنه کونده لکه بوقوت اورده کی معینه افاد ایتمه لکه
بر شغله لکه شکل ایله جهله ایتمه در خلیفه غلوه ایتمه بولکل
میادوی سولسکی لکاید اردو اورنه که ایتمه نیاسیه

ایتمه الوالی بر نه ووه طابوری بوللده

ترتیب معینه که [ه، طابور ل، ایطای] قونیه قسامه ترجه

بر لیل فار دیجه جهله و محل معینه کرده ... معینه افاد ایتمه
بر لسنه ایتمه سیه قوامنده جهله بانه قورقه لفره ایتمه
معاجود اولده لکه ای سواری بولکل در دکنه سوفا دیسه جاده
نظارت ایتمه اورنه سوفا دیسه کونده لکه

برون اورینہ عمال میرک تقصیب سوار سید دیہ اتہ اتہ
 با سلا و قری کہ قاریہ قاریشید اولرہ او تر بر روی قاریشید
 ۱۰ نیسانہ صبا می یونانہ اردوس اتہ قولہ یکیشک
 جنونہ جتا لپی طریقی یوروشین دوام اتی بول ۲۰
 کتو متره لک اتی بونی ہی سات فلانہ قطع اتی
 ۱۰ نیسانہ اقشای بصل بر آگزه عاکرک کو سخته
 یکیشک طریقی حکاکده اولد قری کور و ملکہ اتی
 کولنک لو سیده فدینیم نیت جنونہ طور سید ری
 سفاکی تیری و جنیب جیستی ارتہ تمامیل برنی
 اینکی فرقی کما یونہ الیہ کدی
 بو هدی الیہ قرار لاه محول کسفر فرقی طرنزه اورینہ
 ایردلسنی و موقع مذکری دستہ نیسانہ بولدین حالہ یکیشک
 اولد قری دوری یوروشین ارانی اتی اتی فرقه حول یانک
 ستره با نور اتی سوی فرقی طرنزه - قرائت کتہ
 ایردلسنی دستک ارتہ اولرہ کور و کتہ اولد قری کتہ
 ندرت حول سا طرنزه حکاکده بولد قری هدی وری
 اقسالیہ بر قاری طابور طرنزه قدر کتہ [بو کوه یعنی
 ۱۰ نیسانہ برنی فرقی دکنه دنه ایل او ق اسقده اولد قری طرنزه
 اینکی فرقی ند سوار سید طرنزه کدی
 کوندر ساف آده فرقی نیاری طرنزه ایردلسنی کدی فرقی
 قری کتہ ده تقصیب اتی اقسالیہ دیت طابور اتی
 قره قول اولرہ اورینہ بر سخته
 نیسانہ و زده سوار سید کما یکس طرنزه بولد کتہ
 اولد قری دستک ایلم ناس خانیب ایلم
 قرار کتہ : قانیات کور کور فرقی کور مو قری آیه ده
 برنی فرقی : مرکزی داس اولرہ اورینہ بولد کتہ طرنزه
 اینکی = : اسقما رضا کتہ طابورده عدت
 ایری قری کتہ طرنزه
 او کتہ = : قانیات کتہ یا کتہ
 در کتہ = : قره حلالی قره بولد ایردلسنی کتہ
 کتہ = : دلیر ایلم قرائت کتہ
 القری = : دلیر ایلم سوار سید [طابور
 زده کتہ] ده قلسنه ایلم

لوا سنده بر قوس طوقنده طوقلفده اردونه دید هوارنده که مستقیم
 بود طوقده ایرونگه دوام ایله که فرخه مذکورده به سوزی
 ۱. بیاده بطایه که ترخیه ایله سینه

۱. بطایه ده عبارت اولونه تکمیل طوقی باره ده اولرله - ضا
 بیاض قوتانده سنده ایله اولرله جهوکه طوقی بقیه بر بیاده اولی
 آتیه کاره سینه کرسنه ایله فقط بونده ده در قطعه بیرونه ایله -
 طوقی ده انداخته بوندنه بیرونه که جهید مساوتت ندرده
 یولنه میوردی طابور کلون رکنه بوزینه میوردی فقط نه ارم
 صوه دو قوب مقاومت ایله میور ایله بر طابوردها ایله آتیه
 بونده باشه البقی فرزندت ان باشه بولنا به لواسی کجیر ده
 باشه برده یونانیلرک صناع باشه طوقی میوریدی بوند اوزینه
 یونانیلر سده بر مقاومت سینه صفت دلیری بوناسکه بیل

کوزلی دسته کلاً ایله ایله تاثیر ایله بیاض ایچونه ده اولر
 ۱۰۰۰ قدره قدر ایرونگه اردونه عثمانیه صول صناع طوقنده
 ۲ سوزی بطایه کی صاده درت نقد دکنه ۱۰۰۰۰ متن به قدر صورت
 لری بوانتاده قرانله جهوکه کینه کاره به صناع ویرلی
 البقی فرخه اولرکنده بولنا قاقدا تا قوس ندرده که نیلک
 « نمی کونی ایرکنده دره کی کجیر طایفه کوسق ندرت
 صناع ساهنه طوقی کری جهوکه سدی خط رحمتی خاشنه انجلیت
 نقدی بورادم ناچار اولرجه ایله ای تاثیر ایله کی سوره کوره
 ایله بیله کارم کرده بر شیمی اطره قالم اولر میورده
 یونانیلر طوقه صوبه کتفت استیور لری
 البقی عثمانی فرخس کریده ندره رکی هوارنده ۲ طابور سینی
 بر اخصه ایله

- اردق همایونه ۱۱ کورنی سوزده کجیرده ایله
- بر قوس فرخه : داسی هوارنده
  - اکتس = : لفا کتفه قاسیوننده استقامت ایله لیا دایره
  - ارشمه = : تاغیا ندره بانه
  - درول = : بر این قسم کاس طوقی اولرکنده کده بیوناده بقیه
  - تکلیف = : بر قوس قره های هوارنده
  - البقی = : دلیر فرنده
  - تکلیف = : صده بیاض لواسی دلیرن کتفه صناع بیاض کجیر
  - تکلیف = : ک شله

برخی هندی یا سا فرقه سنده : ۱۰ طاہور - ۱ سواری بلوک ۵ بطریہ
 داماس ده ۹ طاہور - ۱۱ بطریہ مولو موئے ده ۸ طاہور
 ۱۲ بطریہ ۱۱ لفر انجوری ده جھوٹا بون فرنت
 مہاوردی ۹ طاہور - ۱ سواری بلوک ۷ بطریہ ۱ آنگلا
 انجینی نشتا یا شا : اس قومیا فور جیوالی یا بالیوارا باده
 بون فرنت مہوردی ۱۶ طاہور - ۱ سواری بلوک ۴ بطریہ
 اردو قومیا نشتت رہا کی اور زینہ ۱ نیا نہ کوند سہ
 اولاد مہرادی تا کی ۱۱ الائی [پرتیہ کھلاہ سنی کو کھی]
 طاہور لی کہ بون فرنت ایدی ۱۱ [اسفا کہ کھی] استقامت -
 انجندی بون فری داخل اید رسک قولہ ۱۸ طاہورہ بلنگ اولور
 ادھنی کھول یا شا : ۱۶ طاہور ۱ سواری بلوک الی صوبہ ده
 ۵ بطریہ میلو نادرہ
 در دخی جیہ یا شا : میلو نادرہ بون فرنت قولہ ۱۶ طاہور ۱ سواری
 بلوک ۵ بطریہ اولور میلو نادرہ کاہ سہ زیادہ پور دل لقیہ
 نڈ پور فورہ اولیا سہ طاہور لی لفر فرقا اید بار دلد -
 ہی سہ انجراک انجیہ ایدہ فرنت سہ طیس ۱۸ سہ
 تاہینہ قدر میلو نادرہ کیہی دھول سہ استقامتہ قالندہ
 بون فرنت یا شا : ۱۶ طاہور ۱ سواری بلوک ده لہ مہوردی
 ۱ سواری بطریہ کہ میلو نادرہ
 انجینی مہوردی یا شا : قولہ کوئیہ انالیس نڈہ روکہ ده مہوردی
 ۱۸ طاہور ۱ سواری بلوک ۴ بطریہ
 سہ یا شا : سواری فرنت کہ ۱۰ بلوک قاسنا قدرہ
 مستحق قطعات ۱۰ طاہور ۱۱ بطریہ دشتا ط دغہ نادرہ
 قولہ مہوردی ۱۶ طاہور ۱۱ سواری بلوک ۸ بطریہ ایدہ
 بون نہ ماعہ ۱۶ طاہور بلید ہی فرہ ۱۶ فرنت سہ الی صوبہ
 جوار نہ طویلا غف با سہ سہ ایدہ
 ۱۱ نیاہ ده اردوی کھل یونہ مرکز نہ تشکیل ایدہ سہ ایدہ لہ میلو
 کھی نہ کہ ناقہ بول کھیہ ہا بہا کہ قولہ کھیہ یقت بون فرنت -
 او کوی ار کوی جیہ ریش یا کھی سہ فرہ درہ نہ جھونہ ناکہ
 نڈہ طویکھہ الی بطریہ کوندز ساعت ایدی ده ۱۰ مہوردی
 فرہ درہ قزاقہ بون نہ سرفندہ بون نہ سہ یونہ بطریہ سہ قازکو
 خلا ایدی - انجینی ایدرسن کورہ بون فرنت سرفندہ انجونیاد کی

۱. سیاه اقای بی نامیدن حدیث انقاص
 فاقلا مانعاً معاً یا به لغزش : [۴ طاوور - ۷ بطی]
 دره بی ادره نوس [گنجه کهنه]
 برهنه یا قرینه فرقه سنده : [۱۴ طاوور - ۲ سواری بگوک ۵ بطی]
 - استکلام بگوک [
 ماسترایس لواس : قریزی [سفاکسنه چوینده]
 دیو بولیس : طرئوه ده
 اکتیو مارد بولیس فرقه سنده : [۱۶ طاوور - ۲ سواری بگوک ۸
 بطی] - استکلام بگوک
 استونیادیس لواسنده : [۱۲ طاوور - ۲ سواری بگوک ۱۱ بطی]
 استکلام بگوک ولید دو سارده ۴
 طاوور - ۲ سواری بگوک طرئوه یا هو بدو کرتی
 استونسکو لواس : [۸ طاوور - ۴ بطی] - دره بی ده
 ترتیبی حول یا به لغزش : [۳ طاوور - ۱ بطی] قرینه سنده
 جملاً [۱۲ طاوور - ۵ سواری بگوک ۱۱ بطی] - استکلام بگوک [
 موجود اولده ۴ اقز سواری بگوک صاید لغز طاوور را کینه داخل
 اولده اولدغز بلدی دگر بونده ۵۰۰۰۰ فدا جسطا وادی
 که بونده اند ده عنون طریقیه یکسده اوزینه بوزیکه ایید
 ۱۰ سیاه اقای اردی هم بونته دره انقاصی اکلای بجه
 ایجه اول آمده معلومات اینده فدا قره الفس لازمه
 شوز مانده سیار اردی کریمه بر قایح طاوور لبطی انقاص
 ایجه کی بالذات سیار اردی کلیل ایجه یلارده طاوور لری ایجه
 بطی لری سواری بگوک کی بیایته کریمه اولدغز که قالمیب
 بشق درلو ترتیب و تصحیح ایچسور
 از جهده شغره حقش یا شفا فرقه سنه در ونج حیدر یا شفا فرقه سندن
 ۴ و او هیز فرقه دنده بر طاوور در بلندی بوکا نکال او هیز فرقه
 بواره لجه طاغیله اولده مستقل پیاده لواسنده تقوی یا شفا لری
 اردو طلوعس ایجه سواری فرقه سنه بطی لری موقماً پیاده -
 فرقه لریه توزیع آونسنه ایجه
 ایجه اردی هم بونته تسلطی سوده لید تا کملر اولد بیلد
 اردو قرار لاهو ایجه یا نده کی بر طاوور اولد حیدر ده

عقباتی قرار داده و صحنه در برهه قرار آورده بر همه صحنه قطعات
 میروند کجی نه که یک تدارک طاعتی حکمت او زره باقی در کس
 کرسی حکمت با سواد بر قطعات مذکوره با و کرسی جبهه در صحنه
 اجنت ایچونه صحنه جفا که کونه ریلوردی باز حکمت بود کشته صحنه
 نقطه ایچون خاندان نوری مفرزه سینه صحنه رصحنه کسوت ایچونه
 دلیل او زرنه ایچون تدارک قرار داری فقط قرا کلمه با صحنه حکمت
 صحنه حکمت بر کشفه ادرسه صحنه قدر سینه کلمه نوری

ماستایا کس لاسی اقامت طویله به قرینری، دوندی و بورد
 برلنانه استوینا دلبر لاسی اقامت دلبر اید موساری اشغال ایچونه
 ۲ سخن فرقه ایچونه الا صحنه دره صحنه و صحنه اول رصحنه طویله ایچونه
 ایچونه نقطه حکمت زمانه نیر اطلانقه بخار اول ایچونه ادرسه حدود
 طاعتی قاعدانوس مفرزه کس بوند ایچونه سینه ۹ زنده -
 استداد ایچونه بیچیه

عقباتی قره دهر او زرنه ایچونه اول رصحنه مفرزه مذکوره
 صحنه رصحنه نور توسید سینه ۱۰ ادره جفر استقامت طویله بورد
 درام ایچونه

۱۰ سینه اقامت یونا نیرک و صحنه سینه ایچونه صحنه جفا
 مرکز ادره و اطلانقه و تیم دره سینه اعتبار دلبر اید باقی
 دره داخل اول رصحنه سفاکی، قدر یا سفاکی ایچونه که بود ایچونه
 اول نوری جبهه استادی، کمیو مفرزه دره اشانی و کله صحنه
 جفا ایچونه سرفا سفاکی جوارنده جبهه طویله رصحنه قله
 [داخل] قدر کله اول رصحنه ادره ۱۱ کمیو مفرزه لک بر صحنه الی
 یونا نیرک بود صحنه یونا نیرک ایچونه طویله ایچونه
 ایچونه حکمت اول رصحنه قطعات سینه یونا نیرک طویله ایچونه
 ادره داخل رصحنه و غایت صحنه ادره صحنه سینه یونا نیرک
 و صحنه جفا قطعات سینه طاعت او زرنه باقی سینه قوای ایچونه
 ارتسفا الفتنه سینه اول نوری

ایچونه بوند ایچونه یونا نیرک خالد کری، کس کسیرم بوقه -
 قمار صحنه ایچونه و دو سکو به طویله سیروردی و صحنه برین قرار
 سیروردی

۱۱ سینه سینه اول ادره کس کسیر سینه صحنه سینه طویله
 های سیروردی

نماند که برای کوفی از روی هم برون کشی ما سزایس بواسطه
 تار سو قره دره اورزینه وقت استیغی فقط ما سزایس بواسطه
 اوتی بود [اجلا تمه اوله لفره از دس بر جوده بود بشره اهلوه و
 هموز لقمه بیضا قلمه اوله لقمه جمع بقادتمه بولقمه قره
 دره دقور هودانی به ترک و تمه ایوه رک قره جلا اید فرود
 نه دست کپوزه هوننده که موافق آره سنده که خط طویلی چکیده
 کندی سر سبک تا قله اوله سنده تا سبک طویلی سبک ایوه
 کون قده میونا کیمه نه یکدیگر بود
 مرکز اید میوه چنانچه کوفی بلایه ایدی بید سواری فرقه
 باره لکه بر فرقه یانه کوفه در کوفی الا ای شدار کینه رک قره دره نه
 بر قاع کپوزه هوننده قدر اید بودی فرقه سید بر ابر کیمه اوله
 بر سواری بلایس ۸۰۰ نفره مافوده قره دره قراقره باری
 بولنده کی یونانه بطه لرین آسه ایدی بواسطه سواری طویلی اوله
 لقمه طوره مقدمه اید
 در دینی فرقه نه بر کس اید کندی قده اجمیلا اوله جمع یاش
 بواسطه احکام طویلی استغنا اوله اورزه سواری یا تقصیب استیغ
 جوی قشاره بولندی ای طغوزنه کری مقدمه بیاره
 و طوکجوده اوده داخله یوریکه با سزایس
 بر آفاده عی نیدک الله سواری فرقه سنده ما عه تقه بیاً
 بیاره طابوری [جمع یاش بواسطه لشکر داوید فرقه دره قجم]
 ایلم و بطیم [سواری بطیم داخل] و ایدی
 بر کوه اول ما سزایس بواسطه کری چکیده کوره بر کوه
 یونانه فرقه قومانده اوده بقوه فرقه سبک اوزرینه جفت
 اید و ایدی فقط اردو قومانده اشفاقا مانوک مقدمه نه
 ارقه سگلات تهمکشی بر طرف اجنه ایوه اید کوری ناقص
 برای ورتدی بر اید بر ایدی فرقه ۱۰ بیانده عقاب کوه کوه
 حتی بر تقصده بنای اید ۹ زنده استونیایس بواسطه
 زار قوسده طابوره یا قلا کس ار اوله سزایس فقط قوای
 مذ کوره دره نیک بر اید بواسطه استیغ کوه سینه ۱۰ اوده
 بر فرقه نه دیمو بر ایدی بواسطه طابوره دره قیلده اید
 بر اید الله سواریس نیز ما سزایس و سزایس استونیایس
 نوالری و بر سواری بلوک اید اید فرقه نه بطیم بر ایدی

اولاً مسیری درت سابقه بردم و تماماً ایله یی ایله یی
 عده نه قنا جمله یور و طسه درتیه تریه قنا شده و جنانا اولی ایرو
 لکده ایله وقت غایبه ایتمه بکار کرده ایرو اولی بولونیلدات
 و صفتیه نفلادها فاشده اولی ایرو دوشونسه اولی ایرو
 قییمیه اردی اده سه کسکینه ایا ایله اولی ایرو اشد و اولی ایرو
 جمانا اولی ایرو قییمیه ایله بنده ایرو اردی ایله ایرو
 قراغه اولی ایرو برلی ایرو ایرو و عذرله براره و لقیه قلمه
 دریمانه کتایه ایرو مشغول ایرو جنانا ایرو ایرو ایرو
 داغله صفتیه اولی ایرو یونانیله قنا ایرو ایرو اولی ایرو
 ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 سازه قده نیایور و نه ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 بیادده طایفه اولی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 قیاده ایرو ایرو

بیادده اولی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 اردی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 عکس برینک ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 طویله ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ده عبارت اولی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ده عبارت اولی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 هرله قول قول ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 بولنده بولنده ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 قلمه ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 هوئی یا نه ایرو ایرو

طایفه بولنده ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 زار قلمه ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 جوی بولنده بولنده ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 یا ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 ده اولی ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو
 مدافه ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو ایرو

یونانیان قدر اولیه حدود طاقری ده بر شالی سفاکیت
 اعتباراً صفتی قدر اولیه طاقری یونانیان قدر اولیه
 کیونکه قسم اعظمی بیارده استید گدی ادرین فرقه یونانی
 کجمنه قلمسه اولیه در دخی فرقه کرکسده و سوازی فرقه اولیه -
 فرقه فرقه یا سنده دارد طومبوس براندها کریده کجید ویر اصیاط
 لوایس الا صوبه جوارنده قلمسه واداره یونانده دینقا طین
 کلمسه اولیه یعنی فرقه اقصایه است کلمسه اکثر فرقه قائل
 مانعای مفرقه کی یواسه یواسه حدوده قدر یونانده بقدر
 اکثر فرقه ودر ماستدایس لوایس لقب استیده ایدی
 قره گاه مرکزی اولیه الا صوبه اید بیونان کجیدی ادره سلفند
 یالیدی

مارانده یونانیان بیونان کجیدی یاسک اید ادره، اولیه
 طرد و تنگی استدره اینه کجیدی ادری کجیدی سلفند
 اکی ایتمسده اولیه ذاتاً قلمسه اولیه قلمسی قلمسی
 قلمسه - سوزمانده یونانیان بیونان کجیدی اید و سوزمانده
 دی جفانک عثمانی قلمسی کلمه اید بیونان کجیدی کجیدی
 یونانیان کجیدی ادره و بنا علی جفانک اولیه جفانک
 یاره سلفند بر حاله اید ماستدایس لوایس جفانک
 قوشا سلفند اولیه کجیدی قلمسه مانعای مفرقه ده یونان کجیدی
 اولیه در - اینه اسما - معده در اولیه یونانیان
 اینه حدود طاقری ادرین ویا کرکسده مفاد منده یونان
 اید صفا جفانک سلفند بر حاله کجیدی کجیدی
 جفانک ده جفانک اید مانع مذکورک ادره سلفند بر حاله
 مفاد منده ایچیه کجیدی سلفند و اینه کجیدی جفانک
 قلمسه سلفند ادرین در کجیدی ایچیه جفانک یونانیان
 قلمسه یونانیان بر حاله کجیدی اولیه کجیدی کجیدی
 ایچیه کجیدی بر حاله کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی
 کجیدی کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی
 جفانک کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی
 اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی
 یونان اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی اینه کجیدی

فتره به مقامی همواره تکمیل قوتندک بولس و ذماتک طریقه‌های
 موفقیتهای جدید با سه قوتانده انصاف خدای یونان اردوکی
 چنانچه در امور عیون جبهه دهه اولی در بعد و انکه به قفسه
 ایلی اری اری تیه ملک ایلی
 بر غیر فتره تقصیراً عین قوتده به قسم ایریدینه طریقه
 اولیقه در دگرته ایلی ره وه نی کجه لرینده طریقه دفع
 نقاط حاکمیه ضبط دستیره قادر اولی میردی استه بونه
 ایوندر که صدای جلال باصفیه ایلیا در کجا باور استه
 ایلی فتره یونان لیرک بوضیفه سونه و ایصال استه
 جلاله زاد هورده یا جده خاستو تکلیف استه کی تقدیر
 بر قیام بلوغها و زک صیقله تقدیر به نتیج جهری

6 نیانه صیقلی بیلونا کجه نیله عرب انکه در کجه
 فتره به نقطه تقیه ایلی ایله ده سازنده بولکده
 طولانی [۲] بیله فتره استند که تأیید ایلی
 مدی بیاره لر ای بیله بجهتد تا به هر چه با جده اونه
 زله کجه یونان لیرک او هر جهری ایلیه طایفه -
 صا و استور کردی

میلونا کجه

یونان لیرک طایفه باره لرینده و اری قیلرده حدودک
 هر نقطه سنده انت ایلی اولی استیقات کورده
 صا قیلرده رنه کلک کجهت و هفت رسالتد استه ایلیکده
 بر لیردی که عینی ندر همراهم ایلی راز ایلی کجه قدری
 انشاده همواره استناد لیرک ده یا ایلی استه ایلی با سلا یور لیردی
 الفتن فتره ازل امرده از انجسده و طایفه و بول
 دهن قوز کوی دهوالص کجهتیم زمانه تحلیص اولیه بطیه لرین
 زدن کورده رن باره کورده صیه اولیقه به بطیه کورده لیردی
 - الو صیقله ایلی ایلیه طویله غنیه اولیه خطرات ساره نه
 B فتره در دهن فتره بر کجهتیم ایلی استکان ایلی قدری

انجده عده به کجهتیم بر ازل ایلیکیم حاله منازیه فیه اولیقه
 بیلونا کجهتیم طریقه B نه اولیه تیر ما سزایکیم لواس
 انده اولی بونه ادرینه ما سزایکیم صای ججهتیم فتره
 دره حله کجهتیم بیلونا کجهتیم صیقلی تا تیری اولیقه یا یا

میلونا کجهتیم
 یونان لیرک ایلی
 رجعت

قسم کلان دهها گری ده ایله دهها طرز لرله استوینا دیر لوی
 زار قوس هوالمیه ، استولنگی لواسی ده - ده و خا کیمینه
 ایله برقی فرقه نیت دیو یولی که لواسی ده به درگمه جوآنده
 بولنیورادی صول لوانس ایلی قطعات لفاکی ، قدر کتند
 ایلی برقی فرقه نیت ماسترایلی لواسی قسم کلان میلونا -
 قارشی سنده اولمه اوزره یا لیا لیا دیاده میلونا کیمه نیت استانه
 قدر حدود لرله طواغند ایله

موزن قارشی سنده بولمیش لسانه عیالینده کلان یا لیا لیا
 تیه نیت زبه استارنده ایکنی قشقه یا شا فرقه بولمیش
 که اولمیش حدود دردی خیمه یا شا فرقه لری میلونا
 کیمه یا قارشی کونه رسه اولمیش ایلی قطعات ایله میلونا
 کیمه نیت سالی عرق سینه فعله کهد طواغند استانی ایله
 و قسم کلان بولمیش میلونا بولمیش طواغند قسملر ایله
 یا بیلده در اردو طواغند ده ادراره
 سواری فرقه سید بولمیش یا لیه لواسی کیمه و الا صحنه یا سنده
 معین استرایلی

نزه دکی جوآنده ده یونا نیتن قاقلا مانده قولا سنده
 که یا نه مفره لری در ایله بولمیش قورمانه ایله انلیس
 راسته کی حدود تیر لری ایلی قطعات ایله استانی ایله
 مذکر مفره ایله قارشی کونیه اولمه اوزره قوزگولی
 جوآنده استانی لوی یا شا فرقه سی طواغند ایله که فرقه
 مذکره حدود اوزره حدودی نقل اولمه اوزره دلموش ایله
 طواغند عبارت بولمیش اوزره بولمیش مفره لر چقارمده
 عیالینده استانی فرقه قارشی سنده اولمه اوزره دستقاطم -
 غره نه جوآنده براتمه اولمیش قوی عیله ، قارشی ده
 یونا نیت قونیه قاس و قالا باقه جوآنده تریشی صول
 یا نه مفره سی براتمده

اراضیه ان ماسه لری یونا نیتن اولمه بولمیش
 نیا بولمیش یونا نیت قورمانه ایله میلونا راسته
 قوی فایده طواغند برنه نقشه درام استی لرایلی بولمده
 مفره اولمیش دیور لری ده بولمیش عیله و صحنه
 لری بولمیش مقابله دولت عیله استانی دردی ایکنی

وقوعات عربیه

اعلانه بعد صریح الاصحاحه قرارگاه عمومیته ایله لشکر کونی اولکده مکره
کله مکره کونفری نونه ادرینه الاصحاحیه هواننده که قطعات کله سولج باشه
کله مکره کونفری نونه ادرینه الاصحاحیه هواننده که قطعات کله سولج باشه

رغمی سوده فرق کس اردو مرکزنده تقوی ایسیدرک قوای طابور
سه سویه بلوکه ۷ بطور ۱۱ استکام بدوکه اندر ایسیدرک
شده قدری نونه هواننده بولنده اولویه ایکنی فرق نیت بولواس
استقصادیه دیگر بولواس ایسیدرک دیله اعلیه لریده -
ایکنی فرق نیت استقصادیه استقصادیه ایسیدرک

لشکر فرق نیت ۸ طابوریم بطوریکه درقطاع هواننده و
ایکنی طابوریه دهن غرضیه دو برقیده در اشاع مقاصدیه الاصحاحیه
کوندر لری اردوی کله بولنده که ایکنی جدا هنی ایند لشکر کونفریه
نصفه ایسیدرک نصفه ایسیدرک ایسیدرک کله بولنده لری
ایسیدرک بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده

القطاع واستقصاد لری ایسیدرک سونق تسبیح ایسیدرک حارم -
مواهم بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
وترقیبه سبب درسه ایسیدرک یونانیلر فرانسه باهمیه قدر
عقاید لری در دهنی برقی ایکنی فرق لریه ایسیدرک قطعاتی ادرینه
ره دهنی کله بولنده قدر اولونه حدود تیر لریه بولنده بولنده بولنده
تایسیدرک ایسیدرک

اعلانه جدیدیه بقیه دولت علم نیت علم سبب درصاح
ایکنیه قطعات حدود هواننده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
یونانیلر لری در جاه کله بولنده دیوقایده سولجیه کله بولنده بولنده
مفقودتی دیابول بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
سبب درصاح بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
ایسیدرک بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده

۶ نسانه همیایه لایقینه درصاح سولجیه ایسیدرک
هدی یا سولجیه فرق کس لری بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
هالده - ایسیدرک بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
فرقه کس بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده
فرق نیت بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده بولنده

نقاط مختلفه شده پس اظهار کردند که نامه دهه و با لحنی صمیمانه
 مجوده بفرمانند شکرته بر طایفه همه لرل حدود خاقانی
 قمارزه نسبت آید که بوندن همی ایدی قره غولر
 طایفه طرد و در این ایدی

دها بون و فضا شده و عساکر منتظرینند استدا اکدم واقع
 اولیه اصل قماروز ایله نیسان در دهن کونا خرد به کسودت
 هیک قوز کوی ، لفق قاریا ، ایلامونا ، غودامانه موافقه
 تقسیم ایدله اولیه القبر قره نه حدوده کی موافقه قاریشو
 ایلام ایدی قولاً تقوی اید بولک ۵۰۰۰۰ بکیم و ایدله اولیه
 قاتل مانیس نغزه کی نیاید (ایلاما) اید غودامانه ایسنده
 بولنامه دقوز کویله هاکم اولیه حدود تیر سن هیکل موضعه اولیه
 تیره کیم جلفینه لا ینقطع است و دائم اولدی

ایرش کونا ایتمو طابورل ده تقوی ایدله اولیه (قاتل
 مانیس) نغزه حدود اوزرت کی موافقه اولیه اولیه ده
 درت لیلیم و ایلمی طابور کسودت اولیه القبر قره قاریشو
 مانیس ایدی قسماً طو کسودت قسماً ایسنده اولیه هیکل
 غریبه طو کسودت بر هیکل یونانه قوللک اید اولیه ایسنده بولنامه
 نیانک ۵۰۰۰ نده دقوز بولیه قماروزه یونانه عساکر منتظرینند
 طو کسودت ایلمی استدا الا افلا کسودت مستولمت هیکل یونانه
 ایلمی اولیه اوزرم دولت علم نیانک بشیر کونا بیه افلا
 هر لجه اعلا الیه

عکس حاله اردوی همایونیت قوتی اولاد قفوقی اشهر تر تمامه
 اجرا اولاد حیطاتی ابطاک اتیکلم برار بوسقوه یونانه اردوی
 اساتنی مویب اولوس] ویا خود اردوی همایونیت اول کویون
 نظماً ۲۰۰۰ کس قد بر قوتی حدود طاغریه کرسنه و
 اوده ده با سده چه متعاقباً کوی چکاکت صورتی نه قه
 ده بماند و بر افتاده قوی سازه اید نازده و تالارینادک
 ایدره کید کلک اول بپوردی

یونانه اردویست باقیه صوبه صورتی محمد باقیه صوبه اولوس
 با لاده ذکر اولاد ایکی حاله ایچونده غید صایه اولدق
 مذکور اردو ایچونده استده که کوی حرکتی نه قه چاره یوقدی
 ستنی با قفوقی بولکیت متعاقباً رجعت و با قفوقی اید
 زمانه قفاغریه و سواد سلا اید کتسنت اولی قاتی اولاد
 اردوی همایونیت منزل حطری اوزانه قوتی اولدق و
 رور زمانه با استفاده قوتی بینه توازه حاله اولدق
 جهت قده کوی

اردوی همایونیت کوی حطرات صوبه بیلانه کوره یونانه اردوی
 قسم کلیمه صول چنانچه قده صوبه ۲۰ و صوبه اید ایچولیب
 دکت قده حاله با قفوقی تور دینی شکل ایچولک اوزره ایچا
 ایدره ایچا زیانته اولوس دکتی توازه قده اوزره صوبه ایچا
 صوری کوی ایچولک ایچولک قده نه بیلانه بولکیت قده بولکیت
 استادی کوی اولدق بولکیت بولکیت اولاد قده بولکیت
 بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 کوره اعلیه صوبه اعتباراً دکتی قده سله حدود
 قاید بعضی زمانه قده بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 اردوی همایونیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 ایچولک قده بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 اصل یونانه اردوی ترکیب ایچولک قده بولکیت بولکیت
 بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 نازده بولکیت اردوی بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت
 یونانه بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت بولکیت

[یکسوم] برنج دقیده [کابله] کبر سینه و بلغموردی
 یا نیز قول اردوی کما یونته نقدی خدمتی ما موریه قدری است
 نظارت و تقسیمه اولی اوزار کوبیده و انظار استریلی
 ظاهرده بر طیب و در خفته بر سیار خسته خانه و بوی کما عا صفت
 همه [برای حکم اید بر جیره تمامه] موجود است که
 بوی مائوره ایا اولیانه اراهن کبر سینه بر قانع آست خسته خانه
 تا سینه استزدی استه خنده خدای طابور ترک کبار موجودی
 ایا همه ای

کما ده پیاده تا اقلی ما رتی کمازی تفک اید که
 سوزن نه شدنی طوفی کلمه اولی ایت نظامی لواس دره میلته
 تک تک اقلی ماده تقسیمه سطح اید بر صرا بطی لری ۸۷ -
 سواری و جوب بطی لری ۵۷ [ایدره که جیلده ۶۹] - سائیره -
 پیانده قوربانی کوبیده بجز اید بر طوبی اجمیره بطی نه
 ۱ طوبی برقی قدم (۴ عیانه اراهن) و اکتی قدم (بوی حیوانی)
 شده و خفته بر قفه جمعا ۵۰۰ برقی (برهنه ۳۰۰ سرائیل) موجود
 ایدی طوبی نانه قوتک تعدادی برده اید

تالیاده ۶ پیاده فرقه سنده کبیر بارود [برری اوسته ۱۵ طابور -
 پیاده ۱ بیوک سواری ۲ بطی] [حدود کما راتنه حکم بریدگی
 فرقه ده کلکته

۱ سواری فرقه ۳ [بیوک سواری ۲ بطی]
 ۱ مستقل پیاده لواس [۱۰ طابور -
 ۱ اردو طوبی کلمه [۵ صرا بطی لری]
 بدایه قول اردو تقسیمه یا همی فرقه ۳ کلکته استعمال اولی بعد از
 قول اردو تقسیمه ده یا کلمه
 با سه قرانیه اقله شد ادکم ناست خفته تقسیمه بوی لری
 ایدره ۱ همه حفظی یا کما قرانیه سنده ایت پیاده فرقه سنده کبیر قول اردو
 پیانده به استنداره اردوی کما یونته صورت نمود

- ۱ - الا صحنه اردوی کما یونته
- برقی فرقه : کما یونته بوی لری (اراهن)
- اکتی = : استویا
- ار صحنه = : الا صحنه
- در کلمه = : =

قایل گیمه نظر لرنگه کجیله بیور - یونانستانه داهلنده نیت و قطعیات
 جیمه آقارنه نه تمسینه مانده اجبا اتمین مساعده ازمین بکشد
 اطلاقده دینالجه ایله تر حال ااره سنه نهها دینالنده . بوسولونکن
 جملانه داهلنده بره یورده یورلده نه یونانستانه قیم و سطحین ایله
 جیمه قسمن کیم کیرینه - بیلد و دهم ایله جملانقنا فقط یوردی
 اولاره غنولن مهم لیما نه نغولن ایله کیم کیم یوردی جملده کیم بونده
 شقه قالیله قیم جنوبی ایله بره یوردی ان کوزله یوله (بکشد)
 دوتک - لایما - اته) شوق سید . بوسول اوزون مده قه
 غایت قولاک بوسول جیلک وارده : بره دو مده نه لیم دیم لیم
 اوزون ایله اونا سلسله لیم . دهها جملک جنوب کیم لیم بولم
 طاعت دهها وارده

سفیدلوقه یونانین اوجی رقابله ره ره عرب جملقنه اوله کوزنده دولت علیه طاعتنه
 شو مفا سید بر سفیدلوقه ترغیب ایله و کوز بیلوه اردوی
 همایونک له حالده یونان قه قه قه ایله کلیم حساب اتمه و
 یونانین قوه اجد لیم بکشد دردهها صلیف قوتلر
 ناردیم و ناردده اطلاقنه لیم بیلد . جملدن فرم و قبول ایله
 نه لایم مذکوره ده یونانین قه قه ایله کوز اوکته ادره
 بوسول قه قه کلیم [۷ بیلده و بوسول قه قه لیم] کوزنده
 کلیم جمل جوردی (لایم کیم) ایله (ده ده) کیم لرنگه اتمه
 نعلک یونان قوای اجد سنه قبول جملانه دو کیم و بوسول جمل
 انری (اونا) طاعتنه جملقنه ده قطعیه بیلد و نایم ادره
 تمسین ایله یوردی بوسول ادره ایله دیگر ایله قوت بیلونا کیم
 اصل اتمه کیم جوردی قه قه نایم ایله جمل قه قه اجد نایم
 رالم اولم بوسول اتمه ایله کیم اتمه کیم بونده شقه بر
 اتمه قه قه دیشقا لیم ایله کیم بوسول اتمه کیم -
 جوالیمه بوسول جملک قه قه اتمه قوتلر ایله کیم
 بوسول اولور کیم اتمه کیم اتمه قوت اوله ادره مده قه قه
 جوردی

بوسول کیم کیم - یونان سنه بوسول قطعیه قوننده
 سفیدلوقه اتمه اتمه اتمه قه قه قه قه قه قه قه قه
 اتمه بیلده اوله جمل و لایم بوسول اتمه

دره سیرک که با سکوته مالزمه ای ناموریه نامیده می شود مقدار کفایت
 بولیا می آید مع ما فی مذکور سخندون قصبه ها نیز به نقلیات ایلان صفت
 کیم چند درخت و نقلیات سازنده قصبه در تیریزه نسفا آسای اولیست
 شوکتی و فیه توفیقاً تنظیم اولیا من کبر اعماله ده تأییدیه حالی قابل
 ارنه سلاطینه عسکه آسوقیات عسکه اصولیه و یانیه اردوین
 نظراً اینی بولیا ارنه قطعات عسکه سلاطینه - مناسه قطعه ایلان
 و قره فرم، جو روی مناسه استا سیریزه ایلان اولیست و بولیا
 اعتباراً قصبه منطقه لریز ما سکا کیندور. ارنه قصبه سلاطینه
 کیم این قصبه قریباً ۴۰۰۰۰ نفر است. ارنه اردوین لریز نظراً قصبه
 طا بولیا ۴۰۰۰۰ نفر طا بولیا قصبه درین کلمه ایوبه سولیه
 هو الیسیم دها ایچ در لریز قصبه بولیا قصبه متدریج و عسکه
 و سلاطینه - مناسه سخندون نیز کیندور.

طرفه
استعداد

اینجا سیرتک بفرهفته سله سلطنت سینه لریز اردوین
 اوزنک سیر اردوین لریز تکمیل ساری و طهریمه و ییاده سله لریز
 درین قصبه انچه ایچ کماله کیم یونانید حا لریز دولت کلمه ده برتانی
 کیم اوله با سولیه اول قری حاله مدت مذکوره طرفه و قوت سرب
 انچه او عسکه ایچ در سینه ترتیبات سله و او عسکه ایچ
 هغه تشکیل ایچده بولیا ایچ
 لریز تجاویز حکمت اینست است کیم کیم حاله ساری حا لریز
 طا بولیا کوره بولیا

قصبه سیرک سولیه که ممکن نظر کرده برتات دها عسکه ایچ بر حاله
 و ایلان اوده یونان سله ارنه بر قلم، عسکه کورک ایچ جسم اولیست
 قصبه منطقه سله و قطعات اوزنک ساری قصبه بولیا اردوین لریز
 ریح ایچ طا بولیا نقلیات کیم ایچده یا یچ حاله بولیا سولیا اول قری
 بواقعه منطقه قصبه کیم بولیا بولیا اوسته بر دانا کولیا طا بولیا ایچ
 ایچ لریز سولیه

نقلیات ایچده سله اولیست اوزنک اقطاع لریز قصبه و قصبه لریز
 بنا و عسکه ایچ ایچ ایلان ایچ بولیا بولیا وقت لریز کلمه کیم سولیه
 بولیا اولیست
 (۱) دانه لریز عسکه اول قری اسکدره و یا استا سیریزه طرفه بولیا
 [ایچ سولیه درین بولیا ۱۵۰ و سولیه ۴۰ کیم سولیه]

۱۹ نیسانه ایریک اوری مذکور هم نسبتاً سفید اولیده قطعاته
 باغی که سوخته در
 ۴۰ قطایم طابوری ۰۸ ردف ۰۸ مستقط ۴۵ قطایم
 سواری بلوک ۴۴ قطایم که بوندره ۴۴ ردف طابوری ۰۸
 مستقط طابوری دارالمربیه استمال اولیا مشرد
 عمومی سفید رنگ هیا بوسه و در زکونه اولیک ردف طابوری -
 بری اوسته ۸ : ۱۰ کونده سفید لکلی بیره رنگ بوردی حضرت اولیه -
 ردف طابور لرنه قوی ۰۵ ۱۰۰۰ قدر که بری اوسته طابور -
 ۸۰۰ کس حساب اولیه یه - [قطایم طابوری جنرال کسده وایر لرنه
 کله دهه زاده ایریک] ردف طابوری ملاری هیا بوندره بر مایه قطعات کندی
 سفید رنگ دار لرنه زاده کندی بوردی طابور لرنه کا مظار لرنه عمده ده
 مقوله ایریک کسیر ۰۴ کسرها اشانی بری اوسته ۷۰ ایریک
 سواری و طابور حیواناتی قسماً چهار جده بیا لرنه بوندره سواری بوندره
 هیا بوندره ۱۶۶ در لرنه کینه ۱۰۰ با لرنه اولیا مشرد
 هم کونده کس لرنه عمده قسماً ۱۱۰۰ زاده سفید ایریک بوندره کس
 فر لرنه طابور لرنه

اسیای همدانه بیا بیا منطقه باغی ایا اولیا مشرد و نقلیات و ده
 سفید رنگ البقی کونا با طابوری شطوط و اشته ایریک بارینده یعنی
 بتور بر آبی در ام ایریک چند ده کونده بیا لرنه عمده لرنه بوندره و اشته
 ایریک بیا لرنه و حتی مایه بوندره ایریک انا طابور لرنه سا جمله کسیر هیا
 ۱۰۰۰ ازا ایریک ۱۸۰۰ بار که سوسه اولیه انا طابور لرنه کسیر هیا
 ایریک کسیر هیا رفا قطعه و قوی کسیر هیا ازمیه ایریک بوندره بوندره
 باغی در بوندره قطعات عمده کسیر هیا بوندره کسیر هیا و کسیر هیا تکسیر
 هیا کسیر هیا بوندره ایریک بوندره بوندره ایریک بوندره کسیر هیا
 بلوک اولیه بوردی

روم ایریک بوندره بوندره کسیر هیا کسیر هیا بوندره کسیر هیا
 دوما باغی - بوندره انصافه حطنه طابور لرنه اولیه انصافه حطنه
 اوزن که نقلیات ام روم ایریک انا طابور لرنه کسیر هیا بوندره کسیر هیا
 نقلیات کسیر هیا بوندره ایریک بوندره ایریک بوندره کسیر هیا بوندره
 بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا
 کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره
 کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره
 کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره کسیر هیا بوندره

بوزن همی تقریباً ۸۰... کی با اید یورایدی ۸۵۰۰ قدر ده
یونان و آجین کو کلسیدی کلسیدی

الک بیوک قناره صند پطانه بولنیا مسایکی عمومیتم موجود ء
صایطانت حدودی لازم اولدنتک یارین قدر دی بونقلمنا نینک
اجیس بالدره ذکر اولنانه فراتمام قوتیری موجود نظامیدین اشیم
ظویردی . هونتم سفیر لکن آکامه ایدیه قطنانله ارقه سنده مؤلفراً
فواظنی اکل ایدیه بیایک ایچوره نده بوسه نده ده قادر وکی دردی
قافله قافله دار الحری سوره اولنانه افراد ایسه راست کله صهی قطعات
قانیسیویردی بوجهورتم کیمیه بر طاقم قشیدات میانه کله کله بار
استی قطعات عتدی نه صیقل و رطوبت بوزولورده انتظام دافعیست
کله کله محرم . کله عتدی توره هم قطعه ل شکل ایدیه تجزیات
جهت کله کله ایسه دت سنه افراد احتیاطیه می ایدیه . اردوله
لوازم تجزیاتی (تیمید) دیورنده بیس و فارم و فارمیشور بر حاله
سیفندی و قسماً ده بوزولورده فرسوده کیمیه ایدیه با کولت بوقلمنه
ده هوره صیقلند کیمیدردی . لورگی جهته توله نند . سوره و تقابله
صورت زماندرده جهته کیمیه تدارکنه بجهت کور و دی
۱۰ سوانی بلورکیم تامل عرب بونیم قسماً ده لورگی جهته کور و دی
تقریباً ۵۰۰۰۰ نفه احتیاط افرادتیم (دیورنر) ده سوره
و نقصد ایچوره (تریبولور - اتنه) دیورنر قشیدتک اولدیک
بوقوت لدری دست اولورده سینه ۲۰۰ نفه حال ۶۴ عتدی قطاری
نقل ایدیه بولک د مالزیم متورنر حاله و قابلیت لدر قطاره و ها
زیاده عتدی ایدیه ساید و کوری سباقی افراد احتیاطیه ایچوره عادی
قولاندی

بسالیا و ایچور دار الحری تریه او اولنانه نقصدتده و ب دتبات
کیمیدر قوع بولدی بونر احتیاط ۲۰ کله کله ایچوره خلو صه بکیمیه
رتالابا قوع قعه اولورده نقصدت کیمیه و فرایم قوع بولدی ز الواق هوره
فایده کور و دی هم ماز نقصدت عتدی ایچوره الزم اولورده اشیم با لورسید
اشیم نقصد کفایده اولورده صیقلند طولا، قابلیتده نقصدت اولورده
لا یقید جهته ایدیه دی

یونان قناره قانسو سوره صیقلند اولورده صیقلند سینه
اردیمه ایسه سفیر لکن ایدیه ایچوره بولدی الک هونر کله کله

« و الحمد لله ما استعظم منه حرمه بياد الخيل »

یونانستان ۱۹۹۰ - ۹۷ سفینه نوری تسلیح ایبر، ودها
 ودها موافق سازه نیک اشغال سفینه المند سحافی اجاره شد کری طوموری
 زیادت ۱۹۱۴ سنس طومور تائیس او ازمینه طوموری [برنس ژورن] قومانده ایبر
 نزهی و التي طومور بی وده مرکب بر خیار تمیقاً - مسه ایبر
 سکا طک برین کولن یونانید ایبر دفعه اولمه اوزره اجیتا طوری صلب
 و دعوت انجمن داریش کولن [میدادی و صوص] قومانده ویر کولمه سفینه یونانید
 کوندر شد و سفینه مذکوره مؤلفاً تقوی ایبره و قولاً بیاره دستخط مسه
 مرکب ۶۰۰ نفاید بر لطره اولسده

بری ۱۵ سکا طده و تیری ، سکا طده اولمه اوزره سینه سازه اجیتا
 طهریه جیغزلی فقط اوده سنلک اجیتا طومور مرکب قوای مذکوره آنجه
 صریح ظهورنده صکره ۶ و ۹ نیانده طومورانه لیمبر
 اصغر سکرلک اری مارتد برنده و برلی
 صلب و دعوت اولانه حرم ختمده سدا لالت کلندرک مقدری ۸۵ ...
 نفردیه عبارت ایبر کور و لیور که بو مقدار کلای اوزره کوسه یلینک نقطه
 بیله اشافیه قسماً عربیکه دفعه نهمه اول قسماً صکت اولمه اوزره طومورانه
 اجیتا لهرک مجموعی سکرنده عبارت ایبر

۶	آمو سوری بلوکی	۷	بیاده طوموری
۷	استی کام طوموری	۸	نوروزیه طوموری
۸	واندازم طوموری	۹	بطریه
۹	صبا طعم طوموری	۱۰	قلعه طومور طوموری
		۱۱	بیاد سوری بلوکی

بیاد علیه کونک شهیدیه جاهر اولانه و کونک سفین صون دورینه طومور
 مواهبت ایبر یونانید سیدار اوردوسنک قوه طومور
 ۵. بیاده طوموری
 ۱۰. نوروزیه =
 ۱۱. سوری بلوکی
 ۱۲. بطریه

[s.1]

4.SONUÇ

Osmanlı hâkimiyeti altında yüzyıllar boyu huzur ve güven içerisinde yaşayan Yunanistan özellikle 19.yy'dan itibaren, bir tehdit unsuru olmaya başlamıştır. Türk – Yunan ilişkilerinde başlangıç kabul edilen 1821 Mora Ayaklanması, 1829 Edirne Antlaşması sonucu Yunanistan'ın bağımsız olması ile farklı bir boyut kazanmıştır. Yunanistan, bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren yayılcı ve tehditkâr bir tutum sergilemiştir. 1854 Kırım Harbi'nde Osmanlı Devleti'nin içerisinde bulunduğu zor durumdan faydalanmış, Epir ve Teselya bölgesinde, Osmanlı aleyhinde çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır.

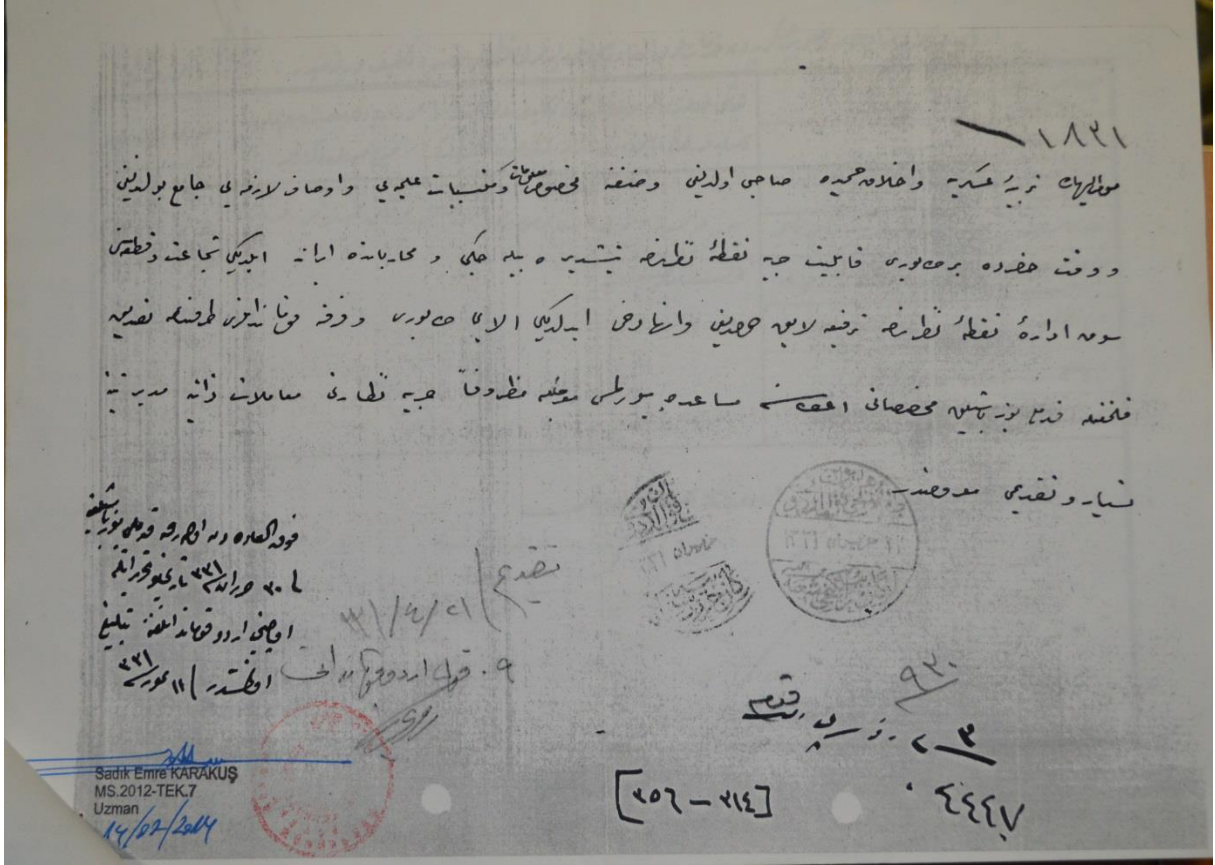
1877 – 1878 Osmanlı - Rus Savaşı sonucunda, Osmanlı Devleti ağır bir mağlubiyet aldı. Savaş neticesinde yapılan anlaşmalar ile Teselya'nın tamamı ile Epir bölgesinin bir kısmı masa başı oyunları ile Yunanistan'a verilmiştir. Bununla tatmin olmayan Yunanistan Girit adasına gözünü dikmişti. Bu istekleri 1897 Osmanlı – Yunan Muharebesi'ne zemin hazırlamıştır.

Tezimizde de ortaya koyulduğu üzere, 1897 Osmanlı – Yunan Savaşı Osmanlı Devleti'nin çok kısa bir sürede elde ettiği büyük bir zaferle sona ermiştir. Fakat savaş alanındaki bu büyük galibiyet, anlaşma masalarında neticeye ulaşmamıştır. 4 Aralık 1897 tarihinde yapılan anlaşma sonucunda Telselya bölgesi Yunanistan'a bırakılmıştır ve Girit'in akıbetindeki belirsizlik devam etmiştir. 1877- 1878 Osmanlı – Rus Savaşı'nda kaybedilen itibar, 1897 Osmanlı – Yunan Muharebesi sonrası tekrar kazanılmış ve Avrupa'nın dikkati tekrar Osmanlı Devleti üzerine yönelmiştir.

Türk – Yunan ilişkileri 1897 Osmanlı – Yunan Muharebesi sonrasında da devam etmiştir. Türk İstiklal Harbi'nde de iki ülke karşı karşıya gelmiş ve savaş Türk ordusunun kesin galibiyeti ile sonuçlanmıştır. Fakat Yunanistan, Türkiye'ye karşı olan tehditkâr politikalarından vazgeçmemiş ve günümüzde de Ege sorunu ve Kıbrıs sorunu ile gündemde bulunmaktadır.

İncelemesini ve transkripsiyonunu yaptığımız eserde ulaştığımız sonuçlara gelince; 1897 Osmanlı – Yunan Muharebesi hakkında son derece detaylı bilgiler ortaya koyan ve Mehmet Tahir Bey tarafından kaleme alınan bu yazma bu alanda çalışma yapacak olanlar için son derece önemlidir. Bu yazmayı transkribe ederek Osmanlı – Yunan Muharebesi ile ilgili literatüre katkı sağlamış olduk. Yaptığımız inceleme sonrasında bu eserin, diğer yazmalardan hareketle yazıldığı sonucuna ulaştık. Ayrıca eserin müellifinin değerlendirmeleri ile muharebeye farklı bir gözden bakmış olduk. Osmanlı Devleti'nin son döneminin en önemli başarılarından birisi olan bu muharebenin daha iyi anlaşılması yanında, genç ve bilinmeyen bir Osmanlı subayının hayatını da ortaya koyduk. Böylelikle hem bir biyografi çalışması yapmış olduk hemde çok önemli bir muharebeyi ele almış olduk.

5.EKLER

EK-1: Mehmet Tahir Bey adına kayıtlı bulunan, askeri safahat belgesi.

EK 1 ve 2:

Askeri Safahat Belgesi

Sicil No : 314-356
Baba Adı : Sait
Memleketi : Çorlu
Doğum Tarihi : 1294
Sınıf – Rütbe : Harita, Albay
Duhulü : 01 Mart 1312, (Mektebe)
Nasbı : 01 Ağustos 1929
Son Görev Yeri : Harita Umum Müdürlüğü
Emeklilik Tarihi:17 Temmuz 1930

Askerlik Hizmeti

- 13 Kanun-ı Sani 1314’de mektepten mülâzım-ı sâni rütbesiyle mezun olarak 5.Ordu emrine atanmıştır.
- 21 Kanun-ı Evvel 1314’de 5. ordu 40.alay 4.tabur bölüğüne nakledilmiştir.
- 21 Kanun-ı Sâni 1317’de 2.Edirne Taburu 2.bölüğüne atanmıştır.
- 4 Eylül 1319’da 2. ordu Dimetoka Alayı 4.tabur 3.bölüğüne nakledilmiştir.
- 1 Teşrin-i Evvel 1319’da 2.ordu 100.redif taburu 3.bölüğüne atanmıştır.
- 18 Nisan 1320’de mülâzım-ı evvelliğe terfi ederek Kırcaali ve Başmaklı civarında görev yapan 2.ordu 15.alay 2.tabur 3.bölüğüne atanmıştır.
- 5 Temmuz 1324’de yüzbaşılığa terfi ederek 2.ordu 138.redif alayı 1.Biga Taburu 2.bölüğüne atanmıştır.
- 19 Mart 1328’de Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi Harita Komisyonu istikşaf kısmında görevlendirilmiştir.
- 1329 Balkan Muharebesinde Selimiye Kışlasında depo taburunda görev almıştır.
- 1330’da Harb-i Umumi ’de Kafkas Cephesi 9.kolordu 17.fırka 49.alay 2.tabur 3.bölüğüne tayin olmuştur.

- 30 Haziran 1331'de kıdemli yüzbaşılığa terfi ederek 50.alay 3.tabur kumandanlığına atanmış ve daha sonrada Dersaadet'e gelerek 3.ordu emrinde görevlendirilerek harita şubesi emrine iade edilmiştir.
- 1 Haziran 1332'de binbaşılığa terfi etmiş ve Halep – Suriye ahzi haritasında görev almıştır.
- 14 Kanun-ı Sâni 1337'de Milli Mücadeleye katılmak için Anadolu'ya geçmiştir.
- 7 Şubat 1337'de Garp Cephesi harita umurunda istihdam edilmek üzere mezkur cephe emrine tayine edilmiş, İnönü ve Eskişehir civarlarında çalışmalarda bulunmuştur.
- 1 Mart 1337'de yarbaylığa terfi etmiştir.
- 30 Ağustos 1929'da albaylığa terfi ederek Harita Umum Müdürlüğü Şubesi Müdürlüğü'ne atanmıştır.
- 17 Temmuz 1930'da Tekaüt Kanunu'nun 3.maddesi (D) fırcası mucibince emekliye ayrılmıştır.

Katıldığı Savaşlar

Balkan Harbi, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Harbi

Aldığı Madalyalar

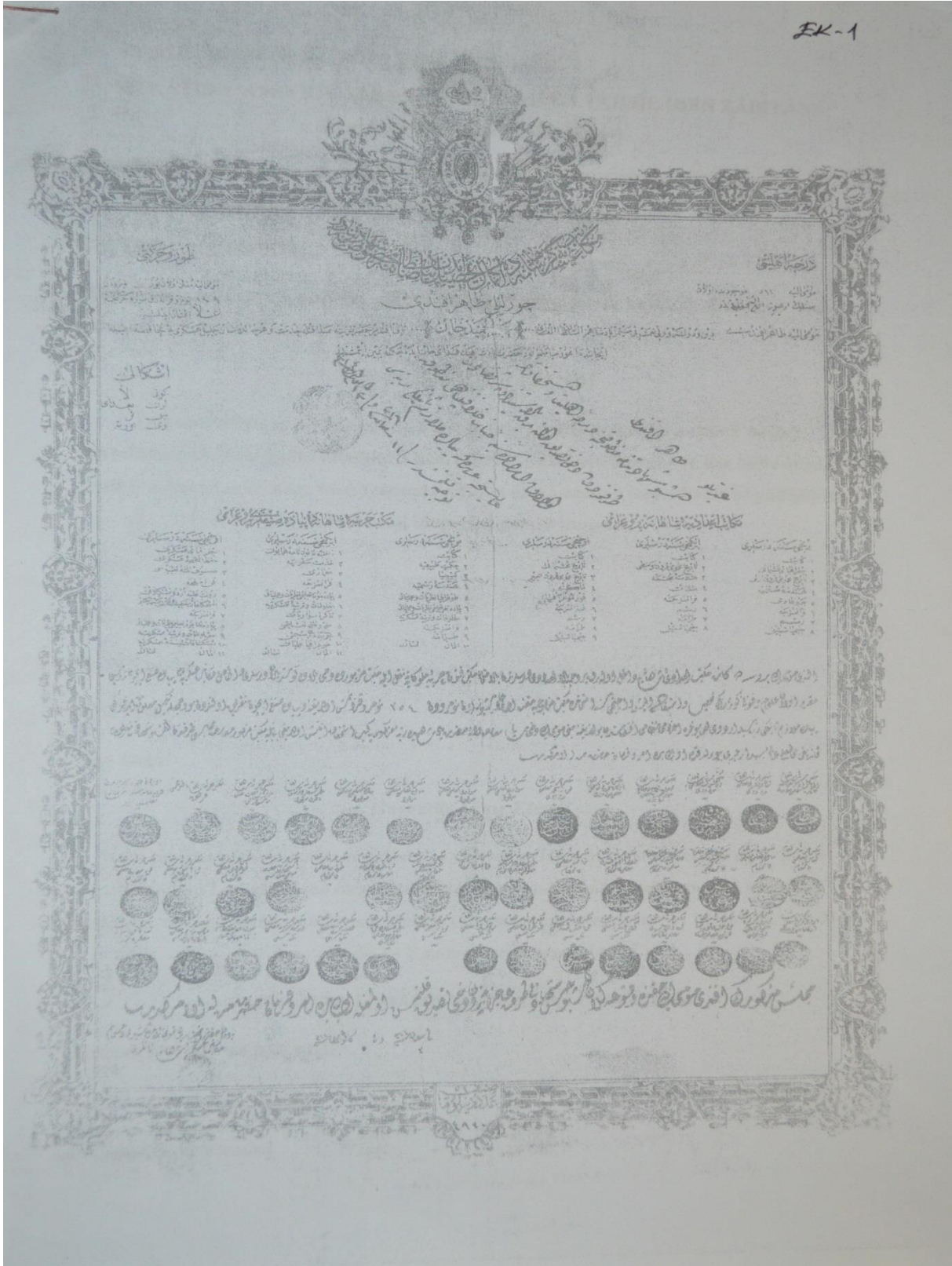
Gümüş Liyakat Madalyası (27 Kanun-ı Evvel 1330)

Gümüş İmtiyaz Madalyası (11 Nisan 1334)

Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası (11 Ocak 1928)

EK-3: Mehmet Tahir Bey adına kayıtlı bulunan fotoğrafı. (Tıpkı Çekim)

EK-4: Mehmet Tahir Bey adına kayıtlı bulunan, subaylık diploması. (Tıpkı Çekim)

EK 4:

MEKÂTİB-İ ASKERİYE-İ ŞÂHANEDE İKMAL-İ TAHSİL EDEN ZABİTANA MAHSUS ŞEHADET NAMEDİR

Derece-i Ehliyeti: Beşyüz onbir mevcudunda olan sınıfın üçyüz elli altıncısıdır. Mûmâ-ileyh Tahir Efendi

Tavır ve Hareketi:

Mûmâ-ileyh mukannen olan yüz yirmi dokuz (129) numara kazanarak tavır ve hareketi â'lâ a'yân edilmiştir.

Çorlulu Tahir Efendi

Din ve devlete ve veli-ni'met-i bi-minnetimiz padişahımız Es-sultanü'l-Gazi {Abdülhamid Han}-ı sâni efendimiz hazretlerine sadakatle hizmet ve her halinde şan-ı celil-i 'askeriye muhafaza eden icabında uğur-ı meyâmenmû fevz-i hazret-i padişahide feda-yı can edeceğine yemin etmiştir.

Eşkâli:

Göz: Elâ

Sima: Buğday

Bıyık: Sık

Boy: Orta0

Gayretlü Tahir Efendi

İşbu şehadet name mantukunca derece-i ehliyet ve istihkakıntarafımızdan dahi tasdik olunarak bi'l-istîzânc şerefsâdır olan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafet penâhi mantûk-u âlisince uhdene piyade mülazım-ı sânilîği rütbesi tevcih kılınmıştır. Fi 11 Şaban sene 316 ve Fi 13 Kanun-ı Evvel sene 314.

Mekatib-i İdadiye-i Şahane Prpgramı

Birinci Sene Dersleri:

Kitabet

Coğrafya-yı Osmani

Tarih-i Umumi Kurun-u Ūlâ

Hendese-i Musattaha

Cebir

Fransızca

Resim

Jimnastik

İkinci Sene Dersleri:

Kitabet

Tarih-i Umumi Kurun-u Vusta

Hendese-i Mücesseme Müsellesat

Fransızca Resim

Tarama Jimnastik

Üçüncü Sene Dersleri:

Kitabet Tarih-i Osmani

Tarih-i Umumi Kurun-u Ahir Makine

Kozmaoğrafya Fransızca

Resim Tarama

Jimnastik

Mekteb-i Harbiye-i Şahane Piyade Sınıfları Programı

Birinci Sene Dersleri:

Kitabet Hikmet-i Tabi'iyeye

Kimya Hendese-i Resmiye

Topoğrafya Nazariyat ve Ameliyatı Piyade Nefer Talimi Tarama Sevkyatı

Malumat ve Terbiye-i Askeriye Fransızca

Tarama Alman Lisanı

İkinci Sene Dersleri:

Dâhiliye Kanun-name-i Hümayunu Hizmet-i Seferiye

Mimari Fransızca

Piyade Bölük Talimi Nazariyat ve Ameliyatı Meç ve Kılıç Talimi

Malumat ve Terbiye-i Askeriye Tezkere-i Süvariyyat

Harita Tersimi Coğrafya-yı Osmani

Alman Lisanı

Üçüncü Sene Dersleri:

Coğrafya-yı Askeri Hıfzu's-sıhha-i Askeri

Sunûf-u Selâse Tabyası Fenn-i Esleha

Devlet-i Aliyye Ordu Teşkilatı İstihkâmat-ı Hafife ve Cesime

Fransızca

Piyade Tabut Talimi Nazariyat Ameliyatı

Malumat ve Terbiye-i Askeriye

İstikşâfât-ı Harbiye

Alman Lisani

Efendi muma-ileyh Bursa'da kâin Mekteb-i İdadi-i Şahaneye dâhil olarak bir vechle idadi derslerinden mekteb-i fûnûn-u harbiye-i mülûkaneye nakl ile mekteb-i mezburda dahi bâlâda gösterilen dersleri ve dahi tahsil mekâtib-i askeriye piyade vaz için tedrisi mukarrer olan ulûm-u fûnûnı görerek ve feyz ve istifâde eylemiş ve üçüncü sene imtihanında mekteb-i mezbur hakkında olan beş yüz onbir numarada üçyüz elli altı numara kazanmış olduğuna ve piyade vaz'ı için tarif-i evvelinden bu vechle tekmil-i malumat eylediği piyade mülazım-ı sânilîği rütbesiyle ordu-yı hümayunlara iktizasını havi olduğuna mebni mûmâ-ileyh dahi mesali saadet-dabbe-i hazret-i padişahide rütbe-i mezkureye kesb-i istihkak etmiş olduğu beyanıyla mekteb-i mezbur maarif meclisi tarafından işbu şahadet name kılındığı muhâtalî-i ali-i şehriyarileri buyruldukda ol-babda emr ve ferman hazret-i men lehü'l emrindir.

تاریخ و محل تولد		تاریخ و محل وفات		تاریخ و محل دفن		تاریخ و محل ازدواج		تاریخ و محل تحصیل	
۱۸	تاریخ و محل تولد	۱۹	تاریخ و محل وفات	۲۰	تاریخ و محل دفن	۲۱	تاریخ و محل ازدواج	۲۲	تاریخ و محل تحصیل
۲۳	تاریخ و محل تولد	۲۴	تاریخ و محل وفات	۲۵	تاریخ و محل دفن	۲۶	تاریخ و محل ازدواج	۲۷	تاریخ و محل تحصیل
۲۸	تاریخ و محل تولد	۲۹	تاریخ و محل وفات	۳۰	تاریخ و محل دفن	۳۱	تاریخ و محل ازدواج	۳۲	تاریخ و محل تحصیل
۳۳	تاریخ و محل تولد	۳۴	تاریخ و محل وفات	۳۵	تاریخ و محل دفن	۳۶	تاریخ و محل ازدواج	۳۷	تاریخ و محل تحصیل
۳۸	تاریخ و محل تولد	۳۹	تاریخ و محل وفات	۴۰	تاریخ و محل دفن	۴۱	تاریخ و محل ازدواج	۴۲	تاریخ و محل تحصیل
۴۳	تاریخ و محل تولد	۴۴	تاریخ و محل وفات	۴۵	تاریخ و محل دفن	۴۶	تاریخ و محل ازدواج	۴۷	تاریخ و محل تحصیل
۴۸	تاریخ و محل تولد	۴۹	تاریخ و محل وفات	۵۰	تاریخ و محل دفن	۵۱	تاریخ و محل ازدواج	۵۲	تاریخ و محل تحصیل
۵۳	تاریخ و محل تولد	۵۴	تاریخ و محل وفات	۵۵	تاریخ و محل دفن	۵۶	تاریخ و محل ازدواج	۵۷	تاریخ و محل تحصیل
۵۸	تاریخ و محل تولد	۵۹	تاریخ و محل وفات	۶۰	تاریخ و محل دفن	۶۱	تاریخ و محل ازدواج	۶۲	تاریخ و محل تحصیل
۶۳	تاریخ و محل تولد	۶۴	تاریخ و محل وفات	۶۵	تاریخ و محل دفن	۶۶	تاریخ و محل ازدواج	۶۷	تاریخ و محل تحصیل
۶۸	تاریخ و محل تولد	۶۹	تاریخ و محل وفات	۷۰	تاریخ و محل دفن	۷۱	تاریخ و محل ازدواج	۷۲	تاریخ و محل تحصیل
۷۳	تاریخ و محل تولد	۷۴	تاریخ و محل وفات	۷۵	تاریخ و محل دفن	۷۶	تاریخ و محل ازدواج	۷۷	تاریخ و محل تحصیل
۷۸	تاریخ و محل تولد	۷۹	تاریخ و محل وفات	۸۰	تاریخ و محل دفن	۸۱	تاریخ و محل ازدواج	۸۲	تاریخ و محل تحصیل
۸۳	تاریخ و محل تولد	۸۴	تاریخ و محل وفات	۸۵	تاریخ و محل دفن	۸۶	تاریخ و محل ازدواج	۸۷	تاریخ و محل تحصیل
۸۸	تاریخ و محل تولد	۸۹	تاریخ و محل وفات	۹۰	تاریخ و محل دفن	۹۱	تاریخ و محل ازدواج	۹۲	تاریخ و محل تحصیل
۹۳	تاریخ و محل تولد	۹۴	تاریخ و محل وفات	۹۵	تاریخ و محل دفن	۹۶	تاریخ و محل ازدواج	۹۷	تاریخ و محل تحصیل
۹۸	تاریخ و محل تولد	۹۹	تاریخ و محل وفات	۱۰۰	تاریخ و محل دفن	۱۰۱	تاریخ و محل ازدواج	۱۰۲	تاریخ و محل تحصیل

EK-4

EK-5: Mehmet Tahir Bey'in sicil özeti 1. (Tıpkı Çekim)

#K-4a

د : نمونه سی :

ترجمه حال کاغدی

قطعی ، رسمی ، رسمی
تأیید شده ، مطابقت دارد

شماره
۱

۴۱۹ - ۴۰۶	سجل بوسوسی
-----------	------------

دوغدی ملک	اداره دولتی مطابقت دارد
دوغدی تاریخ	۱۹۹۶
نقشه قدر	مهرش
اولوندی عمل	سید افکار
عائله لای	

شماره
۳

دخول
۱۹۱۴
مهرش

هانکی - نه دولدی لای
۱۹۰۷

موظف
احتیاط

نمی
ایمانی

شماره ۱۶	سفرده و حضرده احتیاطلارک خدمتده کین مدتلری		
هانکی تاریخ هانکی تاریخ قدر	م	ب	ک
مهرش			
اسطبل مهرش			

شماره
۳
باده وضعیتی

EK-6: Mehmet Tahir Bey'in sicil özeti 2. (Tıpkı Çekim)

EK-6:

Tercüme-i Hal Kâğıdı

Hane:1

Kıt'ası, Rütbesi ve İsmi

Kâimakam Mehmet Tahir Bey Harita Dairesi

Hane:2

Sicil Numarası	: 314-356
Doğduğu Memleket	: Edirne vilayeti dâhilinde Çorlu
Doğduğu Tarih	: 1294
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Mahal	: Çorlu
Aile Lakabı	: Sait Ağalar
Hangi Sene Doldurulduğu	: 1927
Duhuli	: 1312'de Harbiye Mektebi
Nasbı	: Fi 1 Mart sene 337
Muvazzaf/İhtiyat	

Hane:16

Seferde ve Hazerde İhtyatların Hizmetinde Geçen Müddetleri

- Harb-i Umumi
- İstiklal Harbi

تاریخ	موضوع	موضوع	موضوع	موضوع	موضوع
1908	...	...	...	...	...
1909	...	...	...	...	...
1910	...	...	...	...	...
1911	...	...	...	...	...
1912	...	...	...	...	...
1913	...	...	...	...	...
1914	...	...	...	...	...
1915	...	...	...	...	...
1916	...	...	...	...	...
1917	...	...	...	...	...
1918	...	...	...	...	...
1919	...	...	...	...	...
1920	...	...	...	...	...
1921	...	...	...	...	...
1922	...	...	...	...	...
1923	...	...	...	...	...
1924	...	...	...	...	...
1925	...	...	...	...	...
1926	...	...	...	...	...
1927	...	...	...	...	...
1928	...	...	...	...	...
1929	...	...	...	...	...
1930	...	...	...	...	...
1931	...	...	...	...	...
1932	...	...	...	...	...
1933	...	...	...	...	...
1934	...	...	...	...	...
1935	...	...	...	...	...
1936	...	...	...	...	...
1937	...	...	...	...	...
1938	...	...	...	...	...
1939	...	...	...	...	...
1940	...	...	...	...	...
1941	...	...	...	...	...
1942	...	...	...	...	...
1943	...	...	...	...	...
1944	...	...	...	...	...
1945	...	...	...	...	...
1946	...	...	...	...	...
1947	...	...	...	...	...
1948	...	...	...	...	...
1949	...	...	...	...	...
1950	...	...	...	...	...
1951	...	...	...	...	...
1952	...	...	...	...	...
1953	...	...	...	...	...
1954	...	...	...	...	...
1955	...	...	...	...	...
1956	...	...	...	...	...
1957	...	...	...	...	...
1958	...	...	...	...	...
1959	...	...	...	...	...
1960	...	...	...	...	...
1961	...	...	...	...	...
1962	...	...	...	...	...
1963	...	...	...	...	...
1964	...	...	...	...	...
1965	...	...	...	...	...
1966	...	...	...	...	...
1967	...	...	...	...	...
1968	...	...	...	...	...
1969	...	...	...	...	...
1970	...	...	...	...	...
1971	...	...	...	...	...
1972	...	...	...	...	...
1973	...	...	...	...	...
1974	...	...	...	...	...
1975	...	...	...	...	...
1976	...	...	...	...	...
1977	...	...	...	...	...
1978	...	...	...	...	...
1979	...	...	...	...	...
1980	...	...	...	...	...
1981	...	...	...	...	...
1982	...	...	...	...	...
1983	...	...	...	...	...
1984	...	...	...	...	...
1985	...	...	...	...	...
1986	...	...	...	...	...
1987	...	...	...	...	...
1988	...	...	...	...	...
1989	...	...	...	...	...
1990	...	...	...	...	...
1991	...	...	...	...	...
1992	...	...	...	...	...
1993	...	...	...	...	...
1994	...	...	...	...	...
1995	...	...	...	...	...
1996	...	...	...	...	...
1997	...	...	...	...	...
1998	...	...	...	...	...
1999	...	...	...	...	...
2000	...	...	...	...	...

EK-7: Mehmet Tahir Bey'in sicil özeti 3. (Tıpkı Çekim)

Refikası: İkidir. Atika Karahisar redif mülazımı Miralay Ali Rıza Bey'in kerimesi Bahriye Hanım. İzmir'de de Giritli İsmail Efendinin kerimesi Zeyneb Hanım.

Oğlu: İkidir. Büyük mahdumum Ferid, küçük mahdumum Hayri.

Kerimesi: Birdir. Güzide

Büyük Validesi: Yoktur.

Sıra Numarası: Hülas-i Malumat.

EK-9:

Mihr-i Mu'aceli 1200 akçe olarak 1200 naklen teslim olunmuştur.

Mihr-i Mü'eceli 3001 akçe olarak üçbin bir.

Medine-i Kırcaali İmami Efendi inha olunur ki:

Medine-i Kırcaali mahallatından Çekersizler mahallesinde sakine ikinci sınıf redif yüz birinci alay kaimakamı izzetlü Ali Rıza Bey'in bakire kerimesi Naciye Hanım'ın mani'-i şerisi ve silk-i celil-i askeride namzedlisi yok ise diyü tezevvüce talibi bulunan nizamiye on beşinci alayın ikinci taburunun üçüncü bölük mülazım-ı evveli El-Hâc Mehmet Tahir Efendi ibn-i Said Ağa'ya velisinin izni ve tarafeynin hüsn-ü rızalarıyla mazhar-ı şuhudda tesmiye-i mihir ile akd-i nikâh eyleyesiz vesselam. Fi 10 rebi'ül-ahir sene 1323 ve Fi 1 Haziran sene 321. Bâ-emr-i şeri bi kazâ-i Kırcaali.

Nefise vekil-i zevç Kırcaalının onbeşinci alay ikinci tabur kâtibi Ali Hilmi Efendi Bin Salih.

Şahid: Yüzbaşı Mustafa Sabri Efendi Bin Ahmed tevellüdi-86.

Diğeri: Yüzbaşı Hacı Mehmed Ağa Bin Ali-81.

Emîne vekil-i zevce, Çekersizler mahallesinin elli birinci umur-u tahririyesine me'mur alay kâtibi Abdülkadir Efendi Bin Hasan.

Şahid: Redif fırkasında mülazım-ı evvel Rüşdi Efendi Bin Hacı Ömer, Tevellüdi-90.

Diğeri: İkinci sınıf zabitanından mülazım-ı evvel Tevfik Efendin Bin Mustafa-92.

Tarih-i akd Fi 9 Haziran sene 1321.

Nüfus idaresince tezevvücatına göre kaydı icra edilmiştir. Fi 11 Haziran sene 321.

MEHMET TAHİR ANĞÜN
HARİTA ALBAYI
SİCİL NUMARASI 1314-P.-356

1878 yılında Çorlu'da doğdu. Sait Beyin oğludur.

1896 da Harp Okuluna girerek 1898 de Subay çıktı.

Yunan,Balkan ve Birinci Dünya harplerine iştirak etti.

İstiklâl Harbine 1921:1923 yıllarında Binbaşı,Yarbay rütbesiyle garp cephesi Kumandanlığı Birinci Şubesinde Harita Subaylığı görevi ile katıldı.

İkinci İnönü, Sakarya, Eskişehir ve Büyük Taarruz Muharebelerine girdi.

İftihar,Gümüş liyakat, muharebe, sanayi, harp ve istiklal madalyaları ile taltif edildi. 1918 yılında Piyadeden harita sınıfına geçti.

Harita umum müdürlüğü topoğraf şubesi ve matbaa müdürlüğü görevinde bulundu. Harita Albayı iken 17 Temmuz 1930 tarihinde emekliye ayrıldı. 3 Ağustos 1940 da da vefat etmiştir.

*Kızım Nurcan'a
Dedelerinin kısa biyografisini
bilmen isteği ile*

ASLININ AYNI DİR

[Signature]
Em.Alb. Ferit ANĞÜN

Hrp.T.D.Arş.Uzmanı

EK-10: Mehmet Tahir Bey'in madalyalarını gösteren sicil özeti. (Tıpkı Çekim)

6.KAYNAKÇA

ARŞİVLER ve KÜTÜPHANELER

Harita Genel Komutanlığı Arşivi

MSB (Milli Savunma Bakanlığı) Arşivi

İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi) Kütüphanesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

KİTAPLAR ve YAZMALAR

Adıyeke, Ayşe Nükhet, *Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı*, TTK, Ankara 2000.

Askın, Ahmet – YILMAZÇELİK, İbrahim, *Tarihi Gerçeklerle Osmanlı Yunan Harbi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007.

Genelkurmay Başkanlığı Harb Tarihi Dairesi Resmi Yayınları No:6, *1897 Osmanlı – Yunan Harbi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1965.

Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, *1897 Türk – Yunan Harbi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1982.

Hülagü, Metin, *Osmanlı – Yunan Savaşı Abdülhamid'in Zaferi*, Yitik Hazine Yayınları, İzmir 2008.

İpsalalı, Ebü'l Hayr, *1313 Osmanlı Yunan Harekât-ı Askeriyesi ve Muhaberatı*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY9921-26.

Kodaman, Bayram, *1897 Türk – Yunan Savaşı (Teselya Tarihi)*, TTK, Ankara 1993.

Müşir Goltz Paşa, *Osmanlı- Yunan Seferi (1313-1897)*, Dersaadet 1326.

Ölmez, Adem, *93 Harbinden Otuz Bir Mart Olayına Gazi Ethem Paşa ve Dönemi*, TTK, Ankara 2013.

Sertoğlu, Mithat, *Mufassal Osmanlı Tarihi Resimli – Haritalı*, TTK, Ankara 2011.

Abdülkadir Tevfik, *Devlet-i Aliyye ve Yunan Seferi*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY4416-93.

7.ÖZGEÇMİŞ

ANIL YÜKSEL

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi: 01.01.1990.

Doğum Yeri: Merzifon

Eğitim

Lise: Gümüşhacıköy Anadolu Lisesi (2004 – 2008)

Lisans: Kırıkkale Üniversitesi (2009 – 2010) – Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2010 – 2013),
Tarih Bölümü.

Pedagojik Formasyon: Yıldız Teknik Üniversitesi (2014 - 2015), Tarih Öğretmenliği.

Yüksek Lisans: Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.